

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας
και Οικονομικών

Μεσοπρόθεσμο

Δημοσιονομικό-Διαρθρωτικό Σχέδιο

2025-2028

ΑΘΗΝΑ | ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 2024

Περιεχόμενα

1.	Εισαγωγή	5
2.	Δημοσιονομική δέσμευση και βασικές μεταβλητές	6
3.	Μακροοικονομικό πλαίσιο και προοπτικές στο πλαίσιο του ΜΔΣ 2025-2028...	8
3.1.	<i>Μακροοικονομικές εκτιμήσεις για το έτος 2024 και προβλέψεις για το έτος 2025</i>	8
3.2.	<i>Μακροοικονομικές προβλέψεις για το διάστημα 2026-2028</i>	11
3.3.	<i>Καθοδικοί και ανοδικοί κίνδυνοι</i>	12
4.	Δημοσιονομικές εκτιμήσεις	13
5.	Εξελίξεις αναφορικά με το Δημόσιο Χρέος	23
6.	Ενδεχόμενες υποχρεώσεις	32
7.	Διαφορές με την Πορεία Αναφοράς	33
7.1.	<i>Η Πορεία Αναφοράς και οι βασικές παραδοχές</i>	33
7.2.	<i>Νέα δημοσιονομικά δεδομένα του 2024 που επηρεάζουν τη μέση αύξηση καθαρών δαπανών</i>	34
7.3.	<i>Διαφορές στην εκτίμηση του δυνητικού ΑΕΠ και της ελαστικότητας των εσόδων που δεν επηρεάζουν τη μέση αύξηση καθαρών δαπανών</i>	35
	Παράρτημα Ι: Μεταρρυθμίσεις και Επενδύσεις	39
	<i>Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών</i>	42
	<i>Υπουργείο Εξωτερικών</i>	55
	<i>Υπουργείο Εθνικής Άμυνας</i>	58
	<i>Υπουργείο Εσωτερικών</i>	60
	<i>Υπουργείο Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού</i>	62
	<i>Υπουργείο Υγείας</i>	67
	<i>Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη</i>	73
	<i>Υπουργείο Υποδομών και Μεταφορών</i>	77
	<i>Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας</i>	82
	<i>Υπουργείο Ανάπτυξης</i>	93
	<i>Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης</i>	104
	<i>Υπουργείο Δικαιοσύνης</i>	110
	<i>Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων</i>	112
	<i>Υπουργείο Πολιτισμού</i>	114
	<i>Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου</i>	118
	<i>Υπουργείο Κοινωνικής Συνοχής και Οικογένειας</i>	122
	<i>Υπουργείο Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής</i>	127
	<i>Υπουργείο Τουρισμού</i>	128
	<i>Υπουργείο Ψηφιακής Διακυβέρνησης</i>	131
	<i>Υπουργείο Κλιματικής Κρίσης και Πολιτικής Προστασίας</i>	136
	<i>Επενδυτικές ανάγκες συνδεδεμένες με τις κοινές προτεραιότητες της Ευρωπαϊκής Ένωσης</i>	143
	Παράρτημα ΙΙ: Πίνακες μέτρων εσόδων	153
	Παράρτημα ΙΙΙ: Γνώμη Ελληνικού Δημοσιονομικού Συμβουλίου	155

Πίνακες

Πίνακας 1	Δημοσιονομική δέσμευση.....	6
Πίνακας 2	Βασικές μεταβλητές	7
Πίνακας 3	Μακροοικονομικό σενάριο	10
Πίνακας 4	Εξωτερικές παραδοχές	12
Πίνακας 5	Δημοσιονομικές εκτιμήσεις.....	13
Πίνακας 6	Προβλέψεις δαπανών Δημοσίων Επενδύσεων 2023-2028	21
Πίνακας 7	Χρέος, βασικές εκτιμήσεις ισοζυγίου και βασικές παραδοχές (υπό τη δημοσιονομική πορεία του σχεδίου).....	24
Πίνακας 8	Χρέος και βασικές εκτιμήσεις ισοζυγίου και βασικές παραδοχές (υπό την παραδοχή "χωρίς αλλαγές δημοσιονομικής πολιτικής").....	25
Πίνακας 9	Εκτιμήσεις χρέους και πρόσθετες υποθέσεις (υπό την εκτιμώμενη δημοσιονομική πορεία).....	25
Πίνακας 10	Εκτιμήσεις χρέους και βασικές μεταβλητές, αιτιοκρατικά σενάρια και στοχαστικές προσομοιώσεις	31
Πίνακας 11	Ενδεχόμενες υποχρεώσεις - εγγυήσεις.....	32
Πίνακας 12	Ενδεχόμενες υποχρεώσεις της γενικής κυβέρνησης από λοιπές πηγές: ΣΔΙΤ εκτός προϋπολογισμού, μη εξυπηρετούμενα δάνεια, υποχρεώσεις φορέων εκτός ΓΚ	32
Πίνακας 13	Πορεία Αναφοράς.....	33
Πίνακας 14	Κύριες δημοσιονομικές, μακροοικονομικές και χρηματοοικονομικές μεταβλητές.....	33
Πίνακας 15	Κύριες μεταβλητές της Πορείας Αναφοράς	34
Πίνακας 16	Κύριες μεταβλητές της Πορείας Αναφοράς μετά τις δημοσιονομικές επικαιροποιήσεις του 2024.....	35
Πίνακας 17	Κύριες μεταβλητές της Πορείας Αναφοράς μετά τις επικαιροποιήσεις δημοσιονομικών στοιχείων του 2024, δυναμικού ΑΕΠ και ελαστικότητας εσόδων	36
Πίνακας 18	Εκτιμώμενη οριακή επίπτωση των μέτρων εσόδων	153
Πίνακας 19	Ενδεικτικά μέτρα εσόδων που προβλέπονται στο ΜΔΣ	154

Γραφήματα

Γράφημα 1	Ανάλυση της εκτιμώμενης μείωσης χρέους 2024-2028.....	26
Γράφημα 2	Η εξέλιξη του ποσοστού χρέους στο σενάριο προσαρμογής και στα σενάρια αντοχής	28
Γράφημα 3	Η ετήσια μείωση χρέους στο σενάριο προσαρμογής και στα σενάρια αντοχής	29

1. Εισαγωγή

Το Μεσοπρόθεσμο Δημοσιονομικό-Διαρθρωτικό Σχέδιο (ΜΔΣ) της Ελληνικής Δημοκρατίας για την περίοδο 2025-2028 θα κατατεθεί στο Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, σύμφωνα με τα οριζόμενα στον Κανονισμό 2024/1263 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, υπό το αναθεωρημένο ευρωπαϊκό πλαίσιο οικονομικής διακυβέρνησης που τέθηκε σε ισχύ την 30η Απριλίου 2024.

Το Μεσοπρόθεσμο Δημοσιονομικό-Διαρθρωτικό Σχέδιο (ΜΔΣ) παρουσιάστηκε και εγκρίθηκε από το Υπουργικό Συμβούλιο την 30η Σεπτεμβρίου 2024 και έγινε δημόσια διαθέσιμο.

Το Ελληνικό Δημοσιονομικό Συμβούλιο (ΕΔΣ) έχει υιοθετήσει τις μακροοικονομικές προβλέψεις που περιλαμβάνονται στο ΜΔΣ και τις παραδοχές που βασίζεται η πολυετής πορεία των καθαρών δαπανών. Η γνώμη του ΕΔΣ ενσωματώνεται στο Παράρτημα ΙΙΙ.

2. Δημοσιονομική δέσμευση και βασικές μεταβλητές

Το Μεσοπρόθεσμο Δημοσιονομικό-Διαρθρωτικό Σχέδιο θέτει τη βασική δημοσιονομική δέσμευση για διατήρηση του ετήσιου ρυθμού αύξησης των καθαρών εθνικά χρηματοδοτούμενων πρωτογενών δαπανών (καθαρές δαπάνες εφεξής) κάτω από τα όρια που παρατίθενται στον Πίνακα 1, τα οποία διασφαλίζουν τη συμμόρφωση με τις απαιτήσεις για τη βιωσιμότητα του χρέους και ικανοποιούν τις συνθήκες διασφάλισης. Αυτή η πορεία καθαρών δαπανών διασφαλίζει ότι το δημοσιονομικό έλλειμμα παραμένει σημαντικά χαμηλότερο από την τιμή αναφοράς του 3% του ΑΕΠ μεσοπρόθεσμα και ότι ο λόγος δημόσιου χρέους τίθεται σε αξιόπιστη και συνεχή καθοδική πορεία.

Πίνακας 1 | Δημοσιονομική δέσμευση

Δεσμεύσεις		2024	2025	2026	2027	2028
1	Καθαρές εθνικά χρηματοδοτούμενες πρωτογενείς δαπάνες (ρυθμός αύξησης)	2,6	3,7	3,6	3,1	3,0
2	Καθαρές εθνικά χρηματοδοτούμενες πρωτογενείς δαπάνες (σωρευτικός ρυθμός αύξησης)	2,6	6,5	10,3	13,7	17,1

Σύμφωνα με τον Κανονισμό (ΕΕ) 2024/1263 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, το ΜΔΣ πρέπει να περιέχει την πορεία των καθαρών δαπανών, καθώς και τις υποκείμενες μακροοικονομικές παραδοχές και τα σχεδιαζόμενα δημοσιονομικά-διαρθρωτικά μέτρα, προκειμένου να αποδεικνύεται η συμμόρφωση με τις δημοσιονομικές απαιτήσεις του νέου πλαισίου οικονομικής διακυβέρνησης. Οι απαιτήσεις αυτές καθορίζονται στον ίδιο Κανονισμό και συνίστανται στις εξής:

α) Ο προβλεπόμενος λόγος δημόσιου χρέους της γενικής κυβέρνησης ως προς το ΑΕΠ πρέπει να τίθεται ή να διατηρείται σε αξιόπιστα καθοδική πορεία έως το πέρας της περιόδου προσαρμογής, με την υπόθεση ότι δεν υπάρχουν περαιτέρω δημοσιονομικά μέτρα, ή να παραμένει μεσοπρόθεσμα σε επίπεδα κάτω του 60% του ΑΕΠ.

β) Το προβλεπόμενο δημοσιονομικό έλλειμμα πρέπει να οδηγείται κάτω από το 3% του ΑΕΠ κατά την περίοδο προσαρμογής και να διατηρείται κάτω από την εν λόγω τιμή αναφοράς μεσοπρόθεσμα, με την υπόθεση ότι δεν υπάρχουν περαιτέρω δημοσιονομικά μέτρα.

γ) Η προσπάθεια δημοσιονομικής προσαρμογής κατά την περίοδο του σχεδίου πρέπει να είναι κατά κανόνα γραμμική.

δ) Πρέπει να διασφαλίζεται η συνέπεια με τη διορθωτική πορεία που τίθεται από τη διαδικασία υπερβολικού ελλείμματος. (Η εν λόγω απαίτηση δεν έχει εφαρμογή στην

Ελλάδα, δεδομένου ότι η χώρα δεν υπόκειται στη διαδικασία υπερβολικού ελλείμματος).

ε) Ο προβλεπόμενος λόγος του δημόσιου χρέους ως προς το ΑΕΠ πρέπει να μειώνεται κατά ένα ελάχιστο ετήσιο μέσο ύψος 1 εκατοστιαίας μονάδας του ΑΕΠ, εφόσον ο λόγος του δημόσιου χρέους προς το ΑΕΠ υπερβαίνει το 90% και 0,5 εκατοστιαίας μονάδας του ΑΕΠ, εφόσον ο λόγος του δημόσιου χρέους προς το ΑΕΠ κυμαίνεται μεταξύ 60% και 90%. Αυτή η απαίτηση πρέπει να ισχύει για όλη την περίοδο, με σημείο εκκίνησης είτε το προηγούμενο έτος του σχεδίου, είτε το έτος κατά το οποίο προβλέπεται να καταργηθεί η διαδικασία υπερβολικού ελλείμματος, έως το πέρας της περιόδου προσαρμογής.

στ) Το προβλεπόμενο διαρθρωτικό έλλειμμα για την περίοδο του σχεδίου δεν πρέπει να υπερβαίνει το 1,5% του ΑΕΠ.

Το σενάριο προσαρμογής, το οποίο παρουσιάζεται στο παρόν σχέδιο, ικανοποιεί όλες τις παραπάνω απαιτήσεις, καθώς α) περιλαμβάνει μία γραμμική δημοσιονομική προσαρμογή 0,10 ποσοστιαίας μονάδας σε όρους διαρθρωτικού πρωτογενούς ισοζυγίου σε κάθε έτος του σχεδίου, β) το προβλεπόμενο έλλειμμα της Γενικής Κυβέρνησης παραμένει ξεκάθαρα κάτω του 3% καθ' όλη την περίοδο των προβλέψεων, ενώ το διαρθρωτικό έλλειμμα εκτιμάται σε 1,48% του ΑΕΠ για το έτος 2024 και προβλέπεται να μειωθεί σε τιμές που κυμαίνονται από 1,1% έως 1,3% του ΑΕΠ την περίοδο 2025-2028 και γ) ο λόγος του δημόσιου χρέους προς το ΑΕΠ προβλέπεται να καταγράψει σημαντική μείωση κάθε έτος.

Οι κύριες μακροοικονομικές και δημοσιονομικές μεταβλητές, στις οποίες βασίζεται η δημοσιονομική δέσμευση του Πίνακα 1, παρουσιάζονται στον Πίνακα 2 και αναλύονται εκτενέστερα στις επόμενες Ενότητες.

Πίνακας 2 | Βασικές μεταβλητές

	2023	2024	2025	2026	2027	2028
	Ρυθμός αύξησης					
1 Δυνητικό ΑΕΠ	0,6	1,2	2,5	2,4	1,7	1,5
2 Αποπληθωριστής ΑΕΠ	4,5	3,0	2,2	2,3	2,3	2,4
	% ΑΕΠ					
3 Ισοζύγιο γενικής κυβέρνησης	-1,6	-1,0	-0,6	-0,8	-1,1	-1,2
4 Διαρθρωτικό ισοζύγιο	-1,5	-1,5	-1,1	-1,1	-1,2	-1,3
5 Διαρθρωτικό πρωτογενές ισοζύγιο	1,9	1,9	2,0	2,1	2,2	2,3
6 Δημόσιο χρέος	161,9	153,7	149,1	143,1	138,0	133,4
7 Μεταβολή δημοσίου χρέους	-10,8	-8,2	-4,6	-6,1	-5,0	-4,7

Οι διαφορές με την τεχνική πορεία αναφοράς που διαβιβάστηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή παρουσιάζονται και ερμηνεύονται στην Ενότητα 7.

3. Μακροοικονομικό πλαίσιο και προοπτικές στο πλαίσιο του ΜΔΣ 2025-2028

3.1. Μακροοικονομικές εκτιμήσεις για το έτος 2024 και προβλέψεις για το έτος 2025

Η ελληνική οικονομία κινήθηκε σε στέρεες βάσεις το 2023, με την αύξηση του πραγματικού ΑΕΠ να ξεπερνά τον μέσο όρο της ζώνης του ευρώ (0,4%) και να διαμορφώνεται σε 2%. Οι σταθερές αυτές επιδόσεις αναμένεται να συνεχιστούν, παρά τις προκλήσεις του εξωτερικού περιβάλλοντος, με τις προβλέψεις να υποδεικνύουν συνέχιση της θετικής πορείας το 2024 και το 2025.

Στο πρώτο τρίμηνο του 2024, το πραγματικό ΑΕΠ παρουσίασε αύξηση κατά 2,1% σε ετήσια βάση, έναντι 0,5% στη ζώνη του ευρώ. Η ιδιωτική κατανάλωση και οι επενδύσεις αποτέλεσαν τους κύριους μοχλούς ανάπτυξης. Σύμφωνα με τα διαθέσιμα στοιχεία, η οικονομική δραστηριότητα συνεχίζει να αυξάνεται σταθερά το δεύτερο τρίμηνο του έτους, καθώς το πραγματικό ΑΕΠ σημείωσε αύξηση 2,3% σε ετήσια βάση, έναντι 0,6% στη ζώνη του Ευρώ. Οι ισχυρές επιδόσεις των δεικτών υψηλής συχνότητας (ESI και PMI μεταποίησης) την περίοδο Ιανουαρίου-Αυγούστου 2024 παρέχουν θετικές ενδείξεις για τις συνθήκες ζήτησης κατά τη διάρκεια του έτους. Επιπλέον, οι ταξιδιωτικές εισπράξεις το πρώτο εξάμηνο του 2024 αυξήθηκαν κατά 12,2% σε ετήσια βάση.

Το πραγματικό ΑΕΠ αναμένεται να αυξηθεί κατά 2,2% το 2024 και κατά 2,3% το 2025, υποστηριζόμενο από την αύξηση του διαθέσιμου εισοδήματος, την αύξηση των επενδύσεων, την ενίσχυση της εξωτερικής ζήτησης και την εξασθενημένη επίδραση της περιοριστικής νομισματικής πολιτικής. Οι μακροοικονομικές προβλέψεις που παρουσιάζονται στο Μεσοπρόθεσμο Δημοσιονομικό-Διαρθρωτικό Σχέδιο ευθυγραμμίζονται με εκείνες των εαρινών προβλέψεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Αυτή η αναπτυξιακή πορεία αντανακλά τη σημαντική αύξηση των επενδύσεων κατά την εξεταζόμενη περίοδο. Συγκεκριμένα, ο ακαθάριστος σχηματισμός πάγιου κεφαλαίου προβλέπεται να αυξήσει τη συνεισφορά του στην πραγματική ανάπτυξη (1 ποσοστιαία μονάδα το 2024 και 1,3 το 2025), με τον ετήσιο ρυθμό να αυξάνεται από 4% το 2023 σε 6,7% το 2024 και 8,4% το 2025. Η αναμενόμενη περαιτέρω χαλάρωση της νομισματικής πολιτικής, η επιτάχυνση της υλοποίησης του Ελληνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας και η βελτίωση του οικονομικού κλίματος μετά την αναβάθμιση της οικονομίας σε επενδυτική βαθμίδα, θα αποτελέσουν τις κινητήριες δυνάμεις πίσω από αυτήν την επέκταση. Σε αυτό το πλαίσιο, η διαθεσιμότητα επιχειρηματικών πιστώσεων αναμένεται να ενισχυθεί περαιτέρω από τα χαμηλότοκα δάνεια του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (ΤΑΑ). Η σύνθεση των επενδύσεων αναμένεται να προέλθει κατά κύριο λόγο από παραγωγικές επενδύσεις σε εξοπλισμό και δευτερευόντως από επενδύσεις σε μη οικιστικές κατασκευές, οι οποίες αντανακλούν σε μεγάλο βαθμό έργα υποδομής του

ΤΑΑ. Το ΤΑΑ αναμένεται να συμβάλει αποφασιστικά στην αύξηση της πραγματικής ανάπτυξης το 2024 και το 2025, μέσω επενδύσεων και μεταρρυθμίσεων για την επέκταση της παραγωγικής ικανότητας, την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της εξωστρέφειας, την αντιμετώπιση της ανάγκης για τεχνολογική προσαρμογή και την ενίσχυση της απασχόλησης και της κοινωνικής συνοχής, με αποτέλεσμα υψηλότερη δυναμική ανάπτυξη.

Η συμβολή της ιδιωτικής κατανάλωσης την περίοδο 2024-2025 αναμένεται να παραμείνει σταθερή, με μέσο όρο 1,2 ποσοστιαίες μονάδες και ετήσιο ρυθμό αύξησης 1,7%. Η συμβολή αυτή υποστηρίζεται από την ισχυρή αύξηση του πραγματικού εισοδήματος, μέσω μισθολογικών αυξήσεων σε ιδιωτικό και δημόσιο τομέα, την περαιτέρω βελτίωση της αγοράς εργασίας και τον αποκλιμακούμενο πληθωρισμό. Αντίθετα, η δημόσια κατανάλωση αναμένεται να συμβάλει οριακά στην ανάπτυξη το 2024 (0,1 ποσοστιαία μονάδα και 0,4% ετήσια αύξηση) και να παραμείνει αμετάβλητη το 2025, αντιστακώντας μια συνετή δημοσιονομική πολιτική στο πλαίσιο των νέων δημοσιονομικών κανόνων.

Η αναμενόμενη αύξηση της εγχώριας ζήτησης, ωθούμενη από τις επιταχυνόμενες επενδύσεις, προβλέπεται να οδηγήσει σε ενίσχυση των εισαγωγών αγαθών και υπηρεσιών (3,7% κατά μέσο όρο). Ωστόσο, οι εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών αναμένεται να αυξηθούν ταχύτερα από τις εισαγωγές (4,1% κατά μέσο όρο), επωφελούμενες από την αυξανόμενη εξαγωγική ικανότητα και την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας, σε ευθυγράμμιση με τη σταδιακή ανάκαμψη της εξωτερικής ζήτησης. Η συνεχής αύξηση των μεριδίων στις εξαγωγικές αγορές και η σταθερή αύξηση των τουριστικών εισπράξεων αναμένεται να οδηγήσουν σε σταδιακή περαιτέρω μείωση του ελλείμματος του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών.

Η αγορά εργασίας αναμένεται να παραμείνει ανθεκτική. Η συνολική απασχόληση (σε εθνικολογιστική βάση) προβλέπεται να αυξηθεί κατά 0,9% τα έτη 2024-2025, υποστηριζόμενη από τις θέσεις εργασίας που δημιουργούνται από την υλοποίηση του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων και του ΤΑΑ, καθώς και με μέτρα πολιτικής, όπως η μείωση των εισφορών κοινωνικής ασφάλισης. Το ποσοστό ανεργίας με βάση την έρευνα εργατικού δυναμικού προβλέπεται να μειωθεί σταθερά σε 10,3% το 2024 και 9,7% το 2025, κοντά στα επίπεδα πριν από την οικονομική κρίση (9,6% το 2009). Οι ονομαστικές αμοιβές των εργαζομένων αναμένεται να αυξηθούν με μέσο ρυθμό 4,3% την περίοδο 2024-2025, λόγω της μισθολογικής αύξησης στον ιδιωτικό και τον δημόσιο τομέα παράλληλα με τη στενότητα της αγοράς εργασίας.

Ο πληθωρισμός βάσει του ΕνΔΤΚ αναμένεται να μειωθεί σημαντικά στο 2,8% το 2024 και να αποκλιμακωθεί περαιτέρω σε 2,1% το 2025 από 4,2% το 2023, καθώς η απότομη μείωση των τιμών της ενέργειας, παρά τις διακυμάνσεις και η αποκλιμάκωση των τιμών των τροφίμων συμβάλλουν όλο και περισσότερο στη διαδικασία επιβράδυνσης του πληθωρισμού. Ο δομικός πληθωρισμός αναμένεται να μειωθεί σταδιακά, αντιστακώντας την ήπια αποκλιμάκωση του πληθωρισμού των υπηρεσιών.

Πίνακας 3 | Μακροοικονομικό σενάριο

ΑΕΠ	Κωδικός ΕΣΛ	2023	2023	2024	2025	2026	2027	2028	
		δισ. ευρώ	Ρυθμός αύξησης						
1	Πραγματικό ΑΕΠ	B.1*g		2,0	2,2	2,3	2,0	1,5	1,3
2	Αποπληθωριστής ΑΕΠ			4,5	3,0	2,2	2,3	2,3	2,4
3	Ονομαστικό ΑΕΠ	B.1*g	220,3	6,6	5,3	4,5	4,3	3,8	3,7
Συνιστώσες πραγματικού ΑΕΠ				Ρυθμός αύξησης					
4	Ιδιωτική καταναλωτική δαπάνη			1,8	1,7	1,6			
5	Δημόσια καταναλωτική δαπάνη	P.3		1,7	0,4	0,0			
6	Ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου	P.51		4,0	6,7	8,4			
7	Μεταβολή αποθεμάτων και καθαρή απόκτηση τιμαλφών	P.52 + P.53							
8	Εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών	P.6		3,7	4,2	4,0			
9	Εισαγωγές αγαθών και υπηρεσιών	P.7		2,1	3,8	3,6			
Συνεισφορά στην αύξηση του πραγματικού ΑΕΠ									
10	Τελική εγχώρια ζήτηση			2,2	2,2	2,3			
11	Μεταβολή αποθεμάτων και καθαρή απόκτηση τιμαλφών	P.52 + P.53		-0,6	0,0	-0,1			
12	Εξωτερικό ισοζύγιο αγαθών και υπηρεσιών	B.11		0,5	0,0	0,0			
Αποπληθωριστές και ΕνΔΤΚ				Ρυθμός αύξησης					
13	Αποπληθωριστής ιδιωτικής κατανάλωσης			4,6	2,7	2,1			
14	Εναρμονισμένος Δείκτης Τιμών Καταναλωτή			4,2	2,8	2,1			
15	Αποπληθωριστής Δημόσιας κατανάλωσης			2,8	3,1	2,2			
16	Αποπληθωριστής επενδύσεων			3,9	2,3	1,8			
17	Αποπληθωριστής τιμών εξαγωγών (αγαθά και υπηρεσίες)			-6.1	2,6	1,6			
18	Αποπληθωριστής τιμών εισαγωγών (αγαθά και υπηρεσίες)			-11.7	2,5	1,5			
Αγορά εργασίας			Ποσό	Ρυθμός αύξησης					
19	Εγχώρια απασχόληση (1.000 άτομα, εθνικοί λογαριασμοί)		3.504	0.4	0,9	0,7			
20	Μέσος όρος ετησίων ωρών εργασίας ανά απασχολούμενο άτομο		1.668	1.7	0,0	0,0			
21	Πραγματικό ΑΕΠ ανά απασχολούμενο άτομο			1,6	1,2	1,5			
22	Πραγματικό ΑΕΠ ανά ώρες εργασίας			-0,1	1,2	1,5			
23	Αμοιβές εργαζομένων		76.423	6.0	5,2	3,4			
24	Αμοιβές ανά εργαζόμενο (= 23/ 19)		21.810	5.6	4,3	2,7			
%									
25	Ποσοστό ανεργίας (%)			11,1	10,3	9,7			
Δυνητικό ΑΕΠ και συνιστώσες				Ρυθμός αύξησης					
26	Δυνητικό ΑΕΠ			0,6	1,2	2,5	2,4	1,7	1,5
Επίδραση σε δυνητική ανάπτυξη									
27	Εργασία			-0,3	0,1	0,3	0,3	0,1	0,0
28	Κεφάλαιο			0,1	0,1	0,3	0,4	0,5	0,4
29	Συνολική παραγωγικότητα των συντελεστών παραγωγής			0,8	1,0	1,9	1,7	1,1	1,1
				(% δυν.ΑΕΠ)					
30	Παραγωγικό κενό			0,3	1,2	1,0	0,6	0,3	0,1

3.2. Μακροοικονομικές προβλέψεις για το διάστημα 2026-2028

Η ελληνική οικονομία μεσοπρόθεσμα αναμένεται να διατηρήσει τη θετική δυναμική της και να συνεχίσει να επεκτείνεται, παρά το ασταθές εξωτερικό περιβάλλον και τις μεταβαλλόμενες γεωπολιτικές συνθήκες, βασιζόμενη στα υγιή δημόσια οικονομικά, στη συνέχιση των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων και στην προώθηση παραγωγικών επενδύσεων στην πράσινη οικονομία και την ψηφιακή μετάβαση, δημιουργώντας ευνοϊκές προϋποθέσεις για περαιτέρω ενίσχυση της δυναμικής ανάπτυξης.

Ο ρυθμός ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας αναμένεται να διαμορφωθεί στο 2,0% το 2026, παραμένοντας έτσι σε σταθερό έδαφος, ως αποτέλεσμα του θετικού αντίκτυπου των επενδύσεων που χρηματοδοτούνται από τους πόρους του προγράμματος Next Generation EU (ιδιαίτερα το 2026, τελευταίο έτος χρηματοδότησης των δράσεων από το NGEU, πάνω από 6 δισ. ευρώ σε επιχορηγήσεις και περισσότερα από 4 δισ. ευρώ σε δάνεια προβλέπεται να απορροφηθούν), της χαλάρωσης των χρηματοοικονομικών συνθηκών, καθώς και της περαιτέρω βελτίωσης στην αγορά εργασίας. Βάσει των παραπάνω, ο ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου προβλέπεται να αυξηθεί κατά 8,0% το 2026.

Η ιδιωτική κατανάλωση το 2026 προβλέπεται να αυξηθεί κατά 1,5%, υποστηριζόμενη από την αύξηση του κατώτατου μισθού και του διαθέσιμου εισοδήματος. Οι εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών προβλέπεται να αυξηθούν περαιτέρω κατά 4,4%, χάρη στα υψηλά μερίδια στις εξωτερικές αγορές, σε συνέχεια της ενίσχυσης της εξωτερικής ζήτησης, καθώς και της αύξησης των εσόδων από τον τουρισμό.

Υπό την παραδοχή του τερματισμού των πόρων του προγράμματος Next Generation EU και χωρίς να ενσωματωθούν νέα μέτρα, η αύξηση του ρυθμού μεγέθυνσης του ΑΕΠ το 2027-2028 προβλέπεται να ανέλθει κατά μέσο όρο στο 1,4%. Οι επενδύσεις αναμένεται να αυξηθούν κατά μέσο όρο 1,7%. Η πτώση σε σύγκριση με την προηγούμενη περίοδο σχετίζεται αποκλειστικά στην επίδραση της υπόθεσης του τερματισμού της χρηματοδότησης του ΤΑΑ (μαζί με τη σταδιακή ολοκλήρωση των εκταμιεύσεων του σκέλους των δανείων του NGEU). Η ιδιωτική κατανάλωση και οι εξαγωγές αναμένεται να είναι οι κινητήριες δυνάμεις της μεγέθυνσης, αυξανόμενοι κατά 1,4% και 4,2% αντίστοιχα, κατά μέσο όρο για την περίοδο 2027-2028.

Ο πληθωρισμός προβλέπεται να συγκλίνει προς τον στόχο της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας κατά την περίοδο προβλέψεων και ο αποπληθωριστής ΑΕΠ να διαμορφωθεί κατά μέσο όρο στο 2,3%. Το ποσοστό ανεργίας προβλέπεται να διαμορφωθεί στο 9,2% το 2026 και να αποκλιμακωθεί περαιτέρω, φτάνοντας το 8,7% το 2027 και το 8,5% το 2028.

Για ολόκληρη την περίοδο 2026-2028, αναμένεται ότι σειρά ευνοϊκών εξελίξεων, όπως η καλύτερη απόδοση της αγοράς εργασίας, η μείωση των επιτοκίων και η βελτίωση του οικονομικού κλίματος, ιδιαίτερα μετά την ανάκτηση της επενδυτικής βαθμίδας, θα έχουν θετική επίδραση στην ελληνική οικονομία μεσοπρόθεσμα. Επιπρόσθετα, η συνέχιση του προγράμματος ιδιωτικοποιήσεων και μεταρρυθμίσεων καθώς και η περαιτέρω βελτίωση της διαχείρισης της δημόσιας περιουσίας θα προσελκύσουν επίσης άμεσες ξένες επενδύσεις, που σηματοδοτούν την πιθανότητα ευνοϊκότερης εξέλιξης των προβλέψεων για την ανάπτυξη και τις επενδύσεις.

3.3. Καθοδικοί και ανοδικοί κίνδυνοι

Οι κύριοι κίνδυνοι για τις αναπτυξιακές προβλέψεις σχετίζονται με τυχόν περαιτέρω όξυνση της γεωπολιτικής κρίσης στην Ουκρανία και τη Μέση Ανατολή, καθώς και με την επιδείνωση της αναταραχής του εμπορίου στην Ερυθρά Θάλασσα που θα μπορούσε να προκαλέσει πληθωριστικές πιέσεις και να καθυστερήσει τη χαλάρωση της νομισματικής πολιτικής. Στους κινδύνους περιλαμβάνονται επίσης και οι πιθανές φυσικές καταστροφές. Ταυτόχρονα, ισχυρότερα από τα αναμενόμενα οφέλη από την αναβάθμιση της πιστοληπτικής ικανότητας της Ελλάδας, η ολοκλήρωση των μεταρρυθμίσεων και των επενδύσεων που περιλαμβάνονται στον κυβερνητικό σχεδιασμό και το ΤΑΑ, η περαιτέρω αποκλιμάκωση των επιτοκίων, καθώς και υψηλότερα από τα αναμενόμενα έσοδα στον τομέα του τουρισμού θα επηρεάσουν θετικά την ελληνική οικονομία.

Πίνακας 4 | Εξωτερικές παραδοχές

			2023	2024	2025	2026	2027	2028
1	Βραχυπρόθεσμο επιτόκιο	(%, ετήσιος Μ.Ο.)	3,4	3,6	2,8	2,8	2,8	2,8
2	Μακροπρόθεσμο επιτόκιο	(%, ετήσιος Μ.Ο.)	4,0	3,5	3,7	3,8	3,9	4,0
3	Ισοτιμία USD/EUR	(ετήσιος Μ.Ο.)	1,1	1,1	1,1			
4	Ισοτιμία Εθνικό νόμισμα/EUR (μόνο για κράτη-μέλη εκτός ευρώ)	(ετήσιος Μ.Ο.)						
5	Παγκόσμιο πραγματικό ΑΕΠ (εκτός Ε.Ε.)	(Ρυθμός αύξησης)	3,6	3,5	3,6			
6	Πραγματικό ΑΕΠ της Ε.Ε.	(Ρυθμός αύξησης)	0,4	1,0	1,6			
7	Παγκόσμιος όγκος εισαγωγών, εκτός Ε.Ε.	(Ρυθμός αύξησης)	0,9	3,3	3,5			
8	Τιμές πετρελαίου	(Brent, USD/βαρέλι)	82,5	85,4	80,0			

4. Δημοσιονομικές εκτιμήσεις

Οι δημοσιονομικές εκτιμήσεις του σχεδίου (Πίνακας 5) είναι συνεπείς με τη δημοσιονομική δέσμευση για τον ετήσιο ρυθμό αύξησης των καθαρών δαπανών και τις κύριες μακροοικονομικές παραδοχές που παρουσιάστηκαν στις προηγούμενες ενότητες.

Πίνακας 5 | Δημοσιονομικές εκτιμήσεις

		2023	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Έσοδα	Κωδικός ΕΣΛ	δισ. ευρώ	% ΑΕΠ					
1	Φόροι επί της παραγωγής και των εισαγωγών	D.2	38,4	17,4	17,3			
2	Τρέχοντες φόροι εισοδήματος, περιουσίας, κλπ	D.5	23,3	10,6	10,8			
3	Ασφαλιστικές εισφορές	D.61	29,2	13,3	13,3			
4	Λοιπά τρέχοντα έσοδα	(P.11+P.12+P.131)+D.4+D.7+D.39	11,6	5,3	5,1			
5	Φόροι κεφαλαίου	D.91	0,3	0,1	0,1			
6	Λοιπά έσοδα κεφαλαίου	D.92+D.99	5,1	2,3	2,6			
7	Σύνολο εσόδων (= 1+2+3+4+5+6)	TR	107,8	48,9	49,3			
8	Εκ των οποίων: Μεταβιβάσεις από Ε.Ε (δεδουλευμένα έσοδα, όχι ταμειακά)	D.7EU+D.9EU	5,4	2,5	3,0			
9	Σύνολο εσόδων εκτός μεταβιβάσεων από Ε.Ε. (=7-8)		102,4	46,5	46,3			
10	Μέτρα εσόδων (οριακή επίπτωση, εκτός μέτρων χρηματοδοτούμενων από Ε.Ε.)		-4,3	-2,0	0,4			
11	Εφάπαξ έσοδα που περιλαμβάνονται στις εκτιμήσεις (εκτός μέτρων χρηματοδοτούμενων από Ε.Ε.)		0,0	0,0	0,0			
Δαπάνες	Κωδικός ΕΣΛ	δισ. ευρώ	% ΑΕΠ					
12	Αποζημίωση προσωπικού	D.1	23,5	10,7	10,7			
13	Ενδιάμεση ανάλωση	P.2	12,0	5,5	5,6			
14	Έξοδα τόκων	D.41	7,6	3,5	3,4	3,2	3,3	3,5
15	Κοινωνικές παροχές εκτός από κοινωνικές μεταβιβάσεις σε είδος	D.62	38,8	17,6	17,7			
16	Κοινωνικές μεταβιβάσεις σε είδος μέσω παραγωγών στην αγορά	D.632	7,1	3,2	2,5			
17	Επιδότησεις	D.3	4,0	1,8	1,7			
18	Λοιπά τρέχοντα έξοδα	D.29+(D.4-D.41)+D.5+D.7+D.8	3,3	1,5	1,5			

		2023	2023	2024	2025	2026	2027	2028	
		2023	% ΑΕΠ						
	Κωδικός ΕΣΛ	δισ. ευρώ							
19	Ακαθάριστος σχηματισμός πάγιου κεφαλαίου	P.51	8,6	3,9	5,7				
20	Εκ των οποίων: Εθνικά χρηματοδοτούμενες δημόσιες επενδύσεις		5,2	2,4	3,8	3,7	3,6	3,5	
21	Κεφαλαιακές μεταβιβάσεις	D.9	6,3	2,9	1,5				
22	Λοιπές κεφαλαιουχικές δαπάνες	P.52 +P.53 +NP	0,1	0,0	0,0				
23	Σύνολο δαπανών (=12+13+14+15+16+17+18+19+21+22)	TE D.7EU +D.9EU	111,3	50,5	50,3				
24	Εκ των οποίων: Δαπάνες χρηματοδοτούμενες από μεταβιβάσεις της Ε.Ε. (= 8)		5,4	2,5	3,0				
25	Εθνικά χρηματοδοτούμενες δαπάνες (23-24)		105,9	48,1	47,3				
26	Εθνική συνεισφορά σε προγράμματα χρηματοδοτούμενα από Ε.Ε.		0,8	0,4	0,3				
27	Κυκλική συνιστώσα των επιδομάτων ανεργίας		0,2	0,1	0,1				
28	Εφάπαξ δαπάνες που περιλαμβάνονται στις εκτιμήσεις (επίπεδα, εκτός μέτρων χρηματοδοτούμενων από Ε.Ε.)		0,5	0,2	0,2				
29	Καθαρή εθνικά χρηματοδοτούμενη πρωτογενής δαπάνη (προ μέτρων εσόδων) (= 25-26-27-28-14)		96,8	44,0	43,3				
Καθαρή εθνικά χρηματοδοτούμενη πρωτογενής δαπάνη				Ρυθμός αύξησης					
30	Αύξηση καθαρής εθνικά χρηματοδοτούμενης πρωτογενούς δαπάνης			2,6	3,7	3,6	3,1	3,0	
Ισοζύγια		Κωδικός ΕΣΛ	δισ. ευρώ	% ΑΕΠ					
31	Πλεόνασμα /έλλειμμα (= 7-23)	B.9	-3,5	-1,6	-1,0	-0,6	-0,8	-1,1	-1,2
32	Πρωτογενές ισοζύγιο (= 31-14)	B.9-D.41p	4,1	1,9	2,4	2,5	2,4	2,4	2,4
Κυκλική προσαρμογή				% ΑΕΠ					
33	Διαρθρωτικό ισοζύγιο			-1,5	-1,5	-1,1	-1,1	-1,2	-1,3
34	Διαρθρωτικό πρωτογενές ισοζύγιο			1,9	1,9	2,0	2,1	2,2	2,3
Χρέος			δισ. ευρώ	% ΑΕΠ					
35	Ακαθάριστο χρέος		356,7	161,9	153,7	149,1	143,1	138	133,4
36	Μεταβολή ακαθάριστου χρέους		-0,1	-10,8	-8,2	-4,6	-6,1	-5,0	-4,7
37	Συμβολή επιμέρους συνιστωσών στη μεταβολή του ακαθάριστου χρέους								
38	Πρωτογενές ισοζύγιο (= μείον 32)			-1,9	-2,4	-2,5	-2,4	-2,4	-2,4
39	Πολλαπλασιαστική επίδραση			-7,3	-4,7	-3,5	-2,8	-1,7	-1,3
40	Έξοδα τόκων (= 14)			3,5	3,4	3,2	3,3	3,5	3,6
41	Ανάπτυξη			-3,3	-3,3	-3,3	-2,8	-2,0	-1,7
42	Πληθωρισμός			-7,5	-4,8	-3,4	-3,3	-3,2	-3,2
43	Προσαρμογή αποθεμάτων-ροών (= 36-38-39)			-1,6	-1,1	1,5	-0,8	-0,9	-1,0
				%					
44	Έμμεσο επιτόκιο στο χρέος			2,1	2,2	2,2	2,3	2,5	2,7

Οι ελληνικές αρχές προωθούν ενεργά την αποτελεσματική διαχείριση των δημόσιων οικονομικών και της οικονομικής διακυβέρνησης, παράλληλα με κατάλληλα δημοσιονομικά μέτρα, ώστε να διασφαλίσουν τόσο τον απαραίτητο δημοσιονομικό χώρο όσο και τη μακροχρόνια βιωσιμότητα των δημόσιων οικονομικών. Επιπλέον, στοχεύουν στην ενίσχυση της μακροπρόθεσμης ανάπτυξης μέσω των επενδύσεων και της αυξημένης απασχόλησης. Οι προσπάθειες αυτές ενισχύονται σημαντικά μέσω των αναγκαίων μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων στο πλαίσιο του Εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας. Ο πρωταρχικός στόχος είναι να ενισχυθούν περαιτέρω οι δημοσιονομικές προοπτικές και να διατηρηθεί η ενισχυμένη εμπιστοσύνη που έχει επιτευχθεί από το 2019 στην επενδυτική κοινότητα και τις χρηματοπιστωτικές αγορές.

Η λεπτομερής ανάλυση των μεταρρυθμίσεων και των επενδύσεων παρουσιάζεται στο Παράρτημα Ι. Στην παρούσα ενότητα, παρουσιάζονται οι ευρύτερες πολιτικές που αφορούν τα έσοδα και τις δαπάνες στο πλαίσιο του ΜΔΣ.

Στο πλαίσιο αυτό, οι ελληνικές αρχές έχουν σχεδιάσει μια ολοκληρωμένη στρατηγική πολιτικών, που συνάδουν με την προβλεπόμενη πορεία των δημοσιονομικών μεγεθών. Η στρατηγική περιλαμβάνει ποικίλα μέτρα, τόσο στο σκέλος των δαπανών όσο και των εσόδων σε βασικούς τομείς πολιτικής, όπως περιγράφεται κατωτέρω. Ο κύριος στόχος είναι η στήριξη του διαθέσιμου εισοδήματος, των επενδύσεων και η αντιμετώπιση σημερινών και μελλοντικών προκλήσεων, όπως η κλιματική αλλαγή, οι γεωπολιτικοί κίνδυνοι και το δημογραφικό πρόβλημα στο πλαίσιο της συνετούς δημοσιονομικής πολιτικής. Όπως θα καταστεί σαφές από την κατωτέρω περιγραφή, το μεγαλύτερο μέρος των δαπανών στο πλαίσιο της ορισθείσας δημοσιονομικής πορείας αφορά ανελαστικές ή επείγουσες ανάγκες και μέτρα με σημαντικό μεταρρυθμιστικό και περιορισμένο δημοσιονομικό αντίκτυπο.¹ Το πλαίσιο αυτό είναι συνεπές με την προσήλωση της χώρας σε διαρθρωτικές αλλαγές.

Λαμβάνοντας υπόψη την πορεία των καθαρών πρωτογενών δαπανών που επιτρέπει μέση ετήσια αύξηση έως 3,3% και δεδομένου του τρέχοντος επιπέδου των καθαρών δαπανών της Γενικής Κυβέρνησης (ΓΚ), η μέση ετήσια αύξηση στο μεσοπρόθεσμο διάστημα εκτιμάται σε περίπου 3,5 δισ. ευρώ.

Η συνήθης ετήσια αύξηση των δαπανών γενικής κυβέρνησης χωρίς νέα μέτρα εκτιμάται σε περίπου 2 δισ. ευρώ, εκ των οποίων περίπου 1 δισ. ευρώ είναι η ετήσια αύξηση των λειτουργικών δαπανών των φορέων της ΓΚ που προκύπτει από τον πληθωρισμό και τις συναφείς υποχρεώσεις (δηλαδή κόστος ηλεκτρισμού, ενοικίων, καυσίμων, κόστη συντήρησης, διεθνείς συμφωνίες και συνεισφορές, καθώς και φαρμακευτική και νοσοκομειακή δαπάνη) και περίπου 1 δισ. ευρώ (ανάλογα με τις ετήσιες συνταξιοδοτήσεις) είναι η ετήσια αύξηση των συνταξιοδοτικών δαπανών κατά την προβλεπόμενη περίοδο, λαμβάνοντας επίσης υπόψη την αναπροσαρμογή τους βάσει του ΑΕΠ και του πληθωρισμού, που ανέρχεται περίπου σε 400 εκατ. ευρώ ετησίως.

¹ Στο Παράρτημα ΙΙ παρουσιάζονται η εκτιμώμενη επιπρόσθετη (οριακή) δημοσιονομική επίπτωση των μέτρων εσόδων των ετών 2023-2024 (Πίνακας 18) και των μέτρων εσόδων που ανακοινώθηκαν για το έτος 2025 (Πίνακας 19).

Επιπλέον, η Ελλάδα υλοποιεί ένα εκτεταμένο στρατιωτικό επενδυτικό πρόγραμμα για την αντιμετώπιση των τρεχουσών γεωπολιτικών αναγκών. Στο πλαίσιο αυτό, οι φυσικές παραλαβές εξοπλιστικών προγραμμάτων αναμένεται να αυξηθούν κατά 0,86 δισ. ευρώ το 2025, κατά επιπλέον 0,48 δισ. ευρώ το 2026 και κατά επιπλέον 0,16 δισ. ευρώ το 2027 και να παραμείνουν στα ίδια υψηλά επίπεδα το 2028.

Με βάση τα παραπάνω, μέχρι 1 δισ. ευρώ ανά έτος, κατά μέσο όρο στον ορίζοντα αναφοράς, προβλέπεται να διατεθούν για μέτρα πολιτικής και επενδύσεις, ακολουθώντας ένα ισχυρό πλαίσιο μεταρρυθμίσεων.

Η ενίσχυση του διαθέσιμου εισοδήματος, τόσο στον δημόσιο όσο και στον ιδιωτικό τομέα, προκειμένου να αντιμετωπιστεί το αυξημένο επίπεδο τιμών κατόπιν του υψηλού πληθωρισμού που παρατηρήθηκε το 2022 και το 2023, αποτελεί βασική πολιτική προτεραιότητα.

Οι ελληνικές αρχές δίνουν ιδιαίτερη έμφαση στην ενίσχυση της συμμετοχής στην αγορά εργασίας και στην περαιτέρω αποκλιμάκωση της ανεργίας, διασφαλίζοντας ταυτόχρονα το διαθέσιμο εισόδημα. Στο πλαίσιο αυτό, οι ασφαλιστικές εισφορές θα μειωθούν κατά 1 ποσοστιαία μονάδα το 2025 και κατά επιπλέον 0,5 ποσοστιαία μονάδα το 2027, φτάνοντας συνολικά σε περίπου 6 ποσοστιαίες μονάδες μείωση από το 2019. Το κόστος εκτιμάται σε 440 εκατ. ευρώ για το 2025 και επιπλέον 230 εκατ. ευρώ το 2027.

Σύμφωνα με τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία (Σεπτέμβριος 2024), η ανεργία στο 2^ο τρίμηνο του 2024 μειώθηκε περαιτέρω στο 9,8% σε σύγκριση με 11,2% του 2^{ου} τριμήνου του 2023, ενώ οι εργαζόμενοι αυξήθηκαν κατά 2,2% σε σύγκριση με το 2^ο τρίμηνο του 2023. Περαιτέρω αυξήσεις στον κατώτατο μισθό προβλέπονται για την περίοδο 2025-2027. Ο κατώτατος μισθός αναμένεται να αυξηθεί σταδιακά από τα 830 ευρώ το 2024 στα 950 ευρώ το 2027, αυξάνοντας έτσι τις αμοιβές των εργαζομένων στον ιδιωτικό τομέα, επηρεάζοντας ταυτόχρονα και τους μέσους μισθούς. Η αύξηση του κατώτατου μισθού αντιμετωπίζει επίσης ζητήματα έλλειψης προσφοράς εργατικού δυναμικού σε ορισμένους τομείς όπως το λιανικό εμπόριο, η γεωργία, οι κατασκευές και ο τουρισμός και ενισχύει τη συμμετοχή στην αγορά εργασίας.

Ακολουθώντας την αύξηση του κατώτατου μισθού, προβλέπεται σταδιακή αύξηση του βασικού μισθού των υπαλλήλων του δημόσιου τομέα για το 2025 και για τα επόμενα έτη. Το σκεπτικό έγκειται στην ανάγκη ο μισθός του νεοεισερχόμενου υπαλλήλου στον δημόσιο τομέα, που τώρα ανέρχεται στα 850 ευρώ, να μην υπολείπεται του μηνιαίου κατώτατου μισθού στον ιδιωτικό τομέα. Συνεπώς, οι δημόσιοι υπάλληλοι θα λαμβάνουν οριζόντια αυξήσεις κάθε χρόνο ανάλογα με τις αυξήσεις του κατώτατου μισθού, έτσι ώστε η αθροιστική αύξηση του μηνιαίου μισθού να φτάσει τα 100 ευρώ μέχρι το 2027 και ο εισαγωγικός μισθός να φτάσει στα 950 ευρώ. Η ετήσια καθαρή (μικτή) αύξηση του μισθολογικού κόστους του Δημοσίου εκτιμάται σε περίπου 150 (280) εκατ. ευρώ.

Επιπλέον, στοχευμένες αυξήσεις σε συγκεκριμένες κατηγορίες δημοσίων υπαλλήλων θα πραγματοποιηθούν από το 2025. Η μείωση της φορολογίας της αποζημίωσης εφημεριών στους γιατρούς του Ε.Σ.Υ. (κόστος 40 εκατ. ευρώ) στοχεύει στην ενίσχυση της συμμετοχής των γιατρών στο δημόσιο σύστημα υγείας, μαζί με αυξημένες αποζημιώσεις για γιατρούς σε απομακρυσμένες και προβληματικές περιοχές (κόστος

16 εκατ. ευρώ), ενώ παρόμοια είναι η στόχευση της αύξησης της αποζημίωσης της νυχτερινής απασχόλησης των ενστόλων κατά 20% (κόστος 25 εκατ. ευρώ). Επιπλέον, ένα νέο σύστημα επιβράβευσης με βάση ποσοτικούς στόχους θεσπίζεται στον δημόσιο τομέα, με ετήσιο κόστος 40 εκατ. ευρώ.

Το τέλος επιτηδεύματος για τους ελεύθερους επαγγελματίες καταργείται από 1.1.2025, σε συνέχεια της μείωσης κατά 50% που πραγματοποιήθηκε το 2024, με κόστος περίπου 120 εκατ. ευρώ. Σημειώνεται ότι η κατάργηση του τέλους επιτηδεύματος ακολουθεί το νέο καθεστώς φόρου εισοδήματος φυσικών προσώπων για τους ελεύθερους επαγγελματίες που τέθηκε σε ισχύ το 2024, στο πλαίσιο της μείωσης της φοροδιαφυγής.

Όπως αναφέρθηκε παραπάνω, οι συνταξιούχοι θα συνεχίσουν να λαμβάνουν αύξηση των συντάξεών τους κατά τα επόμενα έτη, σύμφωνα με τον υφιστάμενο κανόνα αναπροσαρμογής (ο μέσος όρος της αύξησης του ΑΕΠ και του πληθωρισμού) με ετήσιο κόστος περίπου 400 εκατ. ευρώ.

Μία από τις κύριες προκλήσεις που πρέπει να αντιμετωπισθεί είναι το **δημογραφικό πρόβλημα**. Για τον σκοπό αυτό, έχει σχεδιαστεί ένα ολοκληρωμένο σύνολο μέτρων για να υποστηριχθούν περαιτέρω οι οικογένειες με παιδιά και να ενισχυθεί η ευαισθητοποίηση και ενημέρωση των νέων ζευγαριών, ώστε να διευκολυνθεί η απόφασή τους να δημιουργήσουν οικογένεια. Αυτά περιλαμβάνουν σειρά θεσμικών και στοχευμένων μέτρων, όπως η πρόσθετη προστασία για οικογένειες με 3 παιδιά και άνω, η έκπτωση φόρου για χρηματικές παροχές υπέρ νέων γονέων και ενισχύσεις για βρεφονηπιακούς σταθμούς που παρέχουν οι εργοδότες σε εργαζομένους τους, η μείωση του φόρου ασφαλιστρού (15%) ιδιωτικών συμβολαίων υγείας για παιδιά, οι δωρεάν εξετάσεις γονιμότητας και εκστρατείες ευαισθητοποίησης. Μαζί με αυτά τα μέτρα, σημαντικά προγράμματα χρηματοδοτούνται μέσω του προϋπολογισμού δημοσίων επενδύσεων, όπως η αύξηση των διαθέσιμων θέσεων και της πρόσβασης σε βρεφονηπιακούς σταθμούς, καθώς και ένα εκτεταμένο πρόγραμμα ανακαίνισης σχολείων. Αυτά τα νέα μέτρα προστίθενται σε ήδη θεσμοθετημένα μέτρα όπως το επίδομα γέννησης, η αύξηση του επιδόματος μητρότητας, η μείωση του φόρου εισοδήματος για οικογένειες με παιδιά και άλλα.

Κομβικό σημείο της κοινωνικής πολιτικής είναι η **μεταρρύθμιση των κοινωνικών επιδομάτων** (Ελάχιστο Εγγυημένο Εισόδημα, στεγαστικό επίδομα και επίδομα τέκνου). Οι κύριοι πυλώνες της μεταρρύθμισης περιλαμβάνουν την εναρμόνιση των κριτηρίων επιλεξιμότητας, έτσι ώστε να δημιουργηθεί ένα «οικοσύστημα» παροχών, τη βελτίωση της στόχευσης μέσω καλύτερων ελέγχων (δίνοντας περισσότερα σε αυτούς που τα χρειάζονται περισσότερο), την άμβλυση των αντικινήτρων για εργασία, τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας και τη βελτίωση των δεικτών φτώχειας και παιδικής φτώχειας. Η μεταρρύθμιση επικεντρώνεται επίσης σε οικογένειες με παιδιά. Εν γένει, τα ποσά αποζημίωσης αυξάνονται, ενώ ταυτόχρονα εισάγονται νέα στοχευμένα κριτήρια, για τον έλεγχο της επιλεξιμότητας. Ως αποτέλεσμα, η μεταρρύθμιση συνολικά έχει σχεδόν δημοσιονομικά ουδέτερο αποτέλεσμα, ενώ οι προσομοιώσεις δείχνουν βελτίωση της αποτελεσματικότητας, ιδίως όσον αφορά τους δείκτες παιδικής φτώχειας.

Με στόχο την αύξηση των κινήτρων απασχόλησης, τα **επιδόματα ανεργίας** βρίσκονται επίσης υπό ανασχεδιασμό. Οι κύριες συνιστώσες της μεταρρύθμισης περιλαμβάνουν την αύξηση της συσχέτισης του επιδόματος με τη χρονική διάρκεια της απασχόλησης και την κλιμάκωση του επιδόματος ανεργίας με την πάροδο του χρόνου, με υψηλότερο επίδομα στην αρχή της περιόδου ανεργίας που μειώνεται σταδιακά.

Για την αντιμετώπιση του προβλήματος της **προσιτής στέγασης και της αύξησης του αποθέματος διαθέσιμων κατοικιών**, ο σχεδιασμός περιλαμβάνει σειρά σχετικών μέτρων για την περίοδο 2025-2028. Με χρήση πόρων του δανειακού σκέλους του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, το νέο πρόγραμμα προβλέπει, παράλληλα με τη συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα, έως και 2 δισ. ευρώ χαμηλότοκα δάνεια για την αγορά πρώτης κατοικίας από άτομα και ζευγάρια ηλικίας έως 50 ετών, βάσει εισοδηματικών και δημογραφικών κριτηρίων. Σε συνέχεια των ήδη εφαρμοζόμενων περιορισμών στη Golden Visa και της φορολόγησης της βραχυχρόνιας μίσθωσης, σχεδιάζεται να επιβληθούν πρόσθετοι περιορισμοί που σχετίζονται με νέες βραχυχρόνιες μισθώσεις σε συγκεκριμένες περιοχές του κέντρου της Αθήνας. Από την πλευρά των κινήτρων, όσα ακίνητα είναι κενά ή βρίσκονται σε βραχυχρόνια μίσθωση για τουλάχιστον 3 έτη, θα απαλλάσσονται από τη φορολογία εισοδήματος του ενοικίου, εάν μετατραπούν σε μακροχρόνια μίσθωση. Ταυτόχρονα, προγράμματα επιδοτήσεων και δανείων για την ανακαίνιση κατοικιών συμπληρώνουν τη στρατηγική, μαζί με την εκμετάλλευση δημόσιων κτιρίων για μακροχρόνιες μισθώσεις.

Κατά τη διάρκεια των τελευταίων ετών, η Ελλάδα έχει βιώσει **ακραία φυσικά φαινόμενα**, συμπεριλαμβανομένων πλημμυρικών φαινομένων και πυρκαγιών, ως συνέπεια της κλιματικής αλλαγής. Η άμεση δημοσιονομική επίπτωση περιλαμβάνει από την ανάγκη αποζημιώσεων για νοικοκυριά, επιχειρήσεις και αγρότες που έχουν πληγεί, έως την αποκατάσταση υποδομών όπως δρόμοι, γέφυρες, σιδηροδρομικό δίκτυο, απαιτώντας τη διάθεση σημαντικών πόρων. Όσον αφορά την πρόληψη, πρόσθετα ποσά επενδύονται μέσω του Προϋπολογισμού Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ) για έργα πρόληψης πυρκαγιών και πλημμυρών, συμπεριλαμβανομένων φραγμάτων και διαχείρισης των υδάτων, καθώς και για την ενίσχυση της πολιτικής προστασίας με τον απαιτούμενο εξοπλισμό και εναέρια μέσα. Στο πλαίσιο αυτό, από το 2024 και μετά, προβλέπεται ποσό 600 εκατ. ευρώ ετησίως στο εθνικό σκέλος του ΠΔΕ για την αντιμετώπιση φυσικών καταστροφών, επιπλέον των σημαντικών πόρων που επενδύονται από το ΕΣΠΑ και το Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, το οποίο έχει αναθεωρηθεί για τον σκοπό αυτό. Μέρος των σχετικών δαπανών καλύπτεται από την αύξηση του τέλους που σχετίζεται με την κλιματική κρίση και επιβάλλεται στα ξενοδοχειακά καταλύματα, με επιπρόσθετα έσοδα περίπου 200 εκατ. ευρώ από το 2025 και στο εξής.

Οι ανωτέρω δημοσιονομικές επιπτώσεις, αλλά κυρίως η αυξανόμενη πιθανότητα μελλοντικών φυσικών καταστροφών, οδήγησαν σε επανασχεδιασμό της πολιτικής αποζημιώσεων. Αυτή περιλαμβάνει ένα μείγμα κινήτρων και κυρώσεων, ώστε να συμβάλει στη δημιουργία μίας ασφαλιστικής κουλτούρας τόσο για τις ιδιωτικές ιδιοκτησίες όσο και για τις επιχειρήσεις. Έκπτωση του φόρου στην ακίνητη περιουσία (ΕΝΦΙΑ) έως 20% για κατοικίες (αξίας έως 500 χιλ. ευρώ) που θα ασφαλιζονται για φυσικές καταστροφές εφαρμόζεται για κατοικίες που είναι ασφαλισμένες από το 2024

και έπειτα. Επιπλέον, ακίνητα υψηλής αξίας (άνω των 500 χιλ. ευρώ) και επιχειρήσεις με κύκλο εργασιών άνω των 500 χιλ. ευρώ θα πρέπει να ασφαίζονται δε θα αποζημιώνονται από το κράτος από τον Ιούνιο 2025 και έπειτα, ενώ τα οχήματα θα πρέπει να ασφαίζονται υποχρεωτικά για φυσικές καταστροφές από το 2025.

Τα τελευταία πέντε έτη, η Ελλάδα ακολουθεί σταθερά την πορεία της μείωσης της **φοροδιαφυγής** και των μεταρρυθμίσεων για την αύξηση της φορολογικής συμμόρφωσης. Κύριος στόχος είναι να μειωθεί το «κενό» ΦΠΑ και να προσεγγίσει τον μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης εντός της περιόδου του Μεσοπρόθεσμου Δημοσιονομικού-Διαρθρωτικού Σχεδίου. Σειρά πρωτοβουλιών έχουν ήδη τεθεί σε εφαρμογή και τα αποτελέσματα αποτυπώνονται σταδιακά, καθώς η συμμόρφωση και τα έσοδα αυξάνονται σταθερά. Οι βασικές μεταρρυθμίσεις περιλαμβάνουν (α) τη διασύνδεση των POS με τις ταμειακές μηχανές και τις φορολογικές αρχές, (β) την πλήρη εφαρμογή της πλατφόρμας «myDATA» και των ηλεκτρονικών τιμολογίων, (γ) την επέκταση της υποχρεωτικής αποδοχής ηλεκτρονικών πληρωμών στη λιανική, (δ) την πραγματοποίηση αγοροπωλησιών ακινήτων μόνο με ηλεκτρονικά μέσα πληρωμής, (ε) το νέο πλαίσιο για το ελάχιστο φορολογητέο εισόδημα των ελεύθερων επαγγελματιών, (στ) την αύξηση των προστίμων για τη χρήση μετρητών σε συναλλαγές άνω των 500 ευρώ, (ζ) την καταβολή κοινωνικών επιδομάτων μέσω προπληρωμένων καρτών, (η) την ψηφιοποίηση και αυτοματοποίηση των ελέγχων των φορολογικών αρχών, (ι) το νέο πλαίσιο για την καταπολέμηση του λαθρεμπορίου και άλλα.

Η Ελλάδα υλοποιεί μία σειρά φιλόδοξων μεταρρυθμίσεων για την αναβάθμιση των υπηρεσιών υγείας και την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας του **συστήματος υγείας**. Οι κύριες μεταρρυθμίσεις περιλαμβάνουν (α) την προτεραιοποίηση στις προσλήψεις ιατρικού και νοσηλευτικού προσωπικού στο πλαίσιο του ετήσιου προγραμματισμού προσλήψεων με περισσότερες από 10.000 προσλήψεις μόνιμου προσωπικού να προβλέπονται για το 2024 και το 2025 και περισσότερες για τα επόμενα χρόνια, (β) την αναβάθμιση και τον εκσυγχρονισμό τουλάχιστον 80 νοσοκομείων και τμημάτων επειγόντων περιστατικών και 156 κέντρων υγείας, με χρηματοδότηση από το ΤΑΑ, (γ) την ολοκλήρωση της μεταρρύθμισης του Προσωπικού Ιατρού που αποτελεί το πρώτο σημείο επαφής του ασθενούς με το Εθνικό Σύστημα Υγείας, (δ) την υλοποίηση του Εθνικού Προγράμματος Πρόληψης της Δημόσιας Υγείας «Σπύρος Δοξιάδης», το οποίο αποτελεί το εκτενέστερο πρόγραμμα πρόληψης, έγκαιρης διάγνωσης, προστασίας και προαγωγής της υγείας που εφαρμόστηκε ποτέ στη χώρα, (ε) τη μείωση του χρόνου αναμονής για τακτικά χειρουργεία (που σχετίζεται και με την καθιέρωση απογευματινών χειρουργείων), (στ) τη βελτίωση των αμοιβών του ιατρικού προσωπικού ώστε να προσελκυστεί επιπλέον προσωπικό (βλ. και τις παραπάνω παρεμβάσεις για την ενίσχυση του εισοδήματος), (ζ) την εφαρμογή της μεταρρύθμισης για κεντρικές προμήθειες στο πλαίσιο της ΕΚΑΠΥ και σειρά παρεμβάσεων για τον έλεγχο των υπερβάσεων δαπανών, (η) την επέκταση του μέτρου της μείωσης του ποσού αυτόματης επιστροφής (clawback) και του συμψηφισμού του με δαπάνες σε έρευνα και ανάπτυξη φαρμακευτικών εταιρειών μετά το 2025, προκειμένου να εξασφαλιστούν αυξανόμενες επενδύσεις σε έρευνα και ανάπτυξη, καθώς και η πρόσβαση σε νέα φαρμακευτικά προϊόντα. Περισσότερες μεταρρυθμίσεις και προγράμματα, συμπεριλαμβανομένης της ψυχικής υγείας, παρατίθενται στο Παράρτημα Ι.

Ο πρόσφατος νόμος για την ανώτατη **εκπαίδευση** επέτρεψε για πρώτη φορά την ίδρυση μη κρατικών μη κερδοσκοπικών πανεπιστημίων, με πλήρη νομική οντότητα ως παραρτήματα ξένων πανεπιστημίων, με αυστηρά κριτήρια, με στόχο την προσέλκυση μερικών από των πιο διακεκριμένων πανεπιστημίων, σύμφωνα με διεθνείς κατατάξεις. Τα πρώτα ιδρύματα πρόκειται να λειτουργήσουν την περίοδο 2025-2026, δημιουργώντας έναν εντελώς νέο κλάδο δραστηριότητας. Η εξέλιξη αυτή αναπόφευκτα αναμένεται να ευνοήσει την ελληνική οικονομία με διάφορους τρόπους, συμπεριλαμβανομένης της δραστηριότητας σε έρευνα και ανάπτυξη, της εξαγωγής υπηρεσιών, του πρόσθετου εισοδήματος για προσωπικό υψηλού μορφωτικού επιπέδου, περισσότερων ευκαιριών για ποιοτική εκπαίδευση, αλλά αγγίζει και δημογραφικά ζητήματα, δημιουργώντας τη βάση για την επιστροφή Ελλήνων του εξωτερικού (brain regain). Επιπλέον, ο νέος νόμος θέτει τις βάσεις για τη δημιουργία ενός πιο αυτόνομου και δυναμικού ακαδημαϊκού περιβάλλοντος, με τη μείωση της περιττής γραφειοκρατίας στους Ειδικούς Λογαριασμούς Κονδυλίων Έρευνας (ΕΛΚΕ) των πανεπιστημίων, την προώθηση της ψηφιοποίησης των υποδομών και υπηρεσιών των δημόσιων πανεπιστημίων και την προώθηση της περαιτέρω διεθνοποίησής τους. Επιπρόσθετα, πολλές μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις αποσκοπούν στη βελτίωση της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Αυτές περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, την προώθηση της ψηφιοποίησης στο σχολείο, την αναβάθμιση του μαθησιακού περιεχομένου, την ανακαίνιση των σχολικών κτιρίων, την εφαρμογή ολοκληρωμένης αξιολόγησης του εκπαιδευτικού συστήματος, καθώς και προγράμματα επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης (βλ. Παράρτημα Ι).

Ο **αγροτικός τομέας** έχει πληγεί ιδιαίτερα από τα πρόσφατα συμβάντα κλιματικής κρίσης, όπως η κακοκαιρία «Ντάνιελ» η οποία ακολούθησε τον κυκλώνα «Ιανός», αλλά και από μικρότερης κλίμακας συμβάντα. Η πρώτη αρωγή χορηγήθηκε άμεσα, σε συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και η αποκατάσταση των υποδομών βρίσκεται σε εξέλιξη, αξιοποιώντας ποικίλα χρηματοδοτικά μέσα, εθνικούς και συγχρηματοδοτούμενους πόρους, όπως και το ΤΑΑ. Για την περαιτέρω στήριξη των αγροτών, η επιστροφή του ειδικού φόρου κατανάλωσης στο πετρέλαιο κίνησης έχει καταστεί μόνιμη (με ετήσιο δημοσιονομικό κόστος περίπου 100 εκατ. ευρώ). Προβλέπονται αρκετά συγχρηματοδοτούμενα εργαλεία και επιδοτήσεις για τη στήριξη των αγροτικών επενδύσεων και την παροχή κινήτρων σε νέους αγρότες και συνεργασίες, ενώ οι νέες πρωτοβουλίες περιλαμβάνουν σημαντικές επενδύσεις για την επέκταση των θερμοκηπίων.

Τα τελευταία έτη, η ελληνική οικονομία παρουσίασε σταθερούς και σημαντικούς ρυθμούς ανάπτυξης, ξεπερνώντας τον μέσο ρυθμό ανάπτυξης της ΕΕ. Αυτή η αναπτυξιακή πορεία αντανάκλα τη σημαντική αύξηση των **επενδύσεων**, με τον ακαθάριστο σχηματισμό παγίου κεφαλαίου να αυξάνεται από 4,0% το 2023 σε 6,7% το 2024, ενώ προβλέπεται να ανέλθει σε 8,4% το 2025. Η υλοποίηση και επιτάχυνση του ΤΑΑ, ως ένας από τους κύριους επενδυτικούς μοχλούς, θα συνεχιστεί καθ' όλη την περίοδο του ΜΔΣ, με έμφαση στην πράσινη μετάβαση, την ψηφιοποίηση, τις υποδομές, το ανθρώπινο κεφάλαιο και τα επιχειρηματικά δάνεια. Βασικοί στόχοι είναι η διεύρυνση της παραγωγικής ικανότητας, η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της εξωστρέφειας, η αντιμετώπιση της ανάγκης για προσαρμογή στις τεχνολογικές εξελίξεις

και η ενίσχυση της απασχόλησης και της κοινωνικής συνοχής, επιτυγχάνοντας υψηλότερη δυνητική ανάπτυξη. Επιπλέον, έχουν δρομολογηθεί αρκετές μεταρρυθμίσεις και δημοσιονομικές παρεμβάσεις εκτός του ΤΑΑ, προκειμένου να διασφαλιστεί η χρηματοδότηση σε τομείς που δεν καλύπτονται από το Ταμείο και ότι οι επενδύσεις θα συνεχιστούν στη μετά ΤΑΑ εποχή.

Σημαντικό μέρος των προαναφερόμενων πολιτικών χρηματοδοτείται από το ΠΔΕ. Οι σημαντικές επενδύσεις στην καθαρή και αποδοτική παραγωγή και χρήση ενέργειας, τις βιώσιμες μεταφορές και την εφοδιαστική αλυσίδα, τις υποδομές, την ψηφιοποίηση, την υγεία, την εκπαίδευση, τον αγροτικό τομέα, τη μετανάστευση, την πολιτική προστασία, το ανθρώπινο κεφάλαιο και άλλα (βλ. Παράρτημα Ι) καλύπτονται κυρίως μέσω του ΠΔΕ.

Ενώ ο Προϋπολογισμός Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ) κυμαινόταν σε περίπου 6-6,5 δισ. ευρώ την τελευταία δεκαετία έως το 2019 και αυξήθηκε σε περίπου 10-11 δισ. ευρώ την επόμενη περίοδο, σημαντική αύξηση σημειώνεται ήδη από το 2024. Το ΤΑΑ εισφέρει σημαντικά ποσά έως το 2026, ενώ οι εκταμιεύσεις πόρων από το δανειακό σκέλος αναμένεται να συνεχιστούν και τα επόμενα έτη. Το συγχρηματοδοτούμενο σκέλος του ΠΔΕ, μετά τα σημαντικά ποσά που εκταμιεύθηκαν την περίοδο 2022-2024 και αφορούσαν έργα που ολοκληρώθηκαν στο τέλος της περιόδου του ΕΣΠΑ 2014-2020, συνεχίζει με ποσό που ανέρχεται σε περίπου 6,5 δισ. ευρώ και περιλαμβάνει τα προγράμματα και τα έργα της νέας προγραμματικής περιόδου ΕΣΠΑ 2021-2027 και των υπόλοιπων συγχρηματοδοτούμενων προγραμμάτων. Το εθνικό σκέλος του ΠΔΕ αυξάνεται σημαντικά ήδη από το 2024 κατά περίπου 0,9 δισ. ευρώ και προβλέπεται σταθερή ετήσια αύξηση, υπερβαίνοντας τα 3 δισ. ευρώ την περίοδο του ΜΔΣ (Πίνακας 6).

Πίνακας 6 | Προβλέψεις δαπανών Δημοσίων Επενδύσεων 2023-2028

	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Εθνικό σκέλος ΠΔΕ	1.716	2.650	2.750	2.800	3.000	3.200
Συγχρηματοδοτούμενο σκέλος ΠΔΕ	6.817	6.800	6.450	6.450	6.500	6.500
Επιχορηγήσεις ΤΑΑ	2.089	3.617	5.140	6.663		
Εγκρίσεις δανείων ΤΑΑ	3.377	3.817	4.920	4.436		
Εκταμιεύσεις δανείων ΤΑΑ	961	1.789	4.615	4.968	3.695	1.479
Σύνολο εκταμιεύσεων επιχορηγήσεων και δανείων	11.583	14.856	18.954	20.880	13.195	11.179

Σημειώσεις: Σε εκατ. ευρώ. Οι επιχορηγήσεις περιλαμβάνουν ΦΠΑ.

Εκτός από τη σημαντική αύξηση των δημοσίων επενδύσεων, η Ελλάδα συνεχίζει να εστιάζει στη βελτίωση και διευκόλυνση της επιχειρηματικότητας. Σε συνέχεια των μεταρρυθμίσεων των προηγούμενων ετών, καθώς και των μειώσεων της φορολογίας των επιχειρήσεων και των ασφαλιστικών εισφορών, οι νέες αναπτυξιακές πολιτικές που ανακοινώθηκαν πρόσφατα περιλαμβάνουν (α) νέα κίνητρα για επενδύσεις σε έρευνα και ανάπτυξη, συγχωνεύσεις και εξαγορές, όπως υπεραπόσβεση έως 315% για

επενδύσεις σε νεοφυείς επιχειρήσεις (start-ups), κίνητρα για επενδυτές κεφαλαίων (angel investors) και μειώσεις φόρων σε συγχωνεύσεις, (β) κατάργηση του τέλους χαρτοσήμου σε πλήθος επιχειρηματικών συναλλαγών, (γ) μείωση του ορίου της Golden Visa για επενδύσεις σε νεοφυείς επιχειρήσεις, (δ) κατάργηση του τέλους σταθερής τηλεφωνίας στις συνδέσεις οπτικών ινών, (ε) αύξηση των διαθέσιμων πόρων για επενδύσεις σε λιμενικές υποδομές μέσω τόσο της χρήσης των εσόδων παραχωρήσεων όσο και των εσόδων από το τέλος στα κρουαζιερόπλοια και (στ) τη σύσταση ενός αναπτυξιακού ταμείου, με αρχικό κεφάλαιο 300 εκατ. ευρώ, προκειμένου να συμμετάσχει σε επενδύσεις υψηλής προστιθέμενης αξίας.

Τέλος, στον **τραπεζικό τομέα** με την επικείμενη ολοκλήρωση του Σχεδίου "Ηρακλής", τη συγχώνευση των τραπεζών Attica Bank και Παγκρήτιας Τράπεζας, και την αποεπένδυση του Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (ΤΧΣ) από τις ιδιωτικές τράπεζες, δημιουργείται ένας υγιής τραπεζικός τομέας με δείκτη μη εξυπηρετούμενων δανείων κοντά στον μέσο όρο της ΕΕ, συνεισφέροντας στην ανάπτυξη της Ελληνικής οικονομίας.

5. Εξελίξεις αναφορικά με το Δημόσιο Χρέος

Το χρέος της γενικής κυβέρνησης εκτιμάται ότι θα διαμορφωθεί στο 153,7% ως ποσοστό του ΑΕΠ στο τέλος του 2024, έναντι 161,9% του ΑΕΠ το 2023. Για το τέλος του 2025, το χρέος της γενικής κυβέρνησης εκτιμάται ότι θα διαμορφωθεί στο 149,1% ως ποσοστό του ΑΕΠ, παρουσιάζοντας μείωση κατά 4,6 ποσοστιαίες μονάδες του ΑΕΠ έναντι του 2024.

Το Ελληνικό Δημόσιο συνέχισε απρόσκοπτα την εκδοτική του δραστηριότητα και κάλυψε τις περιορισμένες χρηματοδοτικές ανάγκες του τρέχοντος έτους, κατά κύριο λόγο, με τις κοινοπρακτικές εκδόσεις 10-ετούς και 30-ετούς ομολόγου, οι οποίες είχαν σημαντικό ποσοστό υπερκάλυψης του βιβλίου προσφορών τους και διατέθηκαν κατά προτεραιότητα σε τελικούς επενδυτές. Αξιοσημείωτη συνεισφορά στην αναχρηματοδότηση των δανειακών αναγκών είχαν οι δημοπρασίες επανέκδοσης ομολόγων, οι οποίες διενεργούνται σε τακτά χρονικά διαστήματα σύμφωνα με το ήδη ανακοινωμένο πρόγραμμα. Τα συνολικά ταμειακά διαθέσιμα του Ελληνικού Δημοσίου παραμένουν στα υψηλά επίπεδα των τελευταίων ετών.

Η πρόωρη αποπληρωμή μέρους των ευρωπαϊκών δανείων του GLF, ύψους 2.645 εκατ. ευρώ τον Δεκέμβριο του 2022 και 5.290 εκατ. ευρώ τον Δεκέμβριο του 2023, αναμένεται να συνεχιστεί έως το τέλος του τρέχοντος έτους με επιπλέον πρόωρες αποπληρωμές ποσών ύψους 7.935 εκατ. ευρώ, τα οποία λήγουν τα έτη 2026, 2027 και 2028. Η επίπτωση των επιπλέον αποπληρωμών στο ύψος του δημόσιου χρέους δεν έχει ενσωματωθεί στις εκτιμήσεις του σχεδίου.

Ο πρώτος αναγνωρισμένος από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα οίκος αξιολόγησης που αναβάθμισε το αξιόχρεο του Ελληνικού Δημοσίου (ΕΔ) στην επενδυτική βαθμίδα (BBB-) ήταν η DBRS Morningstar, στις αρχές Σεπτεμβρίου 2023 και ακολούθησαν οι οίκοι Standard & Poor's προς το τέλος Οκτωβρίου 2023 και Fitch στις αρχές Δεκεμβρίου 2023. Είχαν προηγηθεί ανάλογες αναβαθμίσεις τόσο από τον οίκο αξιολόγησης R & I, τον Ιούλιο 2023, όσο και από τον νεοσύστατο οίκο αξιολόγησης Scope Ratings τον Αύγουστο 2023. Αξιοσημείωτη ήταν επίσης η αναβάθμιση κατά δύο βαθμίδες του αξιόχρεου του ΕΔ από τη Moody's, από Ba3 σε Ba1, στα μέσα Σεπτεμβρίου 2023 και η αναβάθμιση των προοπτικών της χώρας σε θετικές, τον Σεπτέμβριο 2024.

Στο τέλος Αυγούστου 2024, το σύνολο των δανείων που έχουν χορηγηθεί από τον Μηχανισμό Στήριξης ανήλθε σε 226.790 εκατ. ευρώ, τα οποία μετά την πλήρη εξόφληση του ΔΝΤ συνίστανται αποκλειστικά σε ευρωπαϊκά δάνεια των κρατών μελών της Ευρωζώνης.

Πίνακας 7 | Χρέος, εκτιμήσεις ισοζυγίου και βασικές παραδοχές (υπό τη δημοσιονομική πορεία του σχεδίου)

			2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036	2037	2038
1	Ακαθάριστο χρέος	(% ΑΕΠ)	161,9	153,7	149,1	143,1	138,0	133,4	130,1	127,1	124,3	121,7	120,6	119,6	118,4	117,1	115,9	114,9
2	Ισοζύγιο γενικής κυβέρνησης	(% ΑΕΠ)	-1,6	-1,0	-0,6	-0,8	-1,1	-1,2	-1,4	-1,5	-1,6	-1,7	-1,9	-2,2	-2,4	-2,2	-2,4	-2,5
3	Διαρθρωτικό πρωτογενές ισοζύγιο	(% δυν.ΑΕΠ)	1,9	1,9	2,0	2,1	2,2	2,3	2,3	2,3	2,3	2,3	2,3	2,3	2,3	2,3	2,3	2,3
4	Κυκλική συνιστώσα	(% δυν.ΑΕΠ)	-0,1	-0,7	-0,5	-0,3	-0,2	-0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
5	Εφάπαξ μέτρα	(% ΑΕΠ)	-0,2	-0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
6	Έξοδα τόκων	(% ΑΕΠ)	3,5	3,4	3,2	3,3	3,5	3,6	3,8	3,8	3,8	3,8	3,8	3,9	4,0	3,9	3,9	4,0
7	Μακροπρόθεσμο επιτόκιο	(%)	4,0	3,5	3,7	3,8	3,9	4,0	4,0	4,1	4,2	4,3	4,4	4,3	4,3	4,3	4,3	4,3
8	Βραχυπρόθεσμο επιτόκιο	(%)	3,4	3,6	2,8	2,8	2,8	2,8	2,8	2,8	2,7	2,7	2,7	2,7	2,7	2,6	2,6	2,5
9	Έμμεσο κατά Μ.Ο. επιτόκιο	(%)	2,1	2,2	2,2	2,3	2,5	2,7	2,9	3,0	3,1	3,1	3,2	3,3	3,4	3,4	3,5	3,5
10	Προσαρμογή αποθεμάτων-ρωών	(% ΑΕΠ)	-1,6	-1,1	1,5	-0,8	-0,9	-1,0	-1,0	-1,0	-1,1	-1,1	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
11	Δυνητικό ΑΕΠ	(Ρυθμός αύξησης)	0,6	1,2	2,5	2,4	1,7	1,5	0,5	0,3	0,2	0,2	0,2	0,3	0,7	0,7	0,8	0,9
12	Πραγματικό ΑΕΠ	(Ρυθμός αύξησης)	2,0	2,2	2,3	2,0	1,5	1,3	0,4	0,3	0,2	0,2	0,2	0,3	0,7	0,7	0,8	0,9
13	Αποπληθωριστής ΑΕΠ	(Ρυθμός αύξησης)	4,5	3,0	2,2	2,3	2,3	2,4	2,4	2,4	2,5	2,5	2,6	2,5	2,5	2,5	2,4	2,4
14	Ονομαστικό ΑΕΠ	(Ρυθμός αύξησης)	6,6	5,3	4,5	4,3	3,8	3,7	2,8	2,7	2,7	2,7	2,7	2,8	3,2	3,2	3,3	3,4

Πίνακας 8 | Χρέος, εκτιμήσεις ισοζυγίου και βασικές παραδοχές (σενάριο βάσης -χωρίς δημοσιονομική προσαρμογή)

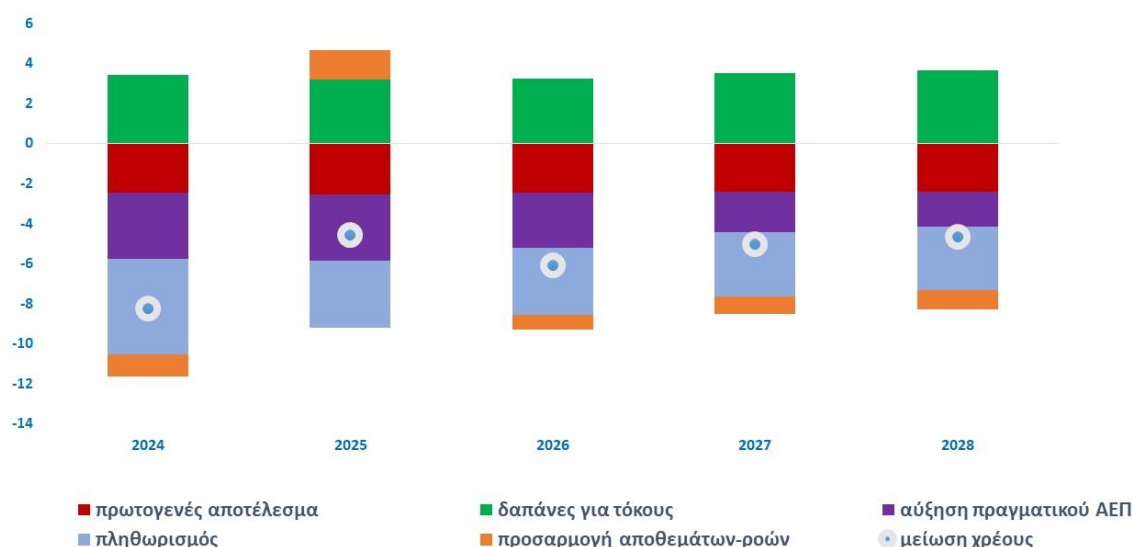
			2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036	2037	2038
1	Ακαθάριστο χρέος	(% ΑΕΠ)	161,9	153,7	148,8	142,4	137,2	132,5	128,8	125,4	122,2	119,3	117,8	116,5	114,9	113,3	111,7	110,3
2	Ισοζύγιο γενικής κυβέρνησης	(% ΑΕΠ)	-1,6	-1,0	-0,5	-0,5	-0,7	-0,9	-1,1	-1,1	-1,2	-1,3	-1,5	-1,7	-1,9	-1,8	-1,9	-2,0
3	Διαρθρωτικό πρωτογενές ισοζύγιο	(% δυν.ΑΕΠ)	1,9	1,9	1,9	1,9	1,9	1,9	1,9	1,9	1,9	1,9	1,9	1,9	1,9	1,9	1,9	1,9
4	Κυκλική συνιστώσα	(% δυν.ΑΕΠ)	-0,1	-0,7	-0,5	-0,4	-0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
5	Έξοδα τόκων	(% ΑΕΠ)	3,5	3,4	3,2	3,2	3,5	3,6	3,8	3,7	3,7	3,7	3,7	3,8	3,8	3,8	3,8	3,8
6	Μακροπρόθεσμο επιτόκιο	(%)	4,0	3,5	3,7	3,8	3,9	4,0	4,0	4,1	4,2	4,3	4,4	4,3	4,3	4,3	4,3	4,3
7	Βραχυπρόθεσμο επιτόκιο	(%)	3,4	3,6	2,8	2,8	2,8	2,8	2,8	2,8	2,7	2,7	2,7	2,7	2,7	2,6	2,6	2,5
8	Έμμεσο κατά Μ.Ο. επιτόκιο	(%)	2,1	2,2	2,2	2,3	2,5	2,7	2,9	3,0	3,1	3,1	3,2	3,3	3,4	3,4	3,5	3,5
9	Δυνητικό ΑΕΠ	(Ρυθμός αύξησης)	0,6	1,2	2,5	2,4	1,7	1,5	0,5	0,3	0,2	0,2	0,2	0,3	0,7	0,7	0,8	0,9
10	Πραγματικό ΑΕΠ	(Ρυθμός αύξησης)	2,0	2,2	2,3	2,0	1,4	1,1	0,5	0,3	0,2	0,2	0,2	0,3	0,7	0,7	0,8	0,9
11	Αποπληθωριστής ΑΕΠ	(Ρυθμός αύξησης)	4,5	3,0	2,2	2,3	2,3	2,4	2,4	2,4	2,5	2,5	2,6	2,5	2,5	2,5	2,4	2,4
12	Ονομαστικό ΑΕΠ	(Ρυθμός αύξησης)	6,6	5,3	4,6	4,3	3,7	3,5	2,9	2,8	2,7	2,7	2,7	2,8	3,2	3,2	3,3	3,4
13	Δημοσιονομικός πολλαπλασιαστής	(%)	0,75															

Πίνακας 9 | Εκτιμήσεις χρέους και πρόσθετες παραδοχές (υπό την εκτιμώμενη δημοσιονομική πορεία)

			2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036	2037	2038
1	Ακαθάριστο χρέος	(% ΑΕΠ)	161,9	153,7	149,1	143,1	138	133,4	130,1	127,1	124,3	121,7	120,6	119,6	118,4	117,1	115,9	114,9
2	Μετακυλιόμενο μακροπρόθεσμο χρέος	(% ΑΕΠ)	6,3	2,3	2,2	5,1	4,4	6,0	5,4	6,1	7,7	6,9	10,1	8,1	8,5	9,9	10,7	11,6
3	Μετακυλιόμενο βραχυπρόθεσμο χρέος	(% ΑΕΠ)	8,9	8,4	8,0	7,8	7,5	7,3	7,1	6,9	6,8	6,6	6,5	6,4	6,3	6,3	6,2	6,2
4	Νέο μακροπρόθεσμο χρέος	(% ΑΕΠ)	0,0	0,0	2,0	0,0	0,2	0,2	0,4	0,4	0,5	0,6	2,0	2,2	2,4	2,3	2,4	2,6
5	Νέο βραχυπρόθεσμο χρέος	(% ΑΕΠ)	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,2

Όσον αφορά τη συνθήκη διασφάλισης της βιωσιμότητας του χρέους, το δημόσιο χρέος εκτιμάται ότι θα καταγράψει μια σημαντική μείωση κατά 8,3 ποσοστιαίες μονάδες το 2024, ενώ η μέση ετήσια μείωση κατά την τετραετία που καλύπτει το σχέδιο υπολογίζεται σε 5,1 ποσοστιαίες μονάδες, σημαντικά μεγαλύτερη από την ελάχιστη απαίτηση που θέτει η συνθήκη διασφάλισης. Ως αποτέλεσμα, το ποσοστό του χρέους εκτιμάται ότι θα μειωθεί από 153,7% του ΑΕΠ το 2024, σε 133,4% του ΑΕΠ το 2028. Η ανάλυση των προσδιοριστικών παραγόντων αυτής της μείωσης του χρέους δείχνει μια σταδιακή εξασθένηση της σχετικής επίδρασης της διαφοράς μεταξύ ανάπτυξης-επιτοκίων, καθώς αυτός ο παράγοντας καθορίζει περίπου τη μισή από τη συνολική μείωση χρέους για το 2024 και περίπου τα τρία τέταρτα της αντίστοιχης μείωσης για το 2025, αλλά μόλις το ένα τέταρτο περίπου της εκτιμώμενης μείωσης του χρέους για το τελευταίο έτος του σχεδίου. Αυτή η εξέλιξη οφείλεται στη σταδιακή εξομάλυνση της ονομαστικής ανάπτυξης καθώς και στην εκτιμώμενη αύξηση της συνολικής δαπάνης για τόκους. Ως αποτέλεσμα, το πρωτογενές ισοζύγιο αναμένεται να γίνει ο πιο καθοριστικός παράγοντας για τη μείωση του ποσοστού χρέους μέχρι το τέλος της περιόδου του σχεδίου, ενώ οι προσαρμογές αποθεμάτων-ροών επίσης συμβάλλουν στη μείωση του χρέους.

Γράφημα 1 | Ανάλυση της εκτιμώμενης μείωσης χρέους 2024-2028

Σχετικά με την απαίτηση της επίτευξης μιας αξιόπιστης καθοδικής πορείας για το ποσοστό χρέους μέχρι το τέλος της περιόδου προσαρμογής, το προσύμιο του Κανονισμού 2024/1263 ορίζει ότι για το πρώτο μεσοπρόθεσμο δημοσιονομικό διαρθρωτικό σχέδιο, η αξιοπιστία της μείωσης του δημόσιου χρέους σε μεσοπρόθεσμο ορίζοντα θα πρέπει να βασίζεται στη μεθοδολογία που περιγράφεται στην Επισκόπηση Βιωσιμότητας Χρέους 2023 της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (Debt Sustainability Monitor 2023). Σύμφωνα με αυτήν τη μεθοδολογία, η αξιοπιστία της καθοδικής πορείας του ποσοστού χρέους θα πρέπει να αξιολογηθεί βάσει δύο κριτηρίων. Το πρώτο κριτήριο αφορά τις ντετερμινιστικές (deterministic) προβλέψεις και θέτει ως απαίτηση ότι έως το τέλος της περιόδου προσαρμογής και για τα επόμενα δέκα έτη, ο λόγος του χρέους προς ΑΕΠ πρέπει να μειωθεί (ή να παραμείνει κάτω από το 60% του ΑΕΠ) στο σενάριο προσαρμογής, καθώς επίσης και στα ντετερμινιστικά σενάρια αντοχής (stress test). Επιπλέον, η Επισκόπηση Βιωσιμότητας

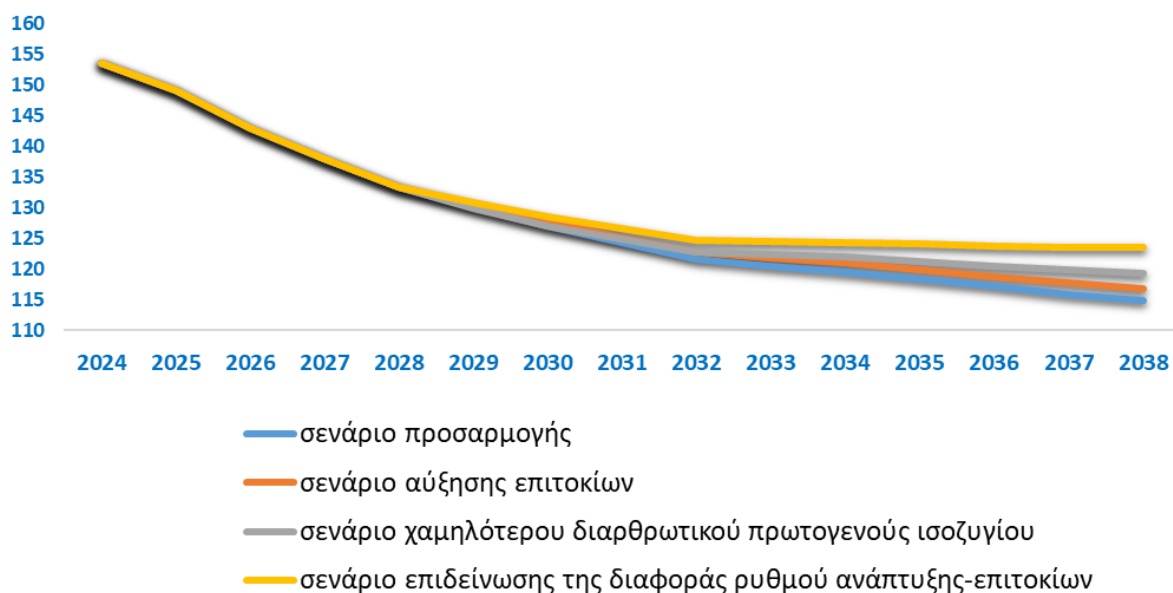
Χρέους 2023 ορίζει τρία ντετερμινιστικά σενάρια αντοχής, τα οποία θα πρέπει επίσης να ικανοποιούν την απαίτηση για συνεχή μείωση του ποσοστού χρέους.

Το σενάριο προσαρμογής αυτού του σχεδίου ικανοποιεί την παραπάνω απαίτηση, καθώς το ποσοστό χρέους προς ΑΕΠ μειώνεται συνεχώς κατά τη δεκαετία που ακολουθεί την περίοδο προσαρμογής, χωρίς επιπλέον δημοσιονομικά μέτρα. Πιο συγκεκριμένα, το ποσοστό χρέους εκτιμάται ότι θα μειωθεί από 133,4% το 2028 σε 114,9% το 2038, με τη μέση ετήσια μείωση χρέους αυτής της περιόδου να υπολογίζεται σε 1,85 ποσοστιαίες μονάδες.

Το πρώτο σενάριο αντοχής (Πίνακας 10) είναι το «σενάριο χαμηλότερου διαρθρωτικού πρωτογενούς ισοζυγίου», το οποίο υποθέτει ότι το διαρθρωτικό πρωτογενές ισοζύγιο μειώνεται κατά 0,5 ποσοστιαίες μονάδες τα δύο πρώτα έτη μετά το τέλος της περιόδου προσαρμογής και παραμένει σε αυτό το χαμηλότερο επίπεδο για τα υπόλοιπα έτη της εξεταζόμενης περιόδου. Στο πλαίσιο του σεναρίου προσαρμογής του παρόντος σχεδίου, αυτό συνεπάγεται μια μείωση του εκτιμώμενου διαρθρωτικού πρωτογενούς ισοζυγίου από το 2,35% στο τέλος της περιόδου προσαρμογής σε 2,1% το 2029 και σε 1,85% από το 2030 και εξής. Ως συνέπεια του χαμηλότερου διαρθρωτικού πρωτογενούς ισοζυγίου, τα αποτελέσματα της Ανάλυσης Βιωσιμότητας Χρέους (DSA) οδηγούν σε μία πιο αργή μείωση του ποσοστού χρέους, με τη μέση ετήσια μείωση χρέους κατά το διάστημα 2029-2038 να πέφτει στις 1,4 ποσοστιαίες μονάδες και με το ποσοστό χρέους το 2038 να εκτιμάται στο 119,3% του ΑΕΠ, ή 4,4 ποσοστιαίες μονάδες ψηλότερα σε σύγκριση με το σενάριο προσαρμογής. Ωστόσο, η προϋπόθεση το χρέος να συνεχίσει να μειώνεται καθ' όλη την διάρκεια της περιόδου 2029-2038 και πάλι ικανοποιείται και οι ετήσιες μειώσεις χρέους παραμένουν πάνω από τις 0,5 ποσοστιαίες μονάδες μέχρι το τέλος της εξεταζόμενης περιόδου.

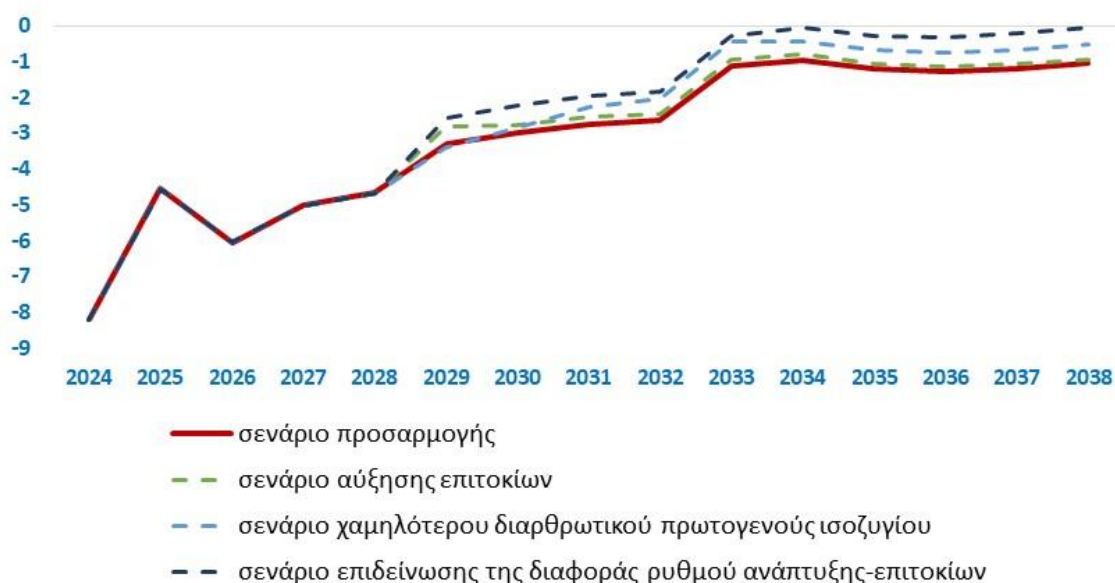
Το δεύτερο σενάριο αντοχής (Πίνακας 10) είναι το «σενάριο επιδείνωσης της διαφοράς ρυθμού ανάπτυξης-επιτοκίων», το οποίο υποθέτει ότι η διαφορά μεταξύ του ποσοστού της πραγματικής ανάπτυξης και του επιτοκίου θα χειροτερέψει μόνιμα κατά 1 ποσοστιαία μονάδα μετά το τέλος της περιόδου προσαρμογής. Αυτή η επίπτωση αποτυπώνεται υποθέτοντας από το 2029 και μετά μια τιμή για το ποσοστό ανάπτυξης χαμηλότερη κατά 0,5 ποσοστιαίες μονάδες σε σύγκριση με το σενάριο προσαρμογής, καθώς επίσης και τιμές για το βραχυπρόθεσμο και το μακροπρόθεσμο επιτόκιο υψηλότερες κατά 0,5 ποσοστιαίες μονάδες. Από τα τρία σενάρια αντοχής, αυτό έχει τη μεγαλύτερη επίπτωση στην εξέλιξη του ποσοστού χρέους, με τη μέση ετήσια μείωση χρέους για την περίοδο 2029-2038 να μειώνεται στη 1 περίπου ποσοστιαία μονάδα και με τον λόγο χρέους προς ΑΕΠ να διαμορφώνεται στο 123,5% το 2038 ή 8,6 ποσοστιαίες μονάδες πάνω από την αντίστοιχη τιμή του σεναρίου προσαρμογής. Το κριτήριο της συνεχούς μείωσης χρέους μέχρι το τέλος της εξεταζόμενης περιόδου και πάλι ικανοποιείται, παρόλο που οι ετήσιες μειώσεις χρέους γίνονται οριακές τα τελευταία έτη της περιόδου.

Γράφημα 2 | Η εξέλιξη του ποσοστού χρέους στο σενάριο προσαρμογής και στα σενάρια αντοχής

Το τελευταίο σενάριο αντοχής είναι το «σενάριο αύξησης επιτοκίων», το οποίο υποθέτει ότι τα επιτόκια της αγοράς προσωρινά αυξάνονται κατά το πρώτο έτος μετά την περίοδο προσαρμογής. Η αύξηση των επιτοκίων δεν είναι σταθερή, αλλά αποτελείται από μια οριζόντια αύξηση κατά 1 ποσοστιαία μονάδα που επιβαρύνει όλα τα κράτη-μέλη και ένα εξατομικευμένο κατά χώρα ασφάλιστρο κινδύνου που επιβαρύνει μόνο τα κράτη-μέλη με ποσοστό χρέους πάνω από 90% του ΑΕΠ. Για αυτά τα κράτη-μέλη, το ασφάλιστρο κινδύνου υπολογίζεται ως η διαφορά του ποσοστού χρέους πάνω από το 90% πολλαπλασιασμένη με έναν συντελεστή ίσο με 0,06. Στην περίπτωση της Ελλάδας, η εκτιμώμενη διαφορά από το όριο του 90% του ΑΕΠ το 2028 ισούται με 43,4 ποσοστιαίες μονάδες, που μεταφράζεται σε ασφάλιστρο κινδύνου που εφαρμόζεται στο σενάριο αυτό ύψους 2,6 ποσοστιαίων μονάδων και σε συνολική αύξηση των επιτοκίων της αγοράς ύψους 3,6 ποσοστιαίων μονάδων. Ως αποτέλεσμα, το σενάριο υπονοεί μια αύξηση στα βραχυπρόθεσμα επιτόκια από το 4,0% το 2028 στο 7,6% το 2029 και στα μακροπρόθεσμα επιτόκια από το 2,8% το 2028 σε 6,4% το 2029. Αυτό οδηγεί σε μία αύξηση του μέσου ονομαστικού επιτοκίου του χρέους από το 2,7% στο 3,3% και σε μια επακόλουθη αύξηση της δαπάνης για τόκους από 3,6% του ΑΕΠ σε 4,3% του ΑΕΠ το 2029. Λόγω της προσωρινής φύσης αυτής της αύξησης των επιτοκίων, η επίπτωση στην εξέλιξη του ποσοστού χρέους είναι μικρότερη σε σύγκριση με τα άλλα δύο σενάρια αντοχής, με τη μέση ετήσια μείωση χρέους για την περίοδο 2029-2038 να υπολογίζεται στις 1,67 ποσοστιαίες μονάδες και με το ποσοστό χρέους το 2038 να ισούται με 116,7% του ΑΕΠ, μόλις 1,8 ποσοστιαίες μονάδες πάνω από την αντίστοιχη τιμή του σεναρίου προσαρμογής.

Γράφημα 3 | Η ετήσια μείωση χρέους στο σενάριο προσαρμογής και στα σενάρια αντοχής

Το δεύτερο κριτήριο για την αξιοπιστία της καθοδικής πορείας του ποσοστού χρέους αναφέρεται στις στοχαστικές προβολές χρέους. Αυτές χρησιμοποιούνται στο πλαίσιο της μεθοδολογίας Ανάλυσης Βιωσιμότητας Χρέους (DSA) της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, προκειμένου να εκτιμηθεί η αξιοπιστία της καθοδικής πορείας του ποσοστού χρέους όταν υπάρχουν διαταραχές στις κύριες μεταβλητές που καθορίζουν την εξέλιξή του. Αντίθετα με τα τυπικά σενάρια αντοχής DSA που είναι ντετερμινιστικά και δείχνουν την αλλαγή στην εξέλιξη του ποσοστού χρέους κάτω από συγκεκριμένες και σαφώς ορισμένες αλλαγές στις υποθέσεις σχετικά με την πορεία κάποιων μακροοικονομικών μεταβλητών, οι στοχαστικές προβολές προσομοιώνουν τυχαίες διαταραχές βάσει της ιστορικά καταγεγραμμένης μεταβλητότητας των σχετικών μεταβλητών. Ως αποτέλεσμα, οδηγούν όχι σε μια συγκεκριμένη εναλλακτική πορεία για το ποσοστό χρέους, αλλά σε ένα εύρος πιθανών πορειών και σε μια κατανομή πιθανοτήτων για το ποσοστό χρέους γύρω από μια κεντρική εκτίμηση.

Η στοχαστική ανάλυση ακολουθεί τη μεθοδολογία που έχει αναπτυχθεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για να εξετάσει την ευαισθησία των εκτιμήσεων για το ποσοστό χρέους του σεναρίου προσαρμογής σε τυχαίες διαταραχές που ενδέχεται να συμβούν τα πρώτα πέντε έτη μετά την ολοκλήρωση της προσαρμογής, δηλαδή μεταξύ 2029-2033. Η ανάλυση αποτελείται από την προσομοίωση 10.000 τυχαίων διαταραχών σε τέσσερις μακροοικονομικές μεταβλητές που επηρεάζουν την εξέλιξη του ποσοστού χρέους, συγκεκριμένα στο πρωτογενές ισοζύγιο, στην ονομαστική ανάπτυξη, στο βραχυπρόθεσμο επιτόκιο και στο μακροπρόθεσμο επιτόκιο. Οι τυχαίες διαταραχές θεωρείται ότι ακολουθούν μια πολυμεταβλητή κανονική κατανομή με μέσο το μηδέν και με έναν πίνακα διακύμανσης/συνδιακύμανσης που υπολογίζεται χρησιμοποιώντας τις τριμηνιαίες ιστορικές τιμές των μεταβλητών αυτών για την περίοδο 2000-2023. Οι διαταραχές στις τρεις πρώτες μεταβλητές θεωρείται ότι επιδρούν μόνο το συγκεκριμένο έτος στο οποίο εκδηλώνονται, ενώ οι διαταραχές στο μακροπρόθεσμο επιτόκιο συνεχίζουν να επιδρούν και μετά το έτος εκδήλωσης, αφού αυτό εφαρμόζεται στην έκδοση μακροπρόθεσμου χρέους το οποίο έχει μεγαλύτερη μέση διάρκεια.

Βάσει της μεθοδολογίας που περιγράφεται στην Επισκόπηση Βιωσιμότητας Χρέους 2023 της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, το κριτήριο για μια αξιόπιστη πορεία μείωσης χρέους προϋποθέτει ότι η πιθανότητα το ποσοστό χρέους να μειωθεί στα πέντε χρόνια ύστερα από την περίοδο προσαρμογής είναι τουλάχιστον 70%. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της στοχαστικής ανάλυσης για την Ελλάδα, η πιθανότητα το ποσοστό χρέους να είναι μικρότερο το 2033 σε σχέση με το 2028, που είναι το τελευταίο έτος της περιόδου προσαρμογής, υπολογίζεται σε 71,8%, πάνω δηλ. από το όριο που θέτει η μεθοδολογία.

Πίνακας 10 | Εκτιμήσεις χρέους και βασικές μεταβλητές, ντετερμινιστικά σενάρια και στοχαστικές προσομοιώσεις

			2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036	2037	2038
Σενάριο - Αύξηση επιτοκίων																		
1	Ακαθάριστο χρέος	(% ΑΕΠ)	161,9	153,7	149,1	143,1	138,0	133,4	130,5	127,7	125,2	122,7	121,8	121,0	119,9	118,8	117,7	116,7
2	Μακροπρόθεσμο επιτόκιο	(%)	4,0	3,5	3,7	3,8	3,9	4,0	7,6	4,1	4,2	4,3	4,4	4,3	4,3	4,3	4,3	4,3
3	Βραχυπρόθεσμο επιτόκιο	(%)	3,4	3,6	2,8	2,8	2,8	2,8	6,4	2,8	2,7	2,7	2,7	2,7	2,7	2,6	2,6	2,5
Σενάριο - Χαμηλότερο διαρθρωτικό πρωτογενές ισοζύγιο																		
4	Ακαθάριστο χρέος	(% ΑΕΠ)	161,9	153,7	149,1	143,1	138,0	133,4	130,0	127,1	124,8	122,8	122,4	121,9	121,3	120,5	119,9	119,3
5	Διαρθρωτικό πρωτογενές ισοζύγιο	(% δυν.ΑΕΠ)	1,9	1,9	2,0	2,1	2,2	2,3	2,1	1,8	1,8	1,8	1,8	1,8	1,8	1,8	1,8	1,8
Σενάριο - Επιδείνωση διαφοράς ρυθμού ανάπτυξης-επιτοκίου																		
6	Ακαθάριστο χρέος	(% ΑΕΠ)	161,9	153,7	149,1	143,1	138,0	133,4	130,8	128,5	126,6	124,7	124,5	124,4	124,1	123,8	123,5	123,5
7	Μακροπρόθεσμο επιτόκιο	(%)	4,0	3,5	3,7	3,8	3,9	4,0	4,5	4,6	4,7	4,8	4,9	4,8	4,8	4,8	4,8	4,8
8	Βραχυπρόθεσμο επιτόκιο	(%)	3,4	3,6	2,8	2,8	2,8	2,8	3,3	3,3	3,2	3,2	3,2	3,2	3,2	3,1	3,1	3,0
9	Πραγματικό ΑΕΠ	(Ρυθμός αύξησης)	2,0	2,2	2,3	2,0	1,5	1,3	-0,1	-0,2	-0,3	-0,3	-0,3	-0,2	0,2	0,2	0,3	0,4
10	Δυνητικό ΑΕΠ	(Ρυθμός αύξησης)	0,6	1,2	2,5	2,4	1,7	1,5	0,0	-0,2	-0,3	-0,3	-0,3	-0,2	0,2	0,2	0,3	0,4
Στοχαστική προσομοίωση																		
11	Πιθανότητα το χρέος να είναι κάτω από την τιμή του στο T+4/7	(%)	71,8															

6. Ενδεχόμενες υποχρεώσεις

Οι ενδεχόμενες υποχρεώσεις (contingent liabilities) που προκύπτουν από τις εκκρεμείς εγγυήσεις στο τέλος των ετών 2023 και 2024 παρουσιάζονται στον Πίνακα 11. Το μέρος των εγγυήσεων που σχετίζεται με τον χρηματοπιστωτικό τομέα αφορά όσες δόθηκαν στο πλαίσιο του σχεδίου προστασίας περιουσιακών στοιχείων «Ηρακλής», σε νομικά πρόσωπα που αγόρασαν μη εξυπηρετούμενα δάνεια από τις ελληνικές τράπεζες.

Πίνακας 11 | Ενδεχόμενες υποχρεώσεις - εγγυήσεις

	2023	2024
	% ΑΕΠ	
Εγγυήσεις Ελληνικού Δημοσίου	11,3	10,2
Εκ των οποίων: Εγγυήσεις Ε/Δ που σχετίζονται με τον χρηματοπιστωτικό τομέα	7,6	7,0

Ο Πίνακας 12 παρουσιάζει λοιπές πηγές ενδεχόμενων υποχρεώσεων, ήτοι την αξία των Συμπράξεων Δημόσιου & Ιδιωτικού Τομέα (ΣΔΙΤ) που καταγράφονται εκτός προϋπολογισμού, το ύψος των μη εξυπηρετούμενων δανείων που χορηγήθηκαν από τη γενική κυβέρνηση και τις υποχρεώσεις δημόσιων επιχειρήσεων εκτός γενικής κυβέρνησης, έως το τέλος του 2022 βάσει στοιχείων της Eurostat. Δεδομένης της χρονικής υστέρησης των δεδομένων αυτών, θα πρέπει να αναφερθεί η πρόσφατη εξέλιξη που αφορά την αύξηση των δανείων που χορηγούνται μέσω του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, επισημαίνοντας ότι δεν έχουν ακόμη καταγραφεί σχετικά μη εξυπηρετούμενα δάνεια, καθώς το δανειακό πρόγραμμα του ΤΑΑ είναι σε εξέλιξη.

Πίνακας 12 | Ενδεχόμενες υποχρεώσεις της γενικής κυβέρνησης από λοιπές πηγές: ΣΔΙΤ εκτός προϋπολογισμού, μη εξυπηρετούμενα δάνεια, υποχρεώσεις φορέων εκτός ΓΚ

	2020	2021	2022
	% ΑΕΠ		
Προσαρμοσμένη αξία κεφαλαίου ΣΔΙΤ εκτός προϋπολογισμού	0,2	0,2	0,2
Ύψος μη εξυπηρετούμενων δανείων	0,2	0,3	0,3
Υποχρεώσεις δημόσιων φορέων εκτός γενικής κυβέρνησης/1	11,7	11,9	11,2

Πηγή: Eurostat

/1: Μη ενοποιημένες

7. Διαφορές με την Πορεία Αναφοράς

7.1. Η Πορεία Αναφοράς και οι βασικές παραδοχές

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, τον Ιούνιο 2024, διαβίβασε την Πορεία Αναφοράς (Reference Trajectory) των καθαρών δαπανών στο πλαίσιο της παροχής κατευθύνσεων για την προετοιμασία του Μεσοπρόθεσμου Δημοσιονομικού-Διαρθρωτικού Σχεδίου.

Στον Πίνακα 13 παρουσιάζονται η Πορεία Αναφοράς και οι βασικές παραδοχές στους Πίνακες 14 και 15.

Πίνακας 13 | Πορεία Αναφοράς

Πορεία Αναφοράς	Μ.Ο. 2025-2028	2025	2026	2027	2028
Αύξηση καθαρών δαπανών (%)	3,1	3,0	3,2	3,1	3,0
Διαρθρωτικό πρωτογενές ισοζύγιο (% ΑΕΠ)	2,4	2,1	2,3	2,4	2,6
Ετήσια μεταβολή διαρθρωτικού πρωτογενούς ισοζυγίου (% μονάδες ΑΕΠ) εκ των οποίων	0,22	0,40*	0,16	0,16	0,16
Κριτήρια βιωσιμότητας χρέους	0,16	0,16	0,16	0,16	0,16
Επίπτωση από τις συνθήκες διασφάλισης	0,06	0,24	0,0	0,0	0,0

* Η συνθήκη διασφάλισης της ανθεκτικότητας του ελλείμματος είναι δεσμευτική.

Πίνακας 14 | Κύριες δημοσιονομικές, μακροοικονομικές και χρηματοοικονομικές μεταβλητές

Δημοσιονομικές μεταβλητές: αρχική συνθήκη	2023	2024
Ισοζύγιο Γενικής Κυβέρνησης (% ΑΕΠ)	-1,6	-1,2
Χρέος Γενικής κυβέρνησης (% ΑΕΠ)	161,9	153,9
Αύξηση καθαρών δαπανών (%)	4,5	1,8
Διαρθρωτικό πρωτογενές ισοζύγιο (% ΑΕΠ)	1,9	1,7
Διαρθρωτικό ισοζύγιο (% ΑΕΠ)	-1,5	-1,7
Βασικές παραδοχές	Παραδοχή	Περίοδος
Μεταβολή κόστους δημογραφικής γήρανσης (% μονάδες ΑΕΠ)	0,9	2028-2038
Προσαρμογή αποθεμάτων-ροών (% ΑΕΠ)	-0,3	2025-2038 μ.ο.
Αύξηση Πραγματικού ΑΕΠ (%)	0,8	2025-2038 μ.ο.
Πληθωρισμός (μεταβολή αποπληθωριστή ΑΕΠ %)	2,4	2025-2038 μ.ο.
Ονομαστικό έμμεσο επιτόκιο χρέους (%)	3,0	2025-2038 μ.ο.

Όπως φαίνεται παραπάνω (Πίνακας 14), κατά τον χρόνο διαβίβασης της Πορείας Αναφοράς, η εκτίμηση για το διαρθρωτικό ισοζύγιο του έτους 2024 ήταν -1.7% του ΑΕΠ, ενώ η συνθήκη διασφάλισης της ανθεκτικότητας του ελλείμματος ορίζεται στο -1.5% του ΑΕΠ. Ως αποτέλεσμα, η απαιτούμενη προσαρμογή του διαρθρωτικού πρωτογενούς ισοζυγίου του έτους 2025 ορίστηκε σε 0,4% και για τα επόμενα έτη σε 0,16% (Πίνακας 15).

Πίνακας 15 | Κύριες μεταβλητές της Πορείας Αναφοράς

Κύριες μεταβλητές της Πορείας Αναφοράς	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Αύξηση δυνητικού ΑΕΠ (%)	0,6	1,2	1,6	1,3	1,1	1,0
Αύξηση πραγματικού ΑΕΠ (%) (σενάριο προσαρμογής)	2,0	2,2	1,8	0,7	0,7	0,8
Αποπληθωριστής ΑΕΠ	4,5	3,0	2,2	2,3	2,3	2,4
Παραγωγικό κενό (σενάριο βάσης)	0,3	1,2	1,7	1,1	0,4	0,0
Παραγωγικό κενό (σενάριο προσαρμογής)	0,3	1,2	1,4	0,8	0,4	0,2
Διαρθρωτικό πρωτογενές ισοζύγιο (σενάριο προσαρμογής)	1,9	1,7	2,1	2,3	2,4	2,6
Ετήσια μεταβολή διαρθρωτικού πρωτογενούς ισοζυγίου (% μονάδες ΑΕΠ)		-0,20	0,40	0,16	0,16	0,16
		Εκτίμηση		Περίοδος		
Αύξηση καθαρών δαπανών (%)		3,1		2025-2028 μ.ο.		
Αύξηση δυνητικού ΑΕΠ (%)		1,0		2025-2038 μ.ο.		

7.2. Νέα δημοσιονομικά δεδομένα του 2024 που επηρεάζουν τη μέση αύξηση καθαρών δαπανών

Τόσο στο Πρόγραμμα Σταθερότητας που υποβλήθηκε τον Απρίλιο 2024, όσο και στον Προϋπολογισμό του 2024, το πρωτογενές ισοζύγιο της γενικής κυβέρνησης για το έτος 2024 εκτιμήθηκε στο 2,1% του ΑΕΠ, ενώ προσδιορίστηκε στο 2,3% από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις εαρινές της εκτιμήσεις.

Επικαιροποιημένα δημοσιονομικά στοιχεία έως τον Αύγουστο 2024, που περιλαμβάνουν και τις υποβληθείσες φορολογικές δηλώσεις, υποδηλώνουν μία σημαντική υπεραπόδοση των εσόδων σε σχέση με τις προηγούμενες εκτιμήσεις, που οδηγούν την εκτίμηση του πρωτογενούς αποτελέσματος γενικής κυβέρνησης του 2024 στο 2,4% του ΑΕΠ, μέγεθος που θα συμπεριληφθεί και στο προσχέδιο του Π/Υ 2025 που θα κατατεθεί τον Οκτώβριο 2024.

Σε σχέση με το Πρόγραμμα Σταθερότητας του Απριλίου 2024, η αύξηση στα φορολογικά έσοδα για το έτος 2024 εκτιμάται σε περίπου 2 δισ. ευρώ και προέρχεται κυρίως από τις ακόλουθες κατηγορίες:

- Φόρος εισοδήματος νομικών προσώπων: Εκτιμώμενη αύξηση εσόδων κατά 857 εκατ. ευρώ σε σχέση με το Πρόγραμμα Σταθερότητας, όπου συμπεριλαμβάνεται και η εισφορά αλληλεγγύης των εταιριών διύλισης.
- ΦΠΑ: Εκτιμώμενη αύξηση εσόδων κατά 687 εκατ. ευρώ σε σχέση με το Πρόγραμμα Σταθερότητας.
- Φόρος εισοδήματος φυσικών προσώπων: Εκτιμώμενη αύξηση εσόδων €399 εκατ. ευρώ σε σχέση με το Πρόγραμμα Σταθερότητας.

Το πρωτογενές ισοζύγιο γενικής κυβέρνησης βελτιώνεται κατά 0,9 δισ. ευρώ (από 4,78 δισ. ευρώ σε 5,68 δισ. ευρώ), λαμβάνοντας υπόψη την αύξηση των δαπανών που προκύπτει κυρίως από την ενίσχυση του Προϋπολογισμού Δημοσίων Επενδύσεων, όσο και των δαπανών που σχετίζονται με τη θεομηνία Daniel που έπληξε την Περιφέρεια Θεσσαλίας τον Σεπτέμβριο 2023.

Η σχετική εφάπαξ (one-off) δαπάνη μόνο για αποζημιώσεις (δηλαδή χωρίς τις δαπάνες που σχετίζονται με αποκατάσταση υποδομών) πολιτών, αγροτών και επιχειρήσεων εκτιμάται σε 0,2% του ΑΕΠ για το 2024, από 0,1% του ΑΕΠ που περιλαμβάνεται στις εκτιμήσεις για την πορεία αναφοράς.

Λαμβάνοντας υπόψη τις παραπάνω δημοσιονομικές εξελίξεις, το διαρθρωτικό πρωτογενές ισοζύγιο για το 2024 βελτιώνεται από 1,73%, σύμφωνα με την Πορεία Αναφοράς, στο 1,94% του ΑΕΠ και το συνολικό διαρθρωτικό έλλειμμα εκτιμάται στο 1,48% του ΑΕΠ, χωρίς να υπερβαίνει το όριο της συνθήκης διασφάλισης της ανθεκτικότητας του ελλείμματος.

Στη βάση των νέων δημοσιονομικών δεδομένων, οι βασικές μεταβλητές της Πορείας Αναφοράς επανεκτιμώνται, όπως φαίνεται παρακάτω (Πίνακας 16). Λόγω της βελτίωσης του δημοσιονομικού αποτελέσματος του 2024 και χωρίς άλλες αλλαγές στις παραδοχές της Πορείας Αναφοράς, η απαιτούμενη ετήσια προσαρμογή του διαρθρωτικού πρωτογενούς ισοζυγίου μειώνεται για την περίοδο 2025-2028 στις 0,1 ποσοστιαίες μονάδες του ΑΕΠ και η μέση μεταβολή των καθαρών δαπανών αυξάνεται από το 3,1% στο 3,3%, που είναι συμβατό με τη δέσμευση του παρόντος ΜΔΣ.

Πίνακας 16 | Κύριες μεταβλητές της Πορείας Αναφοράς μετά τις δημοσιονομικές επικαιροποιήσεις του 2024

Κύριες μεταβλητές σχετιζόμενες με την Π.Α.	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Αύξηση δυνητικού ΑΕΠ (%)	0,6	1,2	1,6	1,3	1,1	1,0
Αύξηση πραγματικού ΑΕΠ (%) (σενάριο προσαρμογής)	2,0	2,2	2,0	0,7	0,7	0,8
Αποπληθωριστής ΑΕΠ	4,5	3,0	2,2	2,3	2,3	2,4
Παραγωγικό κενό (σενάριο βάσης)	0,3	1,2	1,7	1,1	0,4	0,0
Παραγωγικό κενό (σενάριο προσαρμογής)	0,3	1,2	1,6	1,0	0,6	0,3
Διαρθρωτικό πρωτογενές ισοζύγιο (σενάριο προσαρμογής)	1,9	1,9	2,0	2,1	2,2	2,3
Ετήσια μεταβολή διαρθρωτικού πρωτογενούς ισοζυγίου (% μονάδες ΑΕΠ)		0,02	0,10	0,10	0,10	0,10
		Εκτίμηση		Περίοδος		
Αύξηση καθαρών δαπανών (%)		3,3		2025-2028 μ.ο.		
Αύξηση δυνητικού ΑΕΠ (%)		1,0		2025-2038 μ.ο.		

7.3. Διαφορές στην εκτίμηση του δυνητικού ΑΕΠ και της ελαστικότητας των εσόδων που δεν επηρεάζουν τη μέση αύξηση καθαρών δαπανών

Όπως φαίνεται στον Πίνακα 15, στην Πορεία Αναφοράς η παραδοχή ετήσια αύξησης του πραγματικού ΑΕΠ είναι 2,2% για το 2024, 1,8% για το 2025 και ακολουθεί απότομη μείωση στο 0,7% το 2026 και περίπου ισόποση μεταβολή τα επόμενα έτη. Η παραδοχή αυτή προκύπτει από την εφαρμογή του κανόνα για το κλείσιμο του παραγωγικού κενού έως το 2028 και δεν είναι συμβατή με τις τυπικές μακροοικονομικές προβλέψεις.

Ωστόσο, η αύξηση του ΑΕΠ τα έτη 2025 και 2026 επηρεάζεται σημαντικά, εκτός από τις εφαρμοζόμενες πολιτικές και λοιπούς παράγοντες, από τους πόρους του Ταμείου

Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (βλ. Πίνακας 6 στην Ενότητα 4). Ενδεικτικά, το 2026 που είναι το τελευταίο έτος υλοποίησης του ΤΑΑ, περισσότερα από 6 δισ. ευρώ επιχορηγήσεις και περισσότερα από 4 δισ. ευρώ δάνεια αναμένεται να εκταμιευτούν. Ως εκ τούτου, η ανάπτυξη αναμένεται να παραμείνει ισχυρή και τα επόμενα έτη, επηρεαζόμενη από την ετεροχρονισμένη επίδραση των πόρων του ΤΑΑ, αλλά και από τις εκταμιεύσεις εγκεκριμένων δανείων του ΤΑΑ κατά τα έτη 2027 και 2028.

Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών (ΥΠΕΘΟ), ο μέσος ρυθμός αύξησης του δυνητικού ΑΕΠ της ελληνικής οικονομίας την περίοδο 2025-2028 προβλέπεται σε 2% (Πίνακας 17), εκτίμηση συμβατή με τις μακροοικονομικές προβλέψεις που παρουσιάστηκαν στην Ενότητα 3.

Πίνακας 17 | Κύριες μεταβλητές της Πορείας Αναφοράς μετά τις επικαιροποιήσεις δημοσιονομικών στοιχείων του 2024, δυνητικού ΑΕΠ και ελαστικότητας εσόδων

Κύριες μεταβλητές σχετιζόμενες με την Π.Α.	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Αύξηση δυνητικού ΑΕΠ (%)	0,6	1,2	2,5	2,4	1,7	1,5
Αύξηση πραγματικού ΑΕΠ (%) (σενάριο προσαρμογής)	2,0	2,2	2,3	2,0	1,5	1,3
Αποπληθωριστής ΑΕΠ	4,5	3,0	2,2	2,3	2,3	2,4
Παραγωγικό κενό (σενάριο βάσης)	0,3	1,2	1,0	0,7	0,3	0,0
Παραγωγικό κενό (σενάριο προσαρμογής)	0,3	1,2	1,0	0,6	0,3	0,1
Διαρθρωτικό πρωτογενές ισοζύγιο (σενάριο προσαρμογής)	1,9	1,9	2,0	2,1	2,2	2,3
Ετήσια μεταβολή διαρθρωτικού πρωτογενούς ισοζυγίου (% μονάδες ΑΕΠ)		0,02	0,10	0,10	0,10	0,10
	Εκτίμηση		Περίοδος			
Αύξηση καθαρών δαπανών (%)	3,3		2025-2028 μ.ο.			
Αύξηση δυνητικού ΑΕΠ (%)	1,0		2025-2038 μ.ο.			

Το υπόδειγμα που χρησιμοποιείται από το Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας & Οικονομικών για την εκτίμηση του δυνητικού ΑΕΠ είναι μια συνάρτηση παραγωγής Cobb-Douglas που χρησιμοποιεί τους ίδιους παράγοντες με την κοινή ευρωπαϊκή μεθοδολογία (EU commonly agreed methodology). Για την εκτίμηση των μεταβλητών, η εκτίμηση της κοινής μεθοδολογίας για το 2024 χρησιμοποιείται ως σημείο εκκίνησης, αλλά προβλέπεται διαφορετική πορεία για τις συνιστώσες κατά τα έτη 2025-2028, επίσης συμβατή με τις μακροοικονομικές προβλέψεις. Σημειώνεται ότι τόσο ο ΟΟΣΑ όσο και η Τράπεζα της Ελλάδος (Ιούνιος 2024) εκτιμούν τη μέση αύξηση του δυνητικού ΑΕΠ στο 2% για τα έτη 2024-2025 [έναντι 1,9% (Πίνακας 17) και 1,4% (Πίνακας 15)].

Το υπόδειγμα είναι συμβατό με την κοινή μεθοδολογία, καθώς το παραγωγικό κενό αναμένεται να κλείσει έως το 2028 (Πίνακας 17), ενώ η μέση εκτιμώμενη αύξηση του δυνητικού ΑΕΠ τα επόμενα έτη (2029-2038) είναι προσαρμοσμένη έτσι ώστε να διατηρείται ο ίδιος μακροπρόθεσμος μέσος ρυθμός ανάπτυξης (που ισούται με 1% σύμφωνα με την Πορεία Αναφοράς).

Σε σχέση με τις συνιστώσες του δυνητικού ΑΕΠ της Ενότητας 3 (Πίνακας 3, γραμμές 26-29), η μεγαλύτερη συνεισφορά προέρχεται από τη συνολική παραγωγικότητα των συντελεστών παραγωγής (Total Factor Productivity - TFP), συμμετέχοντας ετησίως με 1,5 ποσοστιαίες μονάδες κατά μέσο όρο την περίοδο 2025-2028, αντικατοπτρίζοντας την παρατεταμένη ανάκαμψη της συνολικής παραγωγικότητας μετά τη δεκαετή κρίση και τον αντίκτυπο των εκτεταμένων διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων των περασμένων ετών, καθώς και όσων είναι υπό υλοποίηση, συμπεριλαμβανομένου και του προγράμματος NGEU. Η συνεισφορά του κεφαλαίου αναμένεται να αυξηθεί, φθάνοντας ετησίως τις 0,4 ποσοστιαίες μονάδες κατά μέσο όρο την περίοδο αναφοράς, υποστηριζόμενη από τη χρηματοδότηση του NGEU. Η συνεισφορά του εργατικού δυναμικού εκτιμάται ότι θα κινηθεί σε ανοδική πορεία (0,2 ποσοστιαίες μονάδες κατά μέσο όρο), αντανακλώντας την άνοδο του ποσοστού συμμετοχής στην εργασία και την πτώση του διαρθρωτικού ποσοστού ανεργίας. Οι υψηλότεροι μισθοί και οι μεταρρυθμίσεις που συνεπάγονται κίνητρα για τη συμμετοχή στην αγορά εργασίας αναμένεται επίσης πιθανό να ενισχύσουν την απασχόληση.

Πιο αναλυτικά, οι βασικές παραδοχές για τις κύριες συνιστώσες για την εξέλιξη της δυνητικής ανάπτυξης κατά τη μεσοπρόθεσμη περίοδο είναι οι εξής:

Αύξηση κεφαλαίου: η αναλογία των συνολικών επενδύσεων ως προς το ΑΕΠ σε σταθερές τιμές αναμένεται να συγκλίνει σε επίπεδα κοντά στο 17% έως το 2028, από 14,3% το 2023, προσεγγίζοντας τον ιστορικό μέσο όρο 19% της Ελλάδας την περίοδο 1980-2008. Η ενίσχυση του μεριδίου των επενδύσεων ως προς το ΑΕΠ έως το 2028 αντανακλά την ανάκαμψη τόσο των επενδύσεων στις κατασκευές όσο και αυτών σε εξοπλισμό. Οι επενδύσεις αναμένεται να συνεχίσουν να αυξάνονται με υψηλό ρυθμό, κατά μέσο όρο κατά 4,9% στον χρονικό ορίζοντα των προβλέψεων (2025-2028), υποστηριζόμενες σε μεγάλο βαθμό από τους διαθέσιμους ευρωπαϊκούς πόρους. Οι πόροι αυτοί, σε συνδυασμό με την υψηλή ρευστότητα στον τραπεζικό τομέα, αναμένεται να προσελκύσουν επιπλέον ιδιωτικά κεφάλαια. Οι υψηλοί ρυθμοί αύξησης των επενδύσεων αντικατοπτρίζουν επίσης τη βελτίωση του οικονομικού κλίματος, ιδίως μετά τη λήψη της επενδυτικής βαθμίδας, ενώ αναδεικνύουν και τη σημαντική υποεπένδυση της τελευταίας δεκαετίας καθώς και τη βελτιωμένη κυκλική θέση της οικονομίας.

Αύξηση εργατικού δυναμικού: Αναμένεται συνέχιση της ανοδικής τάσης που παρατηρείται στη συμμετοχή στην αγορά εργασίας, λόγω της αύξησης των πραγματικών μισθών, αλλά και των δρομολογημένων μεταρρυθμίσεων σε τομείς όπως τα επιδόματα, ο συνδυασμός των οποίων δίνει κίνητρα για αυξημένη συμμετοχή στην αγορά εργασίας (βλ. Ενότητα 4 & Παράρτημα Ι). Λαμβάνοντας υπόψη τα ανωτέρω, υπάρχει ακόμη περιθώριο αύξησης της προσφοράς εργασίας τα επόμενα έτη λόγω: α) της θετικής θέσης του οικονομικού κύκλου, η οποία θα βοηθήσει στην αύξηση των εκτιμήσεων του ποσοστού συμμετοχής στην απασχόληση και επηρεάζει το διαρθρωτικό ποσοστό ανεργίας, ενισχύοντας έτσι τη δυνητική απασχόληση και β) των αυξήσεων του κατώτατου μισθού (ο οποίος θα φτάσει τα 950 ευρώ έως το 2027) που συνδέεται με αυξήσεις και του μέσου μισθού, ενισχύοντας την απασχόληση.

Αύξηση παραγωγικότητας: Η συνολική παραγωγικότητα των συντελεστών παραγωγής εκτιμάται για το 2024 στο 1,0%, κοντά στον ιστορικό της μέσο όρο για την περίοδο 1980-

2008 και αναμένεται να ανέλθει κατά μέσο όρο στο 1,5% την περίοδο 2025-2028. Οι διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις που βρίσκονται ήδη σε εφαρμογή, οι υπό υλοποίηση μεταρρυθμίσεις, καθώς και όσες υλοποιούνται στο πλαίσιο του προγράμματος «Ελλάδα 2.0», αναμένεται να ενισχύσουν τη συνολική παραγωγικότητα των συντελεστών παραγωγής και ως αποτέλεσμα τη δυνητική ανάπτυξη. Η αύξηση της παραγωγικότητας είναι συμβατή με το επίπεδο του δυνητικού προϊόντος και τις ανωτέρω συνιστώσες εργασίας και κεφαλαίου.

Στην Πορεία Αναφοράς, γίνεται υπόθεση μοναδιαίας ελαστικότητας εσόδων σε σχέση με το ονομαστικό ΑΕΠ σε μακροπρόθεσμο ορίζοντα (που προσεγγίζει το δυνητικό ΑΕΠ). Η σχετική βιβλιογραφία υποδεικνύει ότι τα προηγούμενα έτη στην Ελλάδα η ελαστικότητα των εσόδων είναι χαμηλότερη συγκριτικά με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο (βλ. EC Discussion Paper No. 098² και ECB Working Paper Series No. 1989³). Επίσης, τα εμπειρικά δεδομένα των ετών 2023-2024 για τα έσοδα γενικής κυβέρνησης, εξαιρώντας των συγχρηματοδοτούμενων πόρων και των δημοσιονομικών μέτρων εσόδων, υποδεικνύουν μέση ελαστικότητα εσόδων περίπου 0,825. Για τους λόγους αυτούς, στο ΜΔΣ υιοθετείται χαμηλότερη ελαστικότητα εσόδων, όπως υποδεικνύουν τα εμπειρικά δεδομένα και η σχετική βιβλιογραφία.

Οι δύο ανωτέρω αλλαγές (ήτοι το υψηλότερο δυνητικό ΑΕΠ και η χαμηλότερη ελαστικότητα των εσόδων) οδηγούν στην ίδια πορεία μέσης αύξησης των καθαρών πρωτογενών δαπανών (3,3%) και στην ίδια ετήσια προσαρμογή του διαρθρωτικού πρωτογενούς ισοζυγίου (0,1 ποσοστιαίες μονάδες), χωρίς να επηρεάζονται οι δημοσιονομικές δεσμεύσεις. Ωστόσο, είναι συμβατές με ένα πιο ρεαλιστικό ρυθμό ανάπτυξης του πραγματικού ΑΕΠ στο μεσοπρόθεσμο διάστημα, όπως αναλύθηκε παραπάνω.

² Gilles M. et. al. The Semi-Elasticities Underlying the Cyclically-Adjusted Budget Balance: An Update & Further Analysis; EC Discussion Paper No. 098; May 2019; σ. 41.

³ Köster G., Priesmeier C. Revenue elasticities in euro area countries; ECB Working Paper Series No. 1989; January 2017; σ. 13.

Παράρτημα Ι: Μεταρρυθμίσεις και Επενδύσεις

Από το 2019 η Ελλάδα έχει επιτύχει μια ισχυρή ανάκαμψη μετά από την κρίση που αντιμετώπισε την προηγούμενη δεκαετία. Επέδειξε επίσης αξιοσημείωτη ανθεκτικότητα απέναντι σε δύο άνευ προηγουμένου εξωγενή σοκ, την πανδημία και τον επιθετικό πόλεμο της Ρωσίας κατά της Ουκρανίας, ο οποίος προκάλεσε μια μεγάλη παγκόσμια ενεργειακή και πληθωριστική κρίση. Παρά τις μεγάλες αυτές προκλήσεις, την τελευταία πενταετία η Ελλάδα έχει επιτύχει υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης που υπερβαίνουν σημαντικά τον μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ), την μεγαλύτερη μείωση της ανεργίας μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ, σημαντική αύξηση του όγκου των επενδύσεων και των εξαγωγών, ταχεία δημοσιονομική εξυγίανση, την ταχύτερη μείωση του δείκτη δημόσιου χρέους προς ΑΕΠ που έχει καταγραφεί ποτέ στην Ευρώπη, μεγάλη πρόοδο όσον αφορά την αποκατάσταση της υγείας του τραπεζικού συστήματος, σημαντική μείωση του ιδιωτικού χρέους, καθώς επίσης και σημαντική μείωση της φτώχειας και του κινδύνου οικονομικού και κοινωνικού αποκλεισμού. Η πρόοδος αυτή αντικατοπτρίζεται στην απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής να τερματίσει τη διαδικασία ενισχυμένης εποπτείας το 2022, τη σημαντική μείωση των αποδόσεων και των διαφορών αποδόσεων των ελληνικών κρατικών ομολόγων (εν μέσω αύξησης των επιτοκίων παγκοσμίως), καθώς και την ανάκτηση της επενδυτικής βαθμίδας το 2023, γεγονός που σηματοδοτεί την πλήρη επιστροφή της Ελλάδας σε συνθήκες οικονομικής κανονικότητας.

Η πρόοδος που περιγράφεται ανωτέρω στηρίχθηκε σε τρεις βασικούς πυλώνες. Πρώτο, μια υγιή και συνετή δημοσιονομική πολιτική. Δεύτερο, μια αξιόπιστη και αποτελεσματική στρατηγική για την αποκατάσταση συνθηκών χρηματοπιστωτικής κανονικότητας. Και τρίτο, ένα πρόγραμμα εκτεταμένων διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων που βελτιώνουν το επιχειρηματικό περιβάλλον και παρέχουν κίνητρα για υψηλότερες επενδύσεις και συμμετοχή στην αγορά εργασίας. Από το 2019 η Ελλάδα έχει βελτιώσει σημαντικά την κατάταξή της ως φιλικός προς τις επενδύσεις προορισμός, έχει πετύχει αύξηση του ανταγωνισμού μέσω της άρσης των φραγμών εισόδου και της μείωσης των κρατικών παρεμβάσεων στις αγορές και την οικονομική ζωή, και έχει επίσης αυξήσει τα κίνητρα για προσφορά εργασίας και επενδύσεις κεφαλαίου μέσω κατάλληλων φορολογικών και κανονιστικών μεταρρυθμίσεων. Ως αποτέλεσμα, η απασχόληση, η συμμετοχή στην αγορά εργασίας και οι επενδύσεις (συμπεριλαμβανομένων των άμεσων ξένων επενδύσεων) έχουν αυξηθεί σημαντικά, καθιστώντας την ελληνική οικονομία πιο ανταγωνιστική, πιο εξωστρεφή και πιο διαφοροποιημένη: Το δυνητικό ΑΕΠ έχει ανακάμψει, η Ελλάδα έχει αποκτήσει αυξημένα μερίδια αγοράς στις παγκόσμιες εξαγωγικές αγορές και ο βιομηχανικός τομέας έχει αυξήσει την συμβολή του στο ΑΕΠ και τη συνολική απασχόληση. Επίσης, το μερίδιο των δαπανών έρευνας και τεχνολογίας στο ΑΕΠ έχει αυξηθεί σημαντικά, η Ελλάδα παράγει και εξαγει έναν αυξανόμενο όγκο αγαθών που ταξινομούνται ως αγαθά υψηλής τεχνολογίας, έχοντας παράλληλα σημειώσει σημαντική πρόοδο στους τομείς της

ψηφιακής και πράσινης μετάβασης, ιδίως στην παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας μέσω ανανεώσιμων πηγών ενέργειας.

Συνολικά, η διαδικασία σύγκλισης έχει επανεκκινήσει. Ταυτόχρονα, μπορεί να επιταχυνθεί. Η Ελλάδα μπορεί να σημειώσει περαιτέρω πρόοδο όσον αφορά την αύξηση του δυνητικού της ΑΕΠ μέσω υψηλότερων επιπέδων παραγωγικότητας, απασχόλησης και επενδύσεων, μεταξύ άλλων στους τομείς της ψηφιοποίησης και της πράσινης μετάβασης. Το ανθρώπινο κεφάλαιο μπορεί να ενισχυθεί περαιτέρω μέσω βελτιώσεων στην εκπαίδευση και την αναβάθμιση των δεξιοτήτων, ενώ το ίδιο ισχύει και για τη δημόσια διοίκηση και τις βασικές κοινωνικές υπηρεσίες, όπως η υγεία, η δικαιοσύνη και η άμυνα/ασφάλεια.

Για τον σκοπό αυτό, κατά τη διάρκεια του δημοσιονομικού-διαρθρωτικού σχεδίου, οι ελληνικές αρχές θα συνεχίσουν να εφαρμόζουν πολιτικές που βασίζονται στους τρεις πυλώνες που έχουν υπηρετήσει τη χώρα επιτυχώς τα τελευταία πέντε χρόνια, συγκεκριμένα δημοσιονομική υπευθυνότητα, χρηματοπιστωτική σταθερότητα και μεταρρυθμίσεις που ενισχύουν την ανάπτυξη, μέσα από την καινοτομία, την ψηφιοποίηση και την υψηλότερη παραγωγικότητα σε συνδυασμό με την περιβαλλοντική βιωσιμότητα. Κύριος στόχος πολιτικής είναι η επιτάχυνση της βελτίωσης του βιοτικού επιπέδου και της ευημερίας όλων των πολιτών, σε όλες τις γεωγραφικές περιοχές της Ελλάδας, μέσω ταχύτερης σύγκλισης με τον μέσο όρο της ΕΕ, σε όλο το φάσμα των οικονομικών και κοινωνικών επιδόσεων. Αυτός ο στόχος ευθυγραμμίζεται απόλυτα με τον τελικό στόχο του ελληνικού Εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας «Ελλάδα 2.0», της Συμφωνίας Εταιρικής Σχέσης της Ελλάδας με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή 2021-2027 και του Εθνικού Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων για τα επόμενα τέσσερα χρόνια.

Στο πλαίσιο αυτό, και κατά τη διάρκεια του παρόντος δημοσιονομικού-διαρθρωτικού σχεδίου, η Ελλάδα θα εφαρμόσει μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις εστιάζοντας στις ακόλουθες προτεραιότητες πολιτικής:

- Πρώτο, και ύψιστης σημασίας, αύξηση του εισοδήματος των πολιτών. Η αύξηση της αγοραστικής δύναμης αποτελεί μέγιστη προτεραιότητα για τις ελληνικές αρχές. Η αύξηση αυτή πρέπει να επιτευχθεί μέσω υψηλότερης οικονομικής ανάπτυξης, αλλά και μέσω της περαιτέρω αύξησης του επιπέδου του ανταγωνισμού, της μείωσης των περιθωρίων κέρδους που ενσωματώνονται στις τιμές, και της συνακόλουθης αύξησης του πλεονάσματος των καταναλωτών.
- Δεύτερο, περαιτέρω αύξηση της απασχόλησης, ιδίως μεταξύ των γυναικών, των νέων και άλλων ομάδων που είναι ευάλωτες στην αγορά εργασίας.
- Τρίτο, βελτίωση της παραγωγικής και τεχνολογικής ικανότητας της ελληνικής οικονομίας σε όλους τους τομείς, δηλαδή τη γεωργία, τον βιομηχανικό τομέα και τις υπηρεσίες. Η βελτίωση αυτή είναι καίριας σημασίας για την αύξηση της εξωστρέφειας και της καινοτομίας των ελληνικών επιχειρήσεων.
- Τέταρτο, επίτευξη μιας ακόμη ταχύτερης και δίκαιης πράσινης μετάβασης.
- Πέμπτο, περιορισμός τυχόν αρνητικών εξωτερικών επιδράσεων που προκύπτουν από την επιτάχυνση της ανάπτυξης. Για να εξασφαλιστεί η εκπλήρωση αυτής της προτεραιότητας, οι ελληνικές αρχές θα αυξήσουν την παρακολούθηση όλων των

σχετικών εξελίξεων και θα διασφαλίσουν την εφαρμογή όλων των σχετικών κανόνων.

- Έκτο, και σε άμεση σύνδεση με την πέμπτη προτεραιότητα, η εξασφάλιση μιας ισορροπημένης οργάνωσης και παραγωγικής χρήσης των δημόσιων χώρων και της δημόσιας περιουσίας.
- Έβδομο, αποτελεσματικότερη διαχείριση των δημογραφικών εξελίξεων. Οι δημογραφικές τάσεις είναι ένα εξαιρετικά περίπλοκο και πολυδιάστατο ερώτημα. Ωστόσο, είναι ζωτικής σημασίας για τη μακροπρόθεσμη οικονομική ανάπτυξη και βιωσιμότητα. Για την αντιμετώπιση των δημογραφικών προκλήσεων, μεταξύ άλλων, οι ελληνικές αρχές θα επιδιώξουν ισχυρότερη στήριξη για νέες οικογένειες και θα εστιάσουν στην αντιμετώπιση του στεγαστικού ζητήματος, στην ενίσχυση βασικών δημόσιων υπηρεσιών, στην προώθηση καλύτερης ισορροπίας μεταξύ οικογενειακής/προσωπικής και επαγγελματικής ζωής, καθώς επίσης και σε καλύτερη ποιότητα ζωής σε μεγαλύτερες ηλικίες.
- Όγδοο, αντιμετώπιση των πρωτοφανών προκλήσεων που θέτει η κλιματική κρίση όσον αφορά τις δημόσιες υποδομές, τις ιδιωτικές περιουσίες και τα δημόσια οικονομικά.
- Ένατο, και ως απαραίτητη προϋπόθεση για την εκπλήρωση όλων των προηγούμενων προτεραιοτήτων, επίτευξη των δημοσιονομικών στόχων που θέτει το νέο ευρωπαϊκό πλαίσιο διακυβέρνησης, διατηρώντας έτσι την ισχυρή καθοδική πορεία του λόγου δημόσιου χρέους προς το ΑΕΠ και την περαιτέρω μείωση του κόστους εξυπηρέτησης του ελληνικού χρέους. Τα υγιή δημόσια οικονομικά αποτελούν θεμέλιο για υψηλή και χωρίς αποκλεισμούς οικονομική ανάπτυξη, καθώς και για την παροχή δημόσιων υπηρεσιών υψηλής ποιότητας. Οι τελευταίες περιλαμβάνουν επενδύσεις στην άμυνα και την ασφάλεια οι οποίες είναι απαραίτητες για τον μετριασμό αυξημένων γεωπολιτικών κινδύνων, καθώς και την ενίσχυση των επιδόσεων του εθνικού συστήματος υγείας, το οποίο αποτελεί βασική κυβερνητική προτεραιότητα.
- Δέκατο, η διασφάλιση της διατήρησης των συνθηκών χρηματοπιστωτικής σταθερότητας, μέσω ενός ισχυρού τραπεζικού συστήματος που χρηματοδοτεί τη μεσοπρόθεσμη βιώσιμη ανάπτυξη, καθώς και της περαιτέρω ανάπτυξης των ελληνικών κεφαλαιαγορών η οποία αποτελεί βασική προϋπόθεση για την κινητοποίηση επενδύσεων σε καινοτομία, και την αύξηση της παραγωγικότητας και την ανταγωνιστικότητα.
- Τέλος, αλλά εξίσου σημαντικό, εφαρμογή ενός φιλόδοξου προγράμματος μεταρρυθμίσεων για τη βελτίωση του επιχειρηματικού κανονιστικού πλαισίου και την απλούστευση διαδικασιών. Στόχος είναι να μειωθεί ο διοικητικός φόρτος που επιβάλλεται στις επιχειρήσεις, αυξάνοντας έτσι την αποτελεσματικότητα τους και στηρίζοντας τον εξαγωγικό τους προσανατολισμό.

Το υπόλοιπο της ενότητας αυτής παρουσιάζει μεταρρυθμίσεις και μέτρα, κατηγοριοποιημένα ανά αρμόδιο Υπουργείο, με στόχο την υλοποίηση των προτεραιοτήτων

που ορίζονται ανωτέρω, καθώς και τις προτεραιότητες που καθορίζονται στο Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, τις ειδικές ανά χώρα συστάσεις και τις κοινές προτεραιότητες της Ένωσης.⁴

Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών

ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ / ΕΠΕΝΔΥΣΗ	RRF / MFF	CSR	ΚΟΙΝΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ
ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ 1: Καθολική διασύνδεση ταμειακών μηχανών και POS	RRF 16614	2024 CSR 2.1 2023 CSR 1.6 2023 CSR 1.7 2023 CSR 1.8 2022 CSR 1.5 2020 CSR 3.10 2020 CSR 3.9 2019 CSR 2.3	Κοινωνική & Οικονομική ανθεκτικότητα και Δίκαιη πράσινη και ψηφιακή μετάβαση
ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ 2: Κωδικοποίηση και απλούστευση της φορολογικής νομοθεσίας	RRF 16643	2024 CSR 1.2 2024 CSR 2.1 2023.CSR 1.7 2020 CSR 3.9 2019 CSR 2.3	Κοινωνική & Οικονομική ανθεκτικότητα
ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ 3: Λογιστική Μεταρρύθμιση	RRF 16974	2024 CSR 2.1 2020 CSR 3.9 2020 CSR 3.8 2019 CSR 2.3 2019 CSR 2.6	Κοινωνική & Οικονομική ανθεκτικότητα
ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ 4: Τροποποιήσεις του πλαισίου φορολογικής πολιτικής της Ελλάδας ⁶	RRF 16985	2024 CSR 1.2 2024 CSR 2.1 2023.CSR 1.6 2023 CSR 1.8 2023 CSR 1.7 2022 CSR 1.5 2020 CSR 3.9 2019 CSR 2.3	Κοινωνική & Οικονομική ανθεκτικότητα και Δίκαιη πράσινη και ψηφιακή μετάβαση
ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ 5: Νέα κίνητρα για επιχειρηματικούς μετασχηματισμούς και καινοτομία	RRF 16598	2024 CSR 2.1 2020 CSR 3.3 2019 CSR 2.4	Κοινωνική & Οικονομική ανθεκτικότητα
ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ 6: Ενίσχυση της ικανότητας του χρηματοπιστωτικού συστήματος να υπερνικά τις προϋπάρχουσες προκλήσεις και να χρηματοδοτεί την πραγματική οικονομία	RRF 16957	2024 CSR 1.5 2024 CSR 2.1 2023 CSR 1.10 2020 CSR 3.9 2019 CSR 2.3	Κοινωνική & Οικονομική ανθεκτικότητα

⁴ Σημειώνεται ότι, δεδομένου ότι η περίοδος προσαρμογής ορίζεται σε τέσσερα έτη, δεν υπάρχει υποχρέωση υποβολής των επιπρόσθετων δεικτών και κριτηρίων που σχετίζονται με την παράταση της περιόδου προσαρμογής.

⁶ Οι νέες δράσεις (μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις) οι οποίες δεν περιλαμβάνονται στο Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων το οποίο υποβλήθηκε την άνοιξη του 2024, υποδεικνύονται με πλάγια γραφή

ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ 7: Ενισχυμένη εποπτεία και αξιοπιστία των κεφαλαιαγορών	RRF 16581	2024 CSR 2.1 2020 CSR 3.1 2020 CSR 3.3 2020 CSR 3.9 2019 CSR 2.3	Κοινωνική & Οικονομική ανθεκτικότητα
ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ 8: Εφαρμογή του νέου ενιαίου πλαισίου αφερεγγυότητας για την αναδιάρθρωση του χρέους και δεύτερη ευκαιρία	RRF 16580	2024 CSR 1.5 2023 CSR 1.10 2020 CSR 3.9 2019 CSR 2.3	Κοινωνική & Οικονομική ανθεκτικότητα και Δίκαιη πράσινη και ψηφιακή μετάβαση
ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ 9: Πράσινοι Προϋπολογισμός	-	2023 CSR 4.1 2023 CSR 1.3 2022 CSR 4.5 2020 CSR 3.4	Κοινωνική & Οικονομική ανθεκτικότητα
ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ 10: Πράσινοι Φόροι	-	2024 CSR 4.1 2023 CSR 1.3 2023 CSR 4.1 2022 CSR 4.5 2022 CSR 4.6 2020 CSR 3.4	Κοινωνική & Οικονομική ανθεκτικότητα
ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ 11: Φορέας Απόκτησης και Επαναμίσθωσης Ακινήτων (SLBO)	-	-	Κοινωνική & Οικονομική ανθεκτικότητα
ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ 12: Στοχευμένες παρεμβάσεις (με δημοσιονομικές διαστάσεις) που βοηθούν στον μετριασμό και προσαρμογή στις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής	-	2024 CSR 4.2	Κοινωνική & Οικονομική ανθεκτικότητα
ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ 13: Εθνική στρατηγική για τον χρηματοοικονομικό εγγραμματισμό	-	2024 CSR 1.5 2023 CSR 1.10	Κοινωνική & Οικονομική ανθεκτικότητα
ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ 14: Μονάδα Συμβάσεων Στρατηγικής Σημασίας (PPF) and Αναπτυξιακό Πρόγραμμα Συμβάσεων Στρατηγικής Σημασίας	-	2024 CSR 1.4 2024 CSR 2.1 2020 CSR 3.3	Κοινωνική & Οικονομική ανθεκτικότητα και Δίκαιη πράσινη και ψηφιακή μετάβαση
ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ 15: Νέο αναπτυξιακό πρόγραμμα δημοσίων επενδύσεων	-	2024 2.1 2024 2.2 2020 CSR 3.3	Κοινωνική & Οικονομική ανθεκτικότητα και Δίκαιη πράσινη και ψηφιακή μετάβαση
ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ 16: Αναδιάρθρωση του Υπερταμείου και των θυγατρικών του	-	2024 CSR 3.2 2024 CSR 1.3 2024 CSR 1.3 2020 CSR 3.4	Κοινωνική & Οικονομική ανθεκτικότητα
ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ 17: Μέτρα για την αντιμετώπιση της στεγαστικής κρίσης	-	-	Κοινωνική & Οικονομική ανθεκτικότητα
ΕΠΕΝΔΥΣΗ 1: Ψηφιακός μετασχηματισμός φορολογικών και τελωνειακών αρχών	RRF 16291	2024 CSR 1.2 2024 CSR 2.1 2023 CSR 1.7 2023 CSR 1.8 2020 CSR 3.9 2019 CSR 2.3	Δίκαιη πράσινη και ψηφιακή μετάβαση

ΕΠΕΝΔΥΣΗ 2: Ψηφιακός μετασχηματισμός δημοσιονομικής διαχείρισης και εποπτείας στη γενική κυβέρνηση & ηλεκτρονική τιμολόγηση	RRF 16705	2024 CSR 2.1 2020 CSR 3.9 2019 CSR 2.3	Κοινωνική & Οικονομική ανθεκτικότητα και Δίκαιη πράσινη και ψηφιακή μετάβαση
ΕΠΕΝΔΥΣΗ 3: Ψηφιακός μετασχηματισμός φορολογικών ελέγχων	RRF 16611	2024 CSR 1.2 2024 CSR 2.1 2023 CSR 1.7 2023 CSR 1.8 2022 CSR 1.5 2020 CSR 3.9 2019 CSR 2.3	Κοινωνική & Οικονομική ανθεκτικότητα και Δίκαιη πράσινη και ψηφιακή μετάβαση
ΕΠΕΝΔΥΣΗ 4: Δανειακή διευκόλυνση για το Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας	RRF 16980	2024 CSR 1.4 2024 CSR 2.1 2024 CSR 4.1 2023 CSR 4.1 2023 CSR 4.3 2023 CSR 4.4 2022 CSR 4.1 2022 CSR 4.2 2022 CSR 4.5 2020 CSR 3.3 2020 CSR 3.10 2019.CSR2.2 2019.CSR2.3 2019.CSR2.4	Κοινωνική & Οικονομική ανθεκτικότητα και Δίκαιη πράσινη και ψηφιακή μετάβαση
ΕΠΕΝΔΥΣΗ 5: Δράσεις αναζωογόνησης των περιοχών που πλήττονται περισσότερο (Περιοχές Δίκαιης Αναπτυξιακής Μετάβασης) & Πρόγραμμα Δίκαιης Αναπτυξιακής Μετάβασης	RRF 16871 / MFF	2024 CSR 2.1 2024 CSR 4.1 2023 CSR 4.1 2023 CSR 4.3 2023 CSR 4.5 2022 CSR 4.1 2022 CSR 4.2 2020 CSR 3.2 2020 CSR 3.3 2020 CSR 3.5 2020 CSR 3.6 2020 CSR 3.8 2019 CSR 2.2 2019 CSR 2.5 2019 CSR 2.9	Κοινωνική & Οικονομική ανθεκτικότητα και Δίκαιη πράσινη και ψηφιακή μετάβαση
ΕΠΕΝΔΥΣΗ 6: Υλοποίηση του ΕΣΠΑ 2021-2027 – αποδοτική διαχείριση των κονδυλίων ΕΣΠΑ	MFF	2024 CSR 2.2 2020 CSR 3.3	Όλες οι προτεραιότητες
ΕΠΕΝΔΥΣΗ 7: Σύστημα e-PDE	MFF	2020 CSR 3.9 2019 CSR 2.3	Δίκαιη πράσινη και ψηφιακή μετάβαση
ΕΠΕΝΔΥΣΗ 8: Εθνικό Επενδυτικό Ταμείο υπό το Υπερταμείο	-	2024 CSR 1.4 2020 CSR 3.3	Κοινωνική & Οικονομική ανθεκτικότητα
ΕΠΕΝΔΥΣΗ 9: Προώθηση των ιδιωτικοποιήσεων (από το ΤΑΙΠΕΔ) και αξιοποίηση της δημόσιας περιουσίας (από το Υπερταμείο)	-	2024 CSR 3.2 2020 CSR 3.3	Κοινωνική & Οικονομική ανθεκτικότητα

Η μεταρρύθμιση του Εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας «Ελλάδα 2.0» «Καθολική διασύνδεση ταμειακών μηχανών και POS» αντιπροσωπεύει μια σημαντική προσπάθεια εκσυγχρονισμού, υπό την καθοδήγηση της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων (ΑΑΔΕ). Αυτή η πρωτοβουλία στοχεύει στην διασύνδεση 400.000 ταμειακών μηχανών με προηγμένα τερματικά POS και συστήματα πληροφορικής, διασφαλίζοντας ότι κάθε συναλλαγή καταγράφεται σε πραγματικό χρόνο και μεταδίδεται απευθείας στην ΑΑΔΕ. Με τη θέσπιση αυστηρών προδιαγραφών και την ανάπτυξη ισχυρών υποδομών και εφαρμογών, το έργο θα ενισχύσει τους μηχανισμούς παρακολούθησης και ελέγχου καθώς και τη φορολογική συμμόρφωση, περιορίζοντας σημαντικά τη φοροδιαφυγή και μειώνοντας το κενό ΦΠΑ. Μετά την ολοκλήρωση της διασύνδεσης το 2024, το αναμενόμενο αποτέλεσμα είναι αύξηση των φορολογικών εσόδων, με επακόλουθο θετικό δημοσιονομικό αντίκτυπο. Επιπλέον, υποστηρίζει άμεσα τις κοινές προτεραιότητες της ΕΕ, καθώς ενισχύει την οικονομική ανθεκτικότητα ενισχύοντας την ακρίβεια και την αποτελεσματικότητα της είσπραξης φόρων.

Η μεταρρύθμιση του «Ελλάδα 2.0» «Κωδικοποίηση και απλούστευση της φορολογικής νομοθεσίας» στους τομείς της φορολογίας εισοδήματος και περιουσίας, του ΦΠΑ, των τελών χαρτοσήμου, των φορολογικών διαδικασιών, της είσπραξης και των τελωνείων περιλαμβάνει την ενοποίηση των νομικών διατάξεων, αλλά στοχεύει επίσης στην απλοποίηση της νομοθεσίας και την αύξηση της προσβασιμότητας, βελτιώνοντας έτσι τη διαφάνεια, την ασφάλεια δικαίου και τη φορολογική συμμόρφωση, συμβάλλοντας παράλληλα στην ψηφιοποίηση της φορολογικής διοίκησης. Για το σκοπό αυτό, βρίσκεται σε εξέλιξη η κωδικοποίηση της νομοθεσίας και αναπτύσσεται ένα σύστημα διαχείρισης γνώσης, το οποίο θα παρέχει δωρεάν πρόσβαση στο κοινό μέσω ειδικής ιστοσελίδας, προσφέροντας εμπλουτισμένο, διασυνδεδεμένο και τυποποιημένο περιεχόμενο. Αυτό το σύστημα θα αποθηκεύει, θα ενσωματώνει, θα επαναχρησιμοποιεί και θα εξωτερικεύει υπάρχον περιεχόμενο, ενώ θα δημιουργεί νέο περιεχόμενο, υποστηρίζοντας περαιτέρω τη δέσμευση της Ελλάδας να εκσυγχρονίσει τη φορολογική της διοίκηση και να ενθαρρύνει ένα πιο ανταγωνιστικό και διαφανές οικονομικό περιβάλλον. Η μεταρρύθμιση αναμένεται να ολοκληρωθεί το 2025.

Η μεταρρύθμιση του «Ελλάδα 2.0» «Λογιστική Μεταρρύθμιση» σε συνδυασμό με την επένδυση «Ψηφιακός μετασχηματισμός δημοσιονομικής διαχείρισης και εποπτείας στη γενική κυβέρνηση & ηλεκτρονική τιμολόγηση», είναι μια σημαντική πρωτοβουλία, που επικεντρώνεται στον εκσυγχρονισμό της χρηματοοικονομικής διαχείρισης μέσω της μετάβασης από την τροποποιημένη ταμειακή λογιστική στη λογιστική σε δεδουλευμένη βάση και την εκπόνηση ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων εντός της Γενικής Κυβέρνησης. Αυτό περιλαμβάνει την υιοθέτηση νέων λογιστικών πολιτικών, καθώς και την εφαρμογή ενός συστήματος αιχμής Σχεδιασμού Κρατικών Επιχειρησιακών Πόρων (GOV-ERP) για τη βελτίωση του τρέχοντος Ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Συστήματος Δημοσιονομικής Πολιτικής, με στόχο την επέκτασή του σε φορείς της Γενικής Κυβέρνησης, και καθιέρωση της ηλεκτρονικής τιμολόγησης στις δημόσιες συμβάσεις. Και οι δύο πρωτοβουλίες, που πρόκειται να ολοκληρωθούν έως το 2026, αναμένεται να οδηγήσουν σε σημαντική εξοικονόμηση κόστους στη δημοσιονομική διαχείριση όσον αφορά την επιτάχυνση και την απλούστευση των διαδικασιών, τη βελτίωση της διαφάνειας και της

λογοδοσίας στον προϋπολογισμό και τη λογιστική του δημοσίου και τη διασφάλιση της παροχής χρηματοοικονομικών πληροφοριών με ακρίβεια και ως εκ τούτου, συμβάλλει στη λήψη τεκμηριωμένων αποφάσεων, υποστηρίζοντας τις προτεραιότητες της ΕΕ για την κοινωνικοοικονομική ανθεκτικότητα και την ψηφιακή μετάβαση.

Η μεταρρύθμιση του «Ελλάδα 2.0» «Τροποποιήσεις του πλαισίου φορολογικής πολιτικής της Ελλάδας» (νέα δράση σε σχέση με το Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων, Άνοιξη 2024) στοχεύει στην καταπολέμηση της φοροδιαφυγής και στη βελτίωση των κινήτρων στο φορολογικό σύστημα, εστιάζοντας στην προώθηση των ηλεκτρονικών πληρωμών και στη διεύρυνση της φορολογικής βάσης. Βασικά στοιχεία περιλαμβάνουν την αναθεώρηση της φορολογικής διάρθρωσης για τους αυτοαπασχολούμενους, τη μεταρρύθμιση του χαρτοσήμου, τη σταδιακή μείωση του τέλους επιτηδεύματος, την επέκταση της υποχρεωτικής αποδοχής ηλεκτρονικών πληρωμών και την εισαγωγή νέων απαιτήσεων αναφοράς για τα στοιχεία που υποβάλλονται στη φορολογική διοίκηση για χρήση σε αξιολόγηση ΦΠΑ και φόρου εισοδήματος. Επιπλέον, η μεταρρύθμιση στοχεύει στην ενίσχυση της λειτουργικής αυτονομίας και των επιπέδων εξυπηρέτησης πελατών της ΑΑΔΕ. Η μεταρρύθμιση αυτή, η οποία έχει προγραμματιστεί να ολοκληρωθεί έως το 2026, υποστηρίζει την προτεραιότητα της ΕΕ για την κοινωνικοοικονομική ανθεκτικότητα, καθώς και την ψηφιακή μετάβαση.

Νέα νομοθεσία, η οποία αναμένεται να εγκριθεί έως τα τέλη του 2024, πρόκειται να δημιουργήσει ένα ενιαίο θεσμικό **πλαίσιο για τους επιχειρηματικούς μετασχηματισμούς και την καινοτομία**. Το νέο νομοθετικό πλαίσιο, το οποίο θα είναι συμβατό με το δίκαιο της Ένωσης, θα απλουστευθεί για να ενισχυθεί η ασφάλεια δικαίου, ενώ παράλληλα θα γίνει πιο ελκυστικό για τους δυνητικούς δικαιούχους και για τους ξένους επενδυτές. Σε ό,τι αφορά την **καινοτομία**, το νέο νομοθετικό πλαίσιο στοχεύει στην αύξηση των επενδύσεων Ε&Α στην ελληνική οικονομία σε σχέση με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο, μέσω μιας σειράς στοχευμένων μέτρων. Οι βασικές αλλαγές περιλαμβάνουν αυξημένα φορολογικά κίνητρα, με βάση την υπάρχουσα έκπτωση 200% για δαπάνες έρευνας και τεχνολογίας, δυνητικά αυξάνοντας τις εκπτώσεις για συγκεκριμένες περιπτώσεις, όπως έργα συνεργασίας με νεοφυείς επιχειρήσεις, έργα συνεργασίας με ερευνητικά ιδρύματα και μικρομεσαίου μεγέθους επιχειρήσεις με υψηλή ένταση γνώσης. Επιπλέον, ο νόμος στοχεύει στην ενίσχυση της συνεργασίας με την προώθηση των δεσμών μεταξύ της αγοράς εργασίας και της ακαδημαϊκής κοινότητας, καθώς και ενθαρρύνοντας τη συνεργασία μεταξύ ομίλων επιχειρήσεων και νεοφυών επιχειρήσεων. Το πλαίσιο θα επεκτείνει επίσης τα κίνητρα για την εμπορική εκμετάλλευση των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας, καθώς και τα φορολογικά κίνητρα για επενδυτές «αγγέλους» (angel investors) που υποστηρίζουν νεοφυείς επιχειρήσεις. Τέλος, θα στοχεύει στον εξορθολογισμό και την εναρμόνιση του φορολογικού καθεστώτος για τα επενδυτικά κεφάλαια με τις ευρωπαϊκές πρακτικές, ενθαρρύνοντας έτσι τη δημιουργία επενδυτικών σχεδίων εξ ολοκλήρου στην Ελλάδα.

Η μεταρρύθμιση του «Ελλάδα 2.0» «Ενίσχυση της ικανότητας του χρηματοπιστωτικού συστήματος να υπερνικά τις προϋπάρχουσες προκλήσεις και να χρηματοδοτεί την πραγματική οικονομία» στοχεύει στη μείωση του ιδιωτικού χρέους βελτιώνοντας τη διαδικασία αφερεγγυότητας, ενισχύοντας την αγορά των μη εξυπηρετούμενων δανείων (ΜΕΔ) και περιορίζοντας τη μελλοντική συσσώρευση χρέους με την εξάλειψη της ασύμμετρης

πληροφόρησης. Τα μέτρα πολιτικής της μεταρρύθμισης περιλαμβάνουν την ολοκλήρωση των ενεργειών που περιγράφονται στην Εθνική Στρατηγική για τη Διαχείριση Ιδιωτικού Χρέους, όπως η διεύρυνση της δευτερογενούς αγοράς ΜΕΔ, η ανάπτυξη μητρώου παρακολούθησης ιδιωτικού χρέους, η δημιουργία δημόσιας αρχής πιστοληπτικής αξιολόγησης, η δημιουργία συστήματος πληροφορικής αξιολόγησης της πιστοληπτικής ικανότητας, η δημιουργία Κεντρικού Μητρώου Πιστώσεων και βελτίωση της διαδικασίας ηλεκτρονικών πλειστηριασμών. Η **διευκόλυνση των συναλλαγών ΜΕΔ** περιλαμβάνει την προώθηση ενός κοινού προτύπου δεδομένων για τις συναλλαγές ΜΕΔ, τη δημιουργία ενός τυπικού προτύπου για τον έλεγχο και την αξιολόγηση χαρτοφυλακίου και την έναρξη μιας πλατφόρμας συναλλαγών που θα επιτρέπει στους πωλητές και τους αγοραστές να ανταλλάσσουν αποτελεσματικά και εμπιστευτικά πληροφορίες και να υποβάλλουν προσφορές. εξετάζοντας τις υπάρχουσες λύσεις της αγοράς. Η δημιουργία **μιας δημόσιας αρχής πιστοληπτικής αξιολόγησης και ενός συστήματος πληροφορικής για την αξιολόγηση της πιστοληπτικής ικανότητας**, στοχεύει στην αντιμετώπιση ασύμμετρων πληροφοριών μεταξύ του δημόσιου τομέα και ιδιωτικών φορέων σχετικά με την πιστοληπτική ικανότητα. Αυτό περιλαμβάνει πιστοληπτική αξιολόγηση για χρέη προς το Δημόσιο και διευκολύνει την ανταλλαγή πιστωτικών πληροφοριών με οίκους αξιολόγησης, διαμορφώνοντας ένα ενιαίο σύστημα αξιολόγησης. Θα αναπτυχθεί κεντρική βάση δεδομένων και σύστημα αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας για φυσικά πρόσωπα και οντότητες. Το **Κεντρικό Μητρώο Πιστώσεων (ΚΜΠ)** είναι ένα πληροφοριακό σύστημα που αναπτύχθηκε από την Τράπεζα της Ελλάδος για την καταγραφή λεπτομερών ιστορικών πληρωμών δανείων ιδιωτών, που καλύπτει όλους τους πελάτες τραπεζών και χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων και τις παρεχόμενες εξασφάλισεις τους. Η ΤτΕ θα λειτουργεί ως υπεύθυνος επεξεργασίας δεδομένων, διασφαλίζοντας αυστηρή ασφάλεια και προστασία δεδομένων. Το **Μητρώο Παρακολούθησης Ιδιωτικού Χρέους** έχει σχεδιαστεί ως μια κεντρική ηλεκτρονική βάση δεδομένων που θα συλλέγει δεδομένα από δημόσιους και ιδιώτες πιστωτές, καθώς και άλλες αξιόπιστες πηγές, για την αποσαφήνιση του υποδηλωμένου χρέους και την καταγραφή όσο το δυνατόν μεγαλύτερου πλήθους ιδιωτικών χρεών. Όλα τα έργα αναμένεται να ολοκληρωθούν έως το 2026. Επιπλέον, το έργο «**Ηλεκτρονικοί πλειστηριασμοί για την αναγκαστική είσπραξη οφειλών**» εστιάζει στην ενίσχυση της διαδικασίας ηλεκτρονικών πλειστηριασμών και στη διεύρυνση των διαθέσιμων πληροφοριών σχετικά με τα δημοπρατούμενα περιουσιακά στοιχεία στην πλατφόρμα. Στοχεύει στην αντιμετώπιση της ασύμμετρης πληροφόρησης μέσω βελτιώσεων στο νομικό πλαίσιο, το οποίο αναμένεται να εγκριθεί έως το 2025.

Η **μεταρρύθμιση του «Ελλάδα 2.0» «Ενισχυμένη εποπτεία και αξιοπιστία των κεφαλαιαγορών»** επικεντρώνεται στον ψηφιακό μετασχηματισμό της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς (ΕΚ), στην ψηφιοποίηση των εσωτερικών διαδικασιών και της οργάνωσής της, καθώς και στον εκσυγχρονισμό του ρυθμιστικού πλαισίου για τις κεφαλαιαγορές. Πιο συγκεκριμένα, περιλαμβάνει: α) την εφαρμογή συστήματος επιτήρησης και παρακολούθησης συναλλαγών, σύμφωνα με τις απαιτήσεις της Διεύθυνσης Εποπτείας Αγορών της ΕΚ, β) την ανάπτυξη μεγάλης κλίμακας συστήματος συλλογής, επεξεργασίας, ανάλυσης και παρακολούθησης δεδομένων, που θα επιτρέπει τη συλλογή, πιστοποίηση, επικύρωση, επαλήθευση, επεξεργασία, ανάλυση και παρακολούθηση των συλλεγόμενων δεδομένων χρησιμοποιώντας πρότυπα Big Data, επιτρέποντας τη διάδοση και χρήση όλων των διαθέσιμων πληροφοριών από όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη στην ΕΚ και γ) διασφαλίζοντας την ασφάλεια,

άμυνα και ανθεκτικότητα των προαναφερθέντων συστημάτων στον κυβερνοχώρο. Η μεταρρύθμιση αναμένεται να ολοκληρωθεί έως το 2026.

Η μεταρρύθμιση του «Ελλάδα 2.0» «Εφαρμογή του νέου ενιαίου πλαισίου αφερεγγυότητας για την αναδιάρθρωση του χρέους και δεύτερη ευκαιρία» που έγινε πλήρως λειτουργική το 2021, σηματοδότησε μια σημαντική πρόοδο στην προσέγγιση της Ελλάδας στη διαχείριση των προ-πτωχευτικών διαδικασιών, συμπεριλαμβανομένης της εισαγωγής μιας αυτοματοποιημένης εξωδικαστικής διαδικασίας και δεύτερης ευκαιρίας για τους οφειλότες. Επί του παρόντος, αρκετά έργα βρίσκονται σε εξέλιξη για τη βελτίωση της λειτουργίας του πλαισίου. Μία από τις βασικές πρωτοβουλίες είναι η αναβάθμιση της ηλεκτρονικής πλατφόρμας για την υποστήριξη ενός μηχανισμού έγκαιρης προειδοποίησης για φυσικά και νομικά πρόσωπα. Το εργαλείο έχει σχεδιαστεί για να παρέχει στους οφειλότες πρόσβαση σε σαφείς και διαφανείς δείκτες έγκαιρης προειδοποίησης που μπορούν να εντοπίσουν πιθανούς κινδύνους αφερεγγυότητας, ενθαρρύνοντας την έγκαιρη παρέμβαση και αναμένεται να ολοκληρωθεί έως το 2026. Επιπλέον, το πλαίσιο περιλαμβάνει τη δημιουργία ενός μηχανισμού καθοδήγησης οφειλετών κατά τα πρώτα στάδια της οικονομικής δυσχέρειας. Η πρωτοβουλία αυτή περιλαμβάνει την εκπαίδευση επαγγελματιών συμβούλων και υπαλλήλων της Γενικής Γραμματείας Χρηματοπιστωτικού Τομέα και Διαχείρισης Ιδιωτικού Χρέους, καθώς και υπηρεσίες καθοδήγησης από συμβούλους σε επιχειρηματίες και νομικά πρόσωπα, που αναμένεται να ξεκινήσουν το 2025. Τέλος, η αναβάθμιση της ηλεκτρονικής πλατφόρμας για την εξωδικαστική ρύθμιση οφειλών στοχεύει στην ενίσχυση της ψηφιακής υποδομής που είναι απαραίτητη για την υποστήριξη των διαδικασιών αναδιάρθρωσης και διακανονισμού χρεών και αναμένεται να ολοκληρωθεί έως το 2026. Αυτές οι βελτιώσεις αναμένεται να ενισχύσουν σημαντικά την αποτελεσματικότητα και τη διαχείριση των διακανονισμών οφειλών για φυσικά και νομικά πρόσωπα και συμβάλλουν στην αποτελεσματική διαχείριση του ιδιωτικού χρέους στην Ελλάδα.

Η πρωτοβουλία **Πράσινος Προϋπολογισμός (Green Budgeting)** αναπτύχθηκε με στόχο την ενσωμάτωση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων των δημόσιων πολιτικών στον κρατικό προϋπολογισμό. Αυτό συνεπάγεται ταξινόμηση των κυβερνητικών προγραμμάτων που εκτελούνται από φορείς της Κεντρικής Διοίκησης με βάση τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις τους για τον κρατικό προϋπολογισμό του 2025 και μετά. Περαιτέρω σχέδια περιλαμβάνουν καταχώριση και επισήμανση εσόδων και φορολογικών δαπανών για την περαιτέρω ενσωμάτωση περιβαλλοντικών παραμέτρων στη δημοσιονομική πολιτική. Η μεθοδολογία και τα πρότυπα για τον Πράσινο Προϋπολογισμό αναπτύσσονται ακόμη, υποδεικνύοντας τη μακροπρόθεσμη δέσμευση για βελτίωση αυτών των διαδικασιών σε συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τον ΟΟΣΑ. Συνολικά, η μεταρρύθμιση αναμένεται να προωθήσει βιώσιμες πρακτικές δαπανών και να συμβάλει στον μετριασμό του κόστους που σχετίζεται με την κλιματική αλλαγή. Σε σχέση με αυτό, διερευνώνται επιλογές για τον σχεδιασμό μιας «πράσινης» φορολογικής μεταρρύθμισης στην Ελλάδα μέσω του έργου «**Πράσινοι φόροι (Greening of taxes) – Ανάπτυξη μιας νέας πράσινης φορολογικής μεταρρύθμισης**», που χρηματοδοτείται από το Εργαλείο Τεχνικής Υποστήριξης (TSI) της ΕΕ και σε συνεργασία με τον IOBE. Αυτό το έργο στοχεύει να αναπτύξει ένα οικονομικό μοντέλο για την αξιολόγηση και την εφαρμογή μιας πράσινης φορολογικής μεταρρύθμισης, επιδιώκοντας να ενισχύσει τις ικανότητες της δημόσιας διοίκησης για τη δημιουργία και την επίβλεψη πράσινων οικονομικών πολιτικών. Το έργο αναμένεται να ολοκληρωθεί το 2025.

Το ενιαίο πτωχευτικό πλαίσιο περιλαμβάνει συγκεκριμένα μέτρα για την προστασία των πιο ευάλωτων οφειλετών. Κεντρικό στοιχείο αυτής της προσπάθειας είναι ο **Φορέας Απόκτησης και Επαναμίσθωσης Ακινήτων (SLBO)**, μια βασική πρωτοβουλία που διευκολύνει τη μεταβίβαση της κύριας κατοικίας που ανήκει σε ευάλωτους οφειλέτες σε καθορισμένη οντότητα, προσφέροντας τη δυνατότητα μίσθωσης από τον οφειλέτη. Το καθεστώς αυτό βοηθά κυρίως ιδιώτες και μικρές επιχειρήσεις που έχουν κηρυχθεί σε πτώχευση ή βρίσκονται σε διαδικασία αναγκαστικής εκτέλεσης, ιδίως σε περιπτώσεις δανείων με εμπράγματα εξασφάλιση με την κύρια κατοικία τους. Οι επιλέξιμοι οφειλέτες μπορούν να μεταβιβάσουν τα σπίτια τους στον SLBO και να τα μισθώσουν για μια περίοδο έως και 12 χρόνια, με τη δυνατότητα επαναγοράς του ακινήτου τους ανά πάσα στιγμή κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου. Ο SLBO θα είναι ιδιωτικός φορέας ο οποίος θα επιλεγεί από το κράτος μέσω διεθνούς διαγωνισμού. Κατά τη διάρκεια της ενδιάμεσης περιόδου έως την ίδρυση και λειτουργία του SLBO, οι επιλέξιμοι δανειολήπτες πραγματοποιούν προκαθορισμένες μηνιαίες πληρωμές στους δανειστές τους, μέρος των οποίων επιδοτείται από το κράτος, ενώ όλες οι διαδικασίες αναγκαστικής εκτέλεσης ή εκκαθάρισης αναστέλλονται. Ο SLBO αναμένεται να τεθεί σε λειτουργία το 2025.

Τα επαναλαμβανόμενα ακραία καιρικά φαινόμενα και οι φυσικές καταστροφές έχουν αναδείξει την **ανάγκη για στοχευμένες παρεμβάσεις στους τομείς της προσαρμογής και του μετριασμού των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής**. Για το λόγο αυτό, παράλληλα με τα προγράμματα αποζημίωσης που ανακουφίζουν τον πληγέντα πληθυσμό, έχει θεσπιστεί αύξηση του κονδυλίου του Εθνικού Αναπτυξιακού Προγράμματος 2021-2025 για την κάλυψη επισκευών και βελτιώσεων υποδομών. Επιπλέον, η προτεινόμενη νομοθεσία εισάγει νέα συστήματα διαχείρισης έργων, συμπεριλαμβανομένης της πρόληψης φυσικών καταστροφών, με σκοπό τη διαχείριση και την παρακολούθηση αυτών των έργων ταχύτερα και αποτελεσματικότερα. Επιπλέον, ο Ενιαίος Φόρος Ιδιοκτησίας Ακινήτων (ΕΝΦΙΑ) που αφορά σε φυσικά πρόσωπα μειώθηκε κατά 10% για το 2024 και αναμένεται να μειωθεί κατά 20% από το 2025, για κατοικίες ασφαλισμένες έναντι σεισμών, πυρκαγιών και πλημμυρών. Αυτή η μείωση είναι μέρος των ευρύτερων δεσμεύσεων της κυβέρνησης για την προώθηση της ασφαλιστικής ευαισθητοποίησης και τη βελτίωση της ανθεκτικότητας της οικονομίας έναντι της κλιματικής αλλαγής.

Η **Εθνική Στρατηγική για τον χρηματοοικονομικό εγγραμματισμό στην Ελλάδα**, η οποία οριστικοποιήθηκε τον Ιανουάριο του 2024, στοχεύει στην ενίσχυση του χρηματοοικονομικού αλφαριθμητισμού προωθώντας τη συνετή διαχείριση των χρημάτων και μια κουλτούρα αποταμίευσης, ιδιαίτερα μεταξύ των ευάλωτων ομάδων. Οι βασικές δράσεις περιλαμβάνουν πρωτοβουλίες για την ενθάρρυνση της υπεύθυνης χρήσης πιστώσεων, την καλλιέργεια αποταμιευτικής κουλτούρας και την κατανόηση των χρηματοοικονομικών κινδύνων. Η Στρατηγική εστιάζει επίσης στη βελτίωση της χρηματοοικονομικής παιδείας που σχετίζεται με τη συνταξιοδότηση, την ασφάλιση και τα ψηφιακά χρηματοοικονομικά εργαλεία, τονίζοντας τη σημασία της ενημερωμένης συμμετοχής στις κεφαλαιαγορές και της επίγνωσης των κινδύνων. Ο οδικός χάρτης υλοποίησης της Εθνικής Στρατηγικής καλύπτει μια πενταετή περίοδο, κατά την οποία θα πραγματοποιηθούν στρατηγικές και ολοκληρωμένες δράσεις για την επίτευξη των στόχων που έχουν τεθεί. Με την προώθηση του χρηματοοικονομικού εγγραμματισμού, η στρατηγική επιδιώκει να δημιουργήσει μια πιο ενημερωμένη, ανθεκτική και οικονομικά σταθερή κοινωνία, παρέχοντας σημαντικά οφέλη τόσο για τα άτομα όσο και για το κράτος.

Προκειμένου να δημιουργηθεί ένας ισχυρός μηχανισμός για την περαιτέρω ενίσχυση της ικανότητας των ελληνικών αρχών να δομούν, να προμηθεύονται και να παραδίδουν σύνθετα έργα, το ελληνικό κράτος ίδρυσε την **Μονάδα Συμβάσεων Στρατηγικής Σημασίας (PPF)**, ως ανεξάρτητη επιχειρησιακή μονάδα στο Ταμείο Αξιοποίησης Ιδιωτικής Περιουσίας του Δημοσίου (ΤΑΙΠΕΔ). Σκοπός αυτής της μονάδας είναι η διενέργεια της διαγωνιστικής διαδικασίας και η επίβλεψη του σταδίου υλοποίησης για έργα στρατηγικής σημασίας. Επιπλέον, η μονάδα διαδραματίζει κρίσιμο ρόλο στη διασφάλιση της έγκαιρης απορρόφησης των κεφαλαίων του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (ΤΑΑ), διευκολύνοντας την ταχεία προετοιμασία και εκτέλεση έργων που είναι επιλέξιμα για χρηματοδότηση από το RRF. Η αρμόδια Κυβερνητική Επιτροπή ανέθεσε νέα έργα αξίας 4,3 δισ. ευρώ στο PPF τον Αύγουστο του 2024. Τα έργα αυτά περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, την ανάπτυξη ενός Ολοκληρωμένου Συστήματος Διαχείρισης Δασών, το Πρόγραμμα AQUA MONTIS, τη σύσταση του Ταμείου Εκσυγχρονισμού που θα στηρίξει τις προσπάθειες της Ελλάδας για εκπλήρωση των στόχων της ΕΕ για το κλίμα, το Ταμείο Απανθρακοποίησης που στοχεύει στη μείωση των εκπομπών άνθρακα στα ελληνικά νησιά, τα δημοτικά σχέδια εκπομπών και την ενεργειακή απόδοση, καθώς και τον εκσυγχρονισμό της λιμενικής υποδομής σε πολλά νησιά. Συνολικά, αυτά τα έργα συμβάλλουν σε ένα ευρύτερο επενδυτικό σχέδιο 7 δισ. ευρώ που διαχειρίζεται το PPF.

Το **Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ)**, που χρηματοδοτείται από τον Προϋπολογισμό Δημοσίων Επενδύσεων, χρηματοδοτεί την αναπτυξιακή πολιτική της χώρας, μέσω επενδύσεων, δράσεων και έργων που υλοποιούνται στο πλαίσιο των συγχρηματοδοτούμενων και εθνικά χρηματοδοτούμενων Προγραμμάτων. Υιοθετείται νέα νομοθεσία εντός του 2024, η οποία θα επιφέρει σημαντικές αλλαγές στο ΠΔΕ, συμπεριλαμβανομένης της αναδιάρθρωσής του στο Αναπτυξιακό Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων, με διαχωρισμό μεταξύ συγχρηματοδοτούμενων και εθνικών χρηματοδοτούμενων έργων. Καθιερώνονται μακροπρόθεσμος σχεδιασμός, ενισχυμένη παρακολούθηση του κόστους του έργου και εξορθολογισμένοι μηχανισμοί χρηματοδότησης για τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας, ενώ εισάγονται νέα συστήματα διαχείρισης έργων και απλοποιούνται οι διαδικασίες. Στόχος είναι η επιτάχυνση της υλοποίησης των έργων, διευκολύνοντας έτσι την ταχύτερη και αποτελεσματικότερη απορρόφηση των κονδυλίων, τον καλύτερο σχεδιασμό έργων, την έγκαιρη εξασφάλιση της χρηματοδότησής τους και την περαιτέρω μείωση της γραφειοκρατίας. Επιπλέον, μια επένδυση που σχετίζεται με την **αναβάθμιση του συστήματος πληροφορικής του ΠΔΕ (eΠΔΕ)**, το οποίο υποστηρίζει ολόκληρο τον κύκλο ζωής των έργων ΠΔΕ, βρίσκεται αυτή τη στιγμή στη διαδικασία διαγωνισμού και έχει προγραμματιστεί να ολοκληρωθεί έως το τέλος του 2027. Η αναβάθμιση θα εξασφαλίσει την επιτυχή υλοποίηση των προαναφερόμενων αλλαγών και θα καλύψει τις ανάγκες του ΠΔΕ τουλάχιστον για την επόμενη δεκαετία. Συγκεκριμένα, στοχεύει, μεταξύ άλλων, στην παροχή νέων βελτιωμένων λειτουργιών στους χρήστες, στην αντιμετώπιση των αναγκών διαλειτουργικότητας με συστήματα τρίτων, στην προσέγγιση νέων ομάδων χρηστών και στην υλοποίηση τυχόν απαιτούμενων παρεμβάσεων εντός του αναθεωρημένου θεσμικού πλαισίου. Σαφέστερες και απλούστερες διαδικασίες θα επιταχύνουν την υλοποίηση έργων και προγραμμάτων, ενώ η αναβαθμισμένη παρακολούθηση θα ενισχύσει την αποτελεσματικότητα και τη διαφάνεια της χρήσης των πόρων του Προϋπολογισμού Δημοσίων Επενδύσεων.

Οι μεταρρυθμίσεις και οι επενδύσεις που εισήγαγε η πρόσφατη νομοθεσία για την **αναδιάρθρωση του Υπερταμείου – Εθνικού Επενδυτικού Ταμείου** αντικατοπτρίζουν μια

στρατηγική προσπάθεια για τη βελτίωση της οικονομικής απόδοσης, τον εκσυγχρονισμό των κρατικών επιχειρήσεων, τον εξορθολογισμό και τη διασφάλιση της αποτελεσματικότητας του δημόσιου τομέα και την αντιμετώπιση διαρθρωτικών αδυναμιών. Κεντρικό χαρακτηριστικό αυτών των μεταρρυθμίσεων είναι η **αναδιάρθρωση οκτώ κρατικών επιχειρήσεων, θυγατρικών του Υπερταμείου**, για τη βελτίωση της λειτουργικής αποτελεσματικότητας και της παροχής υπηρεσιών, σύμφωνα με το πρότυπο της επιτυχούς αναδιαμόρφωσης της Δημόσιας Επιχείρησης Ηλεκτρισμού (ΔΕΗ) εντός του 2025. Οι αλλαγές θα επιτρέψουν την πρόσληψη στελεχών του ιδιωτικού τομέα, τον εξορθολογισμό των διαδικασιών προσλήψεων και τη βελτίωση της καθημερινής λειτουργίας. Επιπλέον, ο εκσυγχρονισμός του Υπερταμείου, μέσω της **συγχώνευσης με το Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (ΤΧΣ) και το ΤΑΙΠΕΔ** έως το τέλος του 2024, αντανακλά ενοποίηση πόρων με στόχο τη μείωση των διοικητικών εξόδων και την ενίσχυση της οργανωτικής ευελιξίας. Αυτή η κίνηση συνδυάζεται με την αναθεώρηση της διακυβέρνησης, καθώς και με τη σύσταση του **νέου Εθνικού Επενδυτικού Ταμείου** υπό το Υπερταμείο (**νέα δράση σε σχέση με το Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων, Άνοιξη 2024**), το οποίο θα επικεντρωθεί σε τομείς που δεν εξυπηρετούνται από τους σημερινούς επενδυτές, προκειμένου να γεφυρωθούν τα κρίσιμα επενδυτικά κενά, ιδιαίτερα σε τομείς όπως η πράσινη μετάβαση, ο ψηφιακός μετασχηματισμός και οι στρατηγικές υποδομές. Ο σχεδιασμός του Ταμείου, ο οποίος περιλαμβάνει συνεργασία με άλλα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, κυρίως με μειοψηφικές συμμετοχές στις επενδύσεις ή με υβριδικά εργαλεία, έχει ως στόχο να τονώσει την καινοτομία και την οικονομική διαφοροποίηση και να επιταχύνει τις επενδύσεις. Σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν. 5131/2024, το **Εθνικό Επενδυτικό Ταμείο** θα συσταθεί μετά την απόφαση της Γενικής Συνέλευσης των Μετόχων του Υπερταμείου που αναμένεται έως το πρώτο τρίμηνο του 2025.

Η επένδυση του «**Ελλάδα 2.0**» «**Ψηφιακός μετασχηματισμός φορολογικών & τελωνειακών αρχών**», στοχεύει στον εκσυγχρονισμό της διαχείρισης εσόδων και των υπηρεσιών για την ενίσχυση της ικανότητας και των επιδόσεων της ΑΑΔΕ. Αυτή η πρωτοβουλία εστιάζει στη βελτίωση της ποιότητας των υπηρεσιών για ιδιώτες και επιχειρήσεις, καθώς και να καταστήσει το φορολογικό σύστημα πιο φιλικό και αποτελεσματικό στην ανάπτυξη. Η επένδυση περιλαμβάνει 14 υποέργα ψηφιακής υποδομής, συμπεριλαμβανομένης της αντικατάστασης βασικών ψηφιακών συστημάτων, της αυτοματοποίησης των διαδικασιών γραφείου, της ψηφιοποίησης των ελέγχων και της αναβάθμισης των υπηρεσιών φορολογουμένων. Τα υποέργα πρόκειται να ολοκληρωθούν έως το 2026, εκτός από την ανάπτυξη ενός νέου ολοκληρωμένου Φορολογικού Πληροφοριακού Συστήματος για την ΑΑΔΕ, το οποίο συγχρηματοδοτείται από πόρους του ΕΣΠΑ 2021-2027 και το οποίο θα ολοκληρωθεί μέχρι το τέλος της προγραμματικής περιόδου. Αυτή η προσπάθεια ευθυγραμμίζεται με τους στόχους της ΕΕ για την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας του δημόσιου τομέα και την προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης μέσω του ψηφιακού μετασχηματισμού.

Η επένδυση του «**Ελλάδα 2.0**» «**Ψηφιακός μετασχηματισμός φορολογικών ελέγχων**» στοχεύει στην ενίσχυση της αποτελεσματικότητας και της αποδοτικότητας των φορολογικών ελέγχων, στη βελτίωση της είσπραξης των δημόσιων εσόδων και στην καταπολέμηση του λαθρεμπορίου μέσω προηγμένων ψηφιακών λύσεων, με σημαντικό θετικό δημοσιονομικό αντίκτυπο. Τα βασικά στοιχεία περιλαμβάνουν την αυτόματη συμπλήρωση φορολογικών δηλώσεων, τον εμπλουτισμό της πλατφόρμας myDATA για ηλεκτρονική τήρηση βιβλίων και τιμολόγηση, καθώς και τη σύνδεση όλων των φορολογικών ταμειακών μηχανών με τα

συστήματα πληροφορικής της ΑΑΔΕ. Επιπλέον, η επένδυση περιλαμβάνει την αναβάθμιση της εσωτερικής χρήσης δεδομένων και την εισαγωγή εργαλείων τεχνητής νοημοσύνης. Αυτό περιλαμβάνει την υιοθέτηση μιας ισχυρής αρχιτεκτονικής δεδομένων, την ανάπτυξη ενός κοινού αποθετηρίου μεταδεδομένων, την παροχή προηγμένων λύσεων λογισμικού και την εφαρμογή τεχνικών τεχνητής νοημοσύνης και μηχανικής μάθησης για την ανάλυση μεγάλων δεδομένων. Οι επακόλουθες βελτιώσεις στη φορολογική συμμόρφωση και επιβολή αναμένεται να οδηγήσουν σε αύξηση των φορολογικών εσόδων. Η επένδυση αυτή θα ολοκληρωθεί έως το 2026, συμβαδίζοντας με τις προτεραιότητες της ΕΕ για την Πράσινη και την Ψηφιακή Μετάβαση, εκσυγχρονίζοντας τη φορολογική διοίκηση μέσω τεχνολογίας αιχμής, ενώ παράλληλα δημιουργεί ένα δυνητικά σημαντικό δημοσιονομικό όφελος.

Η επένδυση του «Ελλάδα 2.0» «Δανειακή διευκόλυνση για το σχέδιο ανάκαμψης και ανθεκτικότητας» στοχεύει στη διευκόλυνση της παροχής οικονομικών κινήτρων στον ιδιωτικό τομέα και στην προώθηση ιδιωτικών επενδύσεων σε μακροπρόθεσμα έργα (διάρκειας 6 έως 12 ετών). Αυτή η επένδυση χρησιμοποιεί διαφορετικά κανάλια διανομής, και συγκεκριμένα, χρηματοπιστωτικά ιδρύματα (μέσω αγορών εταιρικών ομολόγων ή κοινοπρακτικά δάνεια, 16.728 εκατ. ευρώ), μια πλατφόρμα μετοχών (500 εκατ. ευρώ) και το τμήμα του προγράμματος InvestEU για τα κράτη μέλη (500 εκατ. ευρώ). Τα δάνεια που χορηγεί το Δημόσιο καλύπτουν κατ' ανώτατο όριο το 50% του επενδυτικού κόστους, με τη συμμετοχή των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων τουλάχιστον στο 30% και τη συμμετοχή των οφειλετών τουλάχιστον στο 20%. Μέχρι το τέλος Ιουνίου 2024, ο συνολικός προϋπολογισμός των δανείων που είχαν συναφθεί ανερχόταν τα 11,71 δισ. ευρώ, εκ των οποίων τα 5 δισ. ευρώ είναι δάνεια ΤΑΑ, 3,97 δισ. ευρώ είναι επιχειρηματικά δάνεια και τα 2,74 δισ. ευρώ προέρχονται από ίδια κεφάλαια εταιρειών. Η υλοποίηση της επένδυσης αναμένεται να ολοκληρωθεί το 2026.

Το **Πρόγραμμα Δίκαιης Αναπτυξιακής Μετάβασης (ΠΔΑΜ)** της Ελλάδας χρησιμοποιεί τον Μηχανισμό Δίκαιης Αναπτυξιακής Μετάβασης για την αντιμετώπιση των ευρύτερων κοινωνικών, οικονομικών και περιβαλλοντικών επιπτώσεων, σε περιοχές όπου η απασχόληση και το εισόδημα εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από ορυκτά καύσιμα ή βιομηχανίες με υψηλό περιβαλλοντικό αποτύπωμα (Δ. Μακεδονία, Βόρειο και Νότιο Αιγαίο, Κρήτη, δήμοι της περιφέρειας Πελοποννήσου). Το ΠΔΑΜ Ελλάδα (2021-2027) έχει ενεργοποιηθεί, με την προτεραιότητα 1 να επικεντρώνεται στη δημιουργία ευνοϊκού επιχειρηματικού περιβάλλοντος, στην προώθηση της καινοτομίας και στην προσέλκυση νέων επενδύσεων. Η προτεραιότητα 2 αφορά την ενεργειακή μετάβαση και την κλιματική ουδετερότητα με δράσεις που στοχεύουν στη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης σε συστήματα και υποδομές οικονομικά προσιτής καθαρής ενέργειας, συμπεριλαμβανομένων και των τεχνολογιών αποθήκευσής της. Η Προτεραιότητα 3 επικεντρώνεται στην ανάπτυξη και επαναχρησιμοποίηση υποβαθμισμένης γης και εγκαταστάσεων, στην υλοποίηση πράσινων υποδομών και στην προώθηση πρακτικών κυκλικής οικονομίας μέσω τεχνικών έργων αναπροσαρμογής της χρήσης γης. Η Προτεραιότητα 4 στοχεύει στην αντιμετώπιση των κοινωνικοοικονομικών συνεπειών της μετάβασης μέσω παρεμβάσεων για την προσαρμογή του ανθρώπινου δυναμικού σε δεξιότητες και επαγγέλματα που σχετίζονται με νέες παραγωγικές δραστηριότητες. Η Προτεραιότητα 5 έχει σχεδιαστεί για να βελτιώσει την ποιότητα ζωής των κατοίκων και να διαφοροποιήσει τις τοπικές οικονομίες μέσω στοχευμένων μέτρων που βασίζονται στην κοινότητα. Όλα τα αντίστοιχα μέτρα και οι επενδύσεις θα έχουν ολοκληρωθεί μέχρι το τέλος της προγραμματικής περιόδου. Συμπληρώνοντας αυτές τις προσπάθειες, το «Ελλάδα 2.0» συμπληρώνει το ΠΔΑΜ στοχεύοντας

συγκεκριμένες μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις που υποστηρίζουν περαιτέρω την οικονομική και κοινωνική μετάβαση των περιοχών που εξαρτώνται από τον άνθρακα. Το μέτρο «**Δράσεις αναζωογόνησης των περιοχών που πλήττονται περισσότερο (Περιοχές Δίκαιης Αναπτυξιακής Μετάβασης)**», το οποίο θα ολοκληρωθεί έως το 2026, χρηματοδοτεί την αποκατάσταση παλαιών μεταλλευτικών περιοχών στη Δυτική Μακεδονία και τη Μεγαλόπολη, προάγοντας την περιβαλλοντική βιωσιμότητα και την οικονομική συνοχή, καθώς μετριάξει άμεσα τις αρνητικές επιπτώσεις της σταδιακής κατάργησης της χρήσης του λιγνίτη στην παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας και υποστηρίζει την πράσινη μετάβαση, προετοιμάζοντας παράλληλα αυτές τις περιοχές για μελλοντικές οικονομικές δραστηριότητες. Επιπλέον, συμβάλλει στη διατήρηση των θέσεων εργασίας και στη δημιουργία νέων ευκαιριών απασχόλησης.

Το **ΕΣΠΑ** για την προγραμματική περίοδο **2021-2027** αποτελεί βασικό στρατηγικό σχέδιο με στόχο την ενίσχυση της ανάκαμψης και της ανάπτυξης. Εγκρίθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις 29 Ιουλίου 2021, με πόρους συνολικού ποσού 26,2 δισ. ευρώ που θα διατεθούν στη χώρα για την περίοδο 2021-2027, εκ των οποίων 20,9 δισ. ευρώ αφορούν τη στήριξη της Ένωσης και ποσό ευρώ 5,3 δισ. αναφέρεται στην Εθνική συμμετοχή. Το νέο «ΕΣΠΑ 2021-2027» θέτει προτεραιότητες για την ενίσχυση του παραγωγικού δυναμικού της οικονομίας, την ανάπτυξη των υποδομών, των ανθρώπινων δεξιοτήτων και την ενίσχυση της κοινωνικής προστασίας. Το ΕΣΠΑ 2021-2027 διαρθρώνεται γύρω από διάφορα βασικά Προγράμματα, καθένα εκ των οποίων στοχεύει σε συγκεκριμένους τομείς ανάπτυξης:

- 1. Ανταγωνιστικότητα** (3,9 δισ. ευρώ): Αυτό το πρόγραμμα επικεντρώνεται στον οικονομικό μετασχηματισμό της Ελλάδας με την ενίσχυση των ψηφιακών και καινοτόμων ικανοτήτων των μικρομεσαίων επιχειρήσεων (ΜμΕ), τη βελτίωση των ερευνητικών υποδομών και την προώθηση της Βιομηχανίας 4.0.
- 2. Ανθρώπινο δυναμικό και κοινωνική συνοχή** (4,2 δισ. ευρώ): Το πρόγραμμα στοχεύει στη βελτίωση της πρόσβασης στην απασχόληση και στην ενίσχυση των δεξιοτήτων του εργατικού δυναμικού. Δίνει έμφαση στην υποστήριξη των νέων, στην προώθηση των ίσων ευκαιριών στην εκπαίδευση, τη δια βίου μάθηση και την κοινωνική ένταξη. Στοχεύει επίσης στην αντιμετώπιση της υλικής στέρξης και στην εξασφάλιση ίσης πρόσβασης σε ποιοτικές υπηρεσίες υγειονομικής περίθαλψης.
- 3. Ψηφιακός Μετασχηματισμός** (0,9 δισ. ευρώ): Στόχος του προγράμματος είναι η αναβάθμιση των δημόσιων ψηφιακών υπηρεσιών και εφαρμογών της χώρας, διασφαλίζοντας ότι οι επιχειρήσεις και οι πολίτες έχουν πρόσβαση σε σύγχρονα, αποτελεσματικά ψηφιακά εργαλεία. Επιδιώκει επίσης να ενισχύσει την ψηφιακή συνδεσιμότητα και να αντιμετωπίσει το χάσμα ψηφιακών δεξιοτήτων, υποστηρίζοντας έτσι τον ευρύτερο ψηφιακό μετασχηματισμό της χώρας.
- 4. Περιβάλλον και Κλιματική Αλλαγή** (3,6 δισ. ευρώ): Το πρόγραμμα είναι αφιερωμένο στην προώθηση μιας πράσινης οικονομίας μέσω επενδύσεων στην καθαρή ενέργεια, τον μετριασμό και την προσαρμογή της κλιματικής αλλαγής και την κυκλική οικονομία. Επικεντρώνεται επίσης στη βιώσιμη αστική κινητικότητα, την αντιπλημμυρική προστασία και την ενεργειακή απόδοση, ευθυγραμμιζόμενο με το Εθνικό Σχέδιο για την Ενέργεια και το Κλίμα.
- 5. Μεταφορές** (2,2 δισ. ευρώ): Το πρόγραμμα στοχεύει στην ανάπτυξη και αναβάθμιση των υποδομών μεταφορών. Αυτό περιλαμβάνει την προώθηση βιώσιμων αστικών μεταφορών, την ενίσχυση της συνδεσιμότητας μεταξύ των νησιών και την ολοκλήρωση βασικών έργων στο

πλαίσιο του Διευρωπαϊκού Δικτύου Μεταφορών. Δίνει επίσης έμφαση στη βελτίωση της ασφάλειας και της αποτελεσματικότητας των μεταφορών, ιδιαίτερα σε μεγάλα αστικά κέντρα όπως η Αθήνα και η Θεσσαλονίκη.

6. **Πολιτική Προστασία** (0,7 δισ. ευρώ): Το πρόγραμμα αυτό επιδιώκει να δημιουργήσει έναν σύγχρονο και αποτελεσματικό μηχανισμό πολιτικής προστασίας. Επικεντρώνεται στην πρόληψη, την ετοιμότητα και την αντιμετώπιση καταστροφών, διασφαλίζοντας ότι η Ελλάδα μπορεί να προστατεύσει τους πολίτες, το περιβάλλον και τις υποδομές της από φυσικούς και τεχνολογικούς κινδύνους.

7. **Δίκαιη Αναπτυξιακή Μετάβαση** (1.6 δισ. ευρώ): Αυτό το πρόγραμμα αντιμετωπίζει τις οικονομικές και κοινωνικές προκλήσεις που θέτει η μετάβαση της Ελλάδας από την παραγωγή λιγνίτη.

8. **Αλιεία, Υδατοκαλλιέργεια και Θάλασσα** (0,5 δισ. ευρώ): Αυτό το πρόγραμμα προωθεί βιώσιμες πρακτικές στους τομείς της αλιείας και της υδατοκαλλιέργειας, διασφαλίζοντας ότι αυτές οι βιομηχανίες μπορούν να ευδοκμήσουν διατηρώντας τα θαλάσσια οικοσυστήματα.

9. **Περιφερειακά Προγράμματα** (8,1 δισ. ευρώ): Υπάρχουν 13 περιφερειακά προγράμματα που αντιστοιχούν σε κάθε διοικητική περιφέρεια στην Ελλάδα και καλύπτουν συγκεκριμένες περιφερειακές ανάγκες.

Η διατήρηση υψηλών ποσοστών απορρόφησης για τα κονδύλια της ΕΕ είναι απαραίτητη προκειμένου η Ελλάδα να διατηρήσει το ισχυρό δυναμικό της από την προηγούμενη προγραμματική περίοδο. Η εφαρμογή αποτελεσματικών συστημάτων παρακολούθησης και διαχείρισης, τα οποία βελτιώνονται περιοδικά για να ανταποκρίνονται στις εξελισσόμενες ανάγκες, επιτρέπει την κατανομή και τη δαπάνη των πόρων αποτελεσματικά, με διαφάνεια και εντός χρονοδιαγράμματος.

Σημαντικό ρόλο στην οικονομική ανάπτυξη στην χώρα διαδραματίζει επίσης η **επιτυχή υλοποίηση σημαντικών ιδιωτικοποιήσεων από το ΤΑΙΠΕΔ, το οποίο** ενεργεί ως στρατηγικός εταίρος του Ελληνικού Δημοσίου, με την αποστολή του να περιλαμβάνει την ωρίμανση στρατηγικών έργων μέσω του PPF και την επιτάχυνση των επενδύσεων σε θαλάσσιες υποδομές μέσω του ρόλου του ως Αρχή Σχεδιασμού Λιμένων. Κοιτάζοντας το μέλλον, το ΤΑΙΠΕΔ και το Υπερταμείο, τα οποία αναμένεται να συγχωνευθούν έως το τέλος του 2024, σχεδιάζουν να ολοκληρώσουν τα βασικά έργα ιδιωτικοποιήσεων, ενώ θα συνεχίσουν να αναπτύσσουν μία σειρά από νέα έργα τα επόμενα χρόνια, όπως την ανάπτυξη / εκμετάλλευση του αεροδρομίου Καλαμάτας και των 22 περιφερειακών αεροδρομίων, ιδιωτικοποίηση λιμανιών και μαρινών σε όλη τη χώρα και ανάπτυξη της ΔΕΘ-Helexpo.

Τέλος, το Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, συμβάλλοντας στην εθνική προσπάθεια αντιμετώπισης της στεγαστικής κρίσης, έχει ανακοινώσει δύο βασικά μέτρα: **α) παύση στην έκδοση νέων αδειών για βραχυχρόνιες ενοικιάσεις σε συγκεκριμένες περιοχές του κέντρου της Αθήνας για ένα έτος**, με δυνατότητα παράτασης της διάρκειας της παύσης, και **β) τριετή απαλλαγή από τον φόρο εισοδήματος από ενοίκια για ιδιοκτήτες ακινήτων που είτε εκμισθώνουν διαμερίσματα που ήταν άδεια για τρία χρόνια, είτε μετατρέπουν βραχυχρόνιες μισθώσεις σε μακροχρόνιες συμφωνίες**. Συγκεκριμένα, οι ιδιοκτήτες που διαθέτουν τα κενά ακινήτά τους προς ενοικίαση μεταξύ 8

Σεπτεμβρίου 2024 και 31 Δεκεμβρίου 2025, θα δικαιούνται τριετή φορολογική απαλλαγή επί του εισοδήματος από ενοίκια. Αυτή η εξαίρεση υπόκειται σε τρεις προϋποθέσεις: πρώτον, το ακίνητο πρέπει να έχει παραμείνει είτε κενό είτε να έχει χρησιμοποιηθεί αποκλειστικά για βραχυχρόνιες μισθώσεις τα τελευταία τρία χρόνια. Δεύτερον, το ακίνητο δεν πρέπει να υπερβαίνει τα 120 τετραγωνικά μέτρα σε μέγεθος. Τρίτον, να γίνει μακροχρόνια μίσθωση για τρία τουλάχιστον έτη. Επιπλέον, η φορολογική ελάφρυνση θα ισχύει μόνο για ακίνητα που ανήκουν σε ιδιώτες, εξαιρουμένων αυτών που ανήκουν σε επιχειρήσεις. Η κυβέρνηση προβλέπει απώλεια εσόδων περίπου €3 εκατ. το 2025 και €13 εκατ. ετησίως για την περίοδο 2026-2028 ως αποτέλεσμα αυτού του μέτρου. Ωστόσο, αναμένει ότι η φοροαπαλλαγή θα αποτελέσει κίνητρο προκειμένου περισσότερα ακίνητα να επιστρέψουν στην αγορά και θα συμβάλει στην μείωση του σημαντικού αριθμού κενών κατοικιών.

Υπουργείο Εξωτερικών

ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ / ΕΠΕΝΔΥΣΗ	RRF / MFF	CSR	ΚΟΙΝΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ
ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ 1: Ψηφιοποίηση Δικτύου Οικονομικής Διπλωματίας	RRF 16599	2024 CSR2.1 2020 CSR3.9 2019 CSR2.3	Κοινωνική και οικονομική ανθεκτικότητα
ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ 2: Εθνική Στρατηγική για τη Διευκόλυνση του Εμπορίου	-	2024 CSR1.4 2020 CSR3.3 2020 CSR3.4 2020 CSR3.9 2019 CSR2.1 2019 CSR2.3	Κοινωνική και οικονομική ανθεκτικότητα
ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ 3: Εθνική Στρατηγική για την Εξωστρέφεια	-	2024 CSR1.4 2020 CSR3.3	Κοινωνική και οικονομική ανθεκτικότητα
ΕΠΕΝΔΥΣΗ 1: Ψηφιακός μετασχηματισμός του Υπουργείου Εξωτερικών	RRF 16742	2024 CSR2.1 2020 CSR3.9 2019 CSR2.3	Δίκαιη πράσινη & ψηφιακή μετάβαση
ΕΠΕΝΔΥΣΗ 2: Ανάπτυξη συστημάτων πληροφορικής μεγάλης κλίμακας σύμφωνα με το κεκτημένο του Σένγκεν στον τομέα της διαχείρισης των συνόρων	MFF	2020 CSR3.9 2019 CSR2.3	Δίκαιη πράσινη & ψηφιακή μετάβαση

Η μεταρρύθμιση «Ψηφιοποίηση Δικτύου Οικονομικής Διπλωματίας» αναφέρεται σε μια σειρά μεταρρυθμίσεων πολιτικής, οι οποίες στοχεύουν στην ενίσχυση της εξωστρεφούς οικονομικής δραστηριότητας με κορυφαία ψηφιακά εργαλεία και δυνατότητες διάχυσης σε υπάρχοντες και δυνητικούς εξαγωγείς. Ο πρωταρχικός στόχος αυτού του έργου είναι να προσφέρει στις εξαγωγικές επιχειρήσεις ευκαιρίες και μέσα με τη μορφή ψηφιακών υπηρεσιών για την προώθηση της προσέγγισης των επιχειρήσεών τους στις παγκόσμιες αγορές. Αυτή η μεταρρύθμιση θα παρέχει στις επιχειρήσεις ψηφιακά εργαλεία, όπως μια ενιαία ψηφιακή πύλη για εξαγωγείς, όπου θα παρέχονται πολλαπλές υπηρεσίες (γραφείο υποστήριξης (helpdesk) για

εξειδικευμένες πληροφορίες, καθοδήγηση, συμβουλευτική και πρόσβαση σε βάσεις δεδομένων για διεθνείς αγορές-στόχους και διαδικασίες εξαγωγών, υπηρεσία Διαμεσολαβητή για την υποβοήθηση των εξαγωγέων στην αντιμετώπιση των εμποδίων κατά τη διαδικασία εξαγωγών, νέα ψηφιακά κανάλια επικοινωνίας κ.λπ.). Το περιεχόμενο της μεταρρύθμισης συνδέεται άμεσα με την ανάπτυξη των ψηφιακών τεχνολογιών και την ψηφιοποίηση της δημόσιας διοίκησης. Αυτή η σημαντική πρωτοβουλία θα τονώσει την ανταγωνιστικότητα των εξαγωγέων, ενώ αναμένεται να υποστηρίξει το εμπόριο και την επενδυτική δραστηριότητα, καθώς οι παραπάνω ψηφιακές υπηρεσίες θα ενισχύσουν τις εμπορικές σχέσεις και θα διευρύνουν τις ιδιωτικές επενδύσεις, συμβάλλοντας έτσι στην κοινή προτεραιότητα της οικονομικής ανθεκτικότητας. Η ολοκλήρωση της μεταρρύθμισης αναμένεται μέχρι το τέλος του 2026.

Η «**Εθνική Στρατηγική για τη Διευκόλυνση του Εμπορίου**» είναι μια μεταρρύθμιση που στοχεύει στην ενίσχυση του εμπορίου με τον εξορθολογισμό των διοικητικών διαδικασιών και την ανάπτυξη ψηφιακών εργαλείων που εξορθολογίζουν τις υπηρεσίες μέσω της καλύτερης πρόσβασης των εταιρειών που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα σε ψηφιακές υπηρεσίες. Η εφαρμογή της περιλαμβάνει μια σειρά ενεργειών για την επανεξέταση και την απλούστευση των υφιστάμενων προ-τελωνειακών και τελωνειακών διαδικασιών, τον εντοπισμό περιττών διοικητικών βαρών ή/και δαπανών για τις εταιρείες, επιτρέποντας τη δημιουργία ενός ενιαίου και ολοκληρωμένου συστήματος πληροφορικής (Single Window) σύμφωνα με τις βέλτιστες διεθνείς πρακτικές. Με την ενσωμάτωση των ψηφιακών τεχνολογιών και υπηρεσιών στην προσπάθεια διευκόλυνσης του εμπορίου, η εν λόγω επενδυτική μεταρρύθμιση όχι μόνο προωθεί την ψηφιακή μετάβαση και την ψηφιοποίηση και την αποτελεσματικότητα της δημόσιας διοίκησης ειδικότερα, αλλά επίσης ενισχύει τη μεγέθυνση της οικονομίας και προωθεί τις παραγωγικές εγχώριες επενδύσεις. Η συνάφεια αυτής της μεταρρύθμισης με την κοινή προτεραιότητα της οικονομικής ανθεκτικότητας είναι άμεση. Η ολοκλήρωση της μεταρρύθμισης αναμένεται μέχρι το τέλος του 2027.

Επιπροσθέτως, η «**Εθνική Στρατηγική για την Εξωστρέφεια**» είναι μια μεταρρύθμιση, σχεδιασμένη ως βασικό εργαλείο του Υπουργείου Εξωτερικών στον καθορισμό απτών και μετρήσιμων στόχων, προσαρμοσμένων στις ανάγκες μιας ευέλικτης πολιτικής για την οικονομική διπλωματία. Εκτός από την ενεργό συμμετοχή σε πολυμερείς οικονομικούς οργανισμούς, το εγχείρημα της υλοποίησης μιας ολοκληρωμένης οικονομικής διπλωματίας από το ΥΠΕΞ στηρίζεται στην ενίσχυση της οικονομικής και εμπορικής θέσης και των συμφερόντων της Ελλάδας σε περιφερειακό και διεθνές επίπεδο, στην αξιολόγηση και ενίσχυση των δομών εξωστρέφειας και στην προσέλκυση ξένων επενδύσεων σε στοχευμένους τομείς της ελληνικής οικονομίας. Στο πλαίσιο αυτής της στρατηγικής, όλοι οι κρατικοί και ιδιωτικοί φορείς στην Ελλάδα συνεργάζονται για τον καθορισμό στόχων, την υλοποίηση δράσεων και τον εντοπισμό τομέων ενδιαφέροντος σε χώρες προτεραιότητας του εξωτερικού. Η ελληνική Στρατηγική για την Εξωστρέφεια συμβάλλει στη σταθερή βελτίωση του ισοζυγίου εξωτερικού εμπορίου και συνθέτει ένα ισχυρό εργαλείο για την προώθηση παραγωγικών ιδιωτικών και εγχώριων επενδύσεων, ενισχύοντας έτσι την οικονομική ανάκαμψη, ενώ υποστηρίζει την κοινή προτεραιότητα της κοινωνικής και οικονομικής ανθεκτικότητας. Με βάση το επικαιροποιημένο ετήσιο χρονοδιάγραμμα αυτού του στρατηγικού εργαλείου, η ολοκλήρωσή του προβλέπεται μέχρι το τέλος κάθε επόμενου έτους, συμπεριλαμβανομένου του 2028.

Η επένδυση «Ψηφιακός μετασχηματισμός του Υπουργείου Εξωτερικών» στοχεύει στον εκσυγχρονισμό του Υπουργείου Εξωτερικών μέσω της εκτεταμένης ψηφιοποίησης των λειτουργιών και πληροφοριακών υποδομών του. Ο κύριος στόχος αυτής της επένδυσης είναι να αναβαθμίσει το ψηφιακό προφίλ του Υπουργείου Εξωτερικών και να το καταστήσει πιο προσιτό και φιλικό προς τον χρήστη και διαδραστικό με ένα ευρύτερο κοινό. Το έργο περιλαμβάνει (α) την ψηφιοποίηση του συστήματος υποστήριξης του Στρατηγικού και Επιχειρησιακού Σχεδιασμού του Υπουργείου και (β) του συνόλου του περιεχομένου του Διπλωματικού και Ιστορικού Αρχείου, (γ) τη δημιουργία μιας Παγκόσμιας Πλατφόρμας Ψηφιακού Κέντρου Πληροφοριών για την αποτελεσματικότερη άσκηση δημόσιας και οικονομικής διπλωματίας και (δ) την αναβάθμιση των υποδομών κρυπτογράφησης, ασφάλειας πληροφοριών και τηλεπικοινωνιών (Crypto IT & Telecom). Η ενσωμάτωση ψηφιακών τεχνολογιών θα βελτιώσει την αποτελεσματικότητα της δημόσιας διοίκησης και τον ψηφιακό της μετασχηματισμό. Επιπλέον, αυτή η επένδυση θα προωθήσει το εύρος εργασιών του Υπουργείου Εξωτερικών και θα ενισχύσει την παγκόσμια εμβέλειά του, βελτιστοποιώντας τη χρήση των πόρων του, όπως η άμεση πρόσβαση στην αρχειακή βάση δεδομένων. Τέλος, αυτή η επένδυση αιχμής ευθυγραμμίζεται πλήρως με την κοινή προτεραιότητα της ψηφιακής μετάβασης. Η ολοκλήρωση και των τεσσάρων υπο-έργων αυτής της επένδυσης αναμένεται στα τέλη Φεβρουαρίου 2026.

Η **ανάπτυξη συστημάτων πληροφορικής μεγάλης κλίμακας σύμφωνα με το κεκτημένο του Σένγκεν στον τομέα της διαχείρισης των συνόρων** αποτελεί επένδυση απαραίτητη για τη διευκόλυνση των νόμιμων ταξιδιών και την εφαρμογή της νέας κοινής πολιτικής θεωρήσεων. Η δράση αυτή περιλαμβάνει τέσσερα αναπόσπαστα στοιχεία, τα οποία στοχεύουν στην ευθυγράμμιση και την αναβάθμιση βασικών πληροφοριακών συστημάτων, προκειμένου να επιτευχθούν υψηλότερα πρότυπα διαλειτουργικότητας και ασφάλειας. Το **Σύστημα Εισόδου Εξόδου (EES)** αφορά την υλοποίηση της δικτυακής υποδομής για τη σύνδεση των Εθνικών αρμοδίων Αρχών με τις «Εθνικές Ενιαίες Διεπαφές» (NUIs), καθώς και τη διαλειτουργικότητα ενός αναβαθμισμένου **εθνικού πληροφοριακού συστήματος θεωρήσεων (VIS)** με το Σύστημα Εισόδου Εξόδου (EES) για τη λήψη αυτοματοποιημένων πληροφοριών σχετικά με τα αρχεία εισόδου/εξόδου υπηκόων τρίτων χωρών, προς την ψηφιοποίηση του χώρου Σένγκεν. Η αναβάθμιση του εθνικού πληροφοριακού συστήματος θεωρήσεων (VIS) θα το καταστήσει συμβατό με τους νέους κανονισμούς της ΕΕ για το VIS και για τις θεωρήσεις, καθώς και με τις νέες επιχειρηματικές διαδικασίες και χαρακτηριστικά. Επιπλέον, το **Ευρωπαϊκό Σύστημα Πληροφοριών και Αδειοδότησης Ταξιδιού (ETIAS)** θα οργανωθεί ως Εθνική Μονάδα ETIAS που θα συσταθεί από το Υπουργείο Εξωτερικών, η οποία θα μετατρέψει επίσης το εθνικό σύστημα ETIAS ως σύστημα προ-ταξιδιωτικής άδειας για ταξιδιώτες που εξαιρούνται από την υποχρέωση θεώρησης, σύμφωνα με τον σχετικό κανονισμό του χώρου Σένγκεν. Τέλος, η **υλοποίηση ενός υπερσύγχρονου Κέντρου Δεδομένων (Data Center)** εντός των εγκαταστάσεων του Υπουργείου Εξωτερικών θα φιλοξενήσει την υποδομή τεχνολογίας πληροφοριών και επικοινωνιών των νέων και υφιστάμενων εθνικών πληροφοριακών συστημάτων Σένγκεν για το VIS, το ETIAS και τη διαλειτουργικότητα. Αυτό το τετραπλό επενδυτικό σχήμα προωθεί άμεσα τη χρήση ψηφιακών τεχνολογιών και την ψηφιοποίηση της δημόσιας διοίκησης, προσδοκώντας να βελτιώσει σημαντικά την αποτελεσματικότητα του ΥΠΕΞ στον χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης της ΕΕ. Το εν λόγω επενδυτικό έργο ευθυγραμμίζεται πλήρως με την κοινή προτεραιότητα της ψηφιακής μετάβασης. Η επένδυση αναμένεται να ολοκληρωθεί έως το τέλος του 2027.

ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ / ΕΠΕΝΔΥΣΗ	RRF / MFF	CSR	ΚΟΙΝΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ
ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ 1: Ενίσχυση της Εγχώριας Εθνικής Αμυντικής Βιομηχανίας με τη συμβολή του Ελληνικού Κέντρου Αμυντικής Καινοτομίας (ΕΛΚΑΚ)	-	2020 CSR 3.3 2019 CSR 2.4	Αμυντικές Ικανότητες
ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ 2: Αναβάθμιση της παρεχόμενης εκπαίδευσης προς το εφεδρικό στρατιωτικό προσωπικό και στους στρατεύσιμους		2020 CSR 3.8 2019 CSR 2.6	Αμυντικές Ικανότητες
ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ 3: Αναθεώρηση του Επιχειρησιακού Σχεδιασμού και των Διαδικασιών Έκτακτης Ανάγκης του Πολιτικού Τομέα	-	-	Αμυντικές Ικανότητες
ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ 4: Ανάπτυξη διεθνούς αμυντικής και στρατιωτικής συνεργασίας μέσω Διμερών Συμφωνιών και Προγραμμάτων Αμυντικής Συνεργασίας	-	-	Αμυντικές Ικανότητες
ΕΠΕΝΔΥΣΗ 1: Υλοποίηση του Μεσοπρόθεσμου Εξοπλιστικού Αμυντικού Προγράμματος με σκοπό την αναβάθμιση των δυνατοτήτων, του οπλισμού και του σχεδιασμού	-	-	Αμυντικές Ικανότητες
ΕΠΕΝΔΥΣΗ 2: Προμήθεια οχημάτων επιτήρησης παντός εδάφους από τις Ένοπλες Δυνάμεις για την κάλυψη των αναγκών της διαχείρισης των συνόρων	MFF	-	Αμυντικές Ικανότητες
ΕΠΕΝΔΥΣΗ 3: Προμήθεια συστημάτων επιτήρησης θαλάσσιων συνόρων από τις Ένοπλες Δυνάμεις	MFF	-	Αμυντικές Ικανότητες
ΕΠΕΝΔΥΣΗ 4: Προμήθεια Συστημάτων Μη Επανδρωμένων Αεροσκαφών από τις Ένοπλες Δυνάμεις	MFF	-	Αμυντικές Ικανότητες
ΕΠΕΝΔΥΣΗ 5: Προμήθεια εξοπλισμού έρευνας και διάσωσης (SAR) για την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας των επιχειρήσεων έρευνας και διάσωσης από τις Ένοπλες Δυνάμεις	MFF	-	Αμυντικές Ικανότητες
ΕΠΕΝΔΥΣΗ 6: Κατασκευή νέου Επιχειρησιακού Κέντρου για τη Διεύθυνση Κυβερνοασφάλειας των Ενόπλων Δυνάμεων	-	-	Αμυντικές Ικανότητες

Η Ελλάδα προέβη στην υιοθέτηση μιας μεταρρυθμιστικής πρωτοβουλίας, με στόχο την **ενίσχυση της Εγχώριας Εθνικής Αμυντικής Βιομηχανίας, με τη συμβολή του Ελληνικού Κέντρου Αμυντικής Καινοτομίας (ΕΛΚΑΚ)**. Ο πρωταρχικός σκοπός της μεταρρύθμισης είναι η υλοποίηση εξειδικευμένων δράσεων που αποσκοπούν στη συστηματική ενίσχυση και προώθηση της Εθνικής Αμυντικής Βιομηχανικής Βάσης, καθώς και στη δημιουργία ενός εγχώριου συστήματος αμυντικής καινοτομίας, με τη στήριξη του Ελληνικού Κέντρου Αμυντικής

Καινοτομίας (ΕΛΚΑΚ). Η αποτελεσματική εφαρμογή της εν λόγω πολιτικής αναμένεται να συνεισφέρει καθοριστικά στην ενίσχυση των αμυντικών δυνατοτήτων της χώρας, βελτιώνοντας την εξοπλιστική της αυτάρκεια. Με το Ν. 5110/2024, θεσμοθετήθηκε η σύσταση της ανώνυμης εταιρείας «Ελληνικό Κέντρο Αμυντικής Καινοτομίας» που σκοπό έχει την ανάληψη πρωτοβουλιών για τη δημιουργία εγχώριου οικοσυστήματος αμυντικής βιομηχανίας, με την ενεργό συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα, που θα προάγει με τη σειρά του την ανάπτυξη καινοτόμων προϊόντων και εφαρμογών στους κλάδους της άμυνας και της ασφάλειας. Στο πλαίσιο της μεταρρύθμισης αυτής, θα εκπονηθεί επίσης σχέδιο αναθεώρησης της Εθνικής Αμυντικής Βιομηχανικής Στρατηγικής, στην οποία θα καθοριστούν οι γενικές αρχές και κατευθύνσεις για την εγκαθίδρυση και διατήρηση της εγχώριας αμυντικής τεχνολογικής βιομηχανικής βάσης, συμπεριλαμβανομένων των μέτρων που θα ενισχύσουν την έρευνα και ανάπτυξη, αλλά και την προώθηση των ιδιωτικών επενδύσεων, στους κρίσιμους στρατηγικούς τομείς της άμυνας και της ασφάλειας. Η αναθεωρημένη Εθνική Αμυντική Βιομηχανική Στρατηγική αναμένεται να εκδοθεί το 2025. Επιπλέον, υπό την αιγίδα του Ελληνικού Υπουργείου Εθνικής Άμυνας και σε συνεργασία με τον Σύνδεσμο Ελλήνων Κατασκευαστών Αμυντικού Υλικού (ΣΕΚΠΥ), διοργανώνεται η υψηλών προδιαγραφών διεθνής αμυντική έκθεση, DEFEA, με στόχο την ανάδειξη της εγχώριας αμυντικής βιομηχανίας. Η Διεθνής Έκθεση Αμυντικής Βιομηχανίας DEFEA θα πραγματοποιηθεί τον Μάιο του 2025.

Πέραν της προαναφερθείσας μεταρρύθμισης, προωθείται ενίσχυση της **στρατιωτικής εκπαίδευσης**, μεταρρύθμιση η οποία συνιστά επένδυση στο ανθρώπινο κεφάλαιο που αναμένεται να συμβάλλει επίσης στην προσπάθεια βελτίωσης των αμυντικών δυνατοτήτων της Ελλάδας. Στο πλαίσιο αυτό, διοργανώνεται διαρκές πρόγραμμα εκπαίδευσης εφέδρων με στόχο την ενίσχυση της επιχειρησιακής ετοιμότητας των μονάδων των Ενόπλων Δυνάμεων. Ταυτόχρονα, υλοποιείται ένα καινοτόμο πρόγραμμα που στοχεύει στην παροχή εκπαίδευσης και πιστοποίησης των στρατευσίμων σε ψηφιακές και άλλες δεξιότητες, αξιοποιώντας τις Τεχνολογίες Πληροφορικής και Επικοινωνιών (ΤΠΕ).

Επιπροσθέτως το Υπουργείο Εθνικής Άμυνας έχει προχωρήσει σε μια σημαντική μεταρρύθμιση, η οποία αφορά στην προσαρμογή και **Αναθεώρηση του Επιχειρησιακού Σχεδιασμού και των Διαδικασιών Έκτακτης Ανάγκης του Πολιτικού Τομέα προκειμένου να ανταποκρίνονται στο συνεχώς μεταβαλλόμενο γεωπολιτικό περιβάλλον**. Στόχος είναι η ενίσχυση της αμυντικής ικανότητας ανταπόκρισης της χώρας σε ενδεχόμενες ασύμμετρες απειλές και κάθε μορφής εχθρικές ενέργειες. Η μεταρρύθμιση περιλαμβάνει την διαμόρφωση στρατηγικών πρόληψης και ελέγχου, αντιμετώπισης και διαχείρισης κρίσεων και καταστάσεων έκτακτης ανάγκης. Στο πλαίσιο αυτό, σχεδιάζεται η αναθεώρηση και επικαιροποίηση των Σχεδίων Επιχειρήσεων Έκτακτης Ανάγκης σε όλες τις διοικητικές δομές του δημόσιου τομέα, καθώς και η αναθεώρηση του σχετικού θεσμικού πλαισίου.

Επιπλέον, η Ελλάδα επιδιώκει την αναβάθμιση των αμυντικών δυνατοτήτων της μέσω της δημιουργίας στρατιωτικών συμμαχιών και συνεργασιών, καθώς και μέσω **Διμερών Συμφωνιών και Προγραμμάτων Αμυντικής Συνεργασίας**. Η εν λόγω πρωτοβουλία αποτελεί μια συνεχή μεταρρυθμιστική διαδικασία, που συντονίζεται από το Υπουργείο Εθνικής Άμυνας και το Γενικό Επιτελείο Εθνικής Άμυνας. Περιλαμβάνει τη διαπραγμάτευση και υπογραφή Διμερών και Τριμερών Συμφωνιών Στρατιωτικής Συνεργασίας (διαδικασία σύναψης), καθώς και την υλοποίηση Προγραμμάτων Στρατιωτικής Συνεργασίας. Μέσω της πραγματοποίησης των ανωτέρω προγραμμάτων αμυντικής συνεργασίας, ενισχύεται η Στρατιωτική Συνεργασία και

προβάλλεται ο ρόλος της Ελλάδας ως πυλώνα σταθερότητας και ασφάλειας στην περιοχή. Παράλληλα, βελτιώνεται η επιχειρησιακή ετοιμότητα, η διαλειτουργικότητα και η ανθεκτικότητα των Ενόπλων Δυνάμεων. Πρόκειται για μια διαρκή και εξελισσόμενη δράση που υλοποιείται σε ετήσια βάση, με διαρκώς διευρυμένο αριθμό νέων συνεργασιών.

Επιπροσθέτως, η υλοποίηση του **Μεσοπρόθεσμου Εξοπλιστικού Αμυντικού Προγράμματος** αποσκοπεί στην αναβάθμιση των επιχειρησιακών δυνατοτήτων, του εξοπλισμού και των στρατηγικών στόχων των Ενόπλων Δυνάμεων, με κύριο σκοπό τη διασφάλιση, τη διατήρηση και τη σταδιακή ενίσχυση της αμυντικής ικανότητας και ετοιμότητάς τους. Η υλοποίηση του μεσοπρόθεσμου Εξοπλιστικού Προγράμματος της Χώρας, επικεντρώνεται στην απόκτηση οπλικών συστημάτων που θα ενισχύσουν σημαντικά την αμυντική δυνατότητα της Ελλάδας, τόσο στον θαλάσσιο όσο και στον εναέριο χώρο. Ειδικότερα, η δράση περιλαμβάνει την απόκτηση νέων σκαφών προκειμένου να καλυφθούν οι ανάγκες του Πολεμικού Ναυτικού. Παράλληλα, η Πολεμική Αεροπορία αναμένεται να ενισχυθεί σημαντικά με την ολοκλήρωση προγράμματος απόκτησης νέων αεροσκαφών, καθώς και με την τμηματική αναβάθμιση του υφιστάμενου εναέριου στόλου.

Με στόχο την ενίσχυση της ασφάλειας των θαλάσσιων και χερσαίων συνόρων, καθώς και την ενδυνάμωση των αμυντικών δυνατοτήτων της χώρας, οι Ένοπλες Δυνάμεις προγραμματίζουν σημαντικές και καινοτόμες δράσεις, οι οποίες περιλαμβάνουν την **προμήθεια οχημάτων επιτήρησης παντός εδάφους, εξοπλισμού Έρευνας και Διάσωσης (SAR), Συστημάτων Επιτήρησης Θαλασίων Συνόρων και Συστημάτων Μη Επανδρωμένων Αεροσκαφών για την επιτήρηση των συνόρων**. Η απόκτηση και ανάπτυξη αυτών των μέσων στοχεύει στην κάλυψη άμεσων και επιτακτικών αναγκών που σχετίζονται με την επιτήρηση των συνόρων και την αποτελεσματική διαχείριση των μεταναστευτικών ροών.

Τέλος, στο πλαίσιο της προσπάθειας ενίσχυσης των δυνατοτήτων του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας (ΥΠΕΘΑ) στον τομέα της κυβερνοασφάλειας, σχεδιάζεται η κατασκευή ενός **νέου Επιχειρησιακού Κέντρου Ασφαλείας προσαρμοσμένου στις ανάγκες της Διεύθυνσης Κυβερνοασφάλειας** των Ενόπλων Δυνάμεων. Το υπόψη κέντρο θα έχει ως κύρια αποστολή τον συντονισμό των ενεργειών για την αποτροπή κυβερνοαπειλών, ενώ θα περιλαμβάνει επιμέρους τμήματα που αφορούν στην τεχνητή νοημοσύνη (AI) και την ανάλυση δεδομένων (Big Data).

Υπουργείο Εσωτερικών

ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ / ΕΠΕΝΔΥΣΗ	RRF / MFF	CSR	ΚΟΙΝΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ
ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ 1: Η εφαρμογή του Εθνικού Συστήματος Πολυεπίπεδης Διακυβέρνησης	RRF 16972	2024.CSR1.3 2023.CSR1.9 2022.CSR1.6	Κοινωνική και Οικονομική ανθεκτικότητα
ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ 2: Νέο σύστημα κινήτρων και ανταμοιβής στο Δημόσιο Τομέα	RRF 16972	2024.CSR1.3 2023.CSR1.9 2022.CSR1.6	Κοινωνική και Οικονομική ανθεκτικότητα
ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ 3: Εθνική Πολιτική Διοικητικών Διαδικασιών	RRF 16929	2020 CSR 3.9 2019 CSR 2.3	Κοινωνική και Οικονομική ανθεκτικότητα

ΕΠΕΝΔΥΣΗ 1: Κόμβοι Διαχείρισης Δεδομένων στην Τοπική Αυτοδιοίκηση	RRF 16842	2024.CSR1.3 2024.CSR2.1 2023.CSR1.9 2022.CSR1.6	Κοινωνική και Οικονομική ανθεκτικότητα, Δίκαιη πράσινη και ψηφιακή μετάβαση
ΕΠΕΝΔΥΣΗ 2: Έργα Οδικής Ασφάλειας σε ΟΤΑ (Δήμους)	RRF 16331	2020.CSR3.4 2019.CSR2.1	Κοινωνική και Οικονομική ανθεκτικότητα

Το Υπουργείο Εσωτερικών υλοποιεί το έργο του ΤΑΑ με τίτλο **«Καθιέρωση πολυεπίπεδης διακυβέρνησης-κατανομή αρμοδιοτήτων μεταξύ των επιπέδων της δημόσιας διοίκησης»**. Το Εθνικό Σύστημα Πολυεπίπεδης Διακυβέρνησης εισήχθη για πρώτη φορά με το νόμο 5013/2023, με στόχο τη βελτίωση της ποιότητας των υπηρεσιών που προσφέρονται στους πολίτες μέσω του εξορθολογισμού της κατανομής των αρμοδιοτήτων μεταξύ των διαφόρων επιπέδων διακυβέρνησης. Ο νόμος αυτός εφαρμόζεται σε όλους τους φορείς της Γενικής Κυβέρνησης, συμπεριλαμβανομένων των νομικών προσώπων δημοσίου και ιδιωτικού δικαίου. Τον Απρίλιο του 2023, με Υπουργική Απόφαση, συστάθηκε το Εθνικό Συμβούλιο Πολυεπίπεδης Διακυβέρνησης στη Γενική Γραμματεία Δημόσιας Διοίκησης του Υπουργείου Εσωτερικών. Το εν λόγω συμβούλιο λειτουργεί ως συλλογικό συμβουλευτικό όργανο, υπεύθυνο για την παροχή συστάσεων προς τον Υπουργό Εσωτερικών σχετικά με θέματα που αφορούν στην ανακατανομή ή τη μεταφορά αρμοδιοτήτων μεταξύ διαφόρων κυβερνητικών υπηρεσιών. Για την υποστήριξη αυτής της πρωτοβουλίας, αναπτύσσεται μια ηλεκτρονική πλατφόρμα για την ψηφιοποίηση των διατάξεων και των αρμοδιοτήτων όλων των φορέων της δημόσιας διοίκησης. Επιπλέον, αναπτύσσεται επίσης ένα σύστημα παρακολούθησης των πολιτικών πολυεπίπεδης διακυβέρνησης, το οποίο επικεντρώνεται στην καταγραφή και τη βέλτιστη χρήση των επιχειρησιακών πόρων που σχετίζονται με την άσκηση των αρμοδιοτήτων. Τόσο η πλατφόρμα, όσο και το σύστημα παρακολούθησης έχουν προγραμματιστεί να υλοποιηθούν έως το 2025.

Η **μεταρρύθμιση του ΤΑΑ «Νέο σύστημα κινήτρων και ανταμοιβής στο Δημόσιο Τομέα»** πρόκειται επίσης να εισαχθεί από την Ελληνική Κυβέρνηση. Η μεταρρύθμιση αυτή αποσκοπεί στη μεγιστοποίηση της απόδοσης των δημόσιων οργανισμών, βελτιώνοντας παράλληλα τις διαδικασίες αξιολόγησης της απόδοσης των εργαζομένων και τον καθορισμό των στόχων. Επί του παρόντος, το σχέδιο νόμου βρίσκεται σε δημόσια διαβούλευση και αναμένεται να τεθεί σε ισχύ έως τον Οκτώβριο του 2024. Επιπλέον, η μεταρρύθμιση αυτή συνδέεται στενά με ένα υποέργο στο πλαίσιο του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας (RRF), ως μέρος της ευρύτερης πρωτοβουλίας για την ενίσχυση της δημόσιας διοίκησης. Η πρωτοβουλία αυτή, η οποία έχει προγραμματιστεί να ολοκληρωθεί έως το 2025, ευθυγραμμίζεται με την προτεραιότητα της ΕΕ για την προώθηση της κοινωνικοοικονομικής ανθεκτικότητας.

Η **μεταρρύθμιση της Εθνικής Πολιτικής Διοικητικών Διαδικασιών (ΕΠΔΔ) του ΤΑΑ** χρησιμεύει ως το ενιαίο πλαίσιο για τη συνεχή ενίσχυση των δημόσιων διοικητικών διαδικασιών και την καταπολέμηση της γραφειοκρατίας. Το ΕΠΔΔ βασίζεται σε τρεις αλληλένδετους πυλώνες: το Εθνικό Μητρώο Διοικητικών Διαδικασιών «MITOS» για την καταγραφή των διαδικασιών, το Εθνικό Πρόγραμμα Απλούστευσης Διαδικασιών για τον επανασχεδιασμό και την απλούστευση των διαδικασιών και το Παρατηρητήριο για τη Γραφειοκρατία για την αξιολόγηση των επιπτώσεων των δράσεων απλούστευσης. Απώτερος στόχος της ΕΠΔΔ, έως το 2025, είναι η βελτίωση της καθημερινής ζωής των πολιτών και η στήριξη της οικονομικής ανάπτυξης χωρίς την επιβολή περιττών διοικητικών βαρών στις επιχειρήσεις.

Η επένδυση του ΤΑΑ αναφορικά με τους Κόμβους Διαχείρισης Δεδομένων στην Τοπική Αυτοδιοίκηση περιλαμβάνει δύο συνιστώσες:

1. Αναβάθμιση του Κόμβου Διαλειτουργικότητας και των Υπηρεσιών Οικονομικών Πληροφοριών για τις Αρχές Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ): αυτή η συνιστώσα αποσκοπεί στην ενίσχυση του κύριου συστήματος για τη συλλογή, επεξεργασία και διάδοση οικονομικών δεδομένων που αφορούν στην τοπική αυτοδιοίκηση. Οι βασικοί στόχοι περιλαμβάνουν την επέκταση των ομάδων δεδομένων, την προσθήκη νέων λειτουργιών, τη διασφάλιση της διαλειτουργικότητας με άλλες πλατφόρμες και τη μείωση του διοικητικού φόρτου.

2. Κόμβος παρακολούθησης των επιδόσεων της τοπικής αυτοδιοίκησης: η πρωτοβουλία αυτή περιλαμβάνει τη δημιουργία ενός κόμβου για την παρακολούθηση των επιδόσεων των ΟΤΑ. Θα συλλέγει δεδομένα σχετικά με τις οικονομικές και διοικητικές λειτουργίες και δραστηριότητές τους και θα δημοσιεύει δείκτες μέτρησης και αξιολόγησης των επιδόσεων μετά την επεξεργασία τους. Ο κόμβος αυτός θα χρησιμεύσει ως εργαλείο διαφάνειας για τους πολίτες, επιτρέποντάς τους να βλέπουν τις επιδόσεις των δήμων τόσο μεμονωμένα, όσο και συγκριτικά.

Η υλοποίηση και η λειτουργία αυτών των κόμβων τοπικής αυτοδιοίκησης αναμένεται να επηρεάσει σημαντικά τη βιώσιμη λειτουργία των δήμων και να αποφέρει σημαντικά κοινωνικοοικονομικά οφέλη, ενώ η ολοκλήρωσή τους αναμένεται μέχρι το τέλος του 2025.

Η επένδυση του ΤΑΑ αναφορικά με την «Οδική ασφάλεια στους ΟΤΑ» επικεντρώνεται στη βελτίωση της οδικής ασφάλειας μέσω του «Προγράμματος Βελτίωσης της Οδικής Ασφάλειας», στοχεύοντας σε 7.000 επικίνδυνα σημεία και πραγματοποιώντας επιπλέον μικρές βελτιώσεις σε δρόμους μήκους 2.500 χιλιομέτρων. Ένα ασφαλέστερο οδικό δίκτυο όχι μόνο συμβάλλει στην πρόληψη των ατυχημάτων, αλλά μειώνει επίσης σημαντικά τη δημοσιονομική επιβάρυνση της χώρας. Τα θετικά αποτελέσματα αυτής της επένδυσης αναμένεται να έχουν άμεσο αντίκτυπο στο οικονομικό οικοσύστημα της χώρας, ευθυγραμμιζόμενα με την κοινή προτεραιότητα της κοινωνικής και οικονομικής ανθεκτικότητας. Το έργο έχει προγραμματιστεί να ολοκληρωθεί έως το 2025.

Υπουργείο Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού

ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ/ΕΠΕΝΔΥΣΗ	RRF / MFF	CSR	ΚΟΙΝΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ
ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ 1: Στρατηγική αριστείας στα πανεπιστήμια και καινοτομία	RRF 16289	2024.CSR2.1 2020.CSR3.8 2020.CSR3.9 2019.CSR2.3 2019.CSR2.4 2019.CSR2.5	Κοινωνική και οικονομική ανθεκτικότητα
ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ 2: Υποστήριξη των δημόσιων ανώτατων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων και παροχή λειτουργικού πλαισίου για μη κερδοσκοπικά παραρτήματα ξένων πανεπιστημίων	-	2019.CSR2.5	Κοινωνική και οικονομική ανθεκτικότητα

ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ 3: Συνεργασία με τον ΟΟΣΑ για την Ανασκόπηση της Εκπαιδευτικής Πολιτικής: Βελτίωση των Μαθησιακών Αποτελεσμάτων στην Ελλάδα	-	2024.CSR3.1 2019.CSR2.5	Κοινωνική και οικονομική ανθεκτικότητα
ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ 4: Περαιτέρω επέκταση του δικτύου πειραματικών και πρότυπων σχολείων.	-	2019.CSR2.5	Κοινωνική και οικονομική ανθεκτικότητα
ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ 5: Ολοήμερο πρόγραμμα	MFF	2019.CSR2.5 2019.CSR2.7 2024.CSR3.1	Κοινωνική και οικονομική ανθεκτικότητα
ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ 6: Συμπεριληπτική εκπαίδευση	MFF	2019.CSR2.5 2024.CSR3.1	Κοινωνική και οικονομική ανθεκτικότητα
ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ 7: Αναβάθμιση επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης	RRF 16934	2024.CSR2.1 2020.CSR3.9 2019.CSR2.5 2019.CSR2.6 2019.CSR2.7	Κοινωνική και οικονομική ανθεκτικότητα
ΕΠΕΝΔΥΣΗ 1: Αναβάθμιση επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης (ΕΕΚ): Προμήθεια εργαστηριακού εξοπλισμού για τα Εργαστηριακά Κέντρα των ΙΕΚ, ΕΠΑΛ, των Τμημάτων Μεταδευτεροβάθμιας Μαθητείας και των Σχολών Επαγγελματικής Κατάρτισης	RRF 16933	2024.CSR2.1 2020.CSR3.8 2019.CSR2.3 2019.CSR2.5 2019.CSR2.7	Κοινωνική και οικονομική ανθεκτικότητα
ΕΠΕΝΔΥΣΗ 2: Ψηφιακός Μετασχηματισμός της Εκπαίδευσης	RRF 16676	2024.CSR2.1 2020.CSR3.8 2020.CSR3.9 2019.CSR2.3 2019.CSR2.5 2019.CSR2.6	Δίκαιη πράσινη και ψηφιακή μετάβαση
ΕΠΕΝΔΥΣΗ 3: Πρόγραμμα «Μαριέττα Γιαννάκου» για την αναβάθμιση των σχολικών εγκαταστάσεων		2019.CSR2.5	Κοινωνική και οικονομική ανθεκτικότητα
ΕΠΕΝΔΥΣΗ 4: Έργα ανάπτυξης φοιτητικών εστιών	-	2019.CSR2.5	Κοινωνική και οικονομική ανθεκτικότητα

Η μεταρρύθμιση του ΤΑΑ για τη **Στρατηγική Αριστείας στα Πανεπιστήμια και Καινοτομία** έχει στόχο τη βελτίωση της ερευνητικής απόδοσης των ελληνικών πανεπιστημίων και της ποιότητας της παρεχόμενης εκπαίδευσης, μέσω της δημιουργίας ενός δυναμικού οικοσυστήματος καινοτομίας που θα καλλιεργεί δεξιότητες και θα συνδέεται με την αγορά εργασίας. Η επίτευξη αυτών των στόχων θα έχει πολλές θετικές συνέπειες για την ελληνική οικονομία και την κοινωνία: ανάπτυξη της ερευνητικής δραστηριότητας σε τεχνολογίες αιχμής, ανάπτυξη της καινοτομίας, προσέλκυση ειδικευμένου και καταξιωμένου ακαδημαϊκού προσωπικού και ερευνητών/τριών, ανάπτυξη δεξιοτήτων οι οποίες παρουσιάζουν αυξημένη ζήτηση από τους εργοδότες για την ενίσχυση της οικονομικής ανταγωνιστικότητας και της ανάπτυξης. Η συγκεκριμένη μεταρρύθμιση, η οποία αναμένεται να ολοκληρωθεί έως το 2026, θα συμβάλει σε διεθνές επίπεδο στην ανταγωνιστικότητα, στην κατάταξη και στην προβολή των ελληνικών

πανεπιστημίων. Περιλαμβάνει πρωτοβουλίες όπως: ομάδες ερευνητικής αριστείας, προγράμματα επισκεπτών καθηγητών-τριών/ερευνητών-τριών, αναβάθμιση της ερευνητικής και εκπαιδευτικής υποδομής επιλεγμένων πανεπιστημίων, βιομηχανικά διδακτορικά καθώς και τον ψηφιακό μετασχηματισμό του εθνικού Δικτύου Ελληνικών Βιβλιοθηκών.

Στο ίδιο πεδίο της ανώτατης εκπαίδευσης, ο νόμος 5094/2024 σηματοδοτεί τη δέσμευση του Υπουργείου για ένα ολοκληρωμένο μεταρρυθμιστικό σχέδιο που αποσκοπεί στην αύξηση των εκπαιδευτικών ευκαιριών και της κοινωνικής κινητικότητας, και βασίζεται σε δύο πυλώνες: α) περαιτέρω ενίσχυση των ελληνικών δημόσιων πανεπιστημίων και β) άρση των εμποδίων για την πρόσβαση στην ανώτατη εκπαίδευση. Η κύρια καινοτομία του νόμου 5094/2024 είναι η **τροποποίηση του θεσμικού πλαισίου για την ίδρυση παραρτημάτων μη κρατικών - μη κερδοσκοπικών ξένων πανεπιστημίων**, για πρώτη φορά στη σύγχρονη ελληνική ιστορία. Ο νόμος 5094/2024, σε συμφωνία με τις θεμελιώδεις αρχές του Ευρωπαϊκού Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων για την εκπαίδευση και τις δεξιότητες, ορίζει το πλαίσιο για τη δημιουργία ενός πιο ανοικτού και δυναμικού ακαδημαϊκού περιβάλλοντος έτσι ώστε, τελικά, να καταστεί η Ελλάδα ένας περιφερειακός εκπαιδευτικός κόμβος αριστείας και καινοτομίας. Αυτά τα οφέλη επεκτείνονται πέρα από την ακαδημαϊκή κοινότητα και περιλαμβάνουν τον επιχειρηματικό κόσμο και την ευρύτερη κοινωνία, συμβάλλοντας με αυτόν τον τρόπο στην αύξηση των δεικτών οικονομικής ανάπτυξης μέσω του ανθρώπινου κεφαλαίου. Ο στόχος είναι τα μη κρατικά πανεπιστήμια να αρχίσουν να υποδέχονται τις αιτήσεις των πρώτων φοιτητών από τον Σεπτέμβριο του 2025.

Οι πρωτοβουλίες της κυβέρνησης για την αναβάθμιση της ποιότητας της εκπαίδευσης έχουν ως στόχο τη βελτίωση των επιδόσεων στις αξιολογήσεις του προγράμματος PISA και τη διευκόλυνση της απόκτησης μελλοντικών δεξιοτήτων από τους Έλληνες μαθητές/τριες. Πιο συγκεκριμένα, το Υπουργείο Παιδείας και ο ΟΟΣΑ συνεργάζονται βάσει συγκεκριμένης συμφωνίας για την **«Ανασκόπηση της Εκπαιδευτικής Πολιτικής: Βελτίωση των Μαθησιακών Αποτελεσμάτων στην Ελλάδα»**. Η μελέτη θα επικεντρωθεί στην αξιολόγηση της απόδοσης του εκπαιδευτικού συστήματος στην Ελλάδα, θα παρέχει συμβουλές πολιτικής για τη βελτίωση των μαθησιακών αποτελεσμάτων και θα προτείνει συγκεκριμένες προτάσεις για την υιοθέτηση καινοτόμων εκπαιδευτικών πολιτικών και πρακτικών. Η πρωτοβουλία αυτή επικεντρώνεται στα μαθησιακά αποτελέσματα, και όχι στην απλή μεταφορά γνώσεων, και δίνει σημαντική έμφαση στην καλλιέργεια των δεξιοτήτων των μαθητών, σε πλήρη συμφωνία με τη θεμελιώδη αρχή για την εκπαίδευση του Ευρωπαϊκού Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων. Η μεταρρύθμιση αποσκοπεί στη βελτίωση των επιδόσεων των Ελλήνων μαθητών/τριών στους δείκτες του PISA, με στόχο να επιτύχουν το μέσο όρο των χωρών του ΟΟΣΑ έως το 2027.

Επιπλέον, ο καλύτερος εκπαιδευτικός σχεδιασμός δύναται να επιτευχθεί περαιτέρω μέσω ενός **διευρυμένου δικτύου Πρότυπων και Πειραματικών Σχολείων** σε όλη τη χώρα, τα οποία λειτουργούν ως τοπικά κέντρα αριστείας για όλους τους μαθητές/τριες, ανεξαρτήτως κοινωνικοοικονομικού υπόβαθρου. Τα Πρότυπα Σχολεία έχουν ως κύριο στόχο την προώθηση και τη διάδοση της φιλοσοφίας και της εφαρμογής της αριστείας στην εκπαίδευση, ενώ τα Πειραματικά Σχολεία επικεντρώνονται στη υποστήριξη του πειραματισμού και της πιλοτικής εφαρμογής εκπαιδευτικών καινοτομιών, έτσι ώστε στη συνέχεια οι βέλτιστες εκπαιδευτικές μέθοδοι, πρακτικές και εργαλεία να διαχυθούν στο σύνολο της εκπαιδευτικής κοινότητας. Η επέκταση του δικτύου των Πρότυπων και Πειραματικών Σχολείων από 60 σε περισσότερα από 120 (146 το σχολικό έτος 2024-2025) προσφέρει περισσότερες ποιοτικές δωρεάν δημόσιες

εκπαιδευτικές επιλογές στους μαθητές/τριες και ενισχύει τη συνολική ποιότητα της εκπαίδευσης που προσφέρεται στα δημόσια σχολεία, υπηρετώντας τις θεμελιώδεις αρχές του Ευρωπαϊκού Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων για εκπαίδευση και κατάρτιση, και παροχή ίσων ευκαιριών στους μαθητές ολόκληρης της χώρας. Προβλέπεται περαιτέρω επέκταση του δικτύου (φτάνοντας τις 180 σχολικές μονάδες έως το 2027) με βάση την αξιολόγηση και τον ορθολογικό σχεδιασμό, με στόχο τα Πρότυπα και Πειραματικά Σχολεία όλων των επιπέδων να λειτουργούν σε κάθε περιοχή της χώρας.

Το **ολοήμερο πρόγραμμα** προσφέρεται στη μεγάλη πλειοψηφία των νηπιαγωγείων και των δημοτικών σχολείων, με αποτέλεσμα να είναι πολύ λίγοι οι μαθητές που δεν μπορούν να αξιοποιήσουν τις σχετικές παροχές. Οι μαθητές που ουσιαστικά κάνουν χρήση του ολοήμερου είναι περίπου ένας στους δύο (53% στα νηπιαγωγεία και 44% στα δημοτικά). Από τη σχολική χρονιά 2022-2023, το ολοήμερο σχολείο επεκτάθηκε ως προς τη διάρκεια και έχει αναβαθμιστεί ποιοτικά, εμπλουτίζοντας τη δωρεάν παρεχόμενη εκπαίδευση και στηρίζοντας τους εργαζόμενους γονείς και τις οικογένειές τους. Οι σχολικές μονάδες με εκτεταμένο ολοήμερο πρόγραμμα πληρούν κριτήρια όπως ο μαθητικός πληθυσμός του σχολείου, ο αριθμός των μαθητών που παρακολουθούν ήδη το ολοήμερο πρόγραμμα και ο αριθμός των λειτουργούντων ολοήμερων τμημάτων. Το νέο εκπαιδευτικό πρόγραμμα περιλαμβάνει αναβαθμισμένο περιεχόμενο, μέσω ομάδων δραστηριοτήτων όπως εκπαιδευτική ρομποτική, πειράματα, ρητορική τέχνη, ασφαλής και δημιουργική πλοήγηση στο Διαδίκτυο, αθλήματα, παραδοσιακούς ή σύγχρονους χορούς, εικαστικές τέχνες, χειροτεχνίες και εκμάθηση μουσικών οργάνων. Επίσης, παρέχεται επιπλέον χρόνος για μάθηση, μελέτη και παιχνίδι στο σχολείο. Με το νέο ολοήμερο εξασφαλίζεται περισσότερος ελεύθερος, δημιουργικός χρόνος για τα παιδιά στο σπίτι, αφού η μελέτη ολοκληρώνεται στο σχολείο και, επιπλέον, επεκτείνονται οι παροχές δωρεάν εκπαίδευσης. Το ολοήμερο σχολείο υποστηρίζει τους εργαζόμενους γονείς, ευθυγραμμίζοντας περισσότερο το σχολικό πρόγραμμα με τις ώρες εργασίας τους, υπηρετώντας έτσι τον Ευρωπαϊκό Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων για ενεργή υποστήριξη στην απασχόληση.

Βασικό πυλώνα της Ελληνικής Εθνικής Στρατηγικής για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία συνιστά η **συμπεριληπτική εκπαίδευση σε όλα τα επίπεδα**, συμπεριλαμβανομένης της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης και της δια βίου μάθησης, με ιδιαίτερη έμφαση στην προσχολική και πρωτοβάθμια εκπαίδευση. Για την υλοποίηση του εν λόγω πυλώνα προβλέπεται αύξηση των οικονομικών και υλικών πόρων στην κατεύθυνση της αύξησης του αριθμού του εξειδικευμένου εκπαιδευτικού προσωπικού για την υποστήριξη των μαθητών. Εμβληματικές δράσεις αποτελούν η δημιουργία και εφαρμογή ενός νέου θεσμικού πλαισίου για την εκπαίδευση χωρίς αποκλεισμούς στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση καθώς και η ενίσχυση των γνώσεων και των δεξιοτήτων των εκπαιδευτικών και των στελεχών της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στη συμπεριληπτική εκπαίδευση. Τέλος, σχεδιάζεται η βελτίωση των υπηρεσιών που παρέχουν τα Κέντρα Διεπιστημονικής Αξιολόγησης, Συμβουλευτικής και Υποστήριξης, με στόχο τη μείωση του χρόνου αναμονής για την αξιολόγηση, την έγκυρη και αξιόπιστη αξιολόγηση και την εξατομικευμένη υποστήριξη των μαθητών. Η μεταρρύθμιση, η οποία είναι σύμφωνη με τον Ευρωπαϊκό Πυλώνα κοινωνικών Δικαιωμάτων για ίσες ευκαιρίες, προγραμματίζεται έως το τέλος της προγραμματικής περιόδου του ΕΣΠΑ.

Η μεταρρύθμιση του ΤΑΑ για την **«Αναβάθμιση Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης»** αναμένεται να συμβάλει βραχυπρόθεσμα στην ενίσχυση της ελκυστικότητας της ΕΕΚ και μακροπρόθεσμα στην ενίσχυση της παραγωγικότητας και στη μείωση της ανεργίας (ιδιαίτερα των νέων). Η μεταρρύθμιση, σύμφωνα με τις θεμελιώδεις αρχές του Ευρωπαϊκού Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων για την εκπαίδευση και την κατάρτιση, αποσκοπεί στην εξάλειψη του χάσματος μεταξύ της εκπαίδευσης και των πραγματικών αναγκών της αγοράς εργασίας με απώτερο στόχο την αναβάθμιση των γνώσεων, των ικανοτήτων και των δεξιοτήτων των αποφοίτων της ΕΕΚ. Το μέτρο προβλέπει την ίδρυση και/ή τη σταδιακή μετατροπή 25 προτύπων επαγγελματικών Λυκείων (ΠΕΠΑΛ) και 15 Θεματικών/Πειραματικών Σχολών Ανώτερης Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΣΑΕΚ) σε όλη τη χώρα, μέσω παρεμβάσεων κτιριακής αναβάθμισης, προμήθειας εξοπλισμού και παροχής υπηρεσιών και εκπαιδευτικού υλικού. Περιλαμβάνει επίσης τον Ψηφιακό Μετασχηματισμό του ΕΟΠΠΕΠ, του Εθνικού Οργανισμού Πιστοποίησης Προσόντων και Επαγγελματικού Προσανατολισμού (ενός ολοκληρωμένου νομικού οργανισμού που επενδύει στη βελτίωση της ποιότητας, στην αποτελεσματικότητα και στην αξιοπιστία των υπηρεσιών της δια βίου μάθησης στην Ελλάδα), ενώ θα αναπτυχθεί και μια πλατφόρμα ηλεκτρονικής μάθησης για την ΕΕΚ. Η προαναφερθείσα μεταρρύθμιση θα συνδεθεί με την επένδυση του Εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας για την ανανέωση και τον πλήρη εκσυγχρονισμό του εργαστηριακού εξοπλισμού για 376 Εργαστηριακά Κέντρα Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης, ενισχύοντας περαιτέρω τους γενικούς στόχους της μεταρρύθμισης για την αναβάθμιση της ΕΕΚ. Η υλοποίηση των δράσεων μεταρρύθμισης και επένδυσης προγραμματίζεται να ολοκληρωθεί έως το 2026.

Η Ελλάδα έχει ξεκινήσει μια ολοκληρωμένη στρατηγική για τον **«Ψηφιακό Μετασχηματισμό της Εκπαίδευσης»**. Προκειμένου να επιτευχθεί μακροπρόθεσμα η ανάπτυξη μιας ισχυρής και εξωστρεφούς ελληνικής οικονομίας, μια τέτοια επένδυση μέσω του Εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας στοχεύει στην καθιέρωση ενός συμπεριληπτικού ψηφιακού εκπαιδευτικού προτύπου στη χώρα. Η επένδυση αποσκοπεί επίσης στην υποστήριξη της καλλιέργειας ψηφιακών δεξιοτήτων, μέσω της παροχής 177.112 κιτ ρομποτικής, καθώς και της εγκατάστασης περισσότερων από 36.264 διαδραστικών πινάκων σε όλα τα σχολεία, από την Ε' τάξη του Δημοτικού και άνω. Η πρωτοβουλία αυτή, που βρίσκεται σε πλήρη ευθυγράμμιση με τη θεμελιώδη αρχή για την Εκπαίδευση, κατάρτιση και δια βίου μάθηση του Ευρωπαϊκού Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων, θα συμβάλει στην ευρεία ψηφιακή αναβάθμιση και στη μακροπρόθεσμη οικονομική ανάπτυξη, χωρίς αποκλεισμούς, για την ανάπτυξη των δεξιοτήτων, επιτρέποντας την ανταγωνιστικότητα και την καινοτομία που θεωρούνται κρίσιμες για τις μελλοντικές προκλήσεις και την παγκόσμια οικονομία. Η δράση αυτή αναμένεται να μειώσει τις κοινωνικοοικονομικές ανισότητες που αφορούν στην πρόσβαση στην ψηφιακή εκπαίδευση, συμβάλλοντας με αυτόν τον τρόπο στη κοινωνική συνοχή. Η επένδυση περιλαμβάνει τους εξής τομείς: ψηφιακό περιεχόμενο και ψηφιακός εξοπλισμός στα σχολεία, επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών και ψηφιακές υπηρεσίες σε σχολεία και πανεπιστήμια. Η υλοποίηση της επένδυσης αναμένεται να ολοκληρωθεί έως το 2026.

Η Ελληνική Κυβέρνηση, προκειμένου να εξοπλίσει τους μαθητές να ανταποκριθούν στις προκλήσεις του αύριο, επενδύει σε σχολικές υποδομές για να εξασφαλίσει ασφαλείς και σύγχρονες αίθουσες διδασκαλίας και εγκαταστάσεις. Στην κατεύθυνση αυτή, πρόσφατα ανακοινώθηκε η έναρξη υλοποίησης του **νέου προγράμματος «Μαριέττα Γιαννάκου»** για την αναβάθμιση και ανακαίνιση των κτιριακών εγκαταστάσεων σχολικών μονάδων, επένδυση που

αναμένεται να υποστηρίξει τη θεμελιώδη αρχή για την εκπαίδευση του Ευρωπαϊκού Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων. Σύμφωνα με τον έως τώρα προγραμματισμό, θα διατεθούν 250 εκατομμύρια € από το Πρόγραμμα Δημόσιων Επενδύσεων, ενώ θα εξεταστεί η δυνατότητα αύξησης του προϋπολογισμού μέσω δωρεών. Οι εργασίες προγραμματίζεται να αρχίσουν στις αρχές του 2025.

Στο πλαίσιο της ολιστικής μεταρρύθμισης της ανώτατης εκπαίδευσης βασική προτεραιότητα αποτελούν επίσης στοχευμένες δράσεις για την παροχή σύγχρονων υπηρεσιών φοιτητικής μέριμνας. Η **κατασκευή Φοιτητικών Εστιών** σε μεγάλα ελληνικά πανεπιστήμια για Έλληνες και ξένους φοιτητές είναι ένα εμβληματικό έργο, το οποίο θα υλοποιηθεί κυρίως με τη μορφή Συμπράξεων Δημόσιου και Ιδιωτικού Τομέα (ΣΔΙΤ). Η πρωτοβουλία αυτή κινείται προς την κατεύθυνση παροχής ίσων ευκαιριών για πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, μέσω της κάλυψης του κόστους στέγασης των φοιτητών, σε παράλληλο βηματισμό με τις θεμελιώδεις αρχές του Ευρωπαϊκού Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων αναφορικά με την εκπαίδευση και τις ίσες ευκαιρίες. Τα υπό εξέλιξη έργα, τα οποία αναμένεται να ολοκληρωθούν έως το 2027-2028, αφορούν πέντε (5) έργα ανάπτυξης φοιτητικών εστιών με 8.150 κλίνες για φοιτητές/τριες στη Θράκη, τη Θεσσαλία, την Κρήτη, τη Δυτική Μακεδονία και την Αττική, με προϋπολογισμό άνω των 700 εκατομμυρίων ευρώ (συμπεριλαμβανομένου ΦΠΑ). Πιο συγκεκριμένα, οι φοιτητικές εστίες του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας (€106 εκατ.), του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης (€132 εκατ.) και του Πανεπιστημίου Κρήτης (€255 εκατ.) θα ολοκληρωθούν έως το 2027, ενώ οι φοιτητικές εστίες του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας (€105 εκατ.), του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής (€81 εκατ.) και του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου (€50 εκατ.) θα ολοκληρωθούν έως το 2028.

Υπουργείο Υγείας

ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ/ΕΠΕΝΔΥΣΗ	RRF/ MFF	CSR	ΚΟΙΝΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ
ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ 1: Υλοποίηση εθνικού προγράμματος πρόληψης της δημόσιας υγείας «Σπύρος Δοξιάδης» (ΕΠΠ «ΣΔ»)	RRF 16783	2024.CSR2.1 2024.CSR2.2 2020.CSR1.2 2020.CSR1.3 2020.CSR3.9 2019.CSR2.8	Κοινωνική και οικονομική ανθεκτικότητα
ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ 2: Ολοκλήρωση της Ψυχιατρικής Μεταρρύθμισης	ΕΣΠΑ	2020.CSR1.2 2020.CSR1.3 2019.CSR2.8	Κοινωνική και οικονομική ανθεκτικότητα
ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ 3: Μεταρρύθμιση στους τομείς της ψυχικής υγείας και των εθισμών	RRF 16820 ΕΣΠΑ	2024.CSR2.1 2020.CSR1.2 2020.CSR1.3 2019.CSR2.8	Κοινωνική και οικονομική ανθεκτικότητα
ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ 4: Μεταρρύθμιση για τον Προσωπικό Ιατρό	RRF 16984	2024.CSR2.1 2023.CSR3.1 2022.CSR3.1 2020.CSR1.2 2020.CSR1.3 2019.CSR2.8	Κοινωνική και οικονομική ανθεκτικότητα

ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ 5: Μεταρρύθμιση του συστήματος πρωτοβάθμιας υγειονομικής περίθαλψης	RRF 16755	2024.CSR2.1 2023.CSR3.1 2023.CSR4.4 2022.CSR4.5 2022.CSR3.1 2020.CSR1.2 2020.CSR3.3 2020.CSR3.8 2019.CSR2.2 2019.CSR2.6 2019.CSR2.8	Κοινωνική και οικονομική ανθεκτικότητα
ΕΠΕΝΔΥΣΗ 1: Λειτουργία νέων ΤΟΜΥ και ΚΟΜΥ	ΕΣΠΑ	2022.CSR3.1 2020.CSR1.2 2020.CSR1.3 2019.CSR2.8	Κοινωνική και οικονομική ανθεκτικότητα
ΕΠΕΝΔΥΣΗ 2: Υποδομές Υγείας	RRF 16795	2024.CSR2.1 2023.CSR4.4 2023.CSR4.1 2022.CSR4.5 2020.CSR1.2 2020.CSR3.3 2019.CSR2.8 2019.CSR2.2	Κοινωνική και οικονομική ανθεκτικότητα
ΕΠΕΝΔΥΣΗ 3: Ίδρυση Κέντρου Ακτινοθεραπείας στο Γενικό Νοσοκομείο Νοσημάτων Θώρακος Αθηνών «Σωτηρία»	RRF 16757	2024.CSR2.1 2020.CSR1.3 2019.CSR2.8	Κοινωνική και οικονομική ανθεκτικότητα
ΕΠΕΝΔΥΣΗ 4: Έργο ανέγερσης κτιρίου για τη στέγαση των Εργαστηρίων Κυτταρικής και Γενετικής Θεραπείας και Αιματολογικής Κλινικής του Γενικού Νοσοκομείου Θεσσαλονίκης «Παπανικολάου»	RRF 16793	2024.CSR2.1 2023.CSR4.4 2023.CSR4.1 2022.CSR4.5	Κοινωνική και οικονομική ανθεκτικότητα
ΕΠΕΝΔΥΣΗ 5: Κατασκευή νέου ογκολογικού νοσοκομείου στη Θεσσαλονίκη	-	2020.CSR1.3 2019.CSR2.8	Κοινωνική και οικονομική ανθεκτικότητα
ΕΠΕΝΔΥΣΗ 6: Δημιουργία συστήματος κατ' οίκον περίθαλψης και νοσηλείας	RRF 16753	2024.CSR2.1 2020.CSR1.2 2020.CSR1.3 2019.CSR2.8	Κοινωνική και οικονομική ανθεκτικότητα
ΕΠΕΝΔΥΣΗ 7: Ψηφιακός μετασχηματισμός του τομέα της υγείας (DigHealth)	RRF 16752	2024.CSR2.1 2020.CSR1.2 2020.CSR1.3 2020.CSR3.9 2019.CSR2.8 2019.CSR2.3	Δίκαιη πράσινη και ψηφιακή μετάβαση

Η μεταρρύθμιση του ΤΑΑ σχετικά με τη βελτίωση της Δημόσιας Υγείας συνδέεται άμεσα με την πρόληψη και τη θεραπεία των προβλημάτων υγείας και τη μείωση ή την εξάλειψη των παραγόντων κινδύνου για τη δημόσια υγεία. Το πρόγραμμα «Σπύρος Δοξιάδης» αντιπροσωπεύει μια σημαντική μεταρρύθμιση του ΤΑΑ και είναι το μεγαλύτερο πρόγραμμα πρόληψης, έγκαιρης διάγνωσης, προστασίας και προαγωγής της υγείας που έχει εφαρμοστεί

ποτέ στη χώρα. Το πρόγραμμα στοχεύει στην ευαισθητοποίηση και στην αλλαγή στάσεων και αντιλήψεων των πολιτών σχετικά με την υγεία τους. Η έγκαιρη πρόληψη που οδηγεί σε άμεση και στοχευμένη θεραπεία, αποτελεί βασική προτεραιότητα για το Υπουργείο Υγείας. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην προώθηση της σωματικής δραστηριότητας και της υγιεινής διατροφής για την καταπολέμηση της παιδικής παχυσαρκίας, καθώς και στον προληπτικό έλεγχο για την έγκαιρη ανίχνευση ασθενειών με υψηλό επιπολασμό (π.χ. καρκίνος του μαστού, καρκίνος του τραχήλου της μήτρας, καρκίνος του παχέος εντέρου και καρδιαγγειακοί κίνδυνοι). Επιπλέον, η μεταρρύθμιση, η οποία αναμένεται να ολοκληρωθεί έως το 2026, αποσκοπεί στην ενίσχυση των δυνατοτήτων ετοιμότητας και διαχείρισης κρίσεων και στη βελτίωση της προσβασιμότητας και της αποτελεσματικότητας του συστήματος υγειονομικής περίθαλψης. Σημειώνεται, επίσης, ότι η μεταρρύθμιση αντιμετωπίζει την κοινή προτεραιότητα της Ένωσης για κοινωνική και οικονομική ανθεκτικότητα με επίκεντρο τον πυλώνα των κοινωνικών δικαιωμάτων (υγειονομική περίθαλψη), καθώς έχει στον πυρήνα της την πρόληψη, την προαγωγή και την προστασία της υγείας σε επίπεδο πληθυσμού.

Η ολοκλήρωση της **Ψυχιατρικής Μεταρρύθμισης** αναφέρεται στον μετασχηματισμό του τρόπου παροχής υπηρεσιών ψυχικής υγείας, μετατοπίζοντας το επίκεντρο από την ιδρυματική περίθαλψη στην κοινοτική περίθαλψη, με στόχο οι ψυχικά ασθενείς να παραμείνουν ενεργοί πολίτες, παραμένοντας συνδεδεμένοι με το οικογενειακό και κοινωνικό τους περιβάλλον. Στη χώρα μας, η ψυχιατρική μεταρρύθμιση θα ολοκληρωθεί με την αναδιάρθρωση των εναπομεινάντων Ειδικών Ψυχιατρικών Νοσοκομείων και των ψυχιατρικών κλινικών των Γενικών και Πανεπιστημιακών Νοσοκομείων, ώστε να δημιουργηθεί ένα αποκεντρωμένο δίκτυο διασυνδεδεμένων δομών, μονάδων και υπηρεσιών που θα εστιάζει στις ανάγκες των ανθρώπων που αντιμετωπίζουν προβλήματα ψυχικής υγείας, ανεξάρτητα από την οικονομική, κοινωνική, επαγγελματική κατάσταση, την ασφάλιση ή τον τόπο διαμονής τους. Το νέο πλαίσιο θα βασίζεται στις αρχές της τομεοποίησης και της κοινοτικής ψυχιατρικής, της αποϊδρυματοποίησης και της εξωνοσοκομειακής περίθαλψης, της ψυχοκοινωνικής αποκατάστασης και της κοινωνικής και επαγγελματικής ένταξης. Έμφαση θα δοθεί στη συνεχή ψυχιατρική φροντίδα, στη διάχυση πληροφόρησης και στην καταπολέμηση του κοινωνικού στίγματος. Παράλληλα, το Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα Επιδημιολογικής Επιτήρησης και Θεραπευτικής Διαχείρισης, το οποίο θα διασφαλίζει τη συνέχεια της θεραπευτικής φροντίδας των για τους λήπτες υπηρεσιών ψυχικής υγείας, θα διευκολύνει τόσο τους ασθενείς όσο και τους φροντιστές, οι οποίοι είναι υπεύθυνοι για τη θεραπεία τους. Το Πληροφοριακό Σύστημα προβλέπεται να χρηματοδοτηθεί από ευρωπαϊκούς πόρους, μέσω του ΕΣΠΑ 2021-2027. Ακόμη, θα αναπτυχθεί μια νέα στρατηγική στον τομέα των εξαρτήσεων, με τη δημιουργία ενός ενιαίου Εθνικού Οργανισμού για την Πρόληψη και τη Θεραπεία των Εξαρτήσεων, με στόχο τον καλύτερο συντονισμό και τη βελτιστοποίηση της αξιοποίησης των πόρων. Στόχος είναι η ενίσχυση των δυνατοτήτων αποτοξίνωσης και απεξάρτησης, καθώς και η κοινωνική και επαγγελματική επανένταξη των ατόμων που συμμετέχουν σε προγράμματα απεξάρτησης. Η μεταρρύθμιση, η οποία αναμένεται να ολοκληρωθεί στο μεγαλύτερο μέρος της έως το τέλος του 2025 (με εξαίρεση το πληροφοριακό σύστημα), αντιμετωπίζει επίσης την κοινή προτεραιότητα της Ένωσης για κοινωνική και οικονομική ανθεκτικότητα με έμφαση στον πυλώνα των κοινωνικών δικαιωμάτων (υγειονομική περίθαλψη), μέσω της ενίσχυσης της έγκαιρης και ισότιμης πρόσβασης, σε βιώσιμες και ποιοτικές υπηρεσίες ψυχικής υγείας με επίκεντρο το άτομο.

Η μεταρρύθμιση που υλοποιείται μέσω του **ΤΑΑ στους τομείς της ψυχικής υγείας και των εξαρτήσεων** αποσκοπεί στην ενίσχυση του δικτύου υγειονομικών υπηρεσιών, εξασφαλίζοντας καθολική και δωρεάν πρόσβαση για όλους. Κύριος στόχος είναι η βελτίωση της προσβασιμότητας, της αποτελεσματικότητας και της ποιότητας του Συστήματος Υγείας, με έμφαση στην παροχή ποιοτικών υπηρεσιών ψυχικής υγείας σε ειδικές πληθυσμιακές ομάδες. Ήδη λειτουργούν 106 νέες Μονάδες Ψυχικής Υγείας, όπως μονάδες για άνοια και Αλτσχάιμερ, για παιδιά και εφήβους, για ψυχοκοινωνικές διαταραχές, για αυτισμό και για την υποστήριξη της απασχόλησης. Επιπλέον, έργα ανακαίνισης και εκσυγχρονισμού υφιστάμενων ψυχιατρικών και παιδοψυχιατρικών τμημάτων Γενικών Νοσοκομείων, Κέντρων Ψυχικής Υγείας και Κοινοτικών Κέντρων Ψυχικής Υγείας για παιδιά και εφήβους βρίσκονται σε εξέλιξη. Η χρηματοδότηση των μη στεγαστικών μονάδων, όταν ολοκληρωθεί το ΤΑΑ, προβλέπεται να συνεχιστεί μέσω του ΕΣΠΑ 2021-2027, ενώ οι στεγαστικές μονάδες θα χρηματοδοτηθούν από τον τακτικό προϋπολογισμό. Επίσης, η λειτουργία της Εθνικής Τηλεφωνικής Γραμμής Ψυχικής Υγείας (10306), που παρέχει άμεση υποστήριξη και πληροφόρηση στον πληθυσμό και χρηματοδοτείται από το ΤΑΑ, αναμένεται να συνεχιστεί μέσω χρηματοδότησης από ευρωπαϊκούς πόρους (ΕΣΠΑ 2021-2027).

Η μεταρρύθμιση του ΤΑΑ για τον Προσωπικό Γιατρό, βασικό στοιχείο της συνολικής αναδιοργάνωσης της πρωτοβάθμιας υγειονομικής περίθαλψης, επικεντρώνεται στην αύξηση του αριθμού των εγγεγραμμένων προσωπικών ιατρών με στόχο την επίτευξη πλήρους πληθυσμιακής κάλυψης έως το τέλος του 2026. Η πρωτοβουλία αυτή αποσκοπεί στην προώθηση της ισότιμης και καθολικής πρόσβασης σε ποιοτικές υπηρεσίες υγείας και στην καθιέρωση μιας ολιστικής προσέγγισης για τη φροντίδα των πολιτών. Τα κύρια χαρακτηριστικά της μεταρρύθμισης περιλαμβάνουν τη θέσπιση νομοθετικών μέτρων για την ενσωμάτωση των αγροτικών ιατρών στο σύστημα των προσωπικών ιατρών, τη δημιουργία νέων θέσεων σε αστικές, ημιαστικές και αγροτικές περιοχές με ελλείψεις προσωπικού και τη θέσπιση μηχανισμών παροχής κινήτρων για τους ιατρούς. Επιπλέον, θα δοθεί η δυνατότητα σε ιδιώτες γενικούς γιατρούς και παθολόγους να ενταχθούν στο σύστημα προσωπικών γιατρών με ιδιωτική συμμετοχή από τους πολίτες.

Η μεταρρύθμιση του ΤΑΑ για το Σύστημα Πρωτοβάθμιας Υγειονομικής Περίθαλψης στοχεύει στην αναβάθμιση των υποδομών και του ιατρικού εξοπλισμού τουλάχιστον 156 Κέντρων Υγείας ή αποκεντρωμένων μονάδων πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας που συνδέονται με κέντρα πρωτοβάθμιας υγειονομικής περίθαλψης και στην αναδιοργάνωση της επιχειρησιακής τους δομής για τη δημιουργία ενός ενιαίου μοντέλου περίθαλψης. Παράλληλα, περιλαμβάνει την επανεκπαίδευση του προσωπικού για την αποτελεσματική παροχή υπηρεσιών πρώτης γραμμής σε στενή συνεργασία με τις δευτεροβάθμιες υπηρεσίες υγείας. Ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί στη διαχείριση των χρόνιων παθήσεων μέσω της διαρθρωτικής ανακαίνισης των Κέντρων Υγείας ή των αποκεντρωμένων μονάδων πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας που συνδέονται με τα κέντρα πρωτοβάθμιας υγειονομικής περίθαλψης. Η μεταρρύθμιση, η οποία αναμένεται να ολοκληρωθεί έως το 2026, αποσκοπεί στη βελτίωση της ποιότητας των υπηρεσιών υγείας που παρέχονται στους πολίτες, προωθώντας την αρχή της ισότιμης πρόσβασης στην υγειονομική περίθαλψη, ενισχύοντας την αποτελεσματικότητα και προωθώντας την κοινωνική συνοχή. Επιπλέον, η μεταρρύθμιση θα συμβάλει στην ανάπτυξη ενός ισχυρού και ανθεκτικού συστήματος πρωτοβάθμιας υγειονομικής περίθαλψης. Τέλος, μέσω της ανακαίνισης των

κτιριακών υποδομών, το έργο θα υποστηρίξει τη μετάβαση σε μια πράσινη οικονομία, συμβάλλοντας στην επίτευξη των στόχων της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την Κλιματική Αλλαγή.

Η μεταρρύθμιση του συστήματος Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας αποσκοπεί στη δημιουργία ενός ενιαίου συστήματος υγειονομικής περίθαλψης που θα διασφαλίζει την ισότιμη πρόσβαση όλων των πολιτών. Στο πλαίσιο αυτό, προωθείται η **ενίσχυση των Κινητών Μονάδων Υγείας και των Τοπικών Μονάδων Υγείας**, οι οποίες θα αναπτυχθούν σε όλη τη χώρα, συμβάλλοντας στην ανάπτυξη ενός πιο αποτελεσματικού και προσβάσιμου συστήματος υγείας, με έμφαση στην πρόληψη και την ολιστική φροντίδα. Αποστολή τους είναι η παροχή ολοκληρωμένων υπηρεσιών πρωτοβάθμιας υγειονομικής περίθαλψης, συμπεριλαμβανομένων του ελέγχου, της προαγωγής της υγείας, της διαχείρισης χρόνιων ασθενειών, της αποκατάστασης, της κοινοτικής παρηγορητικής φροντίδας και των κατ' οίκον επισκέψεων σε πληθυσμούς σε απομακρυσμένες ή απομονωμένες αγροτικές και ημιαστικές περιοχές σε ορεινές και νησιωτικές περιοχές. Στόχος είναι να αρθούν τα εμπόδια στην πρόσβαση σε ποιοτικές, ολιστικές υπηρεσίες υγείας και να μειωθούν οι ανισότητες στη φροντίδα της υγείας. Το έργο θα ολοκληρωθεί μέχρι το τέλος του 2026.

Η επένδυση ΤΑΑ «Υποδομές Υγείας» αποσκοπεί στην παροχή σημαντικών αναβαθμίσεων στις νοσοκομειακές υποδομές του Εθνικού Συστήματος Υγείας, συμπεριλαμβανομένων ενεργειακά αποδοτικών ανακαινίσεων και προμήθειας νέου ιατρικού εξοπλισμού, σε 80 δημόσια νοσοκομεία στις 7 Υγειονομικές Περιφέρειες της χώρας. Το έργο, το οποίο αναμένεται να ολοκληρωθεί έως το 2026, θα εξοπλίσει επίσης το ιατρικό και νοσηλευτικό προσωπικό με τα απαραίτητα εργαλεία για την αποτελεσματική κάλυψη των αυξανόμενων αναγκών υγειονομικής περίθαλψης του πληθυσμού. Πρωταρχικός στόχος του έργου είναι η συνολική αναβάθμιση των δημόσιων νοσοκομείων, με έμφαση στην παροχή υπηρεσιών υγείας υψηλότερης ποιότητας που ανταποκρίνονται πλήρως στις ανάγκες του πληθυσμού, στη διασφάλιση της υγείας και της ασφάλειας των ασθενών και στη διευκόλυνση της ταχύτερης και αποτελεσματικότερης περίθαλψης τους.

Η επένδυση ΤΑΑ για τον σχεδιασμό και την κατασκευή του Κέντρου Ακτινοθεραπείας στο Γενικό Νοσοκομείο Νοσημάτων Θώρακος Αθηνών «Σωτηρία» θα συμβάλει σημαντικά στην κάλυψη των αναγκών των καρκινοπαθών και της αυξανόμενης ζήτησης για τμήματα ακτινοθεραπείας σε ολόκληρη τη χώρα. Η επένδυση αυτή, η οποία αναμένεται να ολοκληρωθεί έως το 2026, περιλαμβάνει τη δημιουργία ενός νέου τμήματος ακτινοθεραπείας και την κατασκευή σύγχρονων εγκαταστάσεων για τη στέγαση εξωτερικών ιατρείων, κέντρων κλινικής αριστείας και εξειδικευμένων μονάδων περίθαλψης. Πρωταρχικός στόχος είναι η άμεση αντιμετώπιση των αναγκών των ασθενών με καρκίνο, η βελτίωση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών υγείας, η μείωση του χρόνου αναμονής για ακτινοθεραπεία, η ενίσχυση της προσβασιμότητας και η συνολική αύξηση της αποτελεσματικότητας του εθνικού συστήματος υγείας.

Η επένδυση ΤΑΑ για το έργο ανέγερσης κτιρίου για τη στέγαση των Εργαστηρίων Κυτταρικής και Γενετικής Θεραπείας και Αιματολογικής Κλινικής του Γενικού Νοσοκομείου Θεσσαλονίκης «Παπανικολάου», το οποίο αναμένεται να ολοκληρωθεί έως το 2026, αποσκοπεί στην προώθηση της έρευνας στον τομέα των κυτταρικών και γονιδιακών θεραπειών και στη βελτίωση της περίθαλψης των ασθενών και της επιστημονικής προόδου. Επιδιώκει να στηρίξει τους ασθενείς που χρειάζονται αυτές τις θεραπείες, να βελτιώσει την ποιότητα ζωής τους και τις πιθανότητες επιβίωσής τους και γενικά να βελτιώσει την προσβασιμότητα, την

ποιότητα και την αποτελεσματικότητα των υπηρεσιών υγείας. Επιπλέον, τα νέα κτίρια θα πληρούν τις απαιτήσεις πρωτογενούς κατανάλωσης ενέργειας που είναι τουλάχιστον 20% χαμηλότερες από τα όρια που έχουν τεθεί για κτίρια με σχεδόν μηδενική κατανάλωση ενέργειας σύμφωνα με τις εθνικές κατευθυντήριες γραμμές.

Το νέο ογκολογικό νοσοκομείο που θα κατασκευαστεί στη **Θεσσαλονίκη**, θα επικεντρωθεί σε τρεις κύριους άξονες: πρόληψη, έγκαιρη διάγνωση και διαχείριση της νόσου. Κάθε άξονας θα υποστηρίζεται από εξειδικευμένες δομές, με στόχο την ολιστική προσέγγιση του καρκίνου. Το νοσοκομείο, δυναμικότητας 425 κλινών, θα είναι εξοπλισμένο με ιατρικές εγκαταστάσεις τελευταίας τεχνολογίας, εξασφαλίζοντας αποτελεσματικότερες υπηρεσίες και καινοτόμες μεθόδους θεραπείας. Θα περιλαμβάνει επίσης Κέντρο Ψυχικής Υγείας, Χώρο Αποκατάστασης Ασθενών, Μονάδα Παρηγορητικής Φροντίδας και Χώρο Φιλοξενίας Συνοδών για την κάλυψη όλων των αναγκών. Η νέα αυτή δομή θα βελτιώσει τις υπηρεσίες υγείας για τους ασθενείς στη Βόρεια Ελλάδα, συμβάλλοντας παράλληλα στην περιφερειακή ανάπτυξη και προσφέροντας σύγχρονες συνθήκες εργασίας για το ιατρικό και νοσηλευτικό προσωπικό. Το έργο εκτιμάται ότι θα ολοκληρωθεί μέχρι το τέλος του 2030.

Η επένδυση ΤΑΑ «**Δημιουργία συστήματος Νοσοκομειακής Φροντίδας στο Σπίτι**» επικεντρώνεται στην ανάπτυξη ενός συστήματος κατ' οίκον φροντίδας για ασθενείς με σύνθετα προβλήματα υγείας. Η κατ' οίκον φροντίδα συνδυάζεται με οργανωμένη υποστήριξη από μονάδες υγείας και απευθύνεται σε παιδιά, εφήβους και ενήλικες με σοβαρές χρόνιες παθήσεις. Στόχος του προγράμματος κατ' οίκον νοσηλείας είναι η παροχή ασφαλούς, μακροχρόνιας, ολιστικής και εξατομικευμένης φροντίδας στους ασθενείς, η μείωση του κινδύνου μόλυνσης από ανθεκτικά μικρόβια και νοσοκομειακές λοιμώξεις και η παρακολούθηση πραγματοποίησης μακροχρόνιας θεραπείας από τους ασθενείς. Επιπλέον, η επένδυση αναμένεται να μειώσει το άμεσο και έμμεσο κόστος περίθαλψης, τόσο για τα συστήματα υγειονομικής περίθαλψης, όσο και για τους ασθενείς και τις οικογένειές τους. Συνολικά, η πρωτοβουλία, η οποία αναμένεται να ολοκληρωθεί έως το 2026, αποσκοπεί στη διατήρηση πόρων για το εθνικό σύστημα υγειονομικής περίθαλψης, βελτιώνοντας παράλληλα την ποιότητα ζωής των ασθενών με χρόνιες παθήσεις και των φροντιστών τους.

Η επένδυση ΤΑΑ «**Ψηφιακός μετασχηματισμός του τομέα της υγείας**» στοχεύει στη βελτίωση της ποιότητας της υγειονομικής περίθαλψης, στην ενίσχυση της ασφάλειας των ασθενών, μέσω νέων καινοτόμων υπηρεσιών και στη δημιουργία ενός αποδοτικότερου και πιο αποτελεσματικού συστήματος υγείας. Ταυτόχρονα, το έργο θα προωθήσει την ισότιμη πρόσβαση σε υπηρεσίες υγειονομικής περίθαλψης για όλους τους πολίτες, ανεξάρτητα από τον τόπο διαμονής τους, ενώ θα βελτιώσει τη διαφάνεια, τη συνεργασία και την επικοινωνία μεταξύ των επαγγελματιών υγείας. Θα ενισχύσει επίσης την ενεργό συμμετοχή των ασθενών στη διαχείριση της υγείας τους και στη λήψη ενημερωμένων ιατρικών αποφάσεων. Η επένδυση περιλαμβάνει την υλοποίηση πέντε βασικών υποέργων: την ανάπτυξη του Εθνικού Ηλεκτρονικού Φακέλου Υγείας, την πλήρη εφαρμογή του προγράμματος ψηφιακής διαχείρισης του καρκίνου, την επέκταση της κάλυψης του Εθνικού Δικτύου Τηλεϊατρικής, τη βελτίωση της ψηφιακής ετοιμότητας των νοσοκομείων και τον ψηφιακό μετασχηματισμό του Εθνικού Οργανισμού Παροχής Υπηρεσιών Υγείας (ΕΟΠΥΥ). Συνολικά, η υλοποίηση του έργου, η οποία αναμένεται να ολοκληρωθεί έως το 2026, αναμένεται να συμβάλει στη δημιουργία βελτιωμένων, αποτελεσματικών, χωρίς αποκλεισμούς, ασφαλών, καινοτόμων και διαλειτουργικών ψηφιακών δημόσιων υπηρεσιών στη χώρα.

ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ/ΕΠΕΝΔΥΣΗ	RRF/ MFF	CSR	ΚΟΙΝΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ
Μεταρρύθμιση 1: Εφαρμογή και έκδοση του Προσωρινού Αριθμού Υγείας για τους κρατούμενους (ΠΑΥΠΕΚ)	-	2023.CSR 3.1 2022.CSR 3.1	Κοινωνική και Οικονομική Ανθεκτικότητα
Μεταρρύθμιση 2: Αναβάθμιση της Αστυνομικής Ακαδημίας και της Ανώτατης Αστυνομικής Εκπαίδευσης	-	2020.CSR 3.8 2019.CSR 2.6 2019.CSR 2.5	Κοινωνική και Οικονομική Ανθεκτικότητα
Επένδυση 1 : Ολοκληρωμένη διαχείριση των εξωτερικών συνόρων για την αντιμετώπιση της παράτυπης μετανάστευσης και της διασυνοριακής εγκληματικότητας, μέσω της τεχνητής νοημοσύνης και των εργαλείων πληροφορικής	MFF	2019.CSR 2.3	Αμυντικές Ικανότητες
Επένδυση 2: Επέκταση του τεχνητού εμποδίου (φράχτη) κατά μήκος της οριογραμμής στον Έβρο			Αμυντικές Ικανότητες
Επένδυση 3: Πληροφοριακά συστήματα για τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας στη διαχείριση των εξωτερικών συνόρων- Σύστημα Εισόδου-Εξόδου	MFF	2020.CSR 3.9 2019.CSR 2.3	Αμυντικές Ικανότητες
Επένδυση 4: Ψηφιακός μετασχηματισμός στον τομέα προστασίας του πολίτη	-	2020.CSR 3.9 2019.CSR 2.3	Δίκαιη πράσινη και ψηφιακή Μετάβαση

Ο «Προσωρινός Αριθμός Υγειονομικής Περίθαλψης Κρατούμενου (ΠΑΥΠΕΚ)» είναι μια μεταρρύθμιση που ξεκίνησε το 2023 με την έκδοση της σχετικής Κοινής Υπουργικής Απόφασης, με στόχο την παροχή πλήρους πρόσβασης στην υγειονομική περίθαλψη (νοσοκομειακή και ιατρική περίθαλψη). Σχεδιάστηκε ειδικά, για τους κρατούμενους που δεν διαθέτουν Αριθμό Μητρώου Κοινωνικής Ασφάλισης (ΑΜΚΑ) ή Προσωρινό Αριθμό Ασφάλισης και Υγειονομικής Περίθαλψης Αλλοδαπού (ΠΑΑΥΠΑ), λόγω μη τήρησης των νόμιμων προϋποθέσεων, σχετικά με τη νόμιμη διαμονή. Ο αριθμός ΠΑΥΠΕΚ παραμένει ενεργός και σε ισχύ κατά τη διάρκεια της κράτησης του δικαιούχου στα Σωφρονιστικά Καταστήματα της χώρας. Η μεταρρύθμιση αυτή συνάδει πλήρως με τις Ειδικές Συστάσεις ανά χώρα (CSRs), όσον αφορά στη διασφάλιση επαρκούς και ισότιμης πρόσβασης στην υγειονομική περίθαλψη και ανταποκρίνεται επίσης στην Κοινή Προτεραιότητα της ΕΕ που αφορά στην κοινωνική και οικονομική ανθεκτικότητα με έμφαση στον πυλώνα των κοινωνικών δικαιωμάτων (υγειονομική περίθαλψη) μέσω της προαγωγής και προστασίας της υγείας χωρίς διακρίσεις. Ταυτόχρονα, μετριάζονται οι κίνδυνοι για την υγεία των κρατούμενων από μεταδοτικές ασθένειες εντός του σωφρονιστικού συστήματος. Η ολοκλήρωση της διαλειτουργικότητας μεταξύ των ολοκληρωμένων πληροφοριακών συστημάτων (ΟΠΣ) της Γενικής Γραμματείας Αντεγκληματικής Πολιτικής και του φορέα εκτέλεσης του έργου Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση Κοινωνικής Ασφάλισης Α.Ε. (ΗΔΙΚΑ Α.Ε.) που αναμένεται να έχει επιτευχθεί μέχρι τον Απρίλιο του 2025, θα επιτρέψει την επιτάχυνση των διαδικασιών, ενώ η σχετική εγκύκλιος εφαρμογής αναμένεται να εκδοθεί μέχρι το τέλος του 2025.

Η μεταρρύθμιση για την «**Αναβάθμιση της Αστυνομικής Ακαδημίας και της Ανώτατης Αστυνομικής Εκπαίδευσης**» αποτελεί βασική πρόκληση, με στόχο την εφαρμογή ενός καινοτόμου πλαισίου ως προς τη δομή και τη λειτουργία της Αστυνομικής Ακαδημίας, κατά τα πρότυπα των πανεπιστημιακών ιδρυμάτων της χώρας. Η δράση ακολουθεί τις Ειδικές Συστάσεις ανά χώρα (CSRs) για την εκπαίδευση και τις δεξιότητες, παράλληλα με την πρώτη βασική αρχή του Ευρωπαϊκού Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων που αναφέρεται στην εκπαίδευση, την κατάρτιση και τη δια βίου μάθηση, και υπάγεται στην κοινή προτεραιότητα για την κοινωνική και οικονομική ανθεκτικότητα. Ειδικότερα, το νέο σχέδιο νόμου για την αναδιάρθρωση της Αστυνομίας που περιλαμβάνει διατάξεις για την αναβάθμιση της Αστυνομικής Ακαδημίας και της Ανώτατης Αστυνομικής Εκπαίδευσης, παρουσιάστηκε στο Υπουργικό Συμβούλιο στις 28 Αυγούστου 2024, με πρόβλεψη να κατατεθεί προς ψήφιση στη Βουλή τον Νοέμβριο του 2024. Η αναβάθμιση της Αστυνομικής Ακαδημίας θα επιτευχθεί με την εισαγωγή προηγμένων προγραμμάτων σπουδών, την υιοθέτηση και εφαρμογή σύγχρονων εκπαιδευτικών μεθόδων, με έμφαση στην ποιότητα της εκπαίδευσης και τις διαδικασίες αξιολόγησης. Στο πλαίσιο αυτό, πρόκειται να δημιουργηθούν εκπαιδευτικές μονάδες, οι οποίες θα παρέχουν εξειδικευμένη εκπαίδευση στους συνοριοφύλακες, οι οποίοι είναι αρμόδιοι για την καταπολέμηση της παράνομης μετανάστευσης ή τους Ειδικούς Φρουρούς της Ελληνικής Αστυνομίας που αναλαμβάνουν κατά κύριο λόγο τη φύλαξη ευάλωτων στόχων και την εκτέλεση περιπολιών. Επιπλέον, θα δοθεί έμφαση στη δια βίου μάθηση και κατάρτιση. Η μεταρρύθμιση αναμένεται να ολοκληρωθεί έως τον Δεκέμβριο του 2025, με την έκδοση της απαραίτητης δευτερογενούς νομοθεσίας.

Η Ελλάδα, σε μια προσπάθεια να ενισχύσει τους ελέγχους και την επιτήρηση στα σύνορα (χερσαία, θαλάσσια, εναέρια) και να αποτρέψει τις παράνομες εισόδους με αυξημένη αποτελεσματικότητα, αναβαθμίζοντας παράλληλα τις δυνατότητες επιτήρησης με την ανάπτυξη συστημάτων πληροφορικής, **εισήγαγε τρεις σημαντικές επενδύσεις:**

Η επένδυση «**Ολοκληρωμένη διαχείριση των εξωτερικών συνόρων για την αντιμετώπιση της παράτυπης μετανάστευσης και του λαθρεμπορίου, μέσω της τεχνητής νοημοσύνης και των εργαλείων πληροφορικής**» αντικατοπτρίζει την ανάγκη βελτίωσης της συνοριακής επιτήρησης, σε ευθυγράμμιση με την Κοινή Προτεραιότητα της ΕΕ για την ενίσχυση των αμυντικών δυνατοτήτων μέσω ψηφιακών τεχνολογιών. Η επένδυση περιλαμβάνει δύο μεγάλα υποέργα, το «REACTION» και το «PROTECTDOME». Μέσω της Δράσης «**REal-time Artificial Intelligence for BOrders Surveillance via RPAS data aNalytics to support Law Enforcement Agencies (REACTION)**», που χρηματοδοτείται από το Μέσο Χρηματοδοτικής Στήριξης για τη Διαχείριση των Συνόρων και την Πολιτική Θεωρήσεων (BMVI), η Ελλάδα στοχεύει στην ανάπτυξη και ενσωμάτωση μιας σύγχρονης πλήρως λειτουργικής ολιστικής πλατφόρμας επιτήρησης και προειδοποίησης νέας γενιάς που παρέχει δυνατότητα επιτήρησης σε απομακρυσμένες, παραμεθόριες περιοχές, ως αποτελεσματικό μέσο έγκαιρης προειδοποίησης σε κρίσιμες καταστάσεις. Η ένταξη του έργου εγκρίθηκε από την αρμόδια Διαχειριστική Αρχή τον Μάρτιο του 2024 και έχει προγραμματιστεί να ολοκληρωθεί τον Δεκέμβριο του 2025.

Παράλληλα, η «**Ειδική Δράση PROTECTDOME: PROTECTion DOME for public spaces against rogue drones**» που συγχρηματοδοτείται από το Ταμείο Εσωτερικής Ασφάλειας (TEA), έχει ως αντικείμενο την ανάπτυξη ενός αυτόνομου συστήματος επίγνωσης της κατάστασης με τη χρήση αλγορίθμων για τον εντοπισμό, την παρακολούθηση και την αντιμετώπιση εχθρικών μη επανδρωμένων εναέριων συστημάτων (UAS). Η επένδυση προβλέπεται να ενισχύσει τις

δυνατότητες των υφιστάμενων συστημάτων. Η σύσταση κοινοπραξίας πραγματοποιήθηκε τον Ιανουάριο του 2024 και ο διαγωνισμός αναμένεται να ανακοινωθεί τον Οκτώβριο του 2024. Μέσω της υλοποίησης αυτού του έργου, το οποίο εκτιμάται ότι θα ολοκληρωθεί τον Ιούνιο του 2026, οι εταίροι της κοινοπραξίας, καθώς και οι Αρχές Επιβολής του Νόμου των κρατών μελών της ΕΕ, θα είναι σε θέση να κατανοήσουν απειλές από μη φιλικά UAS, προκειμένου να ενισχύσουν την επιχειρησιακή τους ικανότητα και ετοιμότητα και να λάβουν τα σχετικά αντίμετρα απέναντί τους.

Επιπλέον, σύμφωνα με την Κοινή Προτεραιότητα της ΕΕ για την ενίσχυση των αμυντικών δυνατοτήτων, η Ελλάδα ενέκρινε την **επένδυση «Επέκταση του τεχνητού εμποδίου (φράχτη) κατά μήκος της οριογραμμής στον Έβρο»**. Στόχος του έργου είναι να αποτρέψει κάθε παράνομη διέλευση των συνόρων στα εξωτερικά σύνορα της ΕΕ με την Τουρκία, συμβάλλοντας με αυτό τον τρόπο στη μείωση της έντονης μεταναστευτικής πίεσης που παρατηρήθηκε στο πρόσφατο παρελθόν. Η επέκταση περιλαμβάνει την κατασκευή φράχτη μήκους 35 χιλιομέτρων, ολοκληρώνοντας συνολικά 70 χιλιόμετρα του Τεχνητού Εμποδίου στα ανατολικά χερσαία σύνορα, καθώς και την αναβάθμιση των υφιστάμενων υποδομών και την ανέγερση υπερυψωμένων παρατηρητηρίων.

Η επένδυση **«Πληροφοριακά συστήματα για τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας στη διαχείριση των εξωτερικών συνόρων- Σύστημα Εισόδου-Εξόδου»**, εντάσσεται στο πλαίσιο του ευρύτερου έργου Entry-Exit System (EES) της ΕΕ που εισάγει ένα νέο κεντρικό ψηφιακό συνοριακό σύστημα για την ενίσχυση της ασφάλειας των εξωτερικών συνόρων Σένγκεν. Η επένδυση συνδέεται με την Κοινή Προτεραιότητα της ΕΕ για την επαύξηση των αμυντικών δυνατοτήτων δεδομένου ότι υποστηρίζει τη διαχείριση των συνόρων, ενώ παράλληλα υποστηρίζει τις ψηφιακές τεχνολογίες, βελτιώνει την αποτελεσματικότητα και ενισχύει την ψηφιοποίηση της δημόσιας διοίκησης. Το EES ενσωματώνει ένα αυτοματοποιημένο σύστημα πληροφορικής που καταγράφει ταξιδιώτες από προορισμούς τρίτων χωρών και αναμένεται να συμβάλει στην πρόληψη της παράτυπης μετανάστευσης με τον αποτελεσματικότερο και ταχύτερο εντοπισμό των υπεράριθμων ταξιδιωτών και των περιπτώσεων απάτης ταυτότητας, ενισχύοντας με αυτό τον τρόπο τα ζητήματα ασφάλειας που σχετίζονται με το οργανωμένο έγκλημα ή την τρομοκρατία. Επιπλέον, συστήματα αυτοεξυπηρέτησης-SSS (e-Gates) έχουν εγκατασταθεί στις Υπηρεσίες Ελέγχου Διαβατηρίων της πλειονότητας των ελληνικών αεροδρομίων. Η επένδυση συγχρηματοδοτείται από το Μέσο Χρηματοδοτικής Στήριξης για τη Διαχείριση των Συνόρων και την Πολιτική Θεωρήσεων (BMVI). Το 90% των Εθνικών Συνοριακών Σημείων EES αναμένεται να είναι λειτουργικά μέχρι το τέλος του 2024, ενώ το 2025 αναμένεται να έχει εγκατασταθεί η σχετική υποδομή σε όλα τα Εθνικά Συνοριακά Σημεία EES και να έχουν ολοκληρωθεί οι σχετικές επιχειρησιακές δοκιμές.

Η επένδυση **«Ψηφιακός μετασχηματισμός στον τομέα προστασίας του πολίτη»** στοχεύει στην παροχή ευκολότερης πρόσβασης στις υπηρεσίες της Ελληνικής Αστυνομίας στο ευρύ κοινό, καθώς και στην ενίσχυση της αποτελεσματικότητας μέσω της αυξημένης διαφάνειας και της μείωσης του διοικητικού κόστους και των καθυστερήσεων. Η επένδυση συνδέεται με την Κοινή Προτεραιότητα της ΕΕ για δίκαιη πράσινη και ψηφιακή μετάβαση, με την υιοθέτηση ψηφιακών τεχνολογιών για τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας και την ψηφιοποίηση της δημόσιας διοίκησης. Στο πλαίσιο αυτό, η πλήρης επιχειρησιακή αξιοποίηση της δράσης "SMART POLICING" σε εθνικό επίπεδο αναμένεται μέχρι το τέλος του 2025.

Παράλληλα μέχρι το τέλος του 2025 και πέραν των ήδη παρεχόμενων 40 ψηφιακών υπηρεσιών υπηρεσίες της Ελληνικής Αστυνομίας, από την Ενιαία Ψηφιακή Πύλη Δημόσιας Διοίκησης (gov.gr) θα είναι διαθέσιμες νέες υπηρεσίες, όπως η ηλεκτρονική διακίνηση δικαιολογητικών για την έκδοση διαβατηρίων, αδειών Υγειονομικού Ενδιαφέροντος και αδειών οπλοφορίας και οπλοκατοχής.

Επίσης, η ψηφιοποίηση των διαδικασιών όσον αφορά στη βεβαίωση των τροχαίων παραβάσεων αποτελεί μια καινοτόμο πρωτοβουλία που στοχεύει στη βελτίωση της καθημερινότητας των πολιτών χωρίς αποκλεισμούς, παράλληλα με τη μείωση της γραφειοκρατίας και την απλοποίηση των διαδικασιών κυκλοφορίας, με απώτερο σκοπό την αναβάθμιση της ποιότητας των δημόσιων υπηρεσιών. Η πρωτοβουλία υλοποιείται πιλοτικά στην Περιφέρεια Αττικής και στην Π.Ε. Θεσσαλονίκης και αναμένεται να επεκταθεί σε όλη την επικράτεια το 2025.

Παράλληλα, η Ελληνική Αστυνομία αναπτύσσει λογισμικό τεχνητής νοημοσύνης για τη διερεύνηση και ψηφιακή ανίχνευση εγκλημάτων που αφορούν στη σεξουαλική κακοποίηση ανηλίκων. Όσον αφορά δε στη συνδρομή προς τα θύματα ενδοοικογενειακής βίας, αναμένεται η εισαγωγή μιας διαδραστικής τεχνολογικής πλατφόρμας (CHATBOX), μέσω της οποίας θα παρέχονται πληροφορίες στα θύματα σχετικά με τα δικαιώματά τους, ενώ θα υπάρχει και η δυνατότητα απευθείας επικοινωνίας με τις αρμόδιες αστυνομικές αρχές, με την υλοποίηση του έργου να αναμένεται έως το τέλος του 2026. Επιπλέον, εντός του 2025 θα τεθεί σε πλήρη λειτουργία η πρωτότυπη εφαρμογή «SafeYOUth» για κινητά τηλέφωνα, η οποία θα παρέχει ένα ολοκληρωμένο δίκτυο προστασίας των ανηλίκων με ενημερωτικό υλικό για όλες τις μορφές βίας, κακοποίησης και παραμέλησης αυτών, μία πλατφόρμα υποβολής καταγγελιών και το κουμπί έκτακτης ανάγκης, με το οποίο οι ανήλικοι θα μπορούν να ενημερώνουν άμεσα και απρόσκοπτα τις αστυνομικές υπηρεσίες σε περιπτώσεις άμεσου κινδύνου και κάθε είδους Έκτακτης Ανάγκης.

Τέλος, η αναβαθμισμένη έκδοση του Ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Συστήματος της Γενικής Γραμματείας Αντεγκληματικής Πολιτικής θα ολοκληρωθεί έως τον Απρίλιο του 2025 και θα επικεντρωθεί στην ενίσχυση της διοικητικής αποτελεσματικότητας και παραγωγικότητας, αυξάνοντας παράλληλα τη διαφάνεια και την ασφάλεια των δεδομένων. Επιπλέον, θα ενισχύσει τη λήψη αποφάσεων και τη διαλειτουργικότητα με τρίτους, με αποτέλεσμα τη συνολική βελτίωση των λειτουργιών της Γενικής Γραμματείας. Επιπρόσθετα, τέσσερις νέες ψηφιακές υπηρεσίες της Γενικής Γραμματείας Αντεγκληματικής Πολιτικής θα είναι διαθέσιμες στον αντίστοιχο ιστότοπο τον Απρίλιο του 2025, και πιο συγκεκριμένα: (α) ο προγραμματισμός επισκέψεων, (β) η αίτηση/έκδοση πιστοποιητικού φυλάκισης, (γ) η αίτηση/έκδοση πιστοποιητικού ηθικού, πειθαρχικού ελέγχου και (δ) η αίτηση/έκδοση ιατρικών πιστοποιητικών, διευκολύνοντας τις σχετικές διαδικασίες, διαφυλάττοντας παράλληλα τα δικαιώματα των κρατουμένων.

ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ / ΕΠΕΝΔΥΣΗ	RRF/ MFF	CSR	ΚΟΙΝΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ
ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ 1: Οργανωτική μεταρρύθμιση του σιδηροδρομικού τομέα	RRF 16982	2024 CSR 2.1 2023.CSR4.6 2022.CSR4.6 2020.CSR3.4 2020.CSR3.9 2020.CSR3.8 2019.CSR2.1 2019.CSR2.6	
ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ 2: Κινούμενα Ηλεκτρικά	MFF	2022 CSR4.1 2023 CSR4.1 2022 CSR4.6	Δίκαιη πράσινη και ψηφιακή μετάβαση
ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ 3: Δημιουργία Μητροπολιτικού Συγκοινωνιακού Φορέα για την Περιφέρεια Αττικής	MFF	2020 CSR3.4 2019 CSR2.1	Δίκαιη πράσινη και ψηφιακή μετάβαση
ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ 4: Δημιουργία Μητροπολιτικού Συγκοινωνιακού Φορέα για την Περιφέρεια Θεσσαλονίκης	MFF	2020 CSR3.4 2019 CSR2.1	Δίκαιη πράσινη και ψηφιακή μετάβαση
ΕΠΕΝΔΥΣΗ 1: Ηλεκτροκίνηση	RRF 16924	2024 CSR2.1 2023.CSR4.1 2023.CSR4.6 2022.CSR4.6 2022.CSR4.2 2022.CSR4.1 2020.CSR3.4 2020.CSR3.2 2019.CSR2.1 2019.CSR2.9	Δίκαιη πράσινη και ψηφιακή μετάβαση
ΕΠΕΝΔΥΣΗ 2: Αναβάθμιση του προαστιακού σιδηροδρόμου στη Δυτική Αττική	RRF 16892	2024 CSR 2.1 2023.CSR4.6 2022.CSR4.6 2020.CSR3.4 2019.CSR2.1 2019.CSR2.9	Δίκαιη πράσινη και ψηφιακή μετάβαση
ΕΠΕΝΔΥΣΗ 3: Ψηφιακός μετασχηματισμός του Οργανισμού Σιδηροδρόμων Ελλάδος (ΟΣΕ)	RRF 16959	2024 CSR 2.1 2020.CSR3.4 2020.CSR3.9 2020.CSR3.3 2019.CSR2.1 2019.CSR2.3	Δίκαιη πράσινη και ψηφιακή μετάβαση
ΕΠΕΝΔΥΣΗ 4: Έξυπνες Γέφυρες	RRF 16949	2024 CSR 2.1 2020.CSR3.4 2020.CSR3.9 2020.CSR3.8 2019.CSR2.1 2019.CSR2.3 2019.CSR2.6	Δίκαιη πράσινη και ψηφιακή μετάβαση

ΕΠΕΝΔΥΣΗ 5: Βόρειος Οδικός Άξονας Κρήτης (ΒΟΑΚ)	RRF 16630	2024.CSR 2.1 2020.CSR3.4 2020.CSR3.3 2019.CSR2.1	
ΕΠΕΝΔΥΣΗ 6: Αυτοκινητόδρομος Κεντρικής Ελλάδας Ε-65: Τρίκαλα – Εγνατία Οδός	RRF 16628	2024.CSR 2.1 2020.CSR3.4 2020.CSR3.3 2019.CSR2.1	
ΕΠΕΝΔΥΣΗ 7: Αναβάθμιση υφιστάμενης σιδηροδρομικής γραμμής Αλεξανδρούπολη – Ορμένιο	MFF	2023.CSR4.6 2022.CSR4.6 2020.CSR3.4 2019.CSR2.1 2019.CSR2.9	Δίκαιη πράσινη και ψηφιακή μετάβαση
ΕΠΕΝΔΥΣΗ 8: Νέο Αεροδρόμιο στο Καστέλλι	MFF	2020.CSR3.4 2019.CSR2.1 2019.CSR2.9	
ΕΠΕΝΔΥΣΗ 9: Αυτοκινητόδρομος Πάτρα - Πύργος	MFF	2020.CSR3.4 2019.CSR2.1 2019.CSR2.9	
ΕΠΕΝΔΥΣΗ 10: Κατασκευή νέας σιδηροδρομικής γραμμής Νέα Καρβάλη - Τοξότες	MFF	2023.CSR4.6 2022.CSR4.6 2020.CSR3.4 2019.CSR2.1 2019.CSR2.9	Δίκαιη πράσινη και ψηφιακή μετάβαση

Η ηλεκτροκίνηση του ελληνικού συστήματος μεταφορών και η ανάπτυξη βιώσιμων μέσω μεταφοράς, με την αντικατάσταση παλαιών λεωφορείων και ταξί με νέα ηλεκτρικά, καθώς και με την παροχή στήριξης για την ανάπτυξη δημοσίως προσβάσιμων υποδομών φόρτισης σε όλη τη χώρα, προωθείται μέσω της επένδυσης «**Ηλεκτροκίνηση**». Ειδικότερα, τα «Πράσινα ταξί», αποτελεί ένα πρόγραμμα επιδότησης για την αγορά/μίσθωση ηλεκτρικών ταξί, μηδενικών εκπομπών, με υποχρεωτική απόσυρση των παλαιών (κατηγορίας Euro 5 και παλαιότερα). Επιπλέον, ένα άλλο πρόγραμμα επιδότησης, το «Φορτίζω Παντού» ξεκίνησε το 2023 και παρέχει επιδοτήσεις για την ανάπτυξη δημοσίως προσβάσιμων σημείων φόρτισης σε όλη τη χώρα, εστιάζοντας στις στρατηγικές αστικές και προαστιακές τοποθεσίες. Οι επιδοτήσεις καλύπτουν μέρος των αρχικών επενδυτικών δαπανών, συμπεριλαμβανομένου του κόστους αγοράς, εγκατάστασης και σύνδεσης με το δίκτυο ηλεκτρικής ενέργειας των δημοσίως προσβάσιμων σταθμών φόρτισης ηλεκτρικών οχημάτων. Το πρόγραμμα επικεντρώνεται στη στήριξη της ανάπτυξης υποδομών επαναφόρτισης υψηλής ισχύος. Η επένδυση αναμένεται να ολοκληρωθεί έως το 2026.

Μία άλλη σχετική επένδυση αποτελεί το έργο της «**Αναβάθμισης του προαστιακού σιδηροδρόμου στη Δυτική Αττική**» το οποίο στοχεύει στην κατασκευή νέας γραμμής του Προαστιακού Σιδηροδρόμου από τα Άνω Λιόσια έως τα Μέγαρα, εντός του υφιστάμενου σιδηροδρομικού διαδρόμου της παλαιάς σιδηροδρομικής γραμμής προς Πελοπόννησο. Το συνολικό μήκος της νέας γραμμής του προαστιακού θα είναι 36 χλμ. Η εν λόγω επέκταση θα συμβάλλει στην οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή, προωθώντας τη συνδεσιμότητα σε μια περιοχή όπου ο τομέας της εφοδιαστικής έχει σημαντικές δυνατότητες ανάπτυξης. Η επένδυση αναμένεται να ολοκληρωθεί έως το 2026.

Επιπροσθέτως, ο «**Ψηφιακός Μετασχηματισμός του Οργανισμού Σιδηροδρόμων Ελλάδος (ΟΣΕ)**» αποτελεί σημαντική επένδυση στις υποδομές, με την εγκατάσταση ειδικής τεχνολογίας και κεραιών για μετάδοση σήματος σε όλο το δίκτυο, επιτρέποντας την ανοικτή τηλεπικοινωνιακή πρόσβαση και καλύπτοντας τις λειτουργικές ανάγκες των τρένων αλλά και των επιβατών. Η εγκατάσταση υποδομών για υψηλής ταχύτητας πρόσβαση στο διαδίκτυο, οι τηλεματικές υπηρεσίες και η «έξυπνη» έκδοση εισιτηρίων στους σιδηροδρομικούς σταθμούς συγκαταλέγονται στους στόχους του έργου, προσφέροντας υψηλής ποιότητας επιβατικές υπηρεσίες που συμβάλλουν στην ενιαία αγορά της ΕΕ. Η επένδυση αναμένεται να ολοκληρωθεί έως το 2026.

Η επένδυση «**Έξυπνες Γέφυρες**» θα συμβάλλει στην «έξυπνη» και προληπτική συντήρηση των γεφυρών σε όλη τη χώρα. Στόχος του έργου είναι να εξοπλιστούν οι γέφυρες με ειδικά συστήματα που θα μετρούν τη μετατόπιση τους σε πραγματικό χρόνο (Φάση I) και με ασύρματους αισθητήρες τροφοδοτούμενους από ηλιακούς συλλέκτες (Φάση II), με τη συνακόλουθη βελτίωση του επιπέδου ασφαλείας των γεφυρών και την πρόληψη μελλοντικών ατυχημάτων που οφείλονται είτε στη διέλευση βαρέων οχημάτων είτε στην κλιματική αλλαγή. Η επένδυση αποτελείται από δύο υποέργα: Έξυπνες γέφυρες — Φάση I και Έξυπνες Γέφυρες των Περιφερειών — Φάση II. Το έργο αποσκοπεί στην ενίσχυση της ενιαίας αγοράς της ΕΕ με αντίκτυπο τόσο στο διασυνοριακό εμπόριο όσο και στη διασυνοριακή συνεργασία μεταξύ κρατών με τη βελτίωση του δικτύου μεταφορών που συνδέει το κράτος με άλλες χώρες. Η επένδυση αναμένεται να ολοκληρωθεί έως το 2026.

Παράλληλα με τις παραπάνω επενδύσεις, η κατασκευή του «**Βόρειου Οδικού Άξονα Κρήτης (ΒΟΑΚ)**» συνδέει τις τέσσερις μεγάλες πόλεις της Κρήτης (Χανιά, Ρέθυμνο, Ηράκλειο και Άγιος Νικόλαος) και αποτελεί μέρος του Διευρωπαϊκού Δικτύου Μεταφορών (ΔΕΔ-Μ). Η επένδυση αποτελείται από τρία υποέργα. Το υποέργο 1 περιλαμβάνει το τμήμα Χανιά – Ηράκλειο και είναι ένας αυτοκινητόδρομος με διόδια μήκους περίπου 156 χιλιομέτρων που θα κατασκευαστεί και θα λειτουργήσει με σύμβαση παραχώρησης. Το υποέργο 2 περιλαμβάνει το τμήμα Χερσόνησος-Νεάπολη, μήκους περίπου 22,4 χλμ., που θα κατασκευαστεί μέσω σύμπραξης δημόσιου και ιδιωτικού τομέα (ΣΔΙΤ), ενώ το υποέργο 3 περιλαμβάνει το τμήμα Νεάπολη – Άγιος Νικόλαος, μήκους περίπου 14,5 χλμ., που θα κατασκευαστεί ως δημόσιο έργο. Στόχος του αυτοκινητόδρομου είναι η βελτίωση της προσβασιμότητας μεταξύ των μεγάλων πόλεων της Κρήτης και όλων των μεγάλων λιμένων και αεροδρομίων του νησιού, η μείωση του χρόνου μετακίνησης, η αύξηση του επιπέδου εξυπηρέτησης και οδικής ασφάλειας και η ενίσχυση των περιφερειακών μεταφορικών δραστηριοτήτων, τόσο για την επιβατική όσο και για την εμπορευματική κυκλοφορία.

Το έργο «**Αυτοκινητόδρομος Ε65 - Βόρειο Τμήμα**» αποσκοπεί στην ολοκλήρωση της κατασκευής (κεντρικός δρόμος, δρόμοι εξυπηρέτησης/δρόμοι σύνδεσης και συμπληρωματικές εργασίες) ενός αυτοκινητοδρόμου μήκους 70,47 χλμ. που συνδέει τα Τρίκαλα με την Εγνατία Οδό. Η κατασκευή του χωρίζεται σε δύο υποέργα: Τμήμα Α/Κ Τρικάλων – Α/Κ Γρεβενών και Τμήμα Α/Κ Γρεβενών – Α/Κ Εγνατίας. Ο αυτοκινητόδρομος, ο οποίος θα βελτιώσει τη συνδεσιμότητα μεταξύ της Νότιας Ελλάδας, της Θεσσαλίας και της Δυτικής Μακεδονίας, αφενός, και των Δυτικών Βαλκανίων και της υπόλοιπης Ευρώπης (μέσω του λιμένα της Ηγουμενίτσας), αφετέρου, αποτελεί μέρος του Διευρωπαϊκού Δικτύου Μεταφορών (ΔΕΔ-Μ). Ως εκ τούτου, η επένδυση είναι ζωτικής σημασίας για τη λειτουργία της ενιαίας αγοράς της ΕΕ,

καθώς συμβάλλει στο διασυνοριακό εμπόριο και διευκολύνει τη διασυνοριακή συνεργασία. Η επένδυση αναμένεται να ολοκληρωθεί έως το 2026.

Για την ενίσχυση και βελτίωση του σιδηροδρομικού δικτύου της Ελλάδας, καθώς και για την ενίσχυση του ρόλου της Ελλάδας στον τομέα της εφοδιαστικής, προωθείται η **αναβάθμιση της υφιστάμενης σιδηροδρομικής γραμμής Αλεξανδρούπολης — Ορμενίου — Ελληνοβουλγαρικών συνόρων**, μήκους 175 χλμ., σε διπλή σιδηροδρομική γραμμή με την εγκατάσταση συστημάτων σηματοδότησης ETCS Επιπέδου 1 και ηλεκτροκίνησης, καθώς και την αναβάθμιση των υφιστάμενων σταθμών/στάσεων και κατασκευή νέων. Η επένδυση θα υλοποιηθεί σε κατασκευαστικές φάσεις, η 1^η εκ των οποίων θα περιλαμβάνει τα έργα για την υλοποίηση της μονής γραμμής η οποία θα τεθεί σε λειτουργία. Με την ολοκλήρωσή της, θα αναβαθμιστεί ο εμπορικός και γεωστρατηγικός ρόλος των συνδεδεμένων λιμένων της χώρας, θα ενισχυθεί η διασυνοριακή σιδηροδρομική σύνδεση με τα Βαλκάνια και τη Νοτιοανατολική Ευρώπη καθώς και με την Τουρκία (μέσω του Πυθίου) και θα αναδειχθεί ο ρόλος της χώρας ως κόμβου συνδυσασμένων εμπορευματικών μεταφορών. Η επένδυση για την 1^η φάση κατασκευής αναμένεται να ολοκληρωθεί έως το τέλος του 2028.

Μία εμβληματική μεταρρύθμιση είναι η «**Οργανωτική μεταρρύθμιση του σιδηροδρομικού τομέα**». Λόγω των παράλληλων αρμοδιοτήτων των τριών οργανισμών (ΟΣΕ, ΕΡΓΟΣΕ και ΓΑΙΑΟΣΕ) και της περιπλοκότητας των διεπαφών τους, κατέστη υπερβολικά πολύπλοκος ο ολοκληρωμένος σχεδιασμός, ο συντονισμός, η ανάπτυξη, η διατήρηση και η διαχείριση του σιδηροδρομικού δικτύου. Ως εκ τούτου, ένας νέος ενιαίος δημόσιος φορέας θα ενσωματώσει τον ΟΣΕ, την ΕΡΓΟΣΕ και επιλεγμένες δραστηριότητες της ΓΑΙΑΟΣΕ και θα αναλάβει πλήρως το ρόλο, τις υποχρεώσεις και τις αρμοδιότητες του Διαχειριστή Σιδηροδρομικής Υποδομής, όπως περιγράφεται στο ευρωπαϊκό θεσμικό πλαίσιο, καθιστώντας τον μοναδικό υπεύθυνο φορέα για όλες τις μελέτες και εργασίες στο σιδηροδρομικό δίκτυο. Επιπλέον, προβλέπεται η πρόσληψη εταιρείας με αποδεδειγμένα υψηλή τεχνική και διοικητική εμπειρία στη διαχείριση και λειτουργία παρόμοιων σιδηροδρομικών φορέων, κατόπιν Διεθνούς Διαγωνισμού, ως «Τεχνικός Σύμβουλος Διοίκησης» των «Ελληνικών Σιδηροδρόμων» («Νέος ΟΣΕ»). Αυτή η μεταρρύθμιση στηρίζει την ανταγωνιστικότητα του ελληνικού σιδηροδρομικού δικτύου και διευκολύνει την ανάπτυξη αποτελεσματικών ευρωπαϊκών προτύπων, συμβάλλοντας στην ενιαία αγορά της ΕΕ. Στόχος της μεταρρύθμισης είναι να καταστεί ο ελληνικός σιδηροδρομικός τομέας περισσότερο ασφαλής, αποτελεσματικός, ολοκληρωμένος, σύγχρονος και ανταποκρινόμενος στη ζήτηση των πελατών. Η μεταρρύθμιση αναμένεται να ολοκληρωθεί έως το 2026.

Προς την κατεύθυνση της ενίσχυσης της ηλεκτροκίνησης και της μείωσης των εκπομπών αερίων, οι ελληνικές αρχές προχώρησαν στην υλοποίηση προγραμμάτων επιδότησης υπό τον τίτλο «**Κινούμαι Ηλεκτρικά**»- 2^{ος} και 3^{ος} Κύκλος. Τα προγράμματα επιδότησης αφορούν την αγορά/μίσθωση ηλεκτρικών οχημάτων και ιδιωτικών φορτιστών, με στόχο την προώθηση της ηλεκτροκίνησης και της βιώσιμης κινητικότητας. Η μεταρρύθμιση (3ος κύκλος) αναμένεται να ολοκληρωθεί έως το τέλος του 2025.

Ένα άλλο μεταρρυθμιστικό μέτρο που σχετίζεται με την Οδική Ασφάλεια είναι η «**Δημιουργία Μητροπολιτικού Συγκοινωνιακού Φορέα για την Περιφέρεια Αττικής**». Ο νέος αυτός φορέας θα έχει συντονιστικό ρόλο, καλύπτοντας γεωγραφικά την Περιφέρεια Αττικής και εμπλέκοντας όλους τους αρμόδιους φορείς, με στόχο την ολοκληρωμένη αντιμετώπιση του κυκλοφοριακού προβλήματος. Το Υπουργείο Υποδομών και Μεταφορών θα παρέχει υπηρεσίες υποστήριξης για

τη σύσταση και την έναρξη λειτουργίας του Οργανισμού. Η μεταρρύθμιση αναμένεται να ολοκληρωθεί έως το τέλος του 2025. Αντίστοιχα, προβλέπεται η «**Δημιουργία Μητροπολιτικού Συγκοινωνιακού Φορέα για την Περιφέρεια Θεσσαλονίκης**». Ο νέος αυτός φορέας θα έχει συντονιστικό ρόλο, καλύπτοντας γεωγραφικά την περιοχή της Θεσσαλονίκης και εμπλέκοντας όλους τους σχετικούς φορείς, με στόχο την ολοκληρωμένη αντιμετώπιση του κυκλοφοριακού προβλήματος. Το Υπουργείο Υποδομών και Μεταφορών θα παρέχει υπηρεσίες υποστήριξης για τη σύσταση και την έναρξη λειτουργίας του Οργανισμού. Η μεταρρύθμιση αναμένεται να ολοκληρωθεί έως το τέλος του 2025.

Η κατασκευή της **νέας μονής σιδηροδρομικής γραμμής Νέα Καρβάλη - Τοξότες και η σύνδεση του Σιδηροδρομικού Σταθμού Νέας Καρβάλης με το Εμπορευματικό Λιμάνι Καβάλας (Φίλιππος)** θα ολοκληρώσουν το τμήμα της σιδηροδρομικής σύνδεσης Θεσσαλονίκης — Καβάλας — Αλεξανδρούπολης που λείπει κατά μήκος των διαδρόμων BBA (Βαλτική Θάλασσα-Μαύρη Θάλασσα - Αιγαίο) και Sea2Sea. Η επένδυση θα υλοποιηθεί σε κατασκευαστικές φάσεις, η 1η από τις οποίες περιλαμβάνει την κατασκευή μονής σιδηροδρομικής γραμμής, μήκους 31,80 χλμ. από Νέα Καρβάλη προς Τοξότες, την κατασκευή μονής σιδηροδρομικής γραμμής 5,3 χλμ., η οποία θα συνδέει το Σιδηροδρομικό Σταθμό Νέας Καρβάλης με το Εμπορευματικό Λιμάνι Καβάλας, την κατασκευή 5 σιδηροδρομικών στάσεων/σταθμών (2 για επιβάτες, 2 για εμπορευματικές μεταφορές και ένα πρατήριο καυσίμων για τον ΟΣΕ στους Τοξότες). Τα συστήματα σηματοδότησης ETCS Επιπέδου 1 και ηλεκτροκίνησης στη νέα γραμμή θα εγκατασταθούν σε μεταγενέστερη φάση. Μετά την ολοκλήρωσή της, θα αναβαθμιστεί ο εμπορικός και γεωστρατηγικός ρόλος των συνδεδεμένων λιμένων της χώρας, θα ενισχυθεί η διασυνοριακή σιδηροδρομική σύνδεση με τα Βαλκάνια και τη Νοτιοανατολική Ευρώπη και θα αναδειχθεί ο ρόλος της χώρας ως κόμβου συνδυασμένων εμπορευματικών μεταφορών. Η επένδυση για την 1η κατασκευαστική φάση αναμένεται να ολοκληρωθεί έως το τέλος του 2028.

Το έργο του «**Αυτοκινητόδρομου Πάτρα – Πύργος**» αφορά τη χρηματοδότηση - σχεδιασμό - κατασκευή - λειτουργία και συντήρηση του οδικού τμήματος Πάτρα - Πύργος μήκους 74,5 χλμ. (Σύμβαση Παραχώρησης) που θα γίνει με επιμήκυνση της υφιστάμενης Εθνικής Οδού για τα πρώτα 13 χλμ. ενώ τα υπόλοιπα 61,5 χλμ. θα είναι νέα οδοποιία. Πρόκειται για μια κατασκευή υψηλών προδιαγραφών που περιλαμβάνει σχεδιαστική ταχύτητα 120 χλμ/ώρα, με στόχο την ομαλή ροή της κυκλοφορίας και τη βελτίωση της οδικής ασφάλειας. Ο αυτοκινητόδρομος αποτελεί μέρος του Διευρωπαϊκού Δικτύου Ανάπτυξης Αυτοκινητοδρόμων και θα βελτιώσει την οδική ασφάλεια και την πρόσβαση στη Δυτική Πελοπόννησο και σε περιοχές τουριστικού και αρχαιολογικού ενδιαφέροντος (Κατάκολο, Αρχαία Ολυμπία, Κυλλήνη, Αρχαία Ήλιδα κ.λπ.). Η κατασκευή του αυτοκινητόδρομου είναι απαραίτητη για την εφαρμογή του Περιφερειακού Χωροταξικού Πλαισίου και Βιώσιμης Ανάπτυξης για τη Δυτική Ελλάδα και την Πελοπόννησο (ΦΕΚ 1470 Β'/2003 και 1485 Β'/2003). Η κατασκευή αναμένεται να ολοκληρωθεί το 2025.

Το έργο του «**Νέου Αεροδρομίου στο Καστέλλι**» αφορά τη χρηματοδότηση — σχεδιασμό — κατασκευή — λειτουργία και συντήρηση του Νέου Διεθνούς Αερολιμένα Ηρακλείου Κρήτης (Συμφωνία Παραχώρησης) που θα κατασκευαστεί στην περιοχή Καστέλλι Δήμου Μινώα Πεδιάδας Περιφέρειας Κρήτης. Σύμφωνα με τη Σύμβαση Παραχώρησης, περιλαμβάνει κτίρια, υποδομές, εξοπλισμό, εγκαταστάσεις και συστήματα, συμπεριλαμβανομένου του δικτύου οδικής σύνδεσης εντός του ακινήτου. Το έργο περιλαμβάνει τη μελέτη — κατασκευή και χρηματοδότηση των οδών πρόσβασης που συνδέουν το Αεροδρόμιο με το Βόρειο Οδικό Άξονα Κρήτης (ΒΟΑΚ) και το Νότιο Οδικό Άξονα Κρήτης (ΝΟΑΚ). Το Αεροδρόμιο από την έναρξη

λειτουργίας του θα αντικαταστήσει τον υφιστάμενο εν λειτουργία Διεθνή Αερολιμένα Ηρακλείου «Ν. Καζαντζάκης» που βρίσκεται στην περιοχή της Αλικαρνασσού.

Το νέο αεροδρόμιο:

- α) στοχεύει να είναι το δεύτερο πιο πολυσύχναστο αεροδρόμιο στην Ελλάδα,
- β) θα είναι το κύριο τουριστικό αεροδρόμιο στην Ελλάδα και η κύρια πύλη για την τουριστική κίνηση στη χώρα,
- γ) είναι το μόνο διεθνές ελληνικό αεροδρόμιο που θα κατασκευαστεί με προβλεπόμενη αρχική ετήσια κίνηση άνω των 8 εκατομμυρίων επιβατών,
- δ) υπό τις παραπάνω συνθήκες, αποτελεί μείζονα αναγκαιότητα για την τουριστική υποδομή της Κρήτης και γενικότερα των γύρω νησιών και αναμένεται να συμβάλει ουσιαστικά στην αύξηση του ΑΕΠ, αφού η χώρα θα διαθέτει τρία διεθνή αεροδρόμια υψηλών προδιαγραφών (Αθήνα, Θεσσαλονίκη, Ηράκλειο).

Η κατασκευή του αναμένεται να ολοκληρωθεί το 2027.

Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας

ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ / ΕΠΕΝΔΥΣΗ	RRF / MFF	CSR	ΚΟΙΝΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ
ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ 1: Βελτιστοποίηση της χρήσης του χερσαίου και θαλάσσιου χώρου για την ανάπτυξη των ΑΠΕ και της υπεράκτιας αιολικής ενέργειας	RRF 16989	2024 CSR 2.1 2023 CSR 4.1 2023 CSR 4.3 2022 CSR 4.1 2022 CSR 4.2 2020 CSR 3.5 2019 CSR 2.2	Δίκαιη πράσινη & ψηφιακή μετάβαση
ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ 2: Κανονιστικό πλαίσιο για ένα έξυπνο δίκτυο	RRF 16991	2023 CSR 4.3 2023 CSR 4.4 2022 CSR 4.1 2022 CSR 4.2 2022 CSR 4.4 2020 CSR 3.5 2019 CSR 2.2	Ενεργειακή Ασφάλεια
ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ 3: Εργαλειοθήκη για την προώθηση της κοινής χρήσης της ενέργειας, της αυτοκατανάλωσης και των κοινοτήτων ανανεώσιμης ενέργειας	RRF 16992	2023 CSR 4.1 2023 CSR 4.3 2022 CSR 4.1 2022 CSR 4.2 2022 CSR 4.4 2022 CSR 4.5 2020 CSR 3.5 2019 CSR 2.2	Δίκαιη πράσινη & ψηφιακή μετάβαση
ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ 4: Χάρτης πορείας για καινοτόμες παρεμβάσεις ενεργειακής απόδοσης και για τον	RRF 16993	2023 CSR 4.1 2023 CSR 4.4 2022 CSR 4.1 2022 CSR 4.4	Ενεργειακή Ασφάλεια

προσδιορισμό νέων χρηματοδοτικών μέσων		2022 CSR 4.5 2020 CSR 3.4 2019 CSR 2.2	
ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ 5: Δυναμικότητα δικτύου και αποθήκευσης — προώθηση επενδύσεων αποθήκευσης	RRF 16990	2024 CSR 2.1 2023 CSR 4.1 2023 CSR 4.3 2022 CSR 4.1 2022 CSR 4.2 2022 CSR 4.3 2020 CSR 3.5 2019 CSR 2.2	Ενεργειακή Ασφάλεια
ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ 6: Αναδιάρθρωση και ενίσχυση των εσόδων του λογαριασμού ανανεώσιμων πηγών ενέργειας –συμπαραγωγής ηλεκτρισμού και θερμότητας (ΑΠΕ–ΣΗΘΥΑ)	RRF 16865	2024 CSR 2.1 2023 CSR 4.1 2023 CSR 4.3 2022 CSR 4.1 2022 CSR 4.2 2020 CSR 1.1 2020 CSR 3.3 2020 CSR 3.5 2019 CSR 2.2	Ενεργειακή Ασφάλεια
ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ 7: Θέσπιση νέου ειδικού πλαισίου χωροταξικού σχεδιασμού για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, τη βιομηχανία, τον τουρισμό και την υδατοκαλλιέργεια	RRF 16894	2024 CSR 2.1 2024 CSR 3.3 2022 CSR 4.1 2022 CSR 4.2 2020 CSR 3.5 2019 CSR 2.2	Δίκαιη πράσινη & ψηφιακή μετάβαση
ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ 8: Κατάρτιση Πολεοδομικών Σχεδίων κατ’ εφαρμογή της πολεοδομικής μεταρρύθμισης	RRF 16879	2024 CSR 2.1 2019 CSR 2.9	Δίκαιη πράσινη & ψηφιακή μετάβαση
ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ 9: Ταμείο Απανθρακοποίησης για τα ελληνικά νησιά και αξιοποίηση των πόρων του	-	2023 CSR 4.2	Δίκαιη πράσινη & ψηφιακή μετάβαση
ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ 10: Πλαίσιο αδειοδότησης για το ανανεώσιμο υδρογόνο και το βιώσιμο βιομεθάνιο	RRF 16987	2024 CSR2.1 2023 CSR4.1 2023 CSR4.3 2022 CSR4.1 2022 CSR4.2 2020 CSR3.5 2019 CSR2.2	Δίκαιη πράσινη & ψηφιακή μετάβαση
ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ 11: Κανονιστικό πλαίσιο και πλαίσιο λειτουργίας της αγοράς για τις τεχνολογίες δέσμευσης, χρήσης και αποθήκευσης διοξειδίου του άνθρακα για την προώθηση της απανθρακοποίησης της βιομηχανίας	RRF 16988	2024 CSR2.1 2023 CSR4.1 2020 CSR3.5 2019 CSR2.2	Δίκαιη πράσινη & ψηφιακή μετάβαση
ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ 12: Ίδρυση Οργανισμού Διαχείρισης Υδάτων Θεσσαλίας		2024 CSR4.2	Δίκαιη πράσινη & ψηφιακή μετάβαση
ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ 13: Αναδιάρθρωση των δημοτικών φορέων παροχής υπηρεσιών ύδρευσης			Δίκαιη πράσινη & ψηφιακή μετάβαση
ΕΠΕΝΔΥΣΗ 1: Ενεργειακή ανακαίνιση κτιρίων κατοικιών	RRF 16872/ MFF	2023 CSR 4.1 2023 CSR 4.4 2022 CSR 4.5	Δίκαιη πράσινη & ψηφιακή μετάβαση

		2022 CSR 4.4 2022 CSR 4.1 2020 CSR 3.5 2020 CSR 3.3 2019 CSR 2.2	
ΕΠΕΝΔΥΣΗ 2: Εγκατάσταση αποθήκευσης ενέργειας για την περαιτέρω διείσδυση των ΑΠΕ	RRF 16996/ MFF	2024 CSR 2.1 2023 CSR 4.1 2023 CSR 4.3 2022 CSR 4.3 2022 CSR 4.2 2022 CSR 4.1 2020 CSR 3.5 2019 CSR 2.2	Ενεργειακή Ασφάλεια
ΕΠΕΝΔΥΣΗ 3: Ενεργειακή απόδοση και προώθηση των ΑΠΕ για αυτοκατανάλωση	RRF 16994	2024 CSR 2.1 2023 CSR 4.1 2023 CSR 4.3 2023 CSR 4.4 2022 CSR 4.1 2022 CSR 4.5 2020 CSR 3.4 2019 CSR 2.2	Ενεργειακή Ασφάλεια
ΕΠΕΝΔΥΣΗ 4: Προώθηση των τεχνολογιών δέσμευσης και αποθήκευσης διοξειδίου του άνθρακα για την προώθηση της απανθρακοποίησης της βιομηχανίας	RRF 16997	2024 CSR 2.1 2023 CSR 4.1 2020 CSR 3.5 2019 CSR 2.2	Ενεργειακή Ασφάλεια
ΕΠΕΝΔΥΣΗ 5: Παρεμβάσεις για την ηλεκτρική διασύνδεση των νησιών και την αναβάθμιση του δικτύου ηλεκτρικής ενέργειας	RRF 16870 / MFF	2024 CSR 2.1 2023 CSR 4.1 2023 CSR 4.3 2022 CSR 4.1 2022 CSR 4.3 2020 CSR 3.5 2020 CSR 3.2 2019 CSR 2.2	Ενεργειακή Ασφάλεια
ΕΠΕΝΔΥΣΗ 6: Αύξηση της εγκατεστημένης ισχύος σε υποσταθμούς υψηλής τάσης / μέσης τάσης του Διαχειριστή Ελληνικού Δικτύου Διανομής Ηλεκτρικής Ενέργειας (ΔΕΔΔΗΕ) για σύνδεση νέων ΑΠΕ	RRF 16899 / MFF	2024 CSR 2.1 2023 CSR 4.1 2023 CSR 4.3 2022 CSR 4.1 2022 CSR 4.2 2022 CSR 4.3 2020 CSR 3.5 2020 CSR 3.2 2019 CSR 2.2	Δίκαιη πράσινη & ψηφιακή μετάβαση
ΕΠΕΝΔΥΣΗ 7: Στήριξη της εγκατάστασης συστημάτων αποθήκευσης για την ενίσχυση της διείσδυσης της ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές (ΑΠΕ)	RRF 16926 / MFF	2024 CSR 2.1 2023 CSR 4.3 2023 CSR 4.1 2022 CSR 4.2 2022 CSR 4.1 2020 CSR 3.5 2020 CSR 3.3 2019 CSR 2.2	Ενεργειακή Ασφάλεια
ΕΠΕΝΔΥΣΗ 8: Ενέργεια και επιχειρηματικότητα	RRF 16874 / MFF	2024 CSR 2.1 2023 CSR 4.1 2023 CSR 4.4	Δίκαιη πράσινη & ψηφιακή μετάβαση

		2022 CSR 4.5 2022 CSR 4.4 2022 CSR 4.1 2020 CSR 3.5 2020 CSR 3.3 2019 CSR 2.2	
ΕΠΕΝΔΥΣΗ 9: Ενεργειακή αναβάθμιση κτιρίων του δημόσιου τομέα	RRF 16876 / MFF	2024 CSR 2.1 2023 CSR 4.4 2023 CSR 4.1 2022 CSR 4.5 2022 CSR 4.4 2022 CSR 4.1 2020 CSR 3.5 2020 CSR 3.2 2019 CSR 2.2	Δίκαιη πράσινη & ψηφιακή μετάβαση
ΕΠΕΝΔΥΣΗ 10: Produc-E Green	RRF 16831 / MFF	2024 CSR 2.1 2023 CSR 4.1 2023 CSR 4.6 2022 CSR 4.1 2022 CSR 4.6 2020 CSR 3.3 2020 CSR 3.4 2019 CSR 2.1 2019 CSR 2.4	Δίκαιη πράσινη & ψηφιακή μετάβαση
ΕΠΕΝΔΥΣΗ 11: Εθνικό Σχέδιο Αναδάσωσης, αποκατάσταση και πρόληψη («antiNERO»), αντιδιαβρωτικά και αντιπλημμυρικά μέτρα	RRF 16849	2024 CSR 4.2 2020 CSR 3.6 2019 CSR 2.2	Δίκαιη πράσινη & ψηφιακή μετάβαση
ΕΠΕΝΔΥΣΗ 12: Υποδομές Διαχείρισης Αστικών Λυμάτων και Λυματολάσπης από την Επεξεργασία Λυμάτων	RRF 16846	2020 CSR 3.6 2020 CSR 3.3 2019 CSR 2.2 2019 CSR 2.9	Δίκαιη πράσινη & ψηφιακή μετάβαση
ΕΠΕΝΔΥΣΗ 13: 16995_ Πιλοτικά έργα για το Βιομεθάνιο και το Ανανεώσιμο Υδρογόνο	RRF 16995	2024 CSR 2.1 2023 CSR 4.3 2023 CSR 4.1 2022.CSR 4.2 2022 CSR 4.1 2020 CSR 3.5 2019 CSR 2.2	Ενεργειακή Ασφάλεια
ΕΠΕΝΔΥΣΗ 14: Υποδομές παροχής και εξοικονόμησης πόσιμου νερού	RRF 16850	2024.CSR2.1 2020.CSR3.6 2020.CSR3.3 2020.CSR3.9 2019.CSR2.2 2019.CSR2.9	Δίκαιη πράσινη & ψηφιακή μετάβαση
ΕΠΕΝΔΥΣΗ 15: Έργα παροχής πόσιμου νερού σε περιοχές με λειψυδρία			Δίκαιη πράσινη & ψηφιακή μετάβαση
ΕΠΕΝΔΥΣΗ 16: Η Προστασία της Βιοποικιλότητας ως κινητήριος μοχλός βιώσιμης ανάπτυξης	RRF 16851	2024.CSR2.1 2020.CSR3.6 2019.CSR2.2	Δίκαιη πράσινη & ψηφιακή μετάβαση
ΕΠΕΝΔΥΣΗ 17: Εντοπισμός της παράνομης δόμησης και κατασκευής με τη χρήση σύγχρονων τεχνολογικών μέσων	RRF 16960	2024.CSR2.1 2020.CSR3.9 2020.CSR3.6 2019.CSR2.3 2019.CSR2.2	Ιδιωτικές επενδύσεις και μετασχηματισμός της οικονομίας
ΕΠΕΝΔΥΣΗ 18: Αναβάθμιση του δικτύου εναέριων γραμμών του	RRF 16900	2024 CSR 2.1 2023 CSR 4.1	Ενεργειακή Ασφάλεια

Διαχειριστή Ελληνικού Δικτύου Διανομής Ηλεκτρικής Ενέργειας (ΔΕΔΔΗΕ) σε δασικές περιοχές		2023 CSR 4.3 2022 CSR 4.2 2022 CSR 4.3 2020 CSR 3.2 2020 CSR 3.6 2019 CSR 2.2	
ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ 19: Αναβαθμίσεις του δικτύου του Διαχειριστή Ελληνικού Δικτύου Διανομής Ηλεκτρικής Ενέργειας (ΔΕΔΔΗΕ) με στόχο την ενίσχυση της ανθεκτικότητας και την προστασία του περιβάλλοντος	RRF 16901	2024 CSR 2.1 2023 CSR 4.1 2023 CSR 4.3 2022 CSR 4.2 2022 CSR 4.3 2020 CSR 3.2 2020 CSR 3.6 2019 CSR 2.2	Ενεργειακή Ασφάλεια

Η Μεταρρύθμιση του ΤΑΑ για τη «Βελτιστοποίηση της χρήσης του χερσαίου και θαλάσσιου χώρου για την ανάπτυξη των ΑΠΕ και της υπεράκτιας αιολικής ενέργειας» στοχεύει στην ενίσχυση της περαιτέρω ανάπτυξης των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας (στο εξής: ΑΠΕ) στην Ελλάδα. Η μεταρρύθμιση αποτελείται από 2 πυλώνες:

Ο πρώτος πυλώνας σχετίζεται με την ενίσχυση του νομικού πλαισίου για τα υπεράκτια αιολικά πάρκα (όπως ορίζεται στο νόμο 4964/2022) μέσω του καθορισμού των πρώτων περιοχών ανάπτυξης έργων για υπεράκτια αιολικά έργα. Ο στόχος για την υπεράκτια αιολική δυναμικότητα σύμφωνα με το αναθεωρημένο ΕΣΠΑ είναι η εγκατάσταση 1,9 GW έως το 2030.

Ο δεύτερος πυλώνας με τίτλο «Διενέργεια επανεξέτασης (υπό μορφή μελέτης) της χωρικής διασποράς της υφιστάμενης ανάπτυξης έργων ΑΠΕ και βελτιστοποίηση της χρήσης γης για νέο δυναμικό ΑΠΕ στην Ελλάδα» θα προσδιορίσει τις βέλτιστες περιοχές όπου θα μπορούσαν να εγκατασταθούν έργα ΑΠΕ στην Ελλάδα. Επιπλέον, θα τεθεί σε ισχύ ένα ολιστικό πλαίσιο πολιτικής για τη διπλή χρήση της γης για τη γεωργία και την παραγωγή ηλιακών φωτοβολταϊκών για την προώθηση της εγκατάστασης Αγρό-φωτοβολταϊκών. Η εφαρμογή της μεταρρύθμισης αναμένεται να ολοκληρωθεί έως το 2026.

Η Μεταρρύθμιση του ΤΑΑ για το «Κανονιστικό πλαίσιο για ένα έξυπνο δίκτυο» αποσκοπεί στην επιτάχυνση της εφαρμογής έξυπνων και ψηφιακών τεχνολογιών στο δίκτυο διανομής και στην επιδίωξη αποτελεσματικότερης διαχείρισης της χρήσης ενέργειας για τον τελικό καταναλωτή. Η υλοποίηση της προτεινόμενης μεταρρύθμισης σχεδιάζεται σε τρεις διακριτούς θεματικούς τομείς, οι οποίοι είναι: η εξέλιξη ενός συστήματος κινήτρων για την εγκατάσταση και χρήση έξυπνων μετρητών (Πυλώνας 1), η ψηφιοποίηση του δικτύου διανομής με την ανάπτυξη ενός ενεργού κέντρου ελέγχου από τον Ελληνικό Διαχειριστή Συστήματος Διανομής (Πυλώνας 2), και η υιοθέτηση της δευτερογενούς νομοθεσίας και του πλαισίου για την εφαρμογή της δυναμικής τιμολόγησης για όλους τους τελικούς καταναλωτές μόλις εγκατασταθεί έξυπνος μετρητής στη σύνδεση παροχής υπηρεσιών τους (Πυλώνας 3). Το μέτρο συνολικά αναμένεται να ολοκληρωθεί έως το 2026.

Η Μεταρρύθμιση του ΤΑΑ για την «Εργαλειοθήκη για την προώθηση της κοινής χρήσης της ενέργειας, της αυτοκατανάλωσης και των Κοινοτήτων Ανανεώσιμης Ενέργειας» έχει ως στόχο να διευκολύνει και να επιταχύνει την εγκατάσταση σταθμών ΑΠΕ σε κτίρια, να θέσει σε εφαρμογή το απαραίτητο κανονιστικό πλαίσιο για την εφαρμογή της αυτοκατανάλωσης, της συλλογικής αυτοκατανάλωσης και της αυτοκατανάλωσης με εικονικό ταυτοχρονισμένο συμψηφισμό, σύμφωνα με το νόμο 5037/2023, να δημιουργήσει ένα μητρώο

αυτοκαταναλωτών, καθώς και να σχεδιάσει και να εφαρμόσει μέτρα τεχνικής βοήθειας για τις Κοινότητες ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και τις Ενεργειακές Κοινότητες Πολιτών. Η εφαρμογή της μεταρρύθμισης αναμένεται να ολοκληρωθεί έως το 2026.

Η Μεταρρύθμιση του ΤΑΑ για τον «Χάρτη πορείας για καινοτόμες παρεμβάσεις ενεργειακής απόδοσης και για τον προσδιορισμό νέων χρηματοδοτικών μέσων» περιλαμβάνει την εισαγωγή χρηματοδοτικών μέσων που δεν λαμβάνουν τη μορφή επιχορηγήσεων, προκειμένου να δοθεί περαιτέρω ώθηση στη ριζική ανακαίνιση ιδιοκτησιών ή μισθωμένων κατοικιών, παράλληλα με τη ριζική ανακαίνιση βιομηχανικών κτιρίων. Το χρηματοδοτικό μέσο που δεν λαμβάνει τη μορφή επιχορήγησης προβλέπει είτε φορολογικά κίνητρα, επιδοτούμενα ή εγγυημένα δάνεια και άλλα χρηματοδοτικά εργαλεία για τη στήριξη των επενδύσεων ενεργειακής απόδοσης στον κτιριακό τομέα. Η μεταρρύθμιση αυτή θα σηματοδοτήσει την απομάκρυνση από τα χρηματοδοτικά μέσα που βασίζονται σε επιχορηγήσεις και αναμένεται να αυξήσει τον αριθμό των κτιρίων που μπορούν να λάβουν στήριξη. Στο πλαίσιο της μεταρρύθμισης i) θα ολοκληρωθεί χάρτης πορείας που καθορίζει καινοτόμες παρεμβάσεις ενεργειακής απόδοσης και ii) θα δρομολογηθεί χρηματοδοτικό μέσο για την ενεργειακή απόδοση, όπως ορίζεται στον χάρτη πορείας και με βάση πηγές χρηματοδότησης εκτός των επιχορηγήσεων. Η εφαρμογή της μεταρρύθμισης αναμένεται να ολοκληρωθεί έως το 2026.

Η Μεταρρύθμιση του ΤΑΑ για τη «Δυναμικότητα δικτύου και αποθήκευση — προώθηση επενδύσεων αποθήκευσης» αποσκοπεί στην προώθηση επενδύσεων σε λύσεις αποθήκευσης ενέργειας, τόσο ως αυτόνομες μονάδες όσο και ως εγκαταστάσεις αποθήκευσης σε συνδυασμό με ανανεώσιμες πηγές ενέργειας. Το πρόγραμμα αποσκοπεί στη θέσπιση του πλαισίου που θα στηρίξει τελικά τουλάχιστον 900 MW αυτόνομων έργων αποθήκευσης σε συσσωρευτές μέσω ενός συνδυασμού επενδυτικών ενισχύσεων. Η εφαρμογή της μεταρρύθμισης αναμένεται να ολοκληρωθεί έως το 2026.

Η Μεταρρύθμιση του ΤΑΑ για την «Αναδιάρθρωση και ενίσχυση των εσόδων του Λογαριασμού Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας – Συμπαράγωγής Ηλεκτρισμού και Θερμότητας (ΑΠΕ–ΣΗΘΥΑ)» στοχεύει στη διασφάλιση της οικονομικής βιωσιμότητας του Λογαριασμού ΣΗΘΥΑ τόσο για τις υφιστάμενες όσο και για τις νέες μονάδες ΑΠΕ, με μέτρα που μειώνουν το νομικό κίνδυνο, εξασφαλίζουν τη δυνατότητα χρηματοδότησης των νέων έργων, τη δημιουργία ενός νέου μηχανισμού για τις νέες αμοιβές ΑΠΕ που θα λειτουργεί αυτόματα, θα διασφαλίζει τη βιωσιμότητα των παλαιών συμβάσεων FiT (Feed-in Tariff) ΑΠΕ και θα διευκολύνει τις επενδύσεις, ώστε να επιτευχθούν οι στόχοι του ΕΣΕΚ και να αυξηθεί η εμπιστοσύνη των επενδυτών, μαζί με το σύστημα εμπορίας Εγγυήσεων Προέλευσης που περιλαμβάνει τη διαπίστευση για τα πράσινα προϊόντα λιανικής πώλησης και τα πράσινα επιχειρηματικά πρότυπα. Η υλοποίηση της μεταρρύθμισης, συμπεριλαμβανομένης της αύξησης της δυναμικότητας παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας κατά 3 Gigawatt, αναμένεται να ολοκληρωθεί έως το 2026.

Η Μεταρρύθμιση του ΤΑΑ για τη «Θέσπιση νέου ειδικού πλαισίου χωροταξικού σχεδιασμού για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, τη βιομηχανία, τον τουρισμό και την υδατοκαλλιέργεια» αποσκοπεί στην προώθηση του μετριασμού και της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, την προστασία της βιοποικιλότητας, την οικονομική ανάπτυξη και τη δημιουργία θέσεων εργασίας. Η εφαρμογή της μεταρρύθμισης αναμένεται να ολοκληρωθεί έως το 2026.

Η Μεταρρύθμιση του ΤΑΑ για την «Κατάρτιση Πολεοδομικών Σχεδίων κατ' εφαρμογή της πολεοδομικής μεταρρύθμισης» αποτελείται από πέντε δράσεις: (α) την κατάρτιση Τοπικών Πολεοδομικών Σχεδίων (που καλύπτουν δήμους ή δημοτικές ενότητες), (β) την εκπόνηση Ειδικών Πολεοδομικών Σχεδίων (σχέδια που μπορούν να καλύψουν περιοχές ανεξάρτητα από διοικητικά

όρια), (γ) την εκπόνηση Ανεξάρτητων Σχεδίων για τον καθορισμό των Ζωνών Υποδοχής Συντελεστών Δόμησης, (δ) την εκπόνηση Ανεξάρτητων Σχεδίων για την Οριοθέτηση Οικισμών, (ε) την εκπόνηση Ανεξάρτητων Σχεδίων για τον χαρακτηρισμό των Δημοτικών Οδών. Η μεταρρύθμιση έχει σκοπό να αντιμετωπίσει θέματα χωροταξίας και χρήσεων γης με σκοπό την προώθηση της βιώσιμης οικονομικής δραστηριότητας και την προστασία του περιβάλλοντος. Τα Τοπικά Πολεοδομικά Σχέδια περιλαμβάνουν ειδικό κεφάλαιο για τα μέτρα αντιμετώπισης της κλιματικής αλλαγής, καθώς και σχετικά με την πρόληψη και τη διαχείριση των κινδύνων που σχετίζονται με το κλίμα. Συνολικά, θα εκπονηθούν Τοπικά Πολεοδομικά Σχέδια για 700 δημοτικές ενότητες, θα εκπονηθούν πέντε Ειδικά Πολεοδομικά Σχέδια, θα καθοριστούν Ζώνες Υποδοχής Συντελεστών Δόμησης σε 50 δημοτικές ενότητες, θα καθοριστεί η οριοθέτηση οικισμών σε 50 δημοτικές ενότητες και θα καθοριστούν δημοτικοί δρόμοι σε 120 δημοτικές ενότητες. Συνολικά, τα μέτρα πρέπει να εφαρμοστούν σε τουλάχιστον 750 δημοτικές ενότητες. Η εφαρμογή της μεταρρύθμισης αναμένεται να ολοκληρωθεί έως το 2026.

Όσον αφορά τη μείωση της εξάρτησης από τα ορυκτά καύσιμα και την περαιτέρω επιτάχυνση της διαφοροποίησης των οδών ενεργειακού εφοδιασμού, θα αναπτυχθεί η **Μεταρρύθμιση για την «Ίδρυση Ταμείου Απανθρακοποίησης για τα ελληνικά νησιά και αξιοποίηση των πόρων του»**. Η μεταρρύθμιση αυτή αποτελεί το «κλειδί» για την ενεργειακή μετάβαση των νησιών, ξεκινώντας από την ενεργοποίηση του Ταμείου και τη δημιουργία του απαραίτητου συστήματος διακυβέρνησης και την προετοιμασία επενδυτικών σχεδίων προς χρηματοδότηση. Για την υλοποίηση του Ταμείου Αποκλιμάκωσης και για κάθε δράση, η Ελλάδα καλείται να αναπτύξει κατάλληλους μηχανισμούς και εξειδικευμένα προγράμματα, ώστε να διασφαλιστεί η αποτελεσματική και έγκαιρη χρηματοδότησή τους. Το σύνολο των δράσεων στο πλαίσιο του Ταμείου Αποκλιμάκωσης αποτελούνταν από την υποβολή μιας ενιαίας πρότασης έργου από την Ελλάδα, η οποία επικεντρωνόταν, μεταξύ άλλων, στη δημιουργία ηλεκτρικών διασυνδέσεων, στον εκσυγχρονισμό των υποδομών ηλεκτρικής ενέργειας, στην ηλεκτροδότηση της ξηράς και στις υποδομές φόρτισης ηλεκτρικών οχημάτων, στις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας («ΑΠΕ»), στις υβριδικές λύσεις ΑΠΕ/αποθήκευσης ή σε αυτόνομα συστήματα αποθήκευσης, στα υδροηλεκτρικά φράγματα πολλαπλών χρήσεων και στην υπεράκτια αιολική ενέργεια. Η μεταρρύθμιση αυτή αναμένεται να ολοκληρωθεί έως το 2032.

Στόχος της **Μεταρρύθμισης του ΤΑΑ για το «Πλαίσιο αδειοδότησης για το ανανεώσιμο υδρογόνο και το βιώσιμο βιομεθάνιο»** είναι η θέσπιση της απαιτούμενης νομοθεσίας για την αποτελεσματική ανάπτυξη του ανανεώσιμου υδρογόνου και του βιώσιμου βιομεθανίου στην Ελλάδα, μέσω της άρσης πιθανών εμποδίων και του καθορισμού διαδικασιών για την ανάπτυξη του τομέα και των αγορών ανανεώσιμου φυσικού αερίου. Η μεταρρύθμιση θα προβλέπει τη θέσπιση νομοθετικού πλαισίου με στόχο την προώθηση της παραγωγής και της κατανάλωσης ανανεώσιμου υδρογόνου και βιώσιμου βιομεθανίου. Αυτό θα καλύπτει τον προσδιορισμό διαδικασιών αδειοδότησης, συμπεριλαμβανομένων διατάξεων για τον χωροταξικό σχεδιασμό, τον καθορισμό τεχνικών προδιαγραφών για τη μεταφορά, την αποθήκευση και την έγχυση στο δίκτυο, την αποσαφήνιση των ρόλων των διαφόρων εμπλεκόμενων φορέων, συμπεριλαμβανομένων των εμπλεκόμενων δημόσιων αρχών, διασφαλίζοντας παράλληλα έναν μηχανισμό που θα πιστοποιεί ότι το παραγόμενο υδρογόνο θα είναι ανανεώσιμο και το βιομεθάνιο βιώσιμο, σύμφωνα με τις πρόσφατες διατάξεις των κατ' εξουσιοδότηση πράξεων της οδηγίας RED II. Η εφαρμογή της μεταρρύθμισης αναμένεται να ολοκληρωθεί έως το 2025.

Στόχος της **Μεταρρύθμισης του ΤΑΑ για το «Κανονιστικό πλαίσιο και πλαίσιο λειτουργίας της αγοράς για τις τεχνολογίες δέσμευσης, χρήσης και αποθήκευσης διοξειδίου του άνθρακα για την προώθηση της απανθρακοποίησης της βιομηχανίας»** είναι η θέσπιση του νομικού, του πλαισίου αδειοδότησης και του κανονιστικού πλαισίου για τις τεχνολογίες δέσμευσης, χρήσης και αποθήκευσης άνθρακα. Το πλαίσιο θα περιλαμβάνει την ανάπτυξη και θέσπιση όλων των

απαραίτητων νομοθετικών και κανονιστικών πλαισίων για τις τεχνολογίες δέσμευσης, χρήσης και αποθήκευσης άνθρακα και θα ενσωματώνει διαδικασία διαβούλευσης με τα σχετικά ενδιαφερόμενα μέρη. Η εφαρμογή της μεταρρύθμισης αναμένεται να ολοκληρωθεί έως το 2025.

Η **Μεταρρύθμιση** για την «**Ίδρυση Οργανισμού Διαχείρισης Υδάτων Θεσσαλίας**» στοχεύει στην κάλυψη της ανάγκης για έναν ισχυρότερο και αποτελεσματικότερο κυβερνητικό μηχανισμό για τη Θεσσαλία μετά τα καταστροφικά αποτελέσματα της καταιγίδας «Ντάνιελ» και αντιμετωπίζει ολιστικά τις πολυεπίπεδες επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής στη διαχείριση των υδάτων. Η μεταρρύθμιση εισάγει ένα νέο κυβερνητικό μοντέλο για τη διαχείριση των υδάτων στη Θεσσαλία, μέσω της ίδρυσης ενός ενιαίου φορέα για το συντονισμό της εφαρμογής της πολιτικής, των στρατηγικών σχεδίων και των μέτρων και για την προστασία και διαχείριση των υδάτων στο υδατικό διαμέρισμα της Θεσσαλίας. Η εφαρμογή της μεταρρύθμισης αναμένεται να ολοκληρωθεί έως το 2026.

Η **Μεταρρύθμιση** για την «**Αναδιάρθρωση των δημοτικών φορέων παροχής υπηρεσιών ύδατος**» περιλαμβάνει την αναθεώρηση του υφιστάμενου θεσμικού πλαισίου οργάνωσης και λειτουργίας των δημοτικών φορέων παροχής υπηρεσιών ύδατος με αντικείμενο τη χωροταξική αναδιάρθρωσή τους, προκειμένου να αναβαθμιστούν οι υπηρεσίες ύδρευσης και αποχέτευσης και να αντιμετωπιστούν με τον καλύτερο δυνατό τρόπο οι περιβαλλοντικές, οικονομικές και διοικητικές προκλήσεις κατά την άσκηση των υπηρεσιών ύδατος. Η εφαρμογή της μεταρρύθμισης αναμένεται να ολοκληρωθεί έως το 2026.

Η **Επένδυση του ΤΑΑ** για την «**Ενεργειακή ανακαίνιση κτιρίων κατοικιών**» αποσκοπεί στη βελτιστοποίηση του λειτουργικού ενεργειακού προφίλ των κτιρίων κατοικιών με τη χρηματοδότηση ανακαινίσεων που σχετίζονται με την ενεργειακή απόδοση. Οι ανακαινίσεις αυτές αφορούν τόσο δράσεις υπέρ της εξοικονόμησης ενέργειας όσο και την υιοθέτηση έξυπνων τεχνολογιών και συστημάτων αυτοπαραγωγής, με οικονομική στήριξη προς τα ενεργειακά φτωχά νοικοκυριά. Συνεχίζεται η εφαρμογή πολλών προγραμμάτων για την ενεργειακή ανακαίνιση κτιρίων κατοικιών, όλα υπό τον τίτλο «Εξοικονομώ». Η υλοποίηση της επένδυσης αναμένεται να ολοκληρωθεί έως το 2026.

Η **Επένδυση του ΤΑΑ** για την «**Εγκατάσταση αποθήκευσης ενέργειας για την περαιτέρω διεύθυνση των ΑΠΕ**» (προϋπολογισμός 85 εκατ. ευρώ) αποσκοπεί στην ενίσχυση του δεύτερου επιμέρους προγράμματος της επένδυσης «Στήριξη της εγκατάστασης συστημάτων αποθήκευσης για την ενίσχυση της διεύθυνσης της ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές (ΑΠΕ) (ID 16926)» στο πλαίσιο του υφιστάμενου ΣΑΑ, το οποίο σχετίζεται με την ανάπτυξη αυτόνομων συστημάτων αποθήκευσης σε κλίμακα δικτύου και αποσκοπεί να καταστήσει δυνατή την περαιτέρω ανάπτυξη της εν λόγω δυναμικότητας αποθήκευσης. Η επένδυση θα οδηγήσει στην εγκατάσταση πρόσθετων νέων εγκαταστάσεων αποθήκευσης ενέργειας δυναμικότητας τουλάχιστον 175 MW. Η υλοποίηση της επένδυσης αναμένεται να ολοκληρωθεί έως το 2026.

Η **Επένδυση του ΤΑΑ** για την «**Ενεργειακή απόδοση και προώθηση των ΑΠΕ για αυτοκατανάλωση**» έχει συνολικό προϋπολογισμό 560 εκατ. ευρώ και στόχος αυτής είναι η βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης και η ανάπτυξη των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στα κτίρια κατοικιών και στα μη οικιστικά κτίρια, στον γεωργικό τομέα και στις δημοτικές επιχειρήσεις ύδρευσης και αποχέτευσης, με αποτέλεσμα την εξοικονόμηση πρωτογενούς ενέργειας, τη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου και τη σύνδεση νέων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας με το δίκτυο. Η επένδυση αυτή περιλαμβάνει 5 επιμέρους επενδύσεις: 1) Ενεργειακή ανακαίνιση κτιρίων κατοικιών, 2) Ενεργειακή απόδοση των κτιρίων του δημόσιου τομέα και του ιδιωτικού τομέα (μη οικιστικά κτίρια), 3) Φωτοβολταϊκά συστήματα για αυτοκατανάλωση σε κτίρια κατοικιών και στον γεωργικό τομέα, 4) Συστήματα θέρμανσης

νερού από ανανεώσιμες πηγές για νοικοκυριά και 5) Προώθηση της ενεργειακής απόδοσης στις δημοτικές επιχειρήσεις ύδρευσης και αποχέτευσης. Η υλοποίηση της επένδυσης αναμένεται να ολοκληρωθεί έως το 2026.

Ο στόχος της **Επένδυσης του ΤΑΑ** για την «**Προώθηση των τεχνολογιών δέσμευσης και αποθήκευσης διοξειδίου του άνθρακα για την προώθηση της απανθρακοποίησης της βιομηχανίας**», με προϋπολογισμό 75 εκατ. ευρώ, είναι να ενισχύσει την εγκατάσταση τεχνολογιών δέσμευσης, χρήσης και αποθήκευσης άνθρακα σε ολόκληρη την αξιακή αλυσίδα δέσμευσης και αποθήκευσης διοξειδίου του άνθρακα. Συγκεκριμένα, οι επενδύσεις θα περιλαμβάνουν τον τομέα της μεταφοράς CO₂. Η επένδυση αναμένεται να ολοκληρωθεί έως το 2026.

Η **Επένδυση του ΤΑΑ** για τις «**Παρεμβάσεις για την ηλεκτρική διασύνδεση των νησιών και την αναβάθμιση του δικτύου ηλεκτρικής ενέργειας**» περιλαμβάνει την ηλεκτρική διασύνδεση των Κυκλάδων (Φάση Δ), μια εναέρια γραμμή μεταφοράς που συνδέει το Κέντρο Υπερυψηλής Τάσης (ΚΥΤ) Κορίνθου και το ΚΥΤ Κουμουνδούρου και συνοδευτικά έργα. Τα έργα έχουν σκοπό να ενισχύσουν την ασφάλεια του ενεργειακού συστήματος, αυξάνοντας παράλληλα το δυναμικό παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από ΑΠΕ στα νησιά και την Πελοπόννησο. Η υλοποίηση της επένδυσης αναμένεται να ολοκληρωθεί έως το 2026.

Η **Επένδυση του ΤΑΑ** για την «**Αύξηση της εγκατεστημένης ισχύος σε υποσταθμούς υψηλής τάσης / μέσης τάσης του Διαχειριστή Ελληνικού Δικτύου Διανομής Ηλεκτρικής Ενέργειας (ΔΕΔΔΗΕ) για σύνδεση νέων ΑΠΕ**» στοχεύει στην επέκταση του δικτύου διανομής, ώστε να καταστεί δυνατή η βέλτιστη και έγκαιρη υλοποίηση νέων έργων ΑΠΕ «μεσαίας και μεγάλης κλίμακας», αποφεύγοντας τις μεγάλες καθυστερήσεις λόγω συμφόρησης των δικτύων. Περιλαμβάνει την εγκατάσταση νέων μετασχηματιστών ισχύος ΥΤ/ΜΤ σε υφιστάμενους υποσταθμούς ΥΤ/ΜΤ που μπορούν να επεκταθούν ή την αντικατάσταση υφιστάμενων μετασχηματιστών ισχύος ΥΤ/ΜΤ με μετασχηματιστές υψηλότερης ισχύος σε ΜVA (Megavolt-Amperes). Η επένδυση περιλαμβάνει την αύξηση της εγκατεστημένης ισχύος σε υφιστάμενους υποσταθμούς ΥΤ/ΜΤ κατά 800 ΜVA. Η επένδυση έχει προγραμματιστεί να ολοκληρωθεί έως το 2026.

Η **Επένδυση του ΤΑΑ** για τη «**Στήριξη της εγκατάστασης συστημάτων αποθήκευσης για την ενίσχυση της διείσδυσης της ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές (ΑΠΕ)**» σκοπεύει να υποστηρίξει την εγκατάσταση δυναμικότητας αποθήκευσης ενέργειας έως 1.380 MW στο σύστημα ηλεκτρικής ενέργειας, εκ των οποίων περίπου το 50% θα προέλθει ως αποθήκευση μακράς διάρκειας από την αντλησιοταμίευση στην Αμφιλοχία (PHS). Οι επενδύσεις αυτές θα επιτρέψουν την ενσωμάτωση στο σύστημα της νέας δυναμικότητας ΑΠΕ, η οποία απαιτείται για την επίτευξη των στόχων του ΕΣΕΚ. Επιπλέον, η δράση αυτή θα αμβλύνει τη συμφόρηση του δικτύου, θα αυξήσει την ευελιξία του συστήματος ηλεκτρικής ενέργειας και τη ρευστότητα της αγοράς εξισορρόπησης, θα ενισχύσει την επάρκεια του συστήματος, θα επιτρέψει την ενεργειακή απόδοση, θα προωθήσει τη διαφάνεια στη διαμόρφωση των τιμών ηλεκτρικής ενέργειας και θα μειώσει το ενεργειακό κόστος. Η υλοποίηση της επένδυσης αναμένεται να ολοκληρωθεί έως το 2026.

Η **Επένδυση του ΤΑΑ** για την «**Ενέργεια και επιχειρηματικότητα**» παρέχει χρηματοδοτική στήριξη σε ιδιωτικές εταιρείες για ενεργειακά αποδοτικές ανακαινίσεις των κτιρίων και των διαδικασιών τους. Περιλαμβάνει δύο (2) υποπρογράμματα: (α) ανακαινίσεις ενεργειακής απόδοσης στον τριτογενή και τον δευτερογενή τομέα για μεσαίες, μεγάλες και πολύ μεγάλες επιχειρήσεις και (β) εγκατάσταση ενεργειακά αποδοτικού εξοπλισμού σε πολύ μικρές επιχειρήσεις. Περιλαμβάνει την ενεργειακή βελτίωση κτιρίων, την προμήθεια και εγκατάσταση

ενεργειακά αποδοτικού εξοπλισμού και συστημάτων για την εξοικονόμηση ενέργειας, την παραγωγή, αποθήκευση, διανομή προϊόντων και τη λειτουργία της επιχείρησης. Οι επιλέξιμες παρεμβάσεις περιλαμβάνουν: ενεργειακή ανακαίνιση κτιρίων, ενεργειακή αναβάθμιση της παραγωγικής διαδικασίας συμπεριλαμβανομένης της ανάκτησης της απορριπτόμενης θερμότητας, εγκατάσταση νέου ή αντικατάσταση υφιστάμενου συστήματος θέρμανσης ή ψύξης καθώς και παροχής ζεστού νερού χρήσης με σύστημα ΑΠΕ, συμπαραγωγή υψηλής απόδοσης για αυτοκατανάλωση, εγκατάσταση έξυπνων συστημάτων και εξοπλισμού πληροφορικής, ηλεκτρικά οχήματα για τη διανομή προϊόντων και πρώτων υλών εντός και εκτός του χώρου παραγωγής και σημεία φόρτισης, εγκατάσταση ενεργειακά αποδοτικού εξοπλισμού, καθώς και δράσεις υποστήριξης. Η επένδυση έχει προγραμματιστεί να ολοκληρωθεί έως το 2026.

Η **Επένδυση του ΤΑΑ για την «Ενεργειακή αναβάθμιση κτιρίων του δημόσιου τομέα»** υπό τον τίτλο «ΗΛΕΚΤΡΑ», αποσκοπεί στην ενθάρρυνση της ανάπτυξης μιας αγοράς Εταιριών Ενεργειακών Υπηρεσιών (ESCOs) για την ενεργειακή ανακαίνιση υφιστάμενων κτιρίων και υποδομών του (ευρύτερου) δημόσιου τομέα. Η επένδυση περιλαμβάνει επίσης την ενεργειακή αναβάθμιση των υποδομών οδο φωτισμού και αναμένεται να ολοκληρωθεί έως το 2026.

Η **Επένδυση του ΤΑΑ «Produc-E Green»** αποσκοπεί στη δημιουργία παραγωγικής ικανότητας σε προϊόντα και υπηρεσίες που προωθούν την πράσινη οικονομία και την καινοτομία, καθώς και στην προώθηση της αποθήκευσης των εκπομπών CO₂ και αποτελείται από δύο επιμέρους έργα. (1) Τη χρηματοδότηση, με τη μορφή επιχορηγήσεων, βιομηχανικών μονάδων παραγωγής για την παραγωγή προϊόντων στον τομέα της πράσινης οικονομίας και (2) Την ανάπτυξη της πρώτης εγκατάστασης αποθήκευσης CO₂ στην Ελλάδα. Η πρώτη πρωτοβουλία της επένδυσης στοχεύει στην ενίσχυση της βιομηχανικής παραγωγικής ικανότητας της χώρας σε προϊόντα που σχετίζονται με την πράσινη οικονομία. Η δεύτερη πρωτοβουλία επικεντρώνεται στην εφαρμογή των τεχνολογιών δέσμευσης, αξιοποίησης και αποθήκευσης άνθρακα (CCUS), οι οποίες θεωρούνται εδώ και καιρό ως έγκυρες εναλλακτικές λύσεις στο χαρτοφυλάκιο των δράσεων μετριασμού για τη σταθεροποίηση των συγκεντρώσεων των αερίων του θερμοκηπίου στην ατμόσφαιρα. Η προτεινόμενη τοποθεσία στον Πρίνο Καβάλας είναι μια εκτενώς χαρτογραφημένη και ερευνημένη τοποθεσία, όπου πραγματοποιούνται, εδώ και δεκαετίες, εργασίες γεώτρησης πετρελαίου. Η υλοποίηση της επένδυσης αναμένεται να ολοκληρωθεί έως το 2026.

Η **Επένδυση του ΤΑΑ «Εθνικό Σχέδιο Αναδάσωσης αποκατάσταση και πρόληψη («antiNERO»), μέτρα αντιδιαβρωτικής και αντιπλημμυρικής προστασίας»** στοχεύει στην αποκατάσταση επιλεγμένων δασικών οικοσυστημάτων στην Ελλάδα που υπέστησαν φυσικές καταστροφές και στην υλοποίηση δράσεων για την προσαρμογή των δασών στην κλιματική αλλαγή. Η επένδυση αποτελείται από τρία μέρη. Πρώτον, την αποκατάσταση 5.700 εκταρίων υποβαθμισμένων δασικών οικοσυστημάτων στην Ελλάδα μέσω της φύτευσης δενδρυλλίων. Το έργο καλύπτει τόσο τις μελέτες αναδάσωσης όσο και την υλοποίησή τους. Επιπροσθέτως, η επένδυση περιλαμβάνει την αναβάθμιση τεσσάρων δημόσιων δασικών φυτωρίων (Αμβροσίας, Λαγκαδά, Οργάνης και Αλάρτου) και την υλοποίηση όλων των δραστηριοτήτων που προβλέπονται στην Πιλοτική Εφαρμογή του Εθνικού Σχεδίου Αναδάσωσης. Δεύτερον, στο πλαίσιο των προγραμμάτων antiNERO, η επένδυση χρηματοδοτεί μέτρα πρόληψης πυρκαγιών, συμπεριλαμβανομένων του καθαρισμού δασών και δασικών εκτάσεων και της συντήρησης και κατασκευής του δασικού οδικού δικτύου. Επιπλέον, η επένδυση περιλαμβάνει τη συντήρηση και τη δημιουργία αντιπυρικών ζωνών (και μικτών αντιπυρικών ζωνών), μαζί με τη δημιουργία ζωνών αμιγούς ή μικτής βλάστησης και την εκπόνηση μελετών αναδάσωσης για επιλεγμένες περιοχές. Τρίτον, η επένδυση χρηματοδοτεί δράσεις αντιδιαβρωτικής και αντιπλημμυρικής προστασίας στις περιοχές Έβρου, Ροδόπης και Πάρνηθας. Η υλοποίηση της επένδυσης αναμένεται να ολοκληρωθεί έως το 2026.

Η **Επένδυση του ΤΑΑ** για τις «**Υποδομές διαχείρισης αστικών λυμάτων και λυματολάσπης από την επεξεργασία λυμάτων**» στοχεύει στη μείωση της ρύπανσης του φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος που προκαλείται από την επεξεργασία λυμάτων, με την κατασκευή νέων και την αναβάθμιση των υφιστάμενων υποδομών. Η επένδυση αποτελείται από τρία (3) υποέργα: (α) κατασκευή νέων υποδομών δικτύου αποχέτευσης και σταθμών επεξεργασίας λυμάτων (στο εξής: ΣΕΛ), (β) αναβάθμιση, επέκταση και εκσυγχρονισμό ΣΕΛ και επαναχρησιμοποίηση των επεξεργασμένων υδάτων και (γ) κατασκευή υποδομών διαχείρισης λυματολάσπης από ΣΕΛ. Το μέρος της επένδυσης που αφορά την αναβάθμιση και τον εκσυγχρονισμό των ΣΕΛ πρέπει να πληροί την απαίτηση να οδηγήσει η ανανέωση του συστήματος εμπροσθοπορείας λυμάτων σε μειωμένη μέση κατανάλωση ενέργειας κατά τουλάχιστον 10%, η οποία επιτυγχάνεται αποκλειστικά με μέτρα ενεργειακής απόδοσης και όχι με αλλαγές υλικών ή αλλαγές στο φορτίο. Η υλοποίηση της επένδυσης αναμένεται να ολοκληρωθεί έως το 2026.

Επιπλέον, η **Επένδυση του ΤΑΑ** για τα «**Πιλοτικά έργα για το βιομεθάνιο και το ανανεώσιμο υδρογόνο**», προϋπολογισμού 75 εκατομμυρίων ευρώ, συνδέεται άμεσα με την προαναφερθείσα μεταρρύθμιση του πλαισίου για το ανανεώσιμο υδρογόνο και το βιώσιμο βιομεθάνιο. Στόχος της είναι η προώθηση του βιώσιμου βιομεθανίου και του ανανεώσιμου υδρογόνου στην Ελλάδα μέσω της παροχής χρηματοδοτικής στήριξης σε εταιρείες. Όσον αφορά το βιομεθάνιο, η επένδυση θα στηρίζει είτε την κατασκευή νέων μονάδων παραγωγής βιοαερίου ή/και τη μετατροπή υφιστάμενων μονάδων βιοαερίου για την παραγωγή βιώσιμου βιομεθανίου και την υγροποίηση, συμπίεση και αποθήκευση του παραγόμενου βιώσιμου βιομεθανίου. Όσον αφορά την παραγωγή ανανεώσιμου υδρογόνου, η επένδυση υποστηρίζει την εγκατάσταση του απαιτούμενου εξοπλισμού για την παραγωγή ανανεώσιμου υδρογόνου, όπως την εγκατάσταση των ηλεκτρολυτών κυψελών, την εγκατάσταση εξοπλισμού μέτρησης και παρακολούθησης και την προσωρινή αποθήκευση ή την εγκατάσταση σταθμών ΑΠΕ σε συνδυασμό με τις εγκαταστάσεις παραγωγής υδρογόνου, που προορίζονται ειδικά και βρίσκονται στην ίδια περιοχή. Η επένδυση αναμένεται να ολοκληρωθεί έως το 2026.

Η **Επένδυση του ΤΑΑ** για «**Υποδομές παροχής και εξοικονόμησης πόσιμου νερού**» στοχεύει στη βελτίωση της διαθεσιμότητας και της ποιότητας του πόσιμου νερού και στη μείωση των διαρροών και των κινδύνων για τη δημόσια υγεία που σχετίζονται με τις υποδομές ύδρευσης. Η επένδυση αποτελείται από τρία υποέργα: (α) κατασκευή νέων υποδομών ύδρευσης σε τουλάχιστον επτά περιοχές και τουλάχιστον τριών μονάδων αφαλάτωσης, (β) εφαρμογή συστημάτων τηλεμετρίας - τηλεχειρισμού για την ανίχνευση διαρροών στα δίκτυα ύδρευσης και (γ) προμήθεια ψηφιακών υδρομέτρων. Η υλοποίηση της επένδυσης αναμένεται να ολοκληρωθεί έως το 2026.

Η **Επένδυση του ΤΑΑ** με τίτλο «**Η προστασία της βιοποικιλότητας ως κινητήριος μοχλός βιώσιμης ανάπτυξης**» θα αποτελέσει μοχλό βιώσιμης ανάπτυξης, με στόχο την αποτελεσματική διατήρηση της βιοποικιλότητας. Σύμφωνα με τη Στρατηγική της ΕΕ για τη Βιοποικιλότητα για το 2030, η επένδυση περιλαμβάνει τη δημιουργία ενός εθνικού δικτύου μονοπατιών και πεζοπορικών διαδρομών, ενός Εθνικού Συστήματος Παρακολούθησης και Επιτήρησης ειδών και τύπων οικοτόπων, την αναβάθμιση των κτιριακών εγκαταστάσεων των Μονάδων Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών, τη δημιουργία μιας ολοκληρωμένης ψηφιακής πλατφόρμας που προσφέρει πληροφορίες για τις Ελληνικές Συλλογές Φυσικής Ιστορίας καθώς και τη δημιουργία εταιρικής ταυτότητας για προϊόντα που σχετίζονται με την ελληνική φύση. Η υλοποίηση της επένδυσης αναμένεται να ολοκληρωθεί έως το 2026.

Η **Επένδυση** για τα «**Έργα παροχής πόσιμου νερού σε περιοχές με λειψυδρία**» αποτελεί μοχλό χρηματοδότησης για την υλοποίηση έργων ύδρευσης σε περιοχές της Ελλάδας που

αντιμετωπίζουν παρατεταμένα προβλήματα λειψυδρίας, τα οποία είναι έντονα λόγω των συνεχιζόμενων φαινομένων ξηρασίας τα τελευταία χρόνια. Οι περιοχές αυτές και τα σχετικά έργα ύδρευσης (π.χ. υποδομές παροχής πόσιμου νερού, εκσυγχρονισμός δικτύων ύδρευσης για τη μείωση των διαρροών νερού) θα επιλεγούν μετά από αντίστοιχη διαδικασία ιεράρχησης. Η επένδυση θα χρηματοδοτηθεί από το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας και προγραμματίζεται να ολοκληρωθεί έως το τέλος του 2026.

Η **Επένδυση του ΤΑΑ** για τον «**Εντοπισμό παράνομων κτισμάτων και κατασκευών με τη χρήση σύγχρονων τεχνολογικών μέσων**» (νέα δράση σε σχέση με το Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων, Άνοιξη 2024) στοχεύει στη δημιουργία ενός ολοκληρωμένου συστήματος που θα χρησιμοποιεί νέες τεχνολογίες όπως το Σύστημα Γεωγραφικών Πληροφοριών (GIS) και η Τεχνητή Νοημοσύνη (AI) σε συνδυασμό με τα υφιστάμενα πληροφοριακά συστήματα του Τεχνικού Επιμελητηρίου Ελλάδας (π.χ. e-adeies, Τακτοποίηση Αυθαιρέτων, Ηλεκτρονική Ταυτότητα Κτιρίου και Ενιαίος Ψηφιακός Χάρτης) και νέες και επαναλαμβανόμενες αεροφωτογραφίες υψηλής ανάλυσης με τη χρήση επανδρωμένων αεροσκαφών και μη επανδρωμένων εναέριων οχημάτων (UAVs), προκειμένου να εντοπίζονται αποτελεσματικά και να ελέγχονται άμεσα οι αυθαίρετες κατασκευές σε εφαρμογή του Ν. 4495/17 και να επιβάλλεται και να εφαρμόζεται τοπικά η σχετική νομοθεσία. Γίνεται έτσι εφικτός ο εντοπισμός και ο έλεγχος για να εξακριβωθεί αν γίνονται αυθαίρετες κατασκευές. Η υλοποίηση της επένδυσης αναμένεται να ολοκληρωθεί μέχρι το 2026.

Η **Επένδυση του ΤΑΑ** για την «**Αναβάθμιση του δικτύου εναέριων γραμμών του Διαχειριστή Ελληνικού Δικτύου Διανομής Ηλεκτρικής Ενέργειας (ΔΕΔΔΗΕ) σε δασικές περιοχές**», συνίσταται στην αντικατάσταση γυμνών αγωγών στο εναέριο δίκτυο διανομής ηλεκτρικής ενέργειας (με περιβεβλημένους αγωγούς ή με συνεστραμμένα καλώδια), στην εγκατάσταση μονωτικών περιβλημάτων και στην υπογειοποίηση ή μετατόπιση του δικτύου διανομής ηλεκτρικής ενέργειας που διέρχεται από δασικές περιοχές. Το έργο έχει σκοπό να βελτιώσει την ανθεκτικότητα και την αξιοπιστία του δικτύου [δείκτες ποιότητας της παρεχόμενης ενέργειας: διάρκεια διακοπών ανά πελάτη (SAIDI) και συχνότητα διακοπών ανά πελάτη (SAIFI)] και θα προστατεύσει καλύτερα το περιβάλλον (δάση, άγρια ζώα). Η υλοποίηση της επένδυσης αναμένεται να ολοκληρωθεί έως το 2026.]

Η **Επένδυση του ΤΑΑ** για τις «**Αναβαθμίσεις του δικτύου του Διαχειριστή Ελληνικού Δικτύου Διανομής Ηλεκτρικής Ενέργειας (ΔΕΔΔΗΕ) με στόχο την ενίσχυση της ανθεκτικότητας και την προστασία του περιβάλλοντος**», συνίσταται στην υπογειοποίηση και αναδρομολόγηση του δικτύου διανομής ηλεκτρικής ενέργειας σε οικισμούς ιδιαίτερης σημασίας από πολιτιστική ή τουριστική άποψη, καθώς και σε αστικά κέντρα, με προτεραιότητα στις περιοχές όπου η υποδομή είναι ευάλωτη σε ακραία καιρικά φαινόμενα. Αποσκοπεί να βελτιώσει την ανθεκτικότητα του δικτύου διανομής και θα συμβάλλει στην προστασία του περιβάλλοντος. Η υλοποίηση της επένδυσης αναμένεται να ολοκληρωθεί έως το 2026.

Υπουργείο Ανάπτυξης

ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ / ΕΠΕΝΔΥΣΗ	RRF / MFF	CSR	ΚΟΙΝΗ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ
ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ 1: Απλούστευση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος και την αναβάθμισή του σε ποιότητα και ασφάλεια	RRF 16543	2024 CSR1.4 2024 CSR2.1 2020 CSR3.3 2020 CSR3.9	Κοινωνική και οικονομική ανθεκτικότητα

ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ 2: Τροποποίηση του νομικού πλαισίου για την προσέλκυση στρατηγικών επενδύσεων	RRF 16593	2024 CSR1.4 2024 CSR2.1 2023 CSR4.3 2022 CSR4.2 2022 CSR4.5 2020 CSR3.3 2019 CSR2.2	Κοινωνική και οικονομική ανθεκτικότητα
ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ 3: Εξωστρέφεια του Οικοσυστήματος Έρευνας και Καινοτομίας της Ελλάδας	RRF 16621	2024 CSR1.4 2024 CSR2.1 2020 CSR3.3 2020 CSR3.9 2019 CSR2.3 2019 CSR2.4	Κοινωνική και οικονομική ανθεκτικότητα
ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ 4: Καταπολέμηση του παρεμπορίου και προστασία της πνευματικής ιδιοκτησίας	RRF 16703	2024 CSR1.4 2024 CSR2.1 2020 CSR3.3 2020 CSR3.9 2019 CSR2.3	Κοινωνική και οικονομική ανθεκτικότητα
ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ 5: Επαγγελματοποίηση του τομέα των Δημόσιων Συμβάσεων	RRF 16711	2024 CSR1.3 2024 CSR2.1 2024 CSR3.1 2023 CSR1.9 2022 CSR1.6 2020 CSR3.8 2020 CSR3.9 2019 CSR2.3 2019 CSR2.6	Κοινωνική και οικονομική ανθεκτικότητα
ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ 6: Εθνική Στρατηγική για τις Δημόσιες Συμβάσεις 2021 – 2025	-	2024 CSR1.3 2023 CSR1.9 2022 CSR1.6 2020 CSR3.8 2020 CSR3.9 2019 CSR2.3 2019 CSR2.6	Κοινωνική και οικονομική ανθεκτικότητα
ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ 7: Εθνική Στρατηγική για τη Βιομηχανία	-	2024 CSR1.4 2020 CSR3.4 2020 CSR3.3 2020 CSR3.5 2020 CSR3.8 2020 CSR3.9 2020 SR3.10 2019 CSR2.1 2019 CSR2.2 2019 CSR2.3 2019 CSR2.4 2019 CSR2.6	Κοινωνική και οικονομική ανθεκτικότητα
ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ 8: Νέος γύρος μεταρρυθμίσεων για τη διευκόλυνση της επιχειρηματικότητας και την απλούστευση των ρυθμίσεων για τις επιχειρήσεις	-	2024 CSR1.4 2020 CSR3.3 2020 CSR3.9	Κοινωνική και οικονομική ανθεκτικότητα
ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ 9: Χρυσή Βίτσα για τη χρηματοδότηση νεοφυών επιχειρήσεων	-	2024 CSR1.4 2020 CSR3.3 2019 CSR2.4	Κοινωνική και οικονομική ανθεκτικότητα
ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ 10: Ενιαίο θεσμικό πλαίσιο για τους μετασχηματισμούς των επιχειρήσεων και την καινοτομία	-	2024 CSR1.4 2020 CSR3.3 2019 CSR 2.4	Κοινωνική και οικονομική ανθεκτικότητα

ΕΠΕΝΔΥΣΗ 1: Βασική και Εφαρμοσμένη Έρευνα	RRF 16618	2024 CSR1.4 2024 CSR2.1 2020 CSR3.3 2020 CSR3.9 2019 CSR2.3 2019 CSR2.4	Κοινωνική και οικονομική ανθεκτικότητα
ΕΠΕΝΔΥΣΗ 2: Δημιουργία – Επέκταση - Αναβάθμιση των Υποδομών των Ερευνητικών Κέντρων υπό την εποπτεία της Γενικής Γραμματείας Έρευνας και Καινοτομίας (ΓΓΕΚ)	RRF 16624	2024 CSR1.4 2024 CSR2.1 2020 CSR3.3 2020 CSR3.9 2019 CSR2.4	Κοινωνική και οικονομική ανθεκτικότητα
ΕΠΕΝΔΥΣΗ 3: Νέα Βιομηχανικά Πάρκα	RRF 16634	2024 CSR1.4 2024 CSR2.1 2024 CSR4.1 2023 CSR4.3 2023 CSR4.4 2023 CSR4.6 2022 CSR4.2 2022 CSR4.5 2022 CSR4.6 2020 CSR3.3 2020 CSR3.6 2019 CSR2.2 2019 CSR2.3	Δίκαιη πράσινη & ψηφιακή μετάβαση
ΕΠΕΝΔΥΣΗ 4: TH2ORAX: Επιλέξιμο Ολιστικό Υβριδικό Επιχειρησιακό Αυτόνομο Σύστημα	RRF 16654	2024 CSR2.1 2020 CSR3.6 2020 CSR3.9 2019 CSR2.2 2019 CSR2.3 2019 CSR2.4	Αμυντικές δυνατότητες & Κοινωνική και οικονομική ανθεκτικότητα
ΕΠΕΝΔΥΣΗ 5: Επιτάχυνση της έξυπνης μεταποίησης	RRF 16721	2024 CSR1.4 2024 CSR2.1 2020 CSR3.3 2020 CSR3.10 2019 CSR2.3	Δίκαιη πράσινη & ψηφιακή μετάβαση
ΕΠΕΝΔΥΣΗ 6: Ερευνώ – Δημιουργώ – Καινοτομώ	RRF 16971	2024 CSR1.4 2024 CSR2.1 2020 CSR3.3 2020 CSR3.10 2019 CSR2.2 2019 CSR2.3 2019 CSR2.4	Κοινωνική και οικονομική ανθεκτικότητα
ΕΠΕΝΔΥΣΗ 7: Πρόγραμμα Ορίζοντα 2020 «Σφραγίδα Αριστείας»: χρηματοδότηση κορυφαίων καινοτόμων επιχειρήσεων	RRF 16622	2024 CSR1.4 2024 CSR2.1 2020 CSR3.3 2020 CSR3.10 2019 CSR2.2 2019 CSR2.3 2019 CSR2.4	Κοινωνική και οικονομική ανθεκτικότητα
ΕΠΕΝΔΥΣΗ 8: Ερευνώ – Καινοτομώ	MFF	2024 CSR1.4 2020 CSR3.3 2019 CSR2.4	Κοινωνική και οικονομική ανθεκτικότητα
ΕΠΕΝΔΥΣΗ 9: Αναθεώρηση του Εθνικού Οδικού Χάρτη Ερευνητικών	MFF	2024 CSR1.4 2022 CSR4.3	Κοινωνική και οικονομική ανθεκτικότητα

Υποδομών για την Προγραμματική Περίοδο 2021-2027		2022 CSR4.2 2020 CSR3.3 2020 CSR3.4 2020 CSR3.5 2020 CSR3.9 2019 CSR2.1 2019 CSR2.2 2019 CSR2.3 2019 CSR2.4	
ΕΠΕΝΔΥΣΗ 10: Εφαρμογή του θεσμικού πλαισίου για τις ιδιωτικές επενδύσεις	-	2024 CSR1.4 2020 CSR3.3 2020 CSR3.4 2019 CSR2.1	Κοινωνική και οικονομική ανθεκτικότητα
ΕΠΕΝΔΥΣΗ 11: εφαρμογή του θεσμικού πλαισίου για τις στρατηγικές επενδύσεις	-	2024 CSR1.4 2020 CSR3.3	Κοινωνική και οικονομική ανθεκτικότητα

Η εμβληματική μεταρρύθμιση του ΤΑΑ για την **Απλούστευση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος και την αναβάθμισή του σε ποιότητα και ασφάλεια (ΤΑΑ 16543)** αποσκοπεί στη δημιουργία ελκυστικού επιχειρηματικού περιβάλλοντος που ευνοεί τις επενδύσεις, στη διευκόλυνση της εισόδου επιχειρήσεων, στη δημιουργία θέσεων εργασίας και στην αποτελεσματική εποπτεία της αγοράς. Η μεταρρύθμιση περιλαμβάνει δέσμη δράσεων για την απλούστευση των διαδικασιών και των προϋποθέσεων που σχετίζονται με την επιχειρηματική δραστηριότητα, ενισχύοντας την κανονιστική ασφάλεια και ποιότητα, ιδίως με την επέκταση της απλούστευσης των διαδικασιών αδειοδότησης για επενδύσεις σε πρόσθετες οικονομικές δραστηριότητες, την αναθεώρηση του νομοθετικού πλαισίου για τη λειτουργία της μεταποιητικής δραστηριότητας στην περιφέρεια της Αττικής και την κωδικοποίηση της κατακερματισμένης νομοθεσίας για την αδειοδότηση. Η μεταρρύθμιση περιλαμβάνει επίσης δράσεις για τη βελτίωση του πλαισίου εποπτείας της αγοράς, ιδίως με την αναθεώρηση της πολιτικής ποιότητας για την τυποποίηση, τη διαπίστευση και τη συμμόρφωση, την ενίσχυση των δομών εποπτείας της αγοράς και των αρμόδιων αρχών και την επέκταση του πλαισίου εποπτείας σε νέους τομείς επιθεώρησης. Σύμφωνα με το περιεχόμενό της, η μεταρρύθμιση συνδέεται σε μεγάλο βαθμό με τις ειδικές ανά χώρα συστάσεις (ΣΑΧ) που αφορούν στην προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης και στην υποστήριξη εγχώριων παραγωγικών επενδύσεων, ενώ συνάδει με την κοινή προτεραιότητα της ΕΕ «κοινωνική και οικονομική ανθεκτικότητα». Η εφαρμογή της μεταρρύθμισης αναμένεται να ολοκληρωθεί έως το τέλος του 2026.

Ο στόχος της μεταρρύθμισης ΤΑΑ «**Τροποποίηση του νομικού πλαισίου για την προσέλκυση στρατηγικών επενδύσεων (RRF 16593)**» είναι η προώθηση της Ελλάδας ως ελκυστικού προορισμού για δυνητικές επενδύσεις. Η μεταρρύθμιση ενοποίησε και απλοποίησε το νομικό πλαίσιο, με έμφαση στη διαφάνεια, δημιούργησε μια νέα κατηγορία στρατηγικών επενδύσεων (εμβληματικές επενδύσεις μεγάλης σημασίας) με πρόσθετα κίνητρα, απλοποίησε τη διαδικασία αδειοδότησης και συμπεριέλαβε νέους τομείς οικονομικής δραστηριότητας. Η μεταρρύθμιση εστιάζει επίσης στην παρακολούθηση των στρατηγικών επενδύσεων μέσω ενός συστήματος ΤΠΕ και στη χρηματοδότηση έργων της κατηγορίας «εμβληματικές επενδύσεις μεγάλης σημασίας». Οι επενδύσεις που είναι επιλέξιμες για χρηματοδότηση περιλαμβάνουν έργα που προωθούν την καινοτομία ή τη διάχυση της τεχνολογίας, τη χρήση Ανανεώσιμων

Πηγών Ενέργειας και τη μετάβαση σε οικονομία χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα ή/και προωθούν σημαντικά την ανταγωνιστικότητα της ελληνικής οικονομίας σε διεθνές επίπεδο. Σύμφωνα με το περιεχόμενό της, η προαναφερθείσα επένδυση συνδέεται σε μεγάλο βαθμό με τις ειδικές ανά χώρα συστάσεις (ΣΑΧ) που αφορούν την προώθηση των ιδιωτικών επενδύσεων και την ισόρροπη οικονομική ανάπτυξη, καθώς την βελτίωση της αποτελεσματικότητας και την ψηφιοποίηση της δημόσιας διοίκησης. Επιπλέον, υποστηρίζει άμεσα τις κοινές προτεραιότητες της ΕΕ, καθώς ευνοεί την κοινωνική και οικονομική ανθεκτικότητα. Το έργο, που περιλαμβάνει την υλοποίηση του πληροφοριακού συστήματος για τις στρατηγικές επενδύσεις, τη γραμμή πληροφόρησης των επενδυτών και την έγκριση και ολοκλήρωση ορισμένων εμβληματικών επενδύσεων, αναμένεται να υλοποιηθεί πλήρως έως το 2026.

Η μεταρρύθμιση του ΤΑΑ «**Εξωστρέφεια του Οικοσυστήματος Έρευνας και Καινοτομίας της Ελλάδας (ΤΑΑ 16621)**» περιλαμβάνει την προώθηση και την παγκόσμια προβολή του εθνικού οικοσυστήματος νεοφυών καινοτόμων επιχειρήσεων, καθώς και την υποστήριξη διαδικασιών αξιολόγησης της ανάπτυξης, συντήρησης και αναβάθμισης λογισμικού. Οι δράσεις αυτές θα υλοποιηθούν μέσω του ELEVATE Greece, στο πλαίσιο του οποίου λειτουργεί ψηφιακή πύλη που επιτρέπει στις εθνικές νεοφυείς επιχειρήσεις να εγγράφονται στο μητρώο και να αποκτούν κρατική διαπίστευση ως «νεοφυείς επιχειρήσεις», με στόχο την προώθηση της ανάπτυξης και της έρευνας. Ως εκ τούτου η μεταρρύθμιση συνδέεται στενά με τις ειδικές ανά χώρα συστάσεις (ΣΑΧ) που αφορούν στην προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης και στην υποστήριξη εγχώριων παραγωγικών επενδύσεων, καθώς και στην έρευνα και ανάπτυξη, ενώ υποστηρίζει τις κοινές προτεραιότητες της ΕΕ, καθώς ενισχύει την κοινωνική και οικονομική ανθεκτικότητα. Η υλοποίηση της μεταρρύθμισης αναμένεται να ολοκληρωθεί έως το τέλος του 2026.

Η μεταρρύθμιση του ΤΑΑ «**Καταπολέμηση του παρεμπορίου και προστασία της πνευματικής ιδιοκτησίας (ΤΑΑ 16703)**» αποσκοπεί στην ενίσχυση της αντιμετώπισης του παρεμπορίου μέσω της ενίσχυσης της Διυπηρεσιακής Μονάδας Ελέγχου της Αγοράς (ΔΙΜΕΑ) με κατάρτιση του προσωπικού, κατάλληλα πληροφοριακά συστήματα και εξοπλισμό ΤΠ. Ως εκ τούτου η μεταρρύθμιση συνδέεται στενά με τις ειδικές ανά χώρα συστάσεις (ΣΑΧ) που αφορούν στην προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης και στην υποστήριξη εγχώριων παραγωγικών επενδύσεων, καθώς και στην προώθηση ψηφιακών τεχνολογιών, ενώ υποστηρίζει τις κοινές προτεραιότητες της ΕΕ, καθώς ενισχύει την κοινωνική και οικονομική ανθεκτικότητα. Η υλοποίηση της μεταρρύθμισης αναμένεται να ολοκληρωθεί έως το τέλος του 2026.

Η μεταρρύθμιση του ΤΑΑ «**Επαγγελματοποίηση του τομέα των Δημόσιων Συμβάσεων (ΤΑΑ 16711)**» αποσκοπεί στη δημιουργία κορυφαίου εξειδικευμένου εργατικού δυναμικού στον τομέα των δημόσιων συμβάσεων, ώστε να καταστήσει αυτόν τον τομέα πιο αποδοτικό και αξιόπιστο. Η μεταρρύθμιση περιλαμβάνει το νέο κανονιστικό πλαίσιο των Δημόσιων Συμβάσεων (Νόμος 4782/2021) που απλοποιεί τη διαδικασία των δημόσιων προμηθειών και επιταχύνει την αποτελεσματικότητα των δημόσιων επενδύσεων, την θέσπιση δευτερογενούς νομοθεσίας για την πλήρη λειτουργία του νέου ρυθμιστικού πλαισίου και δράσεις για περαιτέρω απλοποίηση και βελτίωση του κανονιστικού πλαισίου, με στόχο την αποτελεσματική εφαρμογή και ανθεκτικότητα του συστήματος δημόσιων προμηθειών. Ο στόχος αυτός θα υποστηριχθεί περαιτέρω με την παροχή κατάρτισης και καθοδήγησης στους δημόσιους υπαλλήλους που συμμετέχουν στις δημόσιες συμβάσεις, την καθιέρωση διαδικασιών πιστοποίησης για τους εν λόγω επαγγελματίες, τη δημιουργία χωριστών

επαγγελματικών αξόνων εργασίας και την υιοθέτηση δέσμης κινήτρων, προσόντων/σταδιοδρομίας για το προσωπικό αυτό, καθώς και την ολοκλήρωση εμπειριστατωμένης μελέτης σχετικά με την αναδιοργάνωση των δομών και των αρμοδιοτήτων των αναθετουσών αρχών που είναι επιφορτισμένες με τη διεξαγωγή κεντρικών διαδικασιών σύναψης συμβάσεων. Σύμφωνα με το περιεχόμενό της, η μεταρρύθμιση συνδέεται σε μεγάλο βαθμό με τις ΣΑΧ που αφορούν στην προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης και στην υποστήριξη εγχώριων παραγωγικών επενδύσεων. Επιπλέον συνάδει με την κοινή προτεραιότητα της ΕΕ «κοινωνική και οικονομική ανθεκτικότητα». Η εφαρμογή της μεταρρύθμισης αναμένεται να ολοκληρωθεί έως το τέλος του 2026.

Η μεταρρύθμιση «**Εθνική Στρατηγική για τις Δημόσιες Συμβάσεις 2021 - 2025**» αποσκοπεί στην ενίσχυση της αποτελεσματικότητας, της ποιότητας και της διαφάνειας του συστήματος δημόσιων συμβάσεων. Η Εθνική Στρατηγική για τις Δημόσιες Συμβάσεις 2021 - 2025, όπως αναθεωρήθηκε και ισχύει, περιλαμβάνει δράσεις που χωρίζονται σε 4 κύριους άξονες: α) τη μεταρρύθμιση του ρυθμιστικού πλαισίου για τις δημόσιες συμβάσεις, β) την περαιτέρω ψηφιοποίηση των διαδικασιών σύναψης δημοσίων συμβάσεων, γ) την επιδίωξη στρατηγικών δημοσίων συμβάσεων και την ενίσχυση της ικανότητας των κεντρικών φορέων προμηθειών και δ) την επίτευξη επαγγελματισμού στον τομέα των δημοσίων συμβάσεων. Σύμφωνα με το περιεχόμενό της, η μεταρρύθμιση συνδέεται σε μεγάλο βαθμό με τις ειδικές ανά χώρα συστάσεις (ΣΑΧ) που αφορούν στην αποτελεσματικότητα και ψηφιοποίηση της δημόσιας διοίκησης, ενώ παράλληλα διασφαλίζει ότι μπορεί να προσελκύσει τις κατάλληλες δεξιότητες. Επιπλέον, συνάδει με την κοινή προτεραιότητα της ΕΕ «κοινωνική και οικονομική ανθεκτικότητα». Η εφαρμογή της μεταρρύθμισης αναμένεται να ολοκληρωθεί έως το τέλος του 2026.

Η μεταρρύθμιση «**Εθνική Στρατηγική για τη Βιομηχανία**» στοχεύει στην αύξηση της παραγωγικότητας και της απασχόλησης και την προώθηση ιδιωτικών επενδύσεων, ενώ ταυτόχρονα εντάσσεται στο ευρύτερο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Στρατηγικής για τη Βιομηχανία και στην εφαρμογή του σχεδίου ανάπτυξης της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας. Το Σχέδιο Δράσης της Εθνικής Στρατηγικής για τη Βιομηχανία περιλαμβάνει 43 παρεμβάσεις, οι οποίες χωρίζονται σε τέσσερις (4) κατηγορίες ανάλογα με το είδος (σχήματα χρηματοδότησης, μεταρρυθμίσεις, κ.λπ.) και το πεδίο εφαρμογής (συνεργαζόμενοι φορείς, προβλεπόμενες αλλαγές κ.λπ.) κάθε παρέμβασης. Πιο συγκεκριμένα, το Σχέδιο Δράσης περιλαμβάνει: 4 Πρωτοβουλίες (παρεμβάσεις μεγάλης κλίμακας που απαιτούν τη συνεργασία πολλών φορέων και δρομολογούν σημαντικές αλλαγές στην εγχώρια βιομηχανία), 3 Εμβληματικά Έργα (επενδύσεις ή έργα υποδομής με σημαντική επίδραση στον βιομηχανικό τομέα), 12 Προγράμματα (χρηματοδοτική υποστήριξη κυρίως προς τις ΜΜΕ) και 24 Δράσεις (μεταρρυθμίσεις και νομοθετικές πρωτοβουλίες που βελτιώνουν τις δομές και τις υπηρεσίες). Σύμφωνα με το περιεχόμενό της, η μεταρρύθμιση συνδέεται στενά με τις ειδικές ανά χώρα συστάσεις (ΣΑΧ) σχετικά με την προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης και την υποστήριξη εγχώριων παραγωγικών επενδύσεων, όπως και την πράσινη και ψηφιακή μετάβαση, ενώ υποστηρίζει τις κοινές προτεραιότητες της ΕΕ, καθώς ευνοεί την κοινωνική και οικονομική ανθεκτικότητα. Η εφαρμογή της μεταρρύθμισης αναμένεται να ολοκληρωθεί έως το τέλος του 2030.

Η μεταρρύθμιση «**Νέος γύρος μεταρρυθμίσεων για τη διευκόλυνση της επιχειρηματικότητας και την απλούστευση των ρυθμίσεων για τις επιχειρήσεις**» (νέα δράση σε σχέση με το Εθνικό

Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων, Άνοιξη 2024) επιδιώκει την καθιέρωση μιας νέας λογικής συνεχούς βελτίωσης του επιχειρηματικού περιβάλλοντος στην Ελλάδα, μέσω της συστηματικής καταστολής της γραφειοκρατίας μεταξύ επιχειρήσεων και δημόσιας διοίκησης καθ' όλη τη διάρκεια του κύκλου ζωής των επιχειρήσεων. Για την επίτευξη του στόχου αυτού, θα δημιουργηθεί ένας ολοκληρωμένος και συνεκτικός μηχανισμός παρακολούθησης και απλοποίησης των διαδικασιών εκείνων που δημιουργούν διοικητικό κόστος και κόστος προσαρμογής για τις επιχειρήσεις κατά την επαφή τους με τη δημόσια διοίκηση. Η καινοτομία της μεταρρύθμισης είναι ότι εισάγει, με επιστημονικό τρόπο, την ποσοτικοποίηση της γραφειοκρατίας και την ιεράρχηση των απαιτούμενων νομοθετικών βελτιώσεων, προκειμένου να μειωθεί σε ποσοτικούς – απτούς όρους το διοικητικό κόστος και το κόστος προσαρμογής των επιχειρήσεων, χωρίς να περιορίζεται το πεδίο εφαρμογής κάθε νομοθετικής πρωτοβουλίας. Η μεταρρύθμιση έχει δύο άξονες εφαρμογής: (α) Με τον πρώτο άξονα, θα επιτευχθεί η σταδιακή μείωση του υφιστάμενου διοικητικού κόστους και του κόστους προσαρμογής των επιχειρήσεων, μέσω της απλοποίησης των διαδικασιών που προβλέπονται - από νομοθετικές διατάξεις - ή της κατάργησης παρωχημένων διατάξεων, με μετρήσιμο τρόπο. (β) Με τον δεύτερο άξονα, επιχειρείται η πάταξη της γραφειοκρατίας πριν αυτή δημιουργηθεί. Κεντρικό ρόλο σε αυτόν τον Άξονα παίζει η τήρηση του κανόνα «μια αφαίρεση για κάθε μια προσθήκη γραφειοκρατικού βάρους», ο οποίος διασφαλίζει ότι «Καμία νομοθεσία δεν θεσπίζεται, εάν εισάγει περισσότερη γραφειοκρατία από όση καταργεί». Σύμφωνα με το περιεχόμενό της, η μεταρρύθμιση συνδέεται σε μεγάλο βαθμό με τις ειδικές ανά χώρα συστάσεις (ΣΑΧ) που αφορούν στην προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης και στην υποστήριξη εγχώριων παραγωγικών επενδύσεων, ενώ συνάδει με την κοινή προτεραιότητα της ΕΕ «κοινωνική και οικονομική ανθεκτικότητα».

Η κυβέρνηση σχεδιάζει τη μεταρρύθμιση «**Χρυσή Βίζα για τη χρηματοδότηση νεοφυών επιχειρήσεων**» (νέα δράση σε σχέση με το Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων, Άνοιξη 2024) με στόχο τη χορήγηση «Χρυσής Βίζας» για κεφάλαια που εισάγονται για τη χρηματοδότηση νεοφυών επιχειρήσεων, ύψους τουλάχιστον 250.000 ευρώ. Στόχος είναι να ενισχυθεί το αποτύπωμα της επιχειρηματικής ανάπτυξης της χώρας σε τεχνολογίες αιχμής. Το μέτρο θα στηρίξει τις επιχειρήσεις που είναι εγγεγραμμένες στο μητρώο ELEVATE GREECE, ενισχύοντας έτσι το οικοσύστημα επιχειρηματικότητας και καινοτομίας. Σύμφωνα με το περιεχόμενό της, η μεταρρύθμιση συνδέεται σε μεγάλο βαθμό με τις ειδικές ανά χώρα συστάσεις (ΣΑΧ) που αφορούν στην προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης και στην υποστήριξη εγχώριων παραγωγικών επενδύσεων, καθώς και στην έρευνα και ανάπτυξη, ενώ συνάδει με την κοινή προτεραιότητα της ΕΕ «κοινωνική και οικονομική ανθεκτικότητα».

Ένα ενιαίο θεσμικό πλαίσιο για τους μετασχηματισμούς των επιχειρήσεων και την καινοτομία (νέα δράση σε σχέση με το Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων, Άνοιξη 2024) πρόκειται να δημιουργήσει η νέα νομοθεσία, η οποία αναμένεται να εκδοθεί έως το τέλος του 2025. Το νέο νομοθετικό πλαίσιο, το οποίο θα είναι συμβατό με το δίκαιο της Ένωσης, θα είναι απλουστευμένο προς ενίσχυση της ασφάλειας δικαίου, ενώ παράλληλα θα καταστεί πιο ελκυστικό για τους δυνητικούς δικαιούχους και για τους ξένους επενδυτές. Όσον αφορά στην καινοτομία, το νέο νομοθετικό πλαίσιο στοχεύει στην αύξηση των επενδύσεων σε Ε&Α στην ελληνική οικονομία σε σχέση με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο, μέσω μιας σειράς στοχευμένων μέτρων. Οι βασικές αλλαγές περιλαμβάνουν αυξημένα φορολογικά κίνητρα, βασιζόμενα στην υφιστάμενη έκπτωση 200% για δαπάνες έρευνας και τεχνολογίας, με νέα μέτρα που δυνητικά

αυξάνουν τις εκπώσεις για συγκεκριμένες περιπτώσεις, όπως συνεργατικά έργα με νεοφυείς επιχειρήσεις, συνεργατικά έργα με ερευνητικά ιδρύματα και μικρομεσαίες επιχειρήσεις με υψηλή ένταση γνώσης. Επιπλέον, ο νόμος στοχεύει στην ενίσχυση της συνεργασίας με την προώθηση των δεσμών μεταξύ της αγοράς εργασίας και της ακαδημαϊκής κοινότητας, καθώς και με την ενθάρρυνση της συνεργασίας μεταξύ εταιρειών ομίλων και νεοφυών επιχειρήσεων. Το πλαίσιο θα επεκτείνει επίσης τα κίνητρα για την εμπορική εκμετάλλευση των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας και θα διευρύνει τα φορολογικά κίνητρα για τους επενδυτές-αγγέλους που υποστηρίζουν τις νεοφυείς επιχειρήσεις. Επίσης, στοχεύει στον εξορθολογισμό και στην εναρμόνιση του φορολογικού καθεστώτος για τα επενδυτικά κεφάλαια με τις ευρωπαϊκές πρακτικές, ενθαρρύνοντας έτσι τη δημιουργία επενδυτικών σχημάτων με πλήρως ελληνική βάση. Σύμφωνα με το περιεχόμενό της, η μεταρρύθμιση συνδέεται σε μεγάλο βαθμό με τις ειδικές ανά χώρα συστάσεις (ΣΑΧ) που αφορούν στην προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης και στην υποστήριξη εγχώριων παραγωγικών επενδύσεων, καθώς και στην έρευνα και ανάπτυξη, ενώ συνάδει με την κοινή προτεραιότητα της ΕΕ «κοινωνική και οικονομική ανθεκτικότητα».

Η επένδυση του ΤΑΑ «**Βασική και Εφαρμοσμένη Έρευνα (ΤΑΑ 16618)**» αποσκοπεί στη δημιουργία οντοτήτων για τη μακροπρόθεσμη υποστήριξη της εφαρμοσμένης έρευνας και στην προώθηση ενός οικοσυστήματος καινοτομίας «βαθιάς τεχνολογίας» μέσω της χρηματοδότησης διεπιστημονικών δραστηριοτήτων Ε&Α με εφαρμογές στη βιομηχανία. Η επένδυση αποτελείται από επτά υποέργα: i) παροχή οριζόντιας χρηματοδότησης για τη βασική έρευνα, ii) χρηματοδοτική στήριξη εμβληματικών ερευνητικών έργων σε διεπιστημονικούς τομείς με πρακτικές εφαρμογές για την ελληνική οικονομία, iii) χρηματοδοτική στήριξη της εφαρμοσμένης έρευνας για ιατρική ακριβείας, iv) παροχή χρηματοδότησης για ένα κέντρο έρευνας και ανάπτυξης μη επανδρωμένων συστημάτων με σκοπό τη στήριξη της εφαρμοσμένης έρευνας σε μη επανδρωμένα αεροσκάφη, v) δημιουργία ινστιτούτου εφαρμοσμένης έρευνας και καινοτομίας για την τεχνητή νοημοσύνη, την επεξεργασία δεδομένων και την ανάπτυξη αλγορίθμων, vi) χρηματοδοτική στήριξη για τη μεταφραστική έρευνα σε τεχνολογίες βιώσιμων υλικών, vii) χρηματοδοτική στήριξη για τη συμμετοχή σε ευρωπαϊκές συμπράξεις και συγκεκριμένα στην EuroHPC (Υπολογιστική Υψηλών Επιδόσεων) και στην KDT (Βασικές Ψηφιακές Τεχνολογίες). Λόγω του περιεχομένου της, η επένδυση συνδέεται σε μεγάλο βαθμό με τις ειδικές ανά χώρα συστάσεις (ΣΑΧ) που αφορούν στην προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης και στην υποστήριξη εγχώριων παραγωγικών επενδύσεων, καθώς και στην έρευνα και ανάπτυξη, ενώ παράλληλα υποστηρίζει τις κοινές προτεραιότητες της ΕΕ, καθώς ενισχύει την κοινωνική και οικονομική ανθεκτικότητα. Η υλοποίηση της επένδυσης αναμένεται να ολοκληρωθεί έως το τέλος του 2026.

Η επένδυση του ΤΑΑ «**Δημιουργία – Επέκταση - Αναβάθμιση των Υποδομών των Ερευνητικών Κέντρων υπό την εποπτεία της Γενικής Γραμματείας Έρευνας και Καινοτομίας (ΓΓΕΚ) (ΤΑΑ 16624)**» περιλαμβάνει την αναβάθμιση των υποδομών 11 ερευνητικών κέντρων, με σκοπό την ενίσχυση της ερευνητικής ικανότητας και των δυνατοτήτων τους σε σημαντικούς επιστημονικούς και τεχνολογικούς τομείς. Σύμφωνα με το περιεχόμενό της, η μεταρρύθμιση συνδέεται σε μεγάλο βαθμό με τις ειδικές ανά χώρα συστάσεις (ΣΑΧ) που αφορούν στην προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης και στην υποστήριξη εγχώριων παραγωγικών επενδύσεων, καθώς και στην έρευνα και ανάπτυξη, ενώ συνάδει με την κοινή προτεραιότητα

της ΕΕ «κοινωνική και οικονομική ανθεκτικότητα». Η υλοποίηση της επένδυσης αναμένεται να ολοκληρωθεί έως το τέλος του 2026.

Η επένδυση του ΤΑΑ «**Νέα Βιομηχανικά Πάρκα (ΤΑΑ 16634)**» αποσκοπεί στη μετατροπή ζωνών υψηλής βιομηχανικής δραστηριότητας σε βιομηχανικά πάρκα και στην επέκταση, την αναβάθμιση και τον εκσυγχρονισμό των υφιστάμενων βιομηχανικών πάρκων, ώστε να προσαρμοστούν στις ανάγκες της Βιομηχανίας 4.0 και της βιώσιμης ανάπτυξης, αλλά και σε προκλήσεις, όπως η κλιματική αλλαγή και η ενεργειακή κρίση. Η επένδυση περιλαμβάνει την παροχή χρηματοδοτικής ενίσχυσης για α) τη δημιουργία νέων βιομηχανικών πάρκων επόμενης γενιάς, β) την επέκταση των υφιστάμενων, με σκοπό την αύξηση της ετοιμότητάς τους για τη μετάβαση σε υποδομές δικτύου 5G και εξαιρετικά υψηλού εύρους ζώνης και για τη χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, παρεμβάσεων έξυπνης διαχείρισης ενέργειας και εξοικονόμησης ενέργειας και υποδομών κυκλικής οικονομίας και γ) τη μετατροπή περιοχών με υψηλή βιομηχανική συγκέντρωση σε πράσινα και ψηφιοποιημένα βιομηχανικά πάρκα. Το μέτρο περιλαμβάνει επίσης τη μεταρρύθμιση του κανονιστικού πλαισίου για τα βιομηχανικά πάρκα, συμπεριλαμβανομένης της αντιμετώπισης της ανασφάλειας δικαίου, της επίλυσης ζητημάτων διακυβέρνησης και της παροχής αποτελεσματικών κινήτρων για την επίλυση άτυπων βιομηχανικών συγκεντρώσεων. Λόγω του περιεχομένου της, η επένδυση συνδέεται σε μεγάλο βαθμό με τις ειδικές ανά χώρα συστάσεις (ΣΑΧ) που αφορούν στην προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης και στην υποστήριξη εγχώριων παραγωγικών επενδύσεων, καθώς και στην ανάπτυξη ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και στην ενίσχυση των περιβαλλοντικών υποδομών, ενώ παράλληλα υποστηρίζει τις κοινές προτεραιότητες της ΕΕ, καθώς συνάδει με τη δίκαιη πράσινη & ψηφιακή μετάβαση. Η εφαρμογή της επένδυσης αναμένεται να ολοκληρωθεί έως το τέλος του 2026.

Η επένδυση του ΤΑΑ «**TH2ORAX: Επιλέξιμο Ολιστικό Υβριδικό Επιχειρησιακό Αυτόνομο Σύστημα (ΤΑΑ 16654)**» αφορά στη δημιουργία ενός συστήματος πληροφόρησης «επόμενης γενιάς», το οποίο αναμένεται να συνδυάζει διαφορετικούς τύπους και μορφές συνεργατικών υποδομών για την ενίσχυση της λήψης αποφάσεων των θεσμικών οργάνων σε πραγματικό χρόνο. Το σύστημα αποτελείται από τεχνολογίες αιχμής, όπως η τεχνητή νοημοσύνη και είναι σχεδιασμένο με σκοπό να ανταποκρίνεται στις ανάγκες ποικίλου φάσματος τελικών χρηστών σε μακροπρόθεσμη βάση. Αναμένεται να συμβάλει στη διαχείριση των συνόρων, στην καταπολέμηση του εγκλήματος και της τρομοκρατίας, στην κυβερνοασφάλεια, στην προστασία και την ανθεκτικότητα των υποδομών ζωτικής σημασίας και στην έρευνα και διάσωση και ανθεκτικότητα στις καταστροφές. Ως εκ τούτου συνδέεται σε μεγάλο βαθμό με τις ειδικές ανά χώρα συστάσεις (ΣΑΧ) που αφορούν στην ψηφιοποίηση της δημόσιας διοίκησης, καθώς και στην έρευνα και ανάπτυξη, ενώ υποστηρίζει τις κοινές προτεραιότητες της ΕΕ, καθώς ενισχύει τις αμυντικές ικανότητες μαζί με την κοινωνική και οικονομική ανθεκτικότητα. Η υλοποίηση της επένδυσης αναμένεται να ολοκληρωθεί έως το τέλος του 2026.

Η επένδυση του ΤΑΑ «**Επιτάχυνση της έξυπνης μεταποίησης (ΤΑΑ 16721)**» στοχεύει στην οικονομική στήριξη πολύ μικρών, μικρών και μεσαίων μεταποιητικών επιχειρήσεων του ελληνικού βιομηχανικού οικοσυστήματος, για την προσαρμογή τους στις ανάγκες της ψηφιακής και πράσινης μετάβασης, προκειμένου να αυξηθεί η ανταγωνιστικότητά τους μέσω της ενίσχυσης της τεχνολογικής/ψηφιακής υποδομής και της αναβάθμισης του παραγωγικού εξοπλισμού. Η επένδυση περιλαμβάνει χρηματοδοτική στήριξη μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων του βιομηχανικού τομέα με σκοπό την αναβάθμιση του παραγωγικού

εξοπλισμού και των υποδομών τους με προηγμένες έξυπνες τεχνολογίες χαμηλού περιβαλλοντικού αντικτύπου. Το μέτρο θα στηρίξει επίσης βιομηχανικά προγράμματα και συνεργατικούς σχηματισμούς επιχειρήσεων σε σημαντικές βιομηχανικές αλυσίδες αξίας που προωθούν την ανταγωνιστικότητα της ελληνικής βιομηχανίας και τη μετάβασή της στη Βιομηχανία 4.0. Λόγω του περιεχομένου της, η επένδυση συνδέεται σε μεγάλο βαθμό με τις ειδικές ανά χώρα συστάσεις (ΣΑΧ) που αφορούν στην προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης και στην υποστήριξη εγχώριων παραγωγικών επενδύσεων, καθώς και στον ψηφιακό μετασχηματισμό των επιχειρήσεων, ενώ συνάδει με την κοινή προτεραιότητα της ΕΕ για τη «δίκαιη πράσινη και ψηφιακή μετάβαση». Η υλοποίηση της επένδυσης αναμένεται να ολοκληρωθεί έως το τέλος του 2026.

Η επένδυση του ΤΑΑ **«Ερευνώ – Δημιουργώ – Καινοτομώ (ΤΑΑ 16971)»** αποσκοπεί στη χρηματοδότηση 36 προτάσεων έργων που αξιολογήθηκαν με πολύ υψηλή βαθμολογία στο κριτήριο της «αριστείας» σε τομείς έξυπνης εξειδίκευσης (RIS3), αλλά δεν υποστηρίχθηκαν από προηγούμενα χρηματοδοτικά εργαλεία της ΕΕ λόγω δημοσιονομικών περιορισμών. Ο κύριος στόχος του προγράμματος «Ερευνώ – Δημιουργώ – Καινοτομώ» είναι να συνδέσει την έρευνα και την καινοτομία με την επιχειρηματικότητα και να ενισχύσει την ανταγωνιστικότητα, την παραγωγικότητα και την εξωστρέφεια των επιχειρήσεων στις διεθνείς αγορές. Όλα τα παραπάνω θα συμβάλλουν, στη συνέχεια, στη μετάβαση σε μια υψηλής ποιότητας και καινοτόμο επιχειρηματικότητα και στην αύξηση της εγχώριας προστιθέμενης αξίας. Λόγω του περιεχομένου της, η επένδυση συνδέεται σε μεγάλο βαθμό με τις ειδικές ανά χώρα συστάσεις (ΣΑΧ) που αφορούν στην προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης και στην υποστήριξη εγχώριων παραγωγικών επενδύσεων, καθώς και στον ψηφιακό μετασχηματισμό των επιχειρήσεων και στην προστασία του περιβάλλοντος, ενώ συνάδει με την κοινή προτεραιότητα της ΕΕ για κοινωνική και οικονομική ανθεκτικότητα. Η υλοποίηση της επένδυσης αναμένεται να ολοκληρωθεί έως το τέλος του 2026.

Η επένδυση του ΤΑΑ **«Πρόγραμμα Ορίζοντα 2020 «Σφραγίδα Αριστείας»: χρηματοδότηση κορυφαίων καινοτόμων επιχειρήσεων (ΤΑΑ 16622)»** αφορά 13 προτάσεις έργων από μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις, στις οποίες έχει απονεμηθεί το σήμα ποιότητας «Σφραγίδα Αριστείας» του προγράμματος «Ορίζοντα 2020» και είναι επιλέξιμες για επιχορήγηση, αλλά δεν χρηματοδοτήθηκαν στο πλαίσιο του προγράμματος «Ορίζοντα 2020» λόγω δημοσιονομικών περιορισμών. Η επένδυση στηρίζει τις προτάσεις αυτές, προσθέτοντας στην ιδιωτική χρηματοδότηση από τους δικαιούχους. Η σύνδεση της Ε&Κ με την επιχειρηματικότητα αναμένεται να ενισχύσει την ποιοτική και καινοτόμο επιχειρηματικότητα με την αύξηση της εγχώριας προστιθέμενης αξίας στον παραγωγικό τομέα. Σύμφωνα με το περιεχόμενό της, η μεταρρύθμιση συνδέεται σε μεγάλο βαθμό με τις ειδικές ανά χώρα συστάσεις (ΣΑΧ) που αφορούν στην προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης και στην υποστήριξη εγχώριων παραγωγικών επενδύσεων, καθώς και στον ψηφιακό μετασχηματισμό των επιχειρήσεων και στην προστασία του περιβάλλοντος, ενώ συνάδει με την κοινή προτεραιότητα της ΕΕ για κοινωνική και οικονομική ανθεκτικότητα. Η εφαρμογή της επένδυσης αναμένεται να ολοκληρωθεί έως το τέλος του 2026.

Η επένδυση **«Ερευνώ - Καινοτομώ»** περιλαμβάνει τη χρηματοδοτική στήριξη των επενδύσεων σε έρευνα και καινοτομία με στόχο την αποτελεσματική αντιμετώπιση των προκλήσεων που σχετίζονται με τις χαμηλές επενδύσεις σε Ε&Α. Επομένως συνδέεται σε μεγάλο βαθμό με τις ειδικές ανά χώρα συστάσεις (ΣΑΧ) που αφορούν στην προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης

και στην υποστήριξη εγχώριων παραγωγικών επενδύσεων, καθώς και στην έρευνα και ανάπτυξη, ενώ υποστηρίζει τις κοινές προτεραιότητες της ΕΕ, καθώς ευνοεί την κοινωνική και οικονομική ανθεκτικότητα. Η υλοποίηση της επένδυσης αναμένεται να ολοκληρωθεί έως το τέλος του 2027.

Η επένδυση «**Αναθεώρηση του Εθνικού Οδικού Χάρτη Ερευνητικών Υποδομών για την Προγραμματική Περίοδο 2021-2027**» αποσκοπεί στην αύξηση της εθνικής και διεθνούς ανταγωνιστικότητας και προβολής των Εθνικών Ερευνητικών Υποδομών μέσω της αναδιαμόρφωσης του Εθνικού Οδικού Χάρτη Ερευνητικών Υποδομών, σύμφωνα με τις κατευθύνσεις της Εθνικής Στρατηγικής Έρευνας, Τεχνολογικής Ανάπτυξης και Καινοτομίας 2021-27 και της Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης 2021-27. Η επένδυση υλοποιείται μέσω πρόσκλησης εκδήλωσης ενδιαφέροντος προς ερευνητικούς φορείς, ενώ οι επιλέξιμες δράσεις περιλαμβάνουν: α) την παροχή πρόσβασης σε εγκαταστάσεις και εξοπλισμό για την υλοποίηση ερευνητικών έργων υψηλής ποιότητας για τον ακαδημαϊκό/ερευνητικό χώρο και τις επιχειρήσεις, β) την ανάπτυξη συνεργατικών ερευνητικών έργων και γ) τη δικτύωση σε εθνικό και ευρωπαϊκό/διεθνές επίπεδο. Σύμφωνα με το περιεχόμενό της, η επένδυση ανταποκρίνεται στις ειδικές ανά χώρα συστάσεις (ΣΑΧ) που αφορούν στην προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης και στην υποστήριξη εγχώριων παραγωγικών επενδύσεων, καθώς και στην έρευνα και ανάπτυξη και στην προστασία του περιβάλλοντος, ενώ υποστηρίζει τις κοινές προτεραιότητες της ΕΕ, καθώς ευνοεί την κοινωνική και οικονομική ανθεκτικότητα. Η υλοποίηση της επένδυσης αναμένεται να ολοκληρωθεί έως το τέλος του 2027.

Η **εφαρμογή του θεσμικού πλαισίου για τις ιδιωτικές επενδύσεις** αποσκοπεί στην τόνωση της ανάπτυξης του ιδιωτικού τομέα μέσω της εφαρμογής των καθεστώτων κρατικών ενισχύσεων. Ο νέος αναπτυξιακός νόμος 4887/2022 εισάγει συγκεκριμένα θεματικά καθεστώτα κρατικών ενισχύσεων για την προώθηση των ιδιωτικών επενδύσεων σε διάφορους τομείς, με έμφαση στον ψηφιακό μετασχηματισμό, την πράσινη μετάβαση και την περιφερειακή ανάπτυξη. Στους βασικούς τομείς περιλαμβάνονται ο τουρισμός, η μεταποίηση, η αγροδιατροφή, η νέα επιχειρηματικότητα κ.λπ. Σύμφωνα με το περιεχόμενό της, η προαναφερθείσα επένδυση συνδέεται σε μεγάλο βαθμό με τις ειδικές ανά χώρα συστάσεις (ΣΑΧ) που αφορούν την προώθηση των ιδιωτικών επενδύσεων και υποστηρίζει επίσης τις κοινές προτεραιότητες της ΕΕ, καθώς ενισχύει την κοινωνική και οικονομική ανθεκτικότητα. Η εφαρμογή συνεχίζεται με την προκήρυξη νέων καθεστώτων κρατικών ενισχύσεων κάθε χρόνο.

Η **εφαρμογή του θεσμικού πλαισίου για τις στρατηγικές επενδύσεις** αποσκοπεί στον εξορθολογισμό της έγκρισης και αδειοδότησης βασικών έργων που ενισχύουν την εθνική οικονομία. Αρκετές αξιόλογες στρατηγικές επενδύσεις βρίσκονται σε εξέλιξη, ενώ άλλες περιμένουν έγκριση. Χωρισμένες σε κατηγορίες με βάση τον προϋπολογισμό και την επίδραση που έχουν, οι στρατηγικές επενδύσεις εστιάζουν σε τομείς όπως η αγροδιατροφή, ο τουρισμός, η πράσινη οικονομία και ο ψηφιακός μετασχηματισμός. Τα κίνητρα περιλαμβάνουν φορολογικές ελαφρύνσεις, ταχύτερη απόσβεση, άδειες παραμονής για στελέχη και ταχεία αδειοδότηση της επένδυσης. Πρόσθετες επιδοτήσεις προσφέρονται για την απασχόληση, την έρευνα και τις επενδύσεις σε ζώνες απολιγνιτοποίησης, με υψηλότερα ποσοστά χρηματοδότησης για εμβληματικά έργα. Σύμφωνα με το περιεχόμενό της, η προαναφερθείσα επένδυση συνδέεται σε μεγάλο βαθμό με τις ειδικές ανά χώρα συστάσεις (ΣΑΧ) που αφορούν την προώθηση των ιδιωτικών επενδύσεων και υποστηρίζει επίσης τις κοινές προτεραιότητες

της ΕΕ, καθώς ενισχύει την κοινωνική και οικονομική ανθεκτικότητα. Η υλοποίηση συνεχίζεται με την έγκριση νέων στρατηγικών επενδύσεων κάθε χρόνο.

Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης

ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ / ΕΠΕΝΔΥΣΗ	RRF / MFF	CSR	ΚΟΙΝΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ
ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ 1: Μεταρρύθμιση των ενεργητικών πολιτικών για την αγορά εργασίας	RRF 16747	2024.CSR2.1 2023.CSR4.5 2020.CSR3.8 2020.CSR2.2 2019.CSR2.7	Κοινωνική και οικονομική ανθεκτικότητα
ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ 2: Ενίσχυση του συστήματος μαθητείας	RRF 16794	2024.CSR2.1 2023.CSR4.5 2020.CSR3.9 2020.CSR3.8 2020.CSR3.3 2019.CSR2.7 2019.CSR2.5	Κοινωνική και οικονομική ανθεκτικότητα
ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ 3: Παροχή δεξιοτήτων, επανειδίκευση και αναβάθμιση δεξιοτήτων του εργατικού δυναμικού μέσω αναμορφωμένου μοντέλου κατάρτισης (μεταρρύθμιση της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης)	RRF 16792	2024.CSR2.1 2020.CSR3.9 2020.CSR3.8 2020.CSR2.2 2019.CSR2.3 2019.CSR2.7 2019.CSR2.5	Κοινωνική και οικονομική ανθεκτικότητα
ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ 4: Νέα στρατηγική για τη διά βίου μάθηση: Εκσυγχρονισμός και αναβάθμιση του ελληνικού συστήματος αναβάθμισης δεξιοτήτων και επανειδίκευσης	RRF 16913	2024.CSR2.1 2023.CSR4.5 2020.CSR3.9 2020.CSR3.8 2020.CSR2.2 2019.CSR2.3 2019.CSR2.7	Δίκαιη, Πράσινη και Ψηφιακή Μετάβαση
ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ 5: Μεταρρύθμιση των παθητικών πολιτικών για την αγορά εργασίας με σκοπό τη στήριξη της μετάβασης στην απασχόληση	RRF 16746	2024.CSR2.1 2024.CSR3.1 2020.CSR3.9 2020.CSR2.2 2020.CSR3.8 2019.CSR2.7	Κοινωνική και οικονομική ανθεκτικότητα
ΕΠΕΝΔΥΣΗ 1: Ψηφιακός μετασχηματισμός συστημάτων εργασίας	RRF 16750	2024.CSR2.1 2024.CSR1.3 2020.CSR3.9 2019.CSR2.3	Δίκαιη Πράσινη και Ψηφιακή Μετάβαση
ΕΠΕΝΔΥΣΗ 2: Αναδιάρθρωση και επαναπροσδιορισμός του ρόλου	RRF 16941	2024.CSR2.1 2020.CSR2.2	Κοινωνική και οικονομική ανθεκτικότητα

των τοπικών Κέντρων Προώθησης της Απασχόλησης (ΚΠΑ2)		2020.CSR3.9 2020.CSR3.8 2019.CSR2.3 2019.CSR2.7	
ΕΠΕΝΔΥΣΗ 3: Ψηφιακός μετασχηματισμός της Δημόσιας Υπηρεσίας Απασχόλησης (ΔΥΠΑ)	RRF 16942	2024.CSR1.3 2024.CSR2.1 2020.CSR3.9 2020.CSR2.2 2020.CSR3.8 2019.CSR2.3 2019.CSR2.7	Δίκαιη, Πράσινη και Ψηφιακή Μετάβαση
ΕΠΕΝΔΥΣΗ 4: Μηχανισμός διάγνωσης των αναγκών της αγοράς εργασίας	MFF	2024 CSR 1.3 2020 CSR 3.8 2020 CSR 3.9 2019 CSR 2.3 2019 CSR 2.7	Κοινωνική και οικονομική ανθεκτικότητα
ΕΠΕΝΔΥΣΗ 5: Απόκτηση επαγγελματικής/εργασιακής εμπειρίας για άνεργους ηλικίας 30 ετών και άνω, μέσω ανοικτού τύπου προγραμμάτων	MFF	2020 CSR 3.8 2019 CSR 2.7	Κοινωνική και οικονομική ανθεκτικότητα

Η «Μεταρρύθμιση των ενεργητικών πολιτικών για την αγορά εργασίας» του ΤΑΑ στοχεύει στην ενίσχυση της αποτελεσματικότητας των προγραμμάτων επιδότησης μισθών μέσω του επανασχεδιασμού και της ενίσχυσής τους, ενώ σταδιακά εξελίσσεται και η μετάβαση σε ένα νέο μοντέλο για την εφαρμογή των Ενεργητικών Πολιτικών Αγοράς Εργασίας (ΕΠΑΕ). Περιλαμβάνει αρκετά κρίσιμα στοιχεία που στοχεύουν τόσο στην ανάπτυξη των ευκαιριών εργασίας σε συμφωνία με την τέταρτη αρχή του Ευρωπαϊκού Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων η οποία αναφέρεται στην Ενεργό Υποστήριξη για την εξεύρεση εργασίας, όσο και στην παροχή και την απόκτηση ικανοτήτων και δεξιοτήτων που απαιτούνται για την πράσινη μετάβαση. Αρχικά, η μεταρρύθμιση εισάγει πέντε στοχευμένα βραχυπρόθεσμα προγράμματα επιδότησης απασχόλησης στον ιδιωτικό τομέα για 41.500 ανέργους που αντιμετωπίζουν σημαντικά εμπόδια στην επανένταξή τους στην αγορά εργασίας. Επιπλέον, η μεταρρύθμιση θα επεκτείνει την εφαρμογή ενός νέου, πιλοτικά ελεγχμένου, προτύπου ανοικτού πλαισίου για την εφαρμογή των Ενεργητικών Πολιτικών Αγοράς Εργασίας σε τρεις επιπλέον περιοχές που σημειώνουν σε σταθερή βάση τις υψηλότερες τιμές ανεργίας στην Ελλάδα. Για την υποστήριξη αυτής της μετάβασης, 600 σύμβουλοι εργασίας θα προσληφθούν προσωρινά για μια περίοδο τεσσάρων ετών προκειμένου να ενισχύσουν άμεσα το δυναμικό της Δημόσιας Υπηρεσίας Απασχόλησης (ΔΥΠΑ). Επιπροσθέτως, ένα ειδικευμένο εκπαιδευτικό πρόγραμμα θα πραγματοποιηθεί για να ενισχύσει τις ικανότητες καθοδήγησης του υπάρχοντος συμβουλευτικού προσωπικού, καθιστώντας τα στελέχη του ικανά να εξυπηρετούν πληρέστερα τόσο τα άτομα που αναζητούν εργασία όσο και τους εργοδότες. Επομένως, η εστίαση των συγκεκριμένων CSRs στην ανάπτυξη των ικανοτήτων και των δεξιοτήτων με στόχευση στην αύξηση της απασχολησιμότητας, εναρμονίζεται με τις ενέργειες της μεταρρύθμισης που έχουν πραγματοποιηθεί μέχρι στιγμής και τις ενέργειες που έχουν σχεδιαστεί για την επερχόμενη περίοδο εφαρμογής. Η μεταρρύθμιση έχει προγραμματιστεί να έχει ολοκληρωθεί εντός του 2026.

Η Μεταρρύθμιση «Ενίσχυση του συστήματος μαθητείας», βασικό μέτρο που συνεισφέρει στην πρώτη αρχή του Ευρωπαϊκού Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων “Εκπαίδευση, κατάρτιση και δια βίου μάθηση”, στοχεύει στην εκ νέου θεμελίωση των ΕΠΑΣ της ΔΥΠΑ (Επαγγελματικές Σχολές Μαθητείας) ως αναπόσπαστο τμήμα της κυβερνητικής στρατηγικής προς την κατεύθυνση της εξασφάλισης αποτελεσματικής επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης (ΕΕΚ) και της μείωσης της ανεργίας των νέων. Ειδικότερα, τα κύρια αντικείμενα της μεταρρύθμισης είναι: α) η ενθάρρυνση των νέων ανθρώπων στην ανανέωση των ικανοτήτων και δεξιοτήτων τους, και/ή στην απόκτηση νέων δεξιοτήτων, κυρίως πράσινων και ψηφιακών, β) το όφελος για τους εργοδότες που θα απασχολούν ειδικευμένο προσωπικό, και η ενθάρρυνση της παραγωγικότητας και της καινοτομίας, γ) η δημιουργία ευκαιριών αναβάθμισης δεξιοτήτων για το διδακτικό προσωπικό και τους εκπαιδευτές. Η Δράση περιλαμβάνει: 1) ένα νέο νομικό πλαίσιο για το εθνικό σύστημα Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (ΕΕΚ), 2) την απλοποίηση των διαδικασιών μάθησης και την εφαρμογή νέων μεθοδολογιών και εργαλείων όπως είναι οι πλατφόρμες εξ αποστάσεως εκπαίδευσης και το ψηφιοποιημένο εκπαιδευτικό υλικό τόσο για τους μαθητευόμενους όσο και για τους εκπαιδευτές, 3) την αξιολόγηση, τον επανασχεδιασμό και την επικαιροποίηση των βιογραφικών ώστε να ευθυγραμμίζονται με τις πραγματικές ανάγκες της αγοράς εργασίας, 4) την ανανέωση και τον εκσυγχρονισμό των υποδομών της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (εργαστήρια και εξοπλισμός), 5) την ανακαίνιση των κτιρίων των ΕΠΑΣ για την επίτευξη ενεργειακής απόδοσης και χωρικής λειτουργικότητας, 6) την ένταξη των τεχνολογιών εικονικής πραγματικότητας στις καθημερινές εκπαιδευτικές ενότητες, 7) την εφαρμογή ενός εκτεταμένου προγράμματος “Εκπαίδευσης των Εκπαιδευτών” στα σχολεία ΕΠΑΣ για το εκπαιδευτικό προσωπικό της ΔΥΠΑ, 8) την πραγματοποίηση εκστρατείας ενημέρωσης για την προώθηση του συστήματος της μαθητείας. Τα συγκεκριμένα CSRs στα οποία η συγκεκριμένη μεταρρύθμιση ανταποκρίνεται, στοχεύουν στην ενίσχυση της αποτελεσματικότητας και της διαδικασίας ψηφιοποίησης της δημόσιας διοίκησης, την πρόβλεψη και απόκτηση ικανοτήτων και δεξιοτήτων που απαιτούνται για την πράσινη μετάβαση, λαμβάνοντας υπόψη την ενίσχυση της απασχολησιμότητας, της επίτευξης συγκεκριμένων στόχων που είναι στενά συνδεδεμένοι με τις ενέργειες της μεταρρύθμισης που έχουν πραγματοποιηθεί και των αντίστοιχων σχεδιαζόμενων. Η μεταρρύθμιση προγραμματίζεται να έχει ολοκληρωθεί εντός του 2026.

Η Μεταρρύθμιση «Παροχή δεξιοτήτων, επανειδίκευση και αναβάθμιση δεξιοτήτων του εργατικού δυναμικού μέσω αναμορφωμένου μοντέλου κατάρτισης (μεταρρύθμιση της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης)» του ΤΑΑ στοχεύει στην ανάπτυξη ελέγχου ποιότητας στα πλαίσια λειτουργίας των επαγγελματικών εκπαιδευτικών μονάδων της Δημόσιας Υπηρεσίας Απασχόλησης (ΔΥΠΑ) με την εισαγωγή συστημάτων αξιολόγησης για την παρακολούθηση της προόδου και της απόδοσης των εκπαιδευόμενων. Επίσης στοχεύει στον εκσυγχρονισμό των εκπαιδευτικών εργαλείων, ώστε να ευθυγραμμίζονται τόσο με τις πρόσφατες όσο και τις αναμενόμενες ανάγκες της αγοράς εργασίας, ως τμήμα μιας ευρύτερης προσπάθειας αναβάθμισης των Ενεργητικών Πολιτικών Απασχόλησης της Αγοράς Εργασίας και σε ευθυγράμμιση με την πρώτη αρχή του Ευρωπαϊκού Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων που προωθεί την “Εκπαίδευση, κατάρτιση και δια βίου μάθηση”. Επιπροσθέτως, η μεταρρύθμιση προωθεί την εφαρμογή των συστημάτων της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης και την ψηφιοποίηση του εκπαιδευτικού υλικού. Οι συγκεκριμένες προσπάθειες θα ολοκληρωθούν με επενδύσεις για την ανακαίνιση των εργαστηρίων και την παροχή νέου εξοπλισμού. Οι ενέργειες αυτής της μεταρρύθμισης στοχεύουν να ανταποκριθούν στα συγκεκριμένα CSRs με την

ενίσχυση της αποτελεσματικότητας και την ψηφιοποίηση της Δημόσιας Υπηρεσίας Απασχόλησης, με μακροπρόθεσμο στόχο την ανάπτυξη δεξιοτήτων, ενεργοποίηση και απασχολησιμότητα των ομάδων στόχων. Η μεταρρύθμιση αναμένεται να ολοκληρωθεί εντός του 2026.

Η Μεταρρύθμιση «Νέα στρατηγική για τη διά βίου μάθηση: Εκσυγχρονισμός και αναβάθμιση του ελληνικού συστήματος αναβάθμισης δεξιοτήτων και επανειδίκευσης» του ΤΑΑ στοχεύει στην ανάπτυξη του πλαισίου για τη διά βίου μάθηση με πρόθεση την ενίσχυση της ποιότητας και της συνάφειάς της με την αγορά εργασίας. Στοχεύει στην ενδυνάμωση της παρακολούθησής της αλλά και της ευθυγράμμίσής της με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας μέσω του εκσυγχρονισμού, της αναβάθμισης και της διασύνδεσης των υπαρχόντων βάσεων δεδομένων εντός διαφορετικών υπουργείων και φορέων, συμπεριλαμβανομένου του Μηχανισμού Διάγνωσης Αναγκών της Αγοράς Εργασίας. Η μεταρρύθμιση ήδη εισήγαγε τους Ατομικούς Λογαριασμούς Δεξιοτήτων, οι οποίοι θα χρησιμεύσουν ως το κύριο εργαλείο για την παροχή συνεχούς εκπαίδευσης, σχεδιασμένης με βάση τις εξατομικευμένες ανάγκες των χρηστών και σε ευθυγράμμιση με την πρώτη αρχή του Ευρωπαϊκού Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων που αφορά την “Εκπαίδευση, κατάρτιση και διά βίου μάθηση”, και επιπλέον θα δημιουργήσει ένα νέο εθνικό κατάλογο επιλέξιμων παρόχων κατάρτισης με την εισαγωγή κάποιων ελάχιστων αποδεκτών κριτηρίων ποιότητας. Αυτή η πρωτοβουλία θα υποστηριχθεί από επένδυση σε προγράμματα κατάρτισης οριζόντιων δεξιοτήτων στοχεύοντας σε διαφορετικές πληθυσμιακές ομάδες και δίνοντας προτεραιότητα σε στοιχειώδεις και μεσαίου βαθμού ψηφιακές και πράσινες δεξιότητες, καθώς και στον στοιχειώδη χρηματοοικονομικό αλφαριθμητισμό. Εφόσον οι πρωτοβουλίες της συγκεκριμένης μεταρρύθμισης στοχεύουν να εκσυγχρονίσουν και να διασυνδέσουν τις βάσεις δεδομένων ανάμεσα στα υπουργεία και τους φορείς με τελικό στόχο την αύξηση της λειτουργικότητας των αντίστοιχων φορέων, της απασχολησιμότητας και της απόκτησης δεξιοτήτων από το εργατικό δυναμικό, προκύπτει ότι ικανοποιούνται τα προαναφερθέντα αναγνωρισμένα CSRs τα οποία και εστιάζουν στην επίτευξη της ψηφιοποίησης της διοίκησης και της ανάπτυξης των δεξιοτήτων και της απασχολησιμότητας. Η μεταρρύθμιση αναμένεται να ολοκληρωθεί εντός του 2026.

Η «Μεταρρύθμιση των παθητικών πολιτικών για την αγορά εργασίας με σκοπό τη στήριξη της μετάβασης στην απασχόληση» είναι μια μεταρρύθμιση του ΤΑΑ που περιλαμβάνει επικείμενο πιλοτικό πρόγραμμα με στόχευση τη βελτίωση του συστήματος ασφάλισης και παροχών ανεργίας, η οποία ικανοποιεί την αρχή του Ευρωπαϊκού Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων που αναφέρεται στα “Επιδόματα ανεργίας”. Το πιλοτικό πρόγραμμα θα αξιολογήσει τον αντίκτυπο στην αγορά εργασίας των παροχών της ανεργίας. Επιπλέον, το μέτρο θα εισάγει μεταρρυθμίσεις μηδενικού κόστους που στοχεύουν στην εφαρμογή πλαισίου αμοιβαίων υποχρεώσεων ανάμεσα στη ΔΥΠΑ και τα πρόσωπα που αναζητούν εργασία, εξορθολογίζοντας τα δικαιώματα και τις παροχές των ανέργων, ώστε να ενισχυθεί η αποδοτικότητα της δημόσιας δαπάνης και η απαλοιφή εμποδίων στην αναβάθμιση των δεξιοτήτων και στην επανεκπαίδευση, με την παράλληλη διασφάλιση ότι οι άνεργοι διατηρούν τη συμμετοχή τους στις παροχές ανεργίας κατά τη συμμετοχή τους στα εκπαιδευτικά προγράμματα. Τα συγκεκριμένα CSRs που συνδέονται με αυτή την μεταρρύθμιση επικεντρώνονται στην υποστήριξη της ενεργοποίησης της ομάδας στόχου των ανέργων, καθώς και στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητάς τους μέσω ανάπτυξης δεξιοτήτων, και ως εκ τούτου

συνδέονται με τις ενέργειες, σχεδιαζόμενες και πραγματοποιηθείσες, στα πλαίσια αυτής της μεταρρύθμισης. Η μεταρρύθμιση έχει προγραμματιστεί να εφαρμοστεί εντός του 2025.

Η επένδυση «Ψηφιακός μετασχηματισμός συστημάτων εργασίας», σε συμφωνία με την αρχή του Ευρωπαϊκού Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων που αναφέρεται στην “Ασφαλή και ευπροσάρμοστη απασχόληση”, επικεντρώνεται στον εκσυγχρονισμό της ικανότητας της δημόσιας διοίκησης να αντιμετωπίζει θεμελιώδεις προκλήσεις συμπεριλαμβανομένων: α) της ελαχιστοποίησης των γραφειοκρατικών διαδικασιών, β) της απλοποίησης της διαδικασίας παρακολούθησης της αγοράς εργασίας και γ) της αύξησης της αποτελεσματικότητάς της. Η επένδυση περιλαμβάνει την αναβάθμιση της ψηφιακής υποδομής του e-ΕΦΚΑ συμπεριλαμβανομένου του ψηφιακού συστήματος απονομής συντάξεων (ΑΤΛΑΣ), και της διασύνδεσης των διακριτών πληροφοριακών συστημάτων (ΕΡΓΑΝΗ, e-ΕΦΚΑ και Επιθεώρησης Εργασίας) στο πλαίσιο ενός ενιαίου συστήματος (ΑΡΙΑΔΝΗ). Ο κύριος στόχος του ενοποιημένου πληροφοριακού συστήματος είναι να ενσωματώσει την πλειονότητα των λειτουργιών, συνεισφέροντας σε επίτευξη χαμηλότερου διοικητικού κόστους και γραφειοκρατικού βάρους. Τέλος, η επένδυση θα συνεισφέρει στην ανάπτυξη ενός ολοκληρωμένου πληροφοριακού συστήματος για θέματα υγιεινής και ασφάλειας στους χώρους εργασίας (ΗΡΙΑΔΑΝΟΣ). Το πεδίο εφαρμογής του προαναφερθέντος συστήματος είναι η υποστήριξη της Εθνικής Στρατηγικής για την Υγεία και την Ασφάλεια στην Εργασία (2021-2027), εστιάζοντας στην μείωση των επαγγελματικών ατυχημάτων και ασθενειών και στην προώθηση της υγείας και της ασφάλειας σε μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις, που είναι η πλειονότητα των επιχειρήσεων στην ελληνική οικονομία. Καθώς αυτή η επένδυση στοχεύει στην αύξηση της αποτελεσματικότητας και της διοικητικής ικανότητας των ποικίλων φορέων δημόσιας διοίκησης μέσω της ψηφιοποίησης, συνδέεται ισχυρά με τα αντίστοιχα CSRs. Αυτή η επένδυση προγραμματίζεται να ολοκληρωθεί εντός του 2026.

Η επένδυση «Αναδιάρθρωση και επαναπροσδιορισμός του ρόλου των τοπικών Κέντρων Προώθησης της Απασχόλησης (ΚΠΑ2)» στοχεύει στην αναβάθμιση της Δημόσιας Υπηρεσίας Απασχόλησης (ΔΥΠΑ) με όραμα την ενίσχυση ποιότητας των υπηρεσιών της, σε συμφωνία με την αρχή του Ευρωπαϊκού Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων “Εκπαίδευση, κατάρτιση και δια βίου μάθηση”, και της συνολικής δυναμικότητας και αποτελεσματικότητάς της, συμπεριλαμβανομένης της ψηφιοποίησης. Οι κύριοι άξονες της παραπάνω επένδυσης είναι: α) η οργανωτική μεταρρύθμιση της Δημόσιας Υπηρεσίας Απασχόλησης (ΔΥΠΑ) με την αναβάθμιση σε ένα πιο ευέλικτο διοικητικό μοντέλο, και την κατάρτιση νέου οργανογράμματος και συστήματος οικονομικής διαχείρισης, β) ο επανασχεδιασμός και η ανακαίνιση των κτιριακών υποδομών της ΔΥΠΑ σε 118 τοπικά κέντρα για την προώθηση της απασχόλησης (ΚΠΑ2), με ανανεωμένη εστίαση σε προσαρμοσμένες υπηρεσίες αντιστοίχισης με την αγορά, και με βελτιωμένη συμβουλευτική καθοδήγηση των ανέργων και αυξημένη εξωστρέφεια, γ) η νέα επικοινωνιακή στρατηγική της ΔΥΠΑ, δ) η ενίσχυση της ποιότητας των μηχανισμών παρακολούθησης ποιότητας της εξυπηρέτησης των εγγεγραμμένων με πελατοκεντρικό προσανατολισμό, και ε) η εφαρμογή νέων σύγχρονων τυποποιημένων διαδικασιών ανάλυσης προφίλ ανέργων και ανάλογης παροχής συμβουλευτικών υπηρεσιών. Αυτή η επένδυση στοχεύει στην αύξηση της δυναμικότητας και της αποτελεσματικότητας των τοπικών κέντρων με την λήψη πρωτοβουλιών για την ψηφιοποίηση και τον εκσυγχρονισμό των προσφερόμενων τους υπηρεσιών και ως εκ τούτου συνδέεται με τα συγκεκριμένα CSRs που έχουν τους ίδιους στόχους. Η επένδυση έχει προγραμματιστεί να ολοκληρωθεί εντός του 2026.

Η επένδυση του ΤΑΑ που επικεντρώνεται στον **“Ψηφιακό μετασχηματισμό της Δημόσιας Υπηρεσίας Απασχόλησης (ΔΥΠΑ)”** στοχεύει να αναπτύξει την αποτελεσματικότητα των υπηρεσιών της. Έχοντας ήδη επιτύχει την ψηφιοποίηση και την αποθήκευση των αρχείων της ΔΥΠΑ, κατευθύνεται προς την ανάπτυξη νέων πληροφοριακών συστημάτων, συμπεριλαμβανομένων τόσο εφαρμογών ιστού όσο και εγγενών εφαρμογών, και προς τον επανασχεδιασμό ορισμένων εκ των υπάρχοντων λειτουργικών συστημάτων. Επιπλέον η επένδυση θα επεκτείνει τις ψηφιακές υπηρεσίες μέσω της εφαρμογής DYPApp, καθιστώντας ενεργή την παροχή των ηλεκτρονικών υπηρεσιών τόσο στους ανέργους όσο και στις επιχειρήσεις μέσω των κινητών τηλεφώνων και των τάμπλετ, καθώς και την ανάπτυξη ενός εργαλείου βελτιστοποίησης της αντιστοίχισης της εργασιακής προσφοράς και της ζήτησης. Η επένδυση στοχεύει στην ανάπτυξη της διαχείρισης των δεδομένων και των διαδικασιών λήψης αποφάσεων, με μεγιστοποίηση των σχετικών πόρων και αύξηση της ικανοποίησης πελατών, σε συμφωνία με την αρχή του Ευρωπαϊκού Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων “Εκπαίδευση, κατάρτιση και δια βίου μάθηση”. Οι ολοκληρωμένες και σχεδιασμένες πρωτοβουλίες αυτής της επένδυσης ικανοποιούν τα συγκεκριμένα CSRs καθώς στοχεύουν στη βελτίωση της τεχνογνωσίας και της ποιότητας των υπηρεσιών που προσφέρονται στις ομάδες-στόχους της αγοράς εργασίας, μέσω ψηφιοποίησης και εκσυγχρονισμού των υποδομών και των διαδικασιών της ΔΥΠΑ. Η επένδυση αναμένεται να ολοκληρωθεί εντός του 2026.

Μία σημαντική επένδυση του Υπουργείου που θα χρηματοδοτηθεί από το ΕΣΠΑ 2021-27 αφορά στην πλήρη ανάπτυξη του **Μηχανισμού διάγνωσης των αναγκών της αγοράς εργασίας**. Ο μηχανισμός λειτουργεί ήδη, διασφαλίζοντας τον έγκυρο και έγκαιρο προσδιορισμό της προσφοράς και ζήτησης επαγγελματιών και δεξιοτήτων ανά φύλο, ηλικία, εκπαιδευτικό επίπεδο, κλάδο οικονομικής δραστηριότητας, καθεστώς απασχόλησης και είδος σύμβασης, σε επίπεδο Χώρας, Περιφέρειας, Περιφερειακής Ενότητας και Δήμου, για την υποστήριξη του τεκμηριωμένου σχεδιασμού πολιτικών (evidence-based policy making) αλλά και για τη διαμόρφωση της Εθνικής Στρατηγικής Δεξιοτήτων. Το επόμενο διάστημα, και **με ορίζοντα υλοποίησης το τέλος της προγραμματικής περιόδου**, προβλέπεται μεταξύ άλλων η πλήρης ανάπτυξη του εργαλείου ανάδειξης των πλέον δυναμικών συστάδων τεχνικών δεξιοτήτων του κάθε κλάδου οικονομικής δραστηριότητας, η ενσωμάτωση των στοιχείων απασχόλησης των αγροτών, η λειτουργία εργαλείου σύζευξης ζήτησης επαγγελματιών και δεξιοτήτων σε πραγματικό χρόνο, και εργαλείου τεχνητής νοημοσύνης για υποστήριξη δια βίου συμβουλευτικής σπουδών/επαγγέλματος για διαφορετικές ομάδες ωφελούμενων και ειδικά για τη νεολαία. Η δράση προωθεί αρχές και δικαιώματα του Ευρωπαϊκού Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων, όπως η ενεργός υποστήριξη για την εξεύρεση εργασίας καθώς και η εκπαίδευση, κατάρτιση, και δια βίου μάθηση.

Μία σημαντική δράση του Υπουργείου αφορά στην **απόκτηση επαγγελματικής/εργασιακής εμπειρίας για άνεργους ηλικίας 30 ετών και άνω, μέσω ανοικτού τύπου προγραμμάτων (OPEN FRAMEWORK MODEL)**. Έμφαση θα δοθεί σε ομάδες με εκτενή αποχή από την αγορά εργασίας και ομάδες που πλήττονται ιδιαίτερα από την ανεργία, όπως οι μακροχρόνια άνεργοι, οι άνεργες γυναίκες, οι Δικαιούχοι Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος, και οι άνεργοι μέσης ηλικίας (45-64 ετών). Οι ωφελούμενοι δεν θα καλύπτουν υφιστάμενες θέσεις εργασίας και δεν θα υποκαθιστούν υπαλλήλους/εργαζόμενους της επιχείρησης (απολύσεις) στην οποία θα τοποθετηθούν. Η δράση εξυπηρετεί τις αρχές του Ευρωπαϊκού Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων ως προς την ισότητα των φύλων, την ισότητα ευκαιριών, την ενεργό υποστήριξη

για την εξεύρεση εργασίας και την κοινωνική προστασία -και θα παραμείνει ανοικτή ως προς την υποβολή των αιτήσεων μέχρι το τέλος της προγραμματικής περιόδου ΕΣΠΑ 2021-27 και την εξάντληση του προϋπολογισμού.

Υπουργείο Δικαιοσύνης

ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ / ΕΠΕΝΔΥΣΗ	RRF / MFF	CSR	COMMON PRIORITIES
ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ 1: Επιτάχυνση της απονομής της δικαιοσύνης _ Δικαστικός χάρτης	RRF 16575	2020 CSR 3.9	Κοινωνική και οικονομική ανθεκτικότητα
ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ 2: Δικαστική Αστυνομία	RRF 16575	2019 CSR 2.6, 2020 CSR 3.8	Κοινωνική και οικονομική ανθεκτικότητα
ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ 3: Βελτίωση της αποτελεσματικότητας του συστήματος δικαιοσύνης. Ψηφιακός μετασχηματισμός της δικαιοσύνης (E-Justice)	RRF 16727	2019 CSR 2.3	Δίκαιη πράσινη και ψηφιακή μετάβαση
ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ 4: Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Δικαστικών Υποθέσεων (διοικητική δικαιοσύνη) («ΟΣΔΔΥ—ΔΔ»)	MFF	2019 CSR 2.3	Δίκαιη πράσινη και ψηφιακή μετάβαση
ΕΠΕΝΔΥΣΗ 1: Βελτίωση της αποτελεσματικότητας του δικαστικού συστήματος. Νέα δικαστικά κτίρια	RRF 16292	2022 CSR 4.5 2020 CSR 3.9	Δίκαιη πράσινη και ψηφιακή μετάβαση

Η εθνική μεταρρύθμιση της **αναθεώρησης του δικαστικού χάρτη**, στο πλαίσιο του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (ΤΑΑ), αποσκοπεί στην ενίσχυση της αποτελεσματικότητας της οργάνωσης των δικαστικών περιφερειών. Η πρωτοβουλία αυτή περιλαμβάνει την ίδρυση, κατάργηση ή ανακατανομή των δικαστικών δομών βάσει αντικειμενικών κριτηρίων. Η σχετική νομοθεσία έχει ήδη θεσπιστεί, συμπεριλαμβανομένων των νόμων 5028/2023 και 5108/2024. Επιπλέον, ο νόμος 5134/2024, με τίτλο «Τροποποιήσεις του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, του Κώδικα Οργάνωσης Δικαστηρίων & Κατάστασης Δικαστικών Λειτουργιών και του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, Διατάξεις για τη Δικαστική Αστυνομία», δρομολογεί κρίσιμες τροποποιήσεις του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας και του Κώδικα Οργάνωσης Δικαστηρίων, οι οποίες αποτελούν προαπαιτούμενα για την εφαρμογή του αναθεωρημένου δικαστικού χάρτη. Τα μέτρα αποσκοπούν στη μείωση της συσσώρευσης δικαστικών υποθέσεων, βελτιώνοντας παράλληλα την αποτελεσματικότητα της δικαιοσύνης, και αναμένεται να εφαρμοστούν πλήρως έως το τέλος του 2025.

Η επιτάχυνση της απονομής της δικαιοσύνης είναι συνυφασμένη με το σχέδιο του ΤΑΑ σχετικά με τη δημιουργία μιας **δικαστικής αστυνομίας** που θα υποστηρίζει και θα ενισχύει τη λειτουργία της Δικαιοσύνης, συμβάλλοντας με τεχνογνωσία στη διερεύνηση σύνθετων εγκλημάτων (συμπεριλαμβανομένων του οικονομικού εγκλήματος, της διαφθοράς και της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες) και παρέχοντας ένα ευρύ φάσμα υπηρεσιών δικαστικής συνδρομής (συνδρομή στη διεξαγωγή προκαταρκτικών εξετάσεων και

ερευνών), την εκτέλεση δικαστικών αποφάσεων και την επίδοση εγγράφων και διαδικαστικών πράξεων, την εκτέλεση ενταλμάτων, τη διατήρηση της δικαστικής τάξης, τη συνδρομή στην υποβολή αιτήσεων δικαστικής συνδρομής ή την ανταπόκριση σε αυτές και την εκτέλεση εντολών που ανατίθενται από τα αρμόδια δικαστήρια και τους εισαγγελείς). Η επιχειρησιακή λειτουργία της δικαστικής αστυνομίας στην πλήρη ανάπτυξή της, τόσο σε επίπεδο κεντρικής διοίκησης όσο και σε περιφερειακό επίπεδο εντός των δικαστηρίων, αναμένεται να ολοκληρωθεί έως το 2025.

Η μεταρρύθμιση του ΤΑΑ για την **ηλεκτρονική δικαιοσύνη** αποσκοπεί στη βελτίωση της αποτελεσματικότητας του δικαστικού συστήματος, την επιτάχυνση της δικαστικής διοίκησης και τη βελτίωση της ποιότητας των υπηρεσιών για τους πολίτες, τους νομικούς και τους δικαστές. Σύμφωνα με αυτόν τον στόχο, το έργο επικεντρώνεται στην αναβάθμιση του συστήματος τήρησης αρχείων των δικαστηρίων και στην επέκταση των πληροφοριακών συστημάτων στον τομέα της δικαιοσύνης, συμπεριλαμβανομένου του Ολοκληρωμένου Συστήματος Διαχείρισης Δικαστικών Υποθέσεων — Πολιτικής και Ποινικής Δικαιοσύνης (ΟΣΔΔΥ-ΠΠ II), του Ελεγκτικού Συνεδρίου και του Εθνικού Συστήματος Ποινικού Μητρώου. Επιπλέον, το έργο επιδιώκει να εισαγάγει ένα πληροφοριακό σύστημα για την εφαρμογή ηλεκτρονικών πινακίων και τη διευκόλυνση των εξ αποστάσεως δικών (τηλε-δίκες). Το έργο βρίσκεται σε εξέλιξη και αναμένεται να ολοκληρωθεί έως το 2025.

Για να αντιμετωπιστεί η πρόκληση της ανεπαρκούς ψηφιοποίησης των δικαστικών διαδικασιών, αρχείων και αποφάσεων, τέθηκε σε εφαρμογή ένα **Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Υποθέσεων για τη διοικητική δικαιοσύνη**, γνωστό ως «**ΟΣΔΔΥ—ΔΔ**». Το έργο για τη βελτίωση των υπηρεσιών και την υποστήριξη των λειτουργιών του εν λόγω συστήματος χρηματοδοτείται από το Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς (ΕΣΠΑ). Περιλαμβάνει όλα τα διοικητικά δικαστήρια, συμπεριλαμβανομένου του Συμβουλίου της Επικρατείας και της Γενικής Επιτροπείας της Επικρατείας των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων. Το έργο αυτό αποσκοπεί στον εξορθολογισμό και τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας του δικαστικού συστήματος, προς όφελος των πολιτών, των νομικών και του δικαστικού προσωπικού. Οι αναβαθμίσεις του συστήματος αναμένεται να ολοκληρωθούν έως το 2025.

Για τον εξορθολογισμό της αποτελεσματικότητας των δικαστηρίων και την ελαχιστοποίηση των περιττών δαπανών και της προσπάθειας, το ΤΑΑ θα παρέχει μερική χρηματοδότηση για την κατασκευή **νέων δικαστικών κτιρίων**, μετεγκαταστάσεις δικαστηρίων και την ενεργειακή τους αναβάθμιση. Στις αρχές του 2024, υπογράφηκαν συμβάσεις ανακαίνισης και κατασκευής για όλα τα δικαστήρια που συγχρηματοδοτούνται από το ΤΑΑ, συμπεριλαμβανομένου του νέου δικαστηρίου του Πειραιά, το οποίο έχει σχεδιαστεί για να γίνει το πρώτο «πράσινο» δημόσιο κτίριο της Ελλάδας. Η κατασκευαστική φάση προχωρά σύμφωνα με τον προγραμματισμό στα περισσότερα έργα και αναμένεται να ολοκληρωθεί έως το 2026. Επιπλέον, η κατασκευή του νέου Νεκροτομείου Αθηνών θα συμβάλει στην επιτάχυνση της απονομής της δικαιοσύνης και τη βελτίωση της ποιότητάς της, γεγονός που θα ενισχυθεί από την ανάπτυξη και εφαρμογή ιατροδικαστικού λογισμικού, το οποίο αποσκοπεί στη μείωση των καθυστερήσεων στις ιατροδικαστικές εκθέσεις και τις δικαστικές αποφάσεις.

ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ/ΕΠΕΝΔΥΣΗ	RRF/MFF	CSR	ΚΟΙΝΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ
ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ 1: Εκσυγχρονισμός του θεσμικού λειτουργικού πλαισίου του Οργανισμού Ελληνικών Γεωργικών Ασφαλίσεων (ΕΛΓΑ)		2024.CSR 2.1	Κοινωνική και οικονομική ανθεκτικότητα
ΕΠΕΝΔΥΣΗ 1: Οικονομικός μετασχηματισμός του Αγροτικού Τομέα	RRF 16626	2024.CSR 2.1 2023.CSR 4.3 2023.CSR 4. 4 2023.CSR 4.6 2022.CSR 4.6 2022.CSR 4.5 2022.CSR 4.2	Δίκαιη πράσινη και ψηφιακή μετάβαση
ΕΠΕΝΔΥΣΗ 2: Ψηφιακός μετασχηματισμός του αγροδιατροφικού τομέα	RRF 16653	2024.CSR 2.1 2020.CSR 3.3 2020.CSR 3.9	Δίκαιη πράσινη και ψηφιακή μετάβαση
ΕΠΕΝΔΥΣΗ 3: Προτάσεις για δράσεις στον τομέα της υδατοκαλλιέργειας	RRF 16584	2024.CSR 2.1 2020.CSR 3.3	Δίκαιη πράσινη και ψηφιακή μετάβαση
ΕΠΕΝΔΥΣΗ 4: Επενδύσεις στο εθνικό αρδευτικό δίκτυο μέσω ΣΔΙΤ	RRF 16285	2024.CSR 2.1 2020.CSR 3.6 2020.CSR 3.3 2020.CSR 3.9	Δίκαιη πράσινη και ψηφιακή μετάβαση
ΕΠΕΝΔΥΣΗ 5: Εγγειοβελτιωτικές υποδομές		2024.CSR 2.2	Δίκαιη πράσινη και ψηφιακή μετάβαση

Η «τροποποίηση του θεσμικού πλαισίου του Οργανισμού Ελληνικών Γεωργικών Ασφαλίσεων (ΕΛΓΑ)» είναι μια σημαντική μεταρρύθμιση που αποσκοπεί, αφενός, στην εξασφάλιση της βιωσιμότητας του οργανισμού για την κάλυψη των αποζημιώσεων και τον ισοσκελισμένο ισολογισμό του ταμείου του, και αφετέρου, στην κάλυψη της δυνατότητας αποζημίωσης για νέα ζημιογόνα αίτια που προκύπτουν από την κλιματική κρίση. Η ολοκλήρωσή του έχει προγραμματιστεί για το 2025.

Η επένδυση ΤΑΑ «Οικονομικός μετασχηματισμός του αγροτικού τομέα» στοχεύει στην ενίσχυση και προώθηση της ανάπτυξης του αγροτικού τομέα στην Ελλάδα, με επενδύσεις που θα οδηγήσουν σε ισχυρές και βιώσιμες οντότητες με δυνατότητα προώθησης των εξαγωγών. Θα αντιμετωπίσει τα διαρθρωτικά προβλήματα του πρωτογενούς τομέα (μικρά και κατακερματισμένα αγροτεμάχια) και θα προσφέρει ευκαιρίες για τη διαφοροποίηση της αγροτικής οικονομίας. Ενθαρρύνοντας την παραγωγή και διανομή νέων γεωργικών προϊόντων υψηλής ποιότητας με την πρόσθετη υποστήριξη από τους γεωργικούς σύμβουλους, όχι μόνο θα ενισχύσει την ανταγωνιστικότητα του τομέα, αλλά και θα διευκολύνει την είσοδο σε νέες αγορές, ενώ θα ικανοποιεί τις νέες διατροφικές απαιτήσεις των καταναλωτών. Το έργο αναμένεται να ολοκληρωθεί έως το 2026.

Η πολυεπίπεδη παρέμβαση της επένδυσης του ΤΑΑ «Ψηφιακός μετασχηματισμός του αγροδιατροφικού τομέα» περιλαμβάνει την ανάπτυξη μιας μεγάλης κλίμακας ανοικτής ψηφιακής γεωργικής υποδομής, με υποδομές «νέφους» και δυνατότητες επεξεργασίας δεδομένων παρατήρησης του εδάφους, καθώς και διεπιστημονικές τεχνολογίες. Το έργο

συνθέτει ένα γνωστικό γεωργικό περιβάλλον για την τεχνολογική υποστήριξη της παραγωγικής διαδικασίας και την ευφυή διαχείριση των φυσικών πόρων, τόσο σε συλλογικό επίπεδο όσο και μεμονωμένα σε επίπεδο αγροτεμαχίου. Παράλληλα, θα ακολουθηθεί μια ολιστική προσέγγιση για την ανάπτυξη της εξωστρέφειας της Ελληνικής Γεωργίας, τόσο με την ανάπτυξη πληροφοριακών συστημάτων για τον έλεγχο και τη διευκόλυνση του ελεγκτικού ρυθμιστικού έργου, όσο και με την υιοθέτηση καινοτόμων τεχνολογιών και πρωτοβουλιών για την προώθηση του ελληνικού σήματος και τη σύνδεση των ελληνικών αγροδιατροφικών προϊόντων με τις αγορές του εξωτερικού. Το έργο αναμένεται να ολοκληρωθεί μέχρι το 2026.

Η επένδυση του ΤΑΑ «Προτάσεις για δράσεις στον τομέα της υδατοκαλλιέργειας» περιλαμβάνει καινοτόμες λύσεις εξοπλισμού, έρευνας, μεταφοράς τεχνογνωσίας και κατάρτισης ανθρώπινου δυναμικού με σκοπό τον εκσυγχρονισμό και τη διαφοροποίηση της παραγωγής της υδατοκαλλιέργειας. Δημιουργεί επίσης μια βάση δεδομένων γενετικού υλικού για απειλούμενα είδη και εμπορικά είδη ψαριών του γλυκού νερού. Στόχος της επένδυσης είναι η υποστήριξη φιλικών προς το περιβάλλον παραγωγικών διαδικασιών και η αποδοτικότητα των πόρων που θα οδηγήσουν στην αύξηση του εμπορίου και τη δημιουργία θέσεων εργασίας στον τομέα. Επιπλέον, η υδατοκαλλιέργεια αποτελεί έναν από τους κύριους πυλώνες της στρατηγικής για τη γαλάζια ανάπτυξη. Η Κοινή Αλιευτική Πολιτική προωθεί τη βιώσιμη ανάπτυξη της ευρωπαϊκής υδατοκαλλιέργειας, η οποία αποτελεί βασική προτεραιότητα. Η ολοκλήρωσή του αναμένεται το 2026.

Στην κατεύθυνση της βελτίωσης της επεξεργασίας του νερού και των υποδομών νερού, το έργο του ΤΑΑ «**Επενδύσεις στο εθνικό αρδευτικό δίκτυο μέσω ΣΔΙΤ**» στοχεύει όχι μόνο στην αναβάθμιση και τον εκσυγχρονισμό του εθνικού αγρο-περιβαλλοντικού, εγγειοβελτιωτικού πλαισίου και σχεδίου αποκατάστασης, αλλά απαιτεί επίσης τη μεταρρύθμιση του θεσμικού, οργανωτικού και λειτουργικού πλαισίου των συλλογικών αρδευτικών δικτύων. Καθώς είναι γνωστό ότι ο ελληνικός γεωργικός τομέας είναι ο μεγαλύτερος καταναλωτής νερού (80- 85% της συνολικής κατανάλωσης υδάτινων πόρων), κρίνεται αναγκαία η εφαρμογή βιώσιμων γεωργικών πρακτικών με στόχο την αύξηση της παραγωγικότητας, τη διατήρηση των οικοσυστημάτων, την ενίσχυση της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή και τη βελτίωση της ποιότητας του εδάφους. Η επένδυση αυτή αναμένεται να ολοκληρωθεί έως το 2026.

Τα «**έργα για τις εγγειοβελτιωτικές υποδομές**», βασίζονται στο Στρατηγικό Σχέδιο Κοινής Αγροτικής Πολιτικής 2023-2027 και αφορούν την εξασφάλιση και εξοικονόμηση νερού για την κάλυψη των αρδευτικών αναγκών των καλλιεργειών, την ορθολογική διαχείριση των εδαφικών και υδάτινων πόρων, τη μέριμνα για την ποιότητα του αρδευτικού νερού και την προστασία του εδάφους. Προκειμένου να αντιμετωπιστεί η έντονη εποχιακή ανισορροπία μεταξύ της διαθεσιμότητας νερού και της ζήτησής του για αρδευτική χρήση, η παρέμβαση αυτή χρηματοδοτεί τοπικές υποδομές βελτίωσης που αποσκοπούν κυρίως στην αύξηση της αποδοτικότητας της χρήσης του νερού στη γεωργία μέσω παρεμβάσεων διατήρησης της χειμερινής απορροής (ταμιευτήρες, λίμνες) και στον εκσυγχρονισμό των αρδευτικών δικτύων με στόχο τη μείωση των απωλειών. Η ολοκλήρωση του προγράμματος αναμένεται έως το τέλος του 2029.

ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ / ΕΠΕΝΔΥΣΗ	RRF / MFF	CSR	ΚΟΙΝΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ
ΕΠΕΝΔΥΣΗ 1: Ο Πολιτισμός ως κινητήριος μοχλός ανάπτυξης	RRF 16293	2024 CSR1.4 2024 CSR2.1 2024 CSR3.1 2023 CSR4.1 2023 CSR4.4 2022 CSR4.1 2022 CSR4.5 2020 CSR3.3 2020 CSR3.8 2019 CSR2.3 2019 CSR2.6 2019 CSR2.7	Κοινωνική και οικονομική ανθεκτικότητα
ΕΠΕΝΔΥΣΗ 2: Προστασία Πολιτιστικών Μνημείων και Αρχαιολογικών Χώρων από την Κλιματική Αλλαγή	RRF 16433	2024 CSR2.1 2020 CSR3.6 2020.CSR3.9 2019 CSR2.2	Κοινωνική και οικονομική ανθεκτικότητα
ΕΠΕΝΔΥΣΗ 3: Πολιτιστικές Διαδρομές σε Εμβληματικούς Αρχαιολογικούς Χώρους και Μνημεία	RRF 16485	2024 CSR2.1 2020 CSR3.9 2019 CSR2.3	Κοινωνική και οικονομική ανθεκτικότητα
ΕΠΕΝΔΥΣΗ 4: Αξιοποίηση της τέχνης ως συνταγογραφούμενης θεραπείας για την προαγωγή της κοινωνικής συνοχής και την ενεργοποίηση της «Ασημένιας Οικονομίας»	RRF 16735	2024 CSR1.4 2024 CSR2.1 2020 CSR3.3 2020 CSR3.9 2019 CSR2.6 2019 CSR2.7	Κοινωνική και οικονομική ανθεκτικότητα
ΕΠΕΝΔΥΣΗ 5: Αναβάθμιση της καλλιτεχνικής τριτοβάθμιας εκπαίδευσης	RRF 16725	2024 CSR2.1 2020 CSR3.3 2020 CSR3.8 2020 CSR3.9 2019 CSR2.5 2019 CSR2.6	Κοινωνική και οικονομική ανθεκτικότητα
ΕΠΕΝΔΥΣΗ 6: Ανάπτυξη υποδομών και αποκατάσταση κτηρίων στο πρώην βασιλικό κτήμα στο Τατόι	RRF 16875	2024 CSR2.1 2023 CSR4.1 2023 CSR4.4 2022 CSR4.1 2022 CSR4.5 2020 CSR3.3 2020 CSR3.5 2019 CSR2.2 2019 CSR2.9	Κοινωνική και οικονομική ανθεκτικότητα
ΕΠΕΝΔΥΣΗ 7: Αποκατάσταση-Συντήρηση-Ανάδειξη των Μνημείων της Ακρόπολης	RRF 16435	2024 CSR2.1 2020 CSR3.9	Κοινωνική και οικονομική ανθεκτικότητα
ΕΠΕΝΔΥΣΗ 8: Μουσείο εναλίων αρχαιοτήτων	RRF 16486	2024 CSR2.1 2023 CSR4.4 2022 CSR4.5 2019 CSR2.2 2019 CSR2.9	Κοινωνική και οικονομική ανθεκτικότητα

ΕΠΕΝΔΥΣΗ 9: Αναβάθμιση υποδομών, ανανέωση εξοπλισμού και αναβάθμιση της ποιότητας των υπηρεσιών που παρέχονται από τα καταστήματα του Οργανισμού Διαχείρισης και Ανάπτυξης Πολιτιστικών Πόρων - καταστήματα πρώην ΤΑΠΑ (επιτόπου και ηλεκτρονικά)	RRF 16536	2024 CSR2.1 2023 CSR4.1 2023 CSR4.4 2022 CSR4.1 2022 CSR4.5 2020 CSR3.9 2019 CSR2.2 2019 CSR2.3	Δίκαιη πράσινη & ψηφιακή μετάβαση
ΕΠΕΝΔΥΣΗ 10: Έξυπνες περιβαλλοντικές και πολιτιστικές υποδομές	RRF 16960	2020 CSR3.9 2019 CSR2.3	Δίκαιη πράσινη & ψηφιακή μετάβαση

Η επένδυση «**Ο Πολιτισμός ως κινητήριος μοχλός ανάπτυξης**» στοχεύει στην προώθηση της συμβολής του πολιτισμού στην έξυπνη και βιώσιμη ανάπτυξη και στην οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή. Στο πλαίσιο αυτής της επένδυσης του ΤΑΑ υπάρχουν διάφορα υποέργα, τα οποία, μεταξύ άλλων, παρέχουν στήριξη σε περιφερειακές στρατηγικές Πολιτιστικών και Δημιουργικών Βιομηχανιών (CCIs), διευρύνουν τη χρήση αρχαιολογικών χώρων και μνημείων ως χώρων διεξαγωγής εκδηλώσεων, παρέχουν στήριξη στον ψηφιακό μετασχηματισμό του πολιτιστικού και δημιουργικού τομέα και στην ανάπτυξη ψηφιακών μοντέλων πολιτιστικής παραγωγής και διανομής, προάγουν την κινηματογραφική βιομηχανία ως μοχλό ανάπτυξης και δημιουργικότητας και προωθούν το ελληνικό πολιτιστικό σήμα και εμπόριο. Σύμφωνα με το περιεχόμενό της, η επένδυση αυτή όχι μόνο συμβάλλει στη μεγέθυνση της οικονομίας, ενθαρρύνοντας τις ιδιωτικές επενδύσεις σε αυτόν τον οικονομικό τομέα, αλλά επίσης ενισχύει την ανταγωνιστικότητα μέσω της αντιμετώπισης της χαμηλής επίδοσης σε βασικές δεξιότητες, αυξάνει την απασχολησιμότητα και βελτιώνει την αξιοποίηση των ψηφιακών τεχνολογιών, συμβάλλοντας έτσι στην ανάπτυξη και στην κοινή προτεραιότητα της ΕΕ για την κοινωνική και οικονομική ανθεκτικότητα. Η ολοκλήρωση της επένδυσης αναμένεται μέχρι το τέλος του 2026.

Η επένδυση «**Προστασία Πολιτιστικών Μνημείων και Αρχαιολογικών Χώρων από την Κλιματική Αλλαγή**» αποσκοπεί στη διαφύλαξη της πολιτιστικής κληρονομιάς της Ελλάδας, στη βελτίωση της ανθεκτικότητάς της στην κλιματική αλλαγή, διατηρώντας έτσι τη συμβολή των χώρων πολιτιστικής κληρονομιάς στην οικονομική δραστηριότητα. Η επένδυση περιλαμβάνει την ανάπτυξη σχεδίων προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή για χώρους πολιτιστικής κληρονομιάς, χωρικές και χρονικές αξιολογήσεις των κλιματικών κινδύνων και τον εντοπισμό των τρωτών σημείων που αντιμετωπίζουν οι χώροι πολιτιστικής κληρονομιάς. Η επένδυση στην προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς είναι ζωτικής σημασίας για την οικονομική ανάπτυξη και την περιβαλλοντική βιωσιμότητα. Η επένδυση συνδέεται σε μεγάλο βαθμό με τις ειδικές ανά χώρα συστάσεις (ΣΑΧ) σχετικά με την προστασία του περιβάλλοντος και των υποδομών, καθώς και με τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας της δημόσιας διοίκησης. Επιπλέον, συνάδει με την κοινή προτεραιότητα της ΕΕ για την κοινωνική και οικονομική ανθεκτικότητα. Η υλοποίηση της επένδυσης αναμένεται να ολοκληρωθεί έως το τέλος του 2026.

Η επένδυση «**Πολιτιστικές Διαδρομές σε Εμβληματικούς Αρχαιολογικούς Χώρους και Μνημεία**» στοχεύει στον σχεδιασμό πέντε εμβληματικών πολιτιστικών διαδρομών με θεματικές αφηγήσεις, που καλύπτουν όλες τις περιόδους της ελληνικής ιστορίας. Το γεωγραφικό εύρος των διαδρομών αναμένεται να καλύπτει ολόκληρη τη χώρα. Η επένδυση

περιλαμβάνει επίσης τη συντήρηση και αποκατάσταση επιλεγμένων μνημείων, την αναβάθμιση υπηρεσιών και υποδομών, την ανάπτυξη ψηφιακών διαδραστικών εφαρμογών και την ενσωμάτωση καλλιτεχνικών και πολιτιστικών εκδηλώσεων. Τα μνημεία και οι χώροι που περιλαμβάνονται στις διαδρομές δημιουργούν συνέργειες με τουριστικούς προορισμούς, λειτουργώντας έτσι ως κινητήριοι μοχλοί της βιώσιμης ανάπτυξης και της οικονομικής, κοινωνικής και εδαφικής συνοχής. Η επένδυση συνδέεται σε μεγάλο βαθμό με τις ειδικές ανά χώρα συστάσεις (ΣΑΧ) σχετικά με την αποτελεσματικότητα και την ψηφιοποίηση της δημόσιας διοίκησης, ενώ συνάδει με την κοινή προτεραιότητα της ΕΕ για την κοινωνική και οικονομική ανθεκτικότητα. Η υλοποίηση της επένδυσης αναμένεται να ολοκληρωθεί έως το τέλος του 2026.

Η επένδυση **«Αξιοποίηση της τέχνης ως συνταγογραφούμενης θεραπείας για την προαγωγή της κοινωνικής συνοχής και την ενεργοποίηση της «Ασημένιας Οικονομίας»** στοχεύει στην προσέλκυση επισκεπτών ηλικίας άνω των 65 ετών, καθώς και επισκέπτες με αναπηρίες σε πολιτιστικούς χώρους, όπως μουσεία, θέατρα, φεστιβάλ, αρχαιολογικούς χώρους και μνημεία, βελτιώνοντας τη φυσική πρόσβαση σε αυτούς τους χώρους και αναπτύσσοντας συστήματα ξεναγήσεων με ακουστικά και οπτικά βοηθήματα. Η επένδυση προωθεί προγράμματα για την «τέχνη ως συνταγογραφούμενη θεραπεία», όπως περιγράφεται από τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας, τα οποία αξιοποιούν τις τέχνες και τον πολιτισμό ως αναπόσπαστο μέρος της ιατρικής υποστήριξης, ιδίως στον τομέα της ψυχικής υγείας. Η επένδυση είναι σύμφωνη με τις ειδικές ανά χώρα συστάσεις (ΣΑΧ) σχετικά με την προώθηση των ιδιωτικών επενδύσεων για την υποστήριξη της οικονομικής ανάκαμψης, καθώς και τη βελτίωση των δεξιοτήτων και την απασχολησιμότητα αντίστοιχα, αλλά και την ψηφιοποίηση της δημόσιας διοίκησης. Επιπλέον, η προαναφερθείσα επένδυση συνάδει με την κοινή προτεραιότητα της ΕΕ για την κοινωνική και οικονομική ανθεκτικότητα. Η υλοποίηση της επένδυσης αναμένεται να ολοκληρωθεί έως το τέλος του 2026.

Η επένδυση **«Αναβάθμιση της καλλιτεχνικής τριτοβάθμιας εκπαίδευσης»** αναβαθμίζει την ανώτατη καλλιτεχνική εκπαίδευση στην Ελλάδα αντιμετωπίζοντας νομικά, ακαδημαϊκά, θεσμικά και άλλα εμπόδια, ενώ όλα τα προγράμματα σπουδών θα επανεξεταστούν και θα επικαιροποιηθούν. Επιπλέον, η επένδυση αναμένεται να στηρίξει τις σχολές καλλιτεχνικής εκπαίδευσης, αναβαθμίζοντας τις υλικές και τεχνικές υποδομές τους και στηρίζοντας τη μετάβασή τους σε σύγχρονες ψηφιακές υποδομές. Τέλος, η επένδυση θα επανεξετάσει το υπόδειγμα λειτουργίας τους με σκοπό την αναβάθμιση των σπουδών και τη διασφάλιση της ποιότητας της καλλιτεχνικής εκπαίδευσης που παρέχουν δημόσιοι φορείς. Η επένδυση περιλαμβάνει: α) την επανεξέταση και επικαιροποίηση των προγραμμάτων της τριτοβάθμιας καλλιτεχνικής εκπαίδευσης, β) την ίδρυση Εθνικής Σχολής Παραστατικών Τεχνών και γ) την αναβάθμιση των φυσικών και ψηφιακών υποδομών των ανώτερων κρατικών σχολών καλλιτεχνικής εκπαίδευσης (Δραματική Σχολή Εθνικού Θεάτρου, Κρατικό Θέατρο Βορείου Ελλάδος, Προπαρασκευαστικό και Επαγγελματικό Σχολείο Καλών Τεχνών Πανόρμου Τήνου). Η επένδυση θα καθιερώσει επίσης την ισοδυναμία της καλλιτεχνικής εκπαίδευσης στην Ελλάδα με πτυχία τριτοβάθμιας εκπαίδευσης που παρέχονται από άλλες χώρες της Ε.Ε. Σύμφωνα με το περιεχόμενό της, η επένδυση συνδέεται σε μεγάλο βαθμό με τις ειδικές ανά χώρα συστάσεις (ΣΑΧ) σχετικά με την αποτελεσματικότητα και την ψηφιοποίηση της δημόσιας διοίκησης. Επιπλέον, συνάδει με την κοινή προτεραιότητα της ΕΕ για την κοινωνική και οικονομική

ανθεκτικότητα. Η υλοποίηση της επένδυσης αναμένεται να ολοκληρωθεί έως το τέλος του 2026.

Η επένδυση **«Ανάπτυξη υποδομών και αποκατάσταση κτηρίων στο πρώην βασιλικό κτήμα στο Τατόι»** στοχεύει στη γενική ανάπλαση του πρώην βασιλικού κτήματος Τατοΐου στην Αττική, μέσω της δημιουργίας ενός σύγχρονου μητροπολιτικού θεματικού πάρκου, εμπνευσμένου από την ιστορία, τον πολιτισμό, την αναψυχή, την περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση και την εκπαίδευση, προκειμένου να προσφέρει έναν πράσινο, ανακαινισμένο και ελεύθερα προσβάσιμο χώρο αναψυχής στους κατοίκους της Αττικής, καθώς και ένα νέο ορόσημο το οποίο μπορούν να επισκέπτονται οι τουρίστες. Η προαναφερθείσα επένδυση περιλαμβάνει την ανακαίνιση των κτηρίων και την αναβάθμιση της ενεργειακής τους απόδοσης και των δικτύων υποδομής στο κτήμα Τατοΐου. Η επένδυση συνδέεται σε μεγάλο βαθμό με τις ειδικές ανά χώρα συστάσεις (ΣΑΧ) σχετικά με την προώθηση των ιδιωτικών επενδύσεων για την ενίσχυση της οικονομικής ανάκαμψης, τη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης, καθώς και την προστασία του περιβάλλοντος. Επιπλέον, συνάδει με την κοινή προτεραιότητα της ΕΕ για την κοινωνική και οικονομική ανθεκτικότητα. Η υλοποίηση της επένδυσης αναμένεται να ολοκληρωθεί έως το τέλος του 2026.

Η επένδυση **«Αποκατάσταση-Συντήρηση-Ανάδειξη των Μνημείων της Ακρόπολης»**, στοχεύει στην προστασία του μνημείου από την κλιματική αλλαγή, συμπεριλαμβανομένων των εργασιών αποκατάστασης του Παρθενώνα και των Τειχών, της συντήρησης συγκεκριμένων τμημάτων όλων των μνημείων της Ακρόπολης, της ενοποίησης και σταθεροποίησης των πετρωμάτων και των έργων βελτίωσης της πρόσβασης των επισκεπτών. Περιλαμβάνει πολλαπλά υποέργα, όπως: α) Παρεμβάσεις για την αποκατάσταση, συντήρηση και ανάδειξη των μνημείων της Ακρόπολης, β) Φωτογραμμετρικές μελέτες/Ψηφιακή τεκμηρίωση των μνημείων, γ) Σταθεροποίηση των βράχων, δ) Διαμόρφωση της προσβασιμότητας των επισκεπτών. Η επένδυση συνδέεται σε μεγάλο βαθμό με τις ειδικές ανά χώρα συστάσεις (ΣΑΧ) σχετικά με τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας και την ψηφιοποίηση της δημόσιας διοίκησης, ενώ είναι ευθυγραμμισμένη με την κοινή προτεραιότητα της ΕΕ για την κοινωνική και οικονομική ανθεκτικότητα. Η υλοποίηση της επένδυσης αναμένεται να ολοκληρωθεί έως το τέλος του 2026.

Η επένδυση **«Μουσείο εναλίων αρχαιοτήτων»** θα αποκαταστήσει μέσω μιας ενεργειακής αποδοτικής ανακαίνισης ένα βιομηχανικό κτήριο στον Πειραιά και θα το επαναλειτουργήσει ως μουσείο εναλίων αρχαιοτήτων. Στόχος της επένδυσης είναι να δημιουργήσει προστιθέμενη αξία από πολιτιστική και τουριστική άποψη για την πόλη-λιμάνι του Πειραιά και την ευρύτερη περιοχή της Αθήνας και να αποτελέσει πόλο πολιτιστικής και οικονομικής ανάπτυξης της ευρύτερης περιοχής. Τα κύρια στοιχεία της επένδυσης περιλαμβάνουν όλες τις απαραίτητες προετοιμασίες που απαιτούνται για την αποκατάσταση και μετατροπή του υφιστάμενου βιομηχανικού κτηρίου σε μουσείο, την κατασκευή νέων συμπληρωματικών κτηριακών υποδομών, καθώς και την οργάνωση της μόνιμης έκθεσης. Η επένδυση συνδέεται σε μεγάλο βαθμό με τις ειδικές ανά χώρα συστάσεις (ΣΑΧ) σχετικά με την ανανέωση των αστικών περιοχών και τα μέτρα βελτίωσης της ενεργειακής απόδοσης, ενώ συνάδει με την κοινή προτεραιότητα της ΕΕ για την κοινωνική και οικονομική ανθεκτικότητα. Η ολοκλήρωση της επένδυσης αναμένεται μέχρι το τέλος του 2026.

Η επένδυση **«Αναβάθμιση υποδομών, ανανέωση εξοπλισμού και αναβάθμιση της ποιότητας των υπηρεσιών που παρέχονται από τα καταστήματα του Οργανισμού Διαχείρισης και**

Ανάπτυξης Πολιτιστικών Πόρων - καταστήματα πρώην ΤΑΠΑ (επιτόπου και ηλεκτρονικά)», στοχεύει στην επέκταση του δικτύου των καταστημάτων εντός και εκτός αρχαιολογικών χώρων και μουσείων, στη λειτουργία ηλεκτρονικού καταστήματος, στην αναβάθμιση των υποδομών και του εξοπλισμού, στην ανανέωση και επέκταση των προϊόντων, καθώς και στον εκσυγχρονισμό του τρόπου λειτουργίας τους και στην ενίσχυση της συνεργασίας του Οργανισμού Διαχείρισης και Ανάπτυξης Πολιτιστικών Πόρων (ΟΔΑΠ) με τον ιδιωτικό τομέα. Η επένδυση αυτή περιλαμβάνει μέτρα ενεργειακής απόδοσης, ανακαινίσεις, κατασκευή των καταστημάτων και των εργαστηρίων και προμήθεια εξοπλισμού για τα φυσικά και ηλεκτρονικά καταστήματα και αναβάθμιση της ποιότητας των υπηρεσιών που παρέχει ο ΟΔΑΠ, ο οποίος θα εισπράττει τα έσοδα από αρχαιολογικούς χώρους, ιστορικούς τόπους, μνημεία και αρχαιολογικά μουσεία στην Ελλάδα και θα διαχειρίζεται τους πόρους αυτούς για τη στήριξη της ελληνικής πολιτιστικής κληρονομιάς. Η επένδυση συνδέεται σε μεγάλο βαθμό με τις ειδικές ανά χώρα συστάσεις (ΣΑΧ) σχετικά με τη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης, καθώς και την προστασία του περιβάλλοντος και την ψηφιοποίηση της δημόσιας διοίκησης. Επιπλέον, συνάδει με την κοινή προτεραιότητα της ΕΕ για τη δίκαιη πράσινη και ψηφιακή μετάβαση. Η υλοποίηση της επένδυσης αναμένεται να ολοκληρωθεί έως το τέλος του 2026. Στο ίδιο πλαίσιο, η επένδυση «**Έξυπνες περιβαλλοντικές και πολιτιστικές υποδομές**» περιλαμβάνει την ανάπτυξη και υλοποίηση νέων ψηφιακών διαδραστικών υπηρεσιών που στοχεύουν στην ανάδειξη του πολιτιστικού αποθέματος του Υπουργείου Πολιτισμού και στην αναβάθμιση της εμπειρίας του επισκέπτη σε Αρχαιολογικούς Χώρους, Μουσεία, Μνημεία και Ιστορικούς Τόπους με τη χρήση Καινοτόμων Τεχνολογιών και Ανοιχτών Συστημάτων. Στο πλαίσιο του έργου, θα εγκατασταθεί ένα νέο Σύστημα Ηλεκτρονικού Εισιτηρίου και Ελέγχου Πρόσβασης, ενώ θα αναπτυχθούν ψηφιακές υπηρεσίες/εφαρμογές εξατομικευμένης πληροφόρησης και θα συνδεθούν με το σύστημα ηλεκτρονικού εισιτηρίου με τη χρήση καινοτόμων διαδραστικών εργαλείων και εφαρμογών αφήγησης ιστοριών για χώρους και μουσεία υψηλής επισκεψιμότητας. Η επένδυση συνδέεται σε μεγάλο βαθμό με τις ειδικές ανά χώρα συστάσεις (ΣΑΧ) σχετικά με τις ψηφιακές τεχνολογίες, καθώς και την ψηφιοποίηση της δημόσιας διοίκησης. Επιπλέον, συνάδει με την κοινή προτεραιότητα της ΕΕ για τη δίκαιη πράσινη και ψηφιακή μετάβαση. Η υλοποίηση της επένδυσης αναμένεται να ολοκληρωθεί έως το τέλος του 2026.

Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου

ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ / ΕΠΕΝΔΥΣΗ	RRF/MFF	CSR	ΚΟΙΝΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ
ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ 1: Ανοιχτό Κέντρο Φιλοξενίας ευάλωτων γυναικών «Ένα βήμα μπροστά»	-	-	Κοινωνική και Οικονομική Ανθεκτικότητα
ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ 2: Λειτουργία κέντρων ημέρας στην Αθήνα, τη Θεσσαλονίκη, τη Λέσβο, τα Ιωάννινα και τη Λάρισα για ασυνόδευτους ανηλίκους	ΠΔΠ	-	Κοινωνική και Οικονομική Ανθεκτικότητα

ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ 3: Κοινωνική ένταξη πρώην ασυνόδευτων ανηλίκων στην Ελλάδα «Helios Junior»	ΠΔΠ	2020 CSR 3.8 2019 CSR 2.6	Κοινωνική και Οικονομική Ανθεκτικότητα
ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ 4: Ενίσχυση της εφαρμογής της εθνικής στρατηγικής για την προστασία των ασυνόδευτων ανηλίκων «Πυξίδα»	ΠΔΠ	-	Κοινωνική και Οικονομική Ανθεκτικότητα
ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ 5: Παροχή πρωτοβάθμιων ιατρικών υπηρεσιών υγείας, επιδημιολογικής επιτήρησης και ψυχοκοινωνικών υπηρεσιών σε αιτούντες άσυλο - Πρόγραμμα «Ιπποκράτης» (I,II)	ΠΔΠ	2020 CSR 1.3 2019 CSR 2.8	Κοινωνική και Οικονομική Ανθεκτικότητα
ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ 6: Προώθηση της Ένταξης των Πολιτών Τρίτων Χωρών στην αγορά Εργασίας	TAA 16688	2024 CSR 3.1 2020 CSR 3.8 2019 CSR 2.6 2019 CSR 2.7	Κοινωνική και Οικονομική Ανθεκτικότητα
ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ 7: Πρόγραμμα κοινωνικο-οικονομικής ένταξης δικαιούχων διεθνούς προστασίας HELIOS+ ⁺	ΠΔΠ	2024 CSR 3.1 2020 CSR 3.8 2019 CSR 2.6 2019 CSR 2.7	Κοινωνική και Οικονομική Ανθεκτικότητα
ΕΠΕΝΔΥΣΗ 1: Ψηφιακός μετασχηματισμός του συστήματος μετανάστευσης και ασύλου, συμπεριλαμβανομένης της ψηφιοποίησης των αρχείων	TAA 16763, 16778	2020 CSR 3.9 2019 CSR 2.3	Δίκαιη πράσινη και ψηφιακή μετάβαση

Σε ευθυγράμμιση με την κοινή προτεραιότητα της Ένωσης για την κοινωνική και οικονομική ανθεκτικότητα και με στόχο την κοινωνική προστασία και την ένταξη των προσφύγων και των μεταναστών, καθώς και την ισότητα των φύλων, η **μεταρρύθμιση «Ένα βήμα μπροστά»** αντανακλά μια στρατηγική προσπάθεια παροχής ασφαλούς στέγασης και προστασίας σε γυναίκες με σοβαρές τραυματικές εμπειρίες, οι οποίες κινδυνεύουν από κακοποίηση, περιθωριοποίηση και εκμετάλλευση από το οργανωμένο έγκλημα. Ειδικότερα, στο νέο Κέντρο παρέχεται ψυχοκοινωνική βοήθεια και συμβουλευτική, υποστήριξη, μαθήματα γλώσσας, κοινωνικός προσανατολισμός και δημιουργική απασχόληση, καθώς και νομική συμβουλευτική, ακολουθώντας τις καλές πρακτικές στο πλαίσιο της υποδοχής και της ένταξης στην ελληνική κοινωνία. Η υλοποίηση της μεταρρύθμισης θα διαρκέσει έως τις 31 Μαρτίου 2025. Επιπλέον, σύμφωνα με την προτεραιότητα της κοινωνικής και οικονομικής ανθεκτικότητας για την προστασία και την κοινωνική ένταξη των ασυνόδευτων ανηλίκων και τη στήριξη των παιδιών, η Ελλάδα εισήγαγε μια σημαντική μεταρρύθμιση με σκοπό την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας του υφιστάμενου Συστήματος Προστασίας Ασυνόδευτων Ανηλίκων με τη δημιουργία ενός ολοκληρωμένου συμπληρωματικού μηχανισμού - **«COMPASS-COMPLEMENTARY Mechanism (Πυξίδα)»**. Ο γενικός στόχος είναι η κάλυψη των αναγκών και των δομικών ελλείψεων που εντοπίστηκαν κατά την εφαρμογή της σχετικής Εθνικής Στρατηγικής. Η δράση περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων πρωτοβουλιών, τη **Λειτουργία Κέντρων Ημέρας** σε 5 πόλεις, στα οποία παρέχονται εξειδικευμένες υπηρεσίες ψυχικής υγείας για την υποστήριξη περίπου 3.000 ασυνόδευτων ανηλίκων και 500 ασυνόδευτων ανηλίκων που πρόσφατα ενηλικιώθηκαν (18 - 21 ετών), υπηρεσίες μεταφοράς και συνοδείας ασυνόδευτων παιδιών με ιατρικές ανάγκες και κλινική εποπτεία - ψυχολογική υποστήριξη σε 1.742 επαγγελματίες του

χώρου (μέλη του προσωπικού και εντεταλμένα πρόσωπα επιτροπείας). Η μεταρρύθμιση χρηματοδοτείται από το ΠΔΠ και θα ολοκληρωθεί έως τις 31 Δεκεμβρίου 2027. Παράλληλα, μια καινοτόμος πρωτοβουλία που προωθεί την **«Κοινωνική ένταξη πρώην ασυνόδευτων ανηλίκων στην Ελλάδα» (Helios Junior)** αποσκοπεί στην παροχή στέγης και στη δημιουργία ενός ειδικά προσαρμοσμένου ενταξιακού μηχανισμού για περίπου 2.000 νέους ενήλικες, πρώην ασυνόδευτους ανήλικους, ώστε να διευκολυνθεί η μετάβασή τους στην ανεξάρτητη διαβίωση και η ένταξή τους στην αγορά εργασίας. Η μεταρρύθμιση αυτή δεν αφορά μόνο στην κοινή προτεραιότητα της ΕΕ «Κοινωνική και οικονομική ανθεκτικότητα», αλλά αντανακλά επίσης μια στρατηγική προσπάθεια για την ενίσχυση της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, καθώς και τη βελτίωση των δεξιοτήτων. Η εφαρμογή της μεταρρύθμισης αναμένεται να ολοκληρωθεί έως το 2027.

Αναγνωρίζοντας την ανάγκη ζωτικής σημασίας για επαρκή και ισότιμη πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής προτεραιότητας της κοινωνικής και οικονομικής ανθεκτικότητας (ιατροφαρμακευτική περίθαλψη), έχει αναπτυχθεί **μια ειδική μεταρρύθμιση, Πρόγραμμα «Ιπποκράτης I & II»** με σκοπό την παροχή πρωτοβάθμιων υπηρεσιών υγείας, την επιδημιολογική επιτήρηση και την παροχή ψυχοκοινωνικών υπηρεσιών σε αιτούντες άσυλο που διαμένουν σε κρατικές δομές φιλοξενίας, σύμφωνα με τις προβλέψεις της Οδηγίας για τις συνθήκες υποδοχής (2013/33/ΕΕ). Στο πλαίσιο αυτό, το έργο αποσκοπεί επίσης στην επίτευξη έγκαιρης ανίχνευσης μολυσματικών ασθενειών, διασφαλίζοντας την άμεση ετοιμότητα της δημόσιας υγείας με βάση πρωτόκολλα αντιμετώπισης. Το έργο χρηματοδοτείται από το ΠΔΠ/TAME έως το 2026.

Ομοίως, ο στόχος της μεταρρύθμισης του ΤΑΑ **«Πρώθηση της ένταξης του προσφυγικού πληθυσμού στην αγορά εργασίας»** είναι η υποστήριξη της βιώσιμης ένταξης των πολιτών τρίτων χωρών στην αγορά εργασίας, ως μέσο για τη διασφάλιση της αποτελεσματικής ένταξής τους στις κοινωνίες υποδοχής, σύμφωνα με τις κοινές προτεραιότητες της ΕΕ για την κοινωνική και οικονομική ανθεκτικότητα, ιδίως, όσον αφορά την «κοινωνική προστασία και ένταξη» και τις «ίσες ευκαιρίες και πρόσβαση στην αγορά εργασίας». Επιπλέον, συνδέεται άμεσα με τις ειδικές συστάσεις ανά χώρα για την απασχολησιμότητα και τις δεξιότητες, καθώς ο κύριος στόχος αυτής της πρωτοβουλίας είναι η ολοκλήρωση προγραμμάτων πρακτικής άσκησης σε επιχειρήσεις για τουλάχιστον 8.000 πολίτες τρίτων χωρών. Ειδικότερα, μέσω της πρακτικής άσκησης τους, οι ωφελούμενοι του προγράμματος θα αποκτήσουν εργασιακή εμπειρία και θα διευκολυνθεί η ένταξή τους στην αγορά εργασίας, ενώ θα αναπτυχθεί και ένας ευέλικτος, βιώσιμος και προσαρμοσμένος στις ανάγκες των ωφελουμένων και των επιχειρήσεων μηχανισμός εργασιακής ένταξης. Το έργο είναι συμπληρωματικό με άλλα έργα που χρηματοδοτούνται από την ΕΕ και αναμένεται να ολοκληρωθεί έως το 2026.

Παράλληλα, σε άμεση σύνδεση με την κοινή προτεραιότητα της κοινωνικής και οικονομικής ανθεκτικότητας και τις βασικές αρχές του πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων της ΕΕ, το Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου σχεδιάζει την υλοποίηση του **Προγράμματος Κοινωνικής Ένταξης «HELIOS+»**, (νέα δράση σε σχέση με το Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων, Άνοιξη 2024) το οποίο προσφέρει τόσο «κοινωνική προστασία και ένταξη», όσο και «ίσες ευκαιρίες και πρόσβαση στην αγορά εργασίας». Επιπλέον, απαντά στις ειδικές συστάσεις ανά χώρα σχετικά με την απασχολησιμότητα και τις δεξιότητες. Το «Πρόγραμμα HELIOS+» αποσκοπεί στην πρώιμη της κοινωνικοοικονομικής ένταξης των δικαιούχων διεθνούς και προσωρινής προστασίας στην ελληνική κοινωνία και στην ελληνική αγορά

εργασίας. Για την αποτελεσματική αντιμετώπιση των ειδικών αναγκών τόσο των δικαιούχων όσο και των τοπικών κοινωνιών στις οποίες ζουν το πρόγραμμα θα υλοποιηθεί και στις 13 περιφέρειες της Ελλάδας, ενώ συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο+ στο πλαίσιο των Περιφερειακών Προγραμμάτων για την προγραμματική περίοδο 2021-2027 και αναμένεται να ολοκληρωθεί έως το τέλος του 2027. Η υλοποίησή του περιλαμβάνει προσαρμοσμένες υπηρεσίες για την ενίσχυση της πρόσβασης των δικαιούχων στην αγορά εργασίας μέσω της παροχής συμβουλευτικής επαγγελματικής σταδιοδρομίας, επαγγελματικής κατάρτισης και υποστήριξης στα διαφορετικά στάδια ένταξης. Οι προαναφερθείσες υπηρεσίες περιλαμβάνουν επίσης, την προώθηση των αλληλεπιδράσεων στην κοινότητα, την παροχή δυνατότητας αυτόνομης πρόσβασης σε κοινωνικές και δημόσιες υπηρεσίες, την ενίσχυση της ανεξάρτητης διαβίωσης μέσω μαθημάτων ελληνικής γλώσσας, την παροχή στεγαστικής υποστήριξης και την ενδυνάμωση των κοινοτήτων υποδοχής και των ενδιαφερόμενων φορέων για την προώθηση της κοινωνικής και οικονομικής ένταξης.

Εναρμονισμένες με την κοινή προτεραιότητα της ΕΕ για την ψηφιακή μετάβαση και τις ειδικές συστάσεις ανά χώρα για ψηφιοποίηση και αποδοτικές και αποτελεσματικές διοικητικές διαδικασίες στη διαχείριση της μετανάστευσης, οι αντιπροσωπευτικές μεταρρυθμίσεις που προβλέπονται μέσω της επένδυσης του ΤΑΑ «**Ψηφιακός μετασχηματισμός του συστήματος μετανάστευσης και ασύλου**», συμπεριλαμβανομένης της ψηφιοποίησης των αρχείων, αναμένεται να συμβάλουν στη βελτίωση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών. Συγκεκριμένα, μέσω της ψηφιοποίησης του συστήματος μετανάστευσης και ασύλου, θα αντιμετωπιστούν τα ακόλουθα κρίσιμα ζητήματα 1) Ενιαία διαχείριση όλου του κύκλου ζωής των διαδικασιών που σχετίζονται με τις προσφυγικές ροές, από την πρώτη Υποδοχή έως την ολοκλήρωση της εξέτασης μιας υπόθεσης ασύλου, 2) Ολοκληρωμένη συλλογή πληροφοριών σε πραγματικό χρόνο από όλες τις εμπλεκόμενες αρχές, 3) Ταυτοποίηση των προσώπων που εισέρχονται στη χώρα, μέσω διαδικασιών που περιλαμβάνουν τη λήψη βιομετρικών δεδομένων και την επαλήθευσή τους μέσω του συστήματος Eurodac και 4) Μια εφαρμογή διαδικτύου & κινητών τηλεφώνων για την αλληλεπίδραση, την επικοινωνία και την παροχή πληροφοριών στους αιτούντες άσυλο. Επιπλέον, η ψηφιοποίηση των αρχείων και των συναφών υπηρεσιών, όσον αφορά στους ατομικούς φακέλους των πολιτών τρίτων χωρών και η ενσωμάτωσή τους στα αντίστοιχα πληροφοριακά συστήματα, θα βελτιώσει τους χρόνους διεκπεραίωσης των υποθέσεων, θα μειώσει το διοικητικό φόρτο και θα αυξήσει την αποδοτικότητα των ανθρώπινων πόρων, ελαχιστοποιώντας παράλληλα τον κίνδυνο απώλειας εγγράφων και διασφαλίζοντας την προστασία των ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων. Το ως άνω έργο αναμένεται να ολοκληρωθεί έως το τέλος του 2025.

Τέλος, η επένδυση του ΤΑΑ «Δημιουργία ενός ολοκληρωμένου συστήματος ανίχνευσης και προειδοποίησης πυρκαγιάς στη δασική περιοχή της Βάστριας Λέσβου», αποτελεί επίσης υποέργο της ευρύτερης επένδυσης «Ψηφιοποίηση του συστήματος μετανάστευσης και ασύλου», που ανταποκρίνεται στην κρίσιμη ανάγκη δημιουργίας ενός ολοκληρωμένου συστήματος ανίχνευσης πυρκαγιάς και έγκαιρης προειδοποίησης στη δασική περιοχή της Βάστριας στη Λέσβο, η οποία θα φιλοξενήσει ένα Κέντρο Υποδοχής και Ταυτοποίησης (Κέντρο Ελεγχόμενης Πρόσβασης) για αιτούντες άσυλο. Η υλοποίηση της επένδυσης αναμένεται να ολοκληρωθεί έως το 2025.

ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ/ ΕΠΕΝΔΥΣΗ	RRF / MFF	CSR	ΚΟΙΝΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ
ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ 1: Παιδική Προστασία	RRF 16919	2024.CSR2.1 2020.CSR2.2 2019.CSR2.5 2019.CSR2.7	Κοινωνική και οικονομική ανθεκτικότητα
ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ 2: Αναπηρία	RRF 16904	2024.CSR2.1 2020.CSR2.2 2019.CSR2.7	Κοινωνική και οικονομική ανθεκτικότητα
ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ 3: Αναθεώρηση του πλαισίου κοινωνικών παροχών	-	2024.CSR1.3	Κοινωνική και οικονομική ανθεκτικότητα
ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ 4: Βελτιστοποίηση των κοινωνικών παροχών	RRF 16726	2024.CSR2.1 2020.CSR3.9 2019.CSR2.3	Κοινωνική και οικονομική ανθεκτικότητα
ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ 5: Νέα Στεγαστική Πολιτική	-	2023.CSR.4 2019.CSR2.9	Κοινωνική και οικονομική ανθεκτικότητα
ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ 6: Κοινωνική στέγαση/Αντιπαροχή	-	2020.CSR2.2 2020.CSR3.3 2019.CSR2.9	Κοινωνική και οικονομική ανθεκτικότητα
ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ 7: Εθνική Δημογραφική Στρατηγική	-	2024.CSR 1.3 2020.CSR 2.2 2019.CSR 2.9	Κοινωνική και οικονομική ανθεκτικότητα
ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ 8: Νταντάδες της Γειτονιάς	MFF	2019.CSR2.7	Κοινωνική και οικονομική ανθεκτικότητα
ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ 9: Παρατηρητήριο για τη Δημογραφία και την Οικογένεια	MFF	2024.CSR 1.3 2020.CSR 2.2 2019.CSR 2.9	Κοινωνική και οικονομική ανθεκτικότητα
ΕΠΕΝΔΥΣΗ 1: Επίγνωση της διαφορετικότητας	RRF 16685	2024.CSR2.1 2020.CSR3.9 2020.CSR2.2 2020.CSR3.8 2019.CSR2.7	Κοινωνική και οικονομική ανθεκτικότητα
ΕΠΕΝΔΥΣΗ 2: Ψηφιακός μετασχηματισμός του συστήματος κοινωνικής στήριξης	RRF 16925	2024.CSR2.1 2020.CSR3.8 2020.CSR3.9 2019.CSR2.3	Κοινωνική και οικονομική ανθεκτικότητα
ΕΠΕΝΔΥΣΗ 3: Κοινωνική ένταξη	RRF 16922	2024.CSR2.1 2024.CSR3.1 2020.CSR3.8 2020.CSR2.2 2019.CSR2.7	Κοινωνική και οικονομική ανθεκτικότητα

Το μέτρο «Παιδική Προστασία» του ΤΑΑ περιλαμβάνει τη μεταρρύθμιση της διδακτέας ύλης και των εκπαιδευτικών προγραμμάτων για παιδιά ηλικίας 3 μηνών έως 4 ετών, με στόχο την ενίσχυση της γνωστικής τους ανάπτυξης και τη διευκόλυνση της μετάβασής τους στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση. Επιπλέον, περιλαμβάνει μια σειρά επενδύσεων που επικεντρώνονται στην καταπολέμηση των διακρίσεων και στη βελτίωση των προγραμμάτων ανεξάρτητης διαβίωσης για εφήβους και ανηλίκους με σοβαρές αναπηρίες ή/και σοβαρές ψυχικές διαταραχές, σύμφωνα με την αρχή της κοινωνικής προστασίας του Ευρωπαϊκού Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων. Η πλειονότητα των επενδύσεων θα στηρίξει πρωτοβουλίες όπως η τοποθέτηση ανηλίκων με σοβαρές αναπηρίες (άνω του 67%) ή/και σοβαρές ψυχικές

διαταραχές στη φροντίδα επαγγελματιών ανάδοχων οικογενειών. Επιπλέον, νεαρά άτομα ηλικίας έως 26 ετών θα μεταφερθούν από τις Μονάδες Παιδικής Προστασίας σε διαμερίσματα Υποστηριζόμενης Ανεξάρτητης Διαβίωσης για την προώθηση της αποϊδρυματοποίησης, της αυτάρκειας, της ανάπτυξης δεξιοτήτων και της απασχολησιμότητας. Το σχέδιο με την πρόθεση να είναι συνεπές με την αρχή του Ευρωπαϊκού Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων η οποία επικεντρώνεται στην Φροντίδα και την υποστήριξη των παιδιών, περιλαμβάνει επίσης τη δημιουργία ή την επέκταση των «βρεφικών κέντρων» για παιδιά ηλικίας 2 μηνών έως 2,5 ετών, τα οποία θα βοηθήσουν τους γονείς νεογέννητων να επιστρέψουν στην εργασία τους, παρέχοντας εξειδικευμένη παιδική φροντίδα που υποστηρίζει τη γνωστική ανάπτυξη. Τέλος, η δημιουργία δημιουργικών κέντρων επιστήμης, τεχνολογίας, μηχανικής και μαθηματικών (STEM) για παιδιά ηλικίας 12 έως 15 ετών θα ενισχύσει την κριτική σκέψη και θα διευρύνει τις μελλοντικές επαγγελματικές ευκαιρίες, παρέχοντας πρόσβαση στη σύγχρονη επιστήμη και τεχνολογία. Η μεταρρύθμιση έχει προγραμματιστεί να εφαρμοστεί πλήρως έως το 2026.

Η μεταρρύθμιση του ΤΑΑ «**Αναπηρία**» αποτελείται από δύο υποέργα που αποσκοπούν στην ενίσχυση της κοινωνικής ένταξης, της ανεξάρτητης διαβίωσης, της απασχολησιμότητας και της παρέμβασης στην πρώιμη παιδική ηλικία για τα άτομα με αναπηρία σε ευθυγράμμιση με την του Ευρωπαϊκού Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων που αναφέρεται στην Ένταξη Ατόμων με Αναπηρία. Αυτά τα υποέργα αφορούν συγκεκριμένα τους ακόλουθους τομείς: Πρώτον, βελτίωση της ανεξάρτητης διαβίωσης μέσω της ενίσχυσης της προσβασιμότητας και της υποδομής υποστήριξης για άτομα με κινητικές και αισθητηριακές αναπηρίες. Αυτό περιλαμβάνει την παροχή βοήθειας για ανεξάρτητη διαβίωση και την εφαρμογή μιας διαδικασίας επιλεξιμότητας που βασίζεται τόσο σε ιατρικές όσο και σε λειτουργικές αξιολογήσεις, διενεργούμενες από διεπιστημονική επιτροπή. Η πρωτοβουλία έχει ήδη ξεκινήσει με το πιλοτικό πρόγραμμα που βρίσκεται σε εξέλιξη και θα ακολουθήσει επέκταση σε εθνικό επίπεδο. Δεύτερον, η υποστήριξη της εργασιακής ένταξης των ατόμων με διαταραχή στο φάσμα του αυτισμού (ΔΑΦ) με την παροχή συμβουλευτικής υποστήριξης στους εργοδότες και την επιδότηση του μισθολογικού κόστους και των εργοδοτικών εισφορών. Τέλος, εφαρμογή προγραμμάτων παρέμβασης στην πρώιμη παιδική ηλικία, αρχικά μέσω ενός πιλοτικού προγράμματος. Η μεταρρύθμιση προβλέπεται να εφαρμοστεί πλήρως έως το 2026.

Ο βασικός στόχος της «**αναθεώρησης του πλαισίου κοινωνικών παροχών**», που ανταποκρίνεται στην αρχή του Ευρωπαϊκού Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων “Κοινωνική Προστασία”, είναι ο επανασχεδιασμός και η μεταρρύθμιση των κύριων κοινωνικών παροχών, προκειμένου να υποστηριχθεί και να ενισχυθεί καλύτερα η οικογένεια, ιδίως η πιο ευάλωτη και όσον αφορά το επίδομα τέκνων των οικογενειών της μεσαίας τάξης. Η μεταρρύθμιση των παροχών θα υλοποιηθεί με βάση τη βελτιωμένη στόχευση των δικαιούχων. Έτσι, το διαθέσιμο ποσό θα διατεθεί σε εκείνους που το χρειάζονται περισσότερο. Η ανακατανομή των παροχών θα παρέχει επίσης στους δικαιούχους κίνητρα για την είσοδό τους στην αγορά εργασίας. Η μεταρρύθμιση θα ολοκληρωθεί μέχρι το τέλος του 1ου τριμήνου του 2025.

Η μεταρρύθμιση του ΤΑΑ για τη «**βελτιστοποίηση των κοινωνικών παροχών**» περιλαμβάνει την χορήγηση κοινωνικών παροχών στους δικαιούχους μέσω προπληρωμένων καρτών για την ηλεκτρονική αγορά αγαθών και υπηρεσιών με όριο ανάληψης μετρητών, σε συμφωνία με την αρχή της κοινωνικής προστασίας του Ευρωπαϊκού Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων. Στόχος είναι να διασφαλιστεί η λήψη των παροχών χωρίς να στρεβλώνονται τα κίνητρα για την είσοδο στην αγορά εργασίας. Η δυνατότητα ψηφιοποίησης συμβάλλει στη βελτίωση του συστήματος

ελέγχου των πληρωμών μέσω της αυτοματοποιημένης επαλήθευσης σύμφωνα με κατάλληλα κριτήρια και της δημιουργίας βάσης δεδομένων που περιέχει όλες τις σχετικές πληροφορίες για τις παροχές. Έμφαση δόθηκε στην ενημέρωση των πολιτών σχετικά με τα νέα χαρακτηριστικά της διαδικασίας μέσω εκστρατείας ευαισθητοποίησης. Εκτός από την εισαγωγή των προπληρωμένων καρτών, η μεταρρύθμιση, επιπλέον, θα παρέχει κίνητρα στους δικαιούχους για τη χρήση των καρτών για την αγορά συγκεκριμένων αγαθών και υπηρεσιών. Η μεταρρύθμιση έχει προγραμματιστεί να εφαρμοστεί πλήρως έως το 2026.

Αναγνωρίζοντας την ανάγκη να αντιμετωπιστεί η εκτίναξη του κόστους στέγασης που πλήττει την ελληνική κοινωνία, όπως και άλλες ευρωπαϊκές χώρες, η κυβέρνηση δρομολόγησε τη μεταρρύθμιση της **«Νέας Στεγαστικής Πολιτικής»**, σε ευθυγράμμιση με την αρχή του Ευρωπαϊκού Πυλώνα των Κοινωνικών Δικαιωμάτων “Στέγαση και βοήθεια για τους άστεγους”. Σημαντικός άξονας της νέας στρατηγικής είναι το «Σπίτι μου II», μια πρωτοβουλία προσιτής στέγασης που ακολουθεί το «Σπίτι μου I». Σημαντικές προσαρμογές στο «Σπίτι μου II» θα τεθούν σε ισχύ τον Ιανουάριο. Η νέα στεγαστική πολιτική περιλαμβάνει μέτρα που αποσκοπούν στην παροχή στεγαστικών λύσεων μέσω της μείωσης του υψηλού κόστους στέγασης, της αύξησης της ιδιοκατοίκησης των νέων, και της υποστήριξης των νέων και των νέων ζευγαριών για τη στεγαστική αποκατάστασή τους. Το πρόγραμμα αναμένεται να ολοκληρωθεί μέχρι το τέλος του 2026.

Προς μια συνολική μεταρρύθμιση της Εθνικής Στρατηγικής για τη Στέγαση, η κυβέρνηση σχεδιάζει να ενισχύσει το νομοθετικό πλαίσιο του προγράμματος **«Κοινωνική Στέγαση/Αντιπαροχή»**, σε ευθυγράμμιση με την αρχή του Ευρωπαϊκού Πυλώνα των Κοινωνικών Δικαιωμάτων “Στέγαση και βοήθεια για τους άστεγους”. Το νέο πλαίσιο θα διευκολύνει τη «μεταβίβαση» αχρησιμοποίητων κρατικών ακινήτων σε ιδιώτες κατασκευαστές ακινήτων με σκοπό τη νέα κατασκευή ή την ανακαίνιση. Αυτό θα επιτρέψει την επίτευξη του πρωταρχικού στόχου του προγράμματος: την παροχή οικονομικά προσιτής κοινωνικής ενοικιαζόμενης στέγης για τους πιο ευάλωτους πληθυσμούς. Η μεταρρύθμιση αυτή θα οδηγήσει επίσης σε πολύ πιο αποτελεσματική διαχείριση της ελληνικής δημόσιας περιουσίας.

Η εφαρμογή της νέας **«Εθνικής Δημογραφικής και Οικογενειακής Πολιτικής»**, σε συμφωνία με τις αρχές του Ευρωπαϊκού Πυλώνα των Κοινωνικών Δικαιωμάτων “Ισότητα των Φύλων” και “Ισορροπία μεταξύ προσωπικής και επαγγελματικής ζωής”, θεωρείται ως μια κρίσιμη μεταρρύθμιση που θα παράσχει κοινωνική ανθεκτικότητα, θα διασφαλίσει τη βιωσιμότητα του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης και θα στηρίξει την ανάπτυξη της αγοράς εργασίας. Το νέο εθνικό σχέδιο δράσης είναι σχεδόν έτοιμο και θα παρουσιαστεί δημόσια εντός του 2024. Οι κύριοι τομείς εστίασης αυτής της νέας Εθνικής Πολιτικής είναι η ισορροπία μεταξύ επαγγελματικής και προσωπικής ζωής και οι πρωτοβουλίες υποστήριξης των γονέων, οι νέες ευκαιρίες απασχόλησης κυρίως για τις γυναίκες και τους νέους, τα στεγαστικά προγράμματα κυρίως για ευάλωτους πληθυσμούς και νέους, οι πρωτοβουλίες για την υπογονιμότητα και ο επαναπατρισμός των νέων που εγκατέλειψαν τη χώρα τα τελευταία χρόνια. Η εφαρμογή των μέτρων που περιγράφονται στη στρατηγική θα ξεκινήσει το 2025 με χρονικό ορίζοντα δεκαετίας.

Στόχος της πρωτοβουλίας **«Νταντάδες της Γειτονιάς»** είναι να υποστηρίξει τους μισθωτούς και τους αυτοαπασχολούμενους γονείς, προσφέροντας κατ’οίκον υπηρεσίες φροντίδας για μικρά παιδιά, ηλικίας από 2 μηνών έως 2,5 ετών, που παρέχονται από επίσημα εγγεγραμμένες/ους (στο Μητρώο Επιμελητών) παιδαγωγούς ή νταντάδες. Για να συμπεριληφθούν στις Νταντάδες,

οι φροντιστές πρέπει να διαθέτουν τα προσόντα που προβλέπονται από την ισχύουσα νομοθεσία. Οι δικαιούχοι γονείς, οι οποίοι λαμβάνουν κουπόνια στο πλαίσιο αυτού του προγράμματος, απαιτείται επίσης να πληρούν τα κριτήρια επιλεξιμότητας που ορίζει ο νόμος. Η πρωτοβουλία αυτή αποσκοπεί στην προώθηση της αρχής του πυλώνα των κοινωνικών δικαιωμάτων που αφορά στην ισότητα των φύλων, βοηθώντας τους γονείς να εξισορροπήσουν τις επαγγελματικές και οικογενειακές τους υποχρεώσεις, διευκολύνοντας έτσι την πρόσβαση των γυναικών στην αγορά εργασίας και την εξέλιξή τους σε αυτήν. Η πιλοτική φάση του προγράμματος θα ολοκληρωθεί έως τις 30 Δεκεμβρίου 2024, ενώ η καθολική εφαρμογή του θα χρηματοδοτηθεί μέσω εξασφαλισμένης χρηματοδότησης στο πλαίσιο του Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου Αναφοράς (ΕΣΠΑ) 2021-2027. Η πλήρης υλοποίηση προβλέπεται στο τέλος της προγραμματικής περιόδου.

Μία σημαντική δράση του Υπουργείου με εξασφαλισμένη χρηματοδότηση από το ΕΣΠΑ 2021-27 που λειτουργεί στο πλαίσιο της προσπάθειας αντιμετώπισης της δημογραφικής κρίσης, είναι η Δημιουργία **Παρατηρητηρίου για τη Δημογραφία και την Οικογένεια**. Στόχος του Παρατηρητηρίου είναι η συγκέντρωση και η αξιολόγηση στοιχείων και δεδομένων δημογραφικού χαρακτήρα για την αποτύπωση των σχετικών αναγκών και τον ανάλογο σχεδιασμό μέτρων. Η δράση προωθεί αρχές και κοινωνικά δικαιώματα του Ευρωπαϊκού Πυλώνα, όπως η ισότητα των φύλων και η ισότητα ευκαιριών στην αγορά εργασίας, η ισορροπία μεταξύ επαγγελματικής και προσωπικής ζωής, αλλά και η μακροχρόνια φροντίδα, εξασφαλίζοντας τη χαρτογράφηση και αποτύπωση των σχετικών αναγκών και δημογραφικών δεδομένων με γεωγραφική διασπορά και με έμφαση στην περιφερειακή ανάπτυξη. Το Παρατηρητήριο θα αποτελέσει τον ενιαίο εθνικό μηχανισμό συλλογής και διάχυσης δεικτών για το δημογραφικό με σκοπό να παρακολουθεί διαχρονικά τις τάσεις, καθώς και τα κρίσιμα μεγέθη για το δημογραφικό στην Ελλάδα, ευθυγραμμιζόμενο με τις διεθνείς κατευθύνσεις. Στο πλαίσιο της δράσης, προβλέπεται η θέσπιση του Παρατηρητηρίου, η απασχόληση εξειδικευμένων εμπειρογνομόνων, η ανάπτυξη και διασύνδεση Πληροφοριακού Συστήματος σε διαλειτουργικότητα με άλλα συστήματα και η εκπόνηση εξειδικευμένων ερευνών, μελετών και εθνικών εκθέσεων. Ορίζοντας υλοποίησης της δράσης είναι το τέλος της προγραμματικής περιόδου, το 2027.

Η επένδυση του ΤΑΑ για την **ευαισθητοποίηση σε θέματα διαφορετικότητας** περιλαμβάνει δύο αλληλένδετα υποέργα με στόχο την ευαισθητοποίηση σε θέματα διαφορετικότητας στον εργασιακό χώρο. Το πρώτο υποέργο αφορά την ανάπτυξη και την εφαρμογή προγραμμάτων κατάρτισης για τη διαφορετικότητα για τους εργαζόμενους στις επιχειρήσεις. Το δεύτερο υποέργο επικεντρώνεται στη δημιουργία ενός ισχυρού μηχανισμού για τη συλλογή σχετικών στατιστικών δεδομένων σχετικά με την ισότητα και τις διακρίσεις, προωθώντας τη στόχευση των αρχών του Ευρωπαϊκού Πυλώνα των Κοινωνικών Δικαιωμάτων "Ισότητα των Φύλων" και "Ισότητα των ευκαιριών". Για την υποστήριξη αυτών των προσπαθειών θα ενισχυθεί ο ρόλος του Παρατηρητηρίου Ισότητας - ενός επιχειρησιακού βραχίονα του Υπουργείου Κοινωνικής Συνοχής και Οικογένειας - για την παραγωγή ολοκληρωμένων εκθέσεων σχετικά με την κατάσταση των ίσων ευκαιριών. Επιπλέον, θα εισαχθεί ένας μηχανισμός πιστοποίησης και ένα σύστημα απονομής βραβείων για την επιβράβευση επιχειρήσεων και οργανισμών που προωθούν υποδειγματικές πρακτικές ένταξης και ενίσχυσης της διαφορετικότητας. Οι δράσεις θα ολοκληρωθούν έως το 2026.

Η επένδυση του ΤΑΑ για τον **ψηφιακό μετασχηματισμό του συστήματος κοινωνικής στήριξης** επικεντρώνεται στην ανάπτυξη ψηφιακών εργαλείων με στόχο τη βελτίωση και απλούστευση της πρόσβασης στις υπηρεσίες και τις παροχές κοινωνικής φροντίδας, με ιδιαίτερη προσοχή στα άτομα με αναπηρία, στο πλαίσιο της αρχής του Ευρωπαϊκού Πυλώνα των Κοινωνικών Δικαιωμάτων “Κοινωνική Προστασία”. Επιπλέον, η επένδυση στοχεύει στη βελτίωση της παρακολούθησης τόσο των δημόσιων όσο και των ιδιωτικών παρόχων κοινωνικής φροντίδας, ενώ παράλληλα ενισχύει τις δεξιότητες όσων εργάζονται στους δημόσιους φορείς πρόνοιας. Βασικά στοιχεία αυτής της επένδυσης περιλαμβάνουν τη δημιουργία μιας ενιαίας ψηφιακής πύλης πρόσβασης για την κοινωνική προστασία, η οποία θα ενσωματώσει τις υφιστάμενες ηλεκτρονικές εφαρμογές για παροχές κοινωνικής βοήθειας σε χρήμα σε μία πλατφόρμα. Θα δημιουργηθεί επίσης μια Εθνική Πύλη για τα επιδόματα αναπηρίας, η οποία θα επιτρέπει στους δικαιούχους να έχουν πρόσβαση σε προσωπικά δεδομένα, να διαχειρίζονται τις παροχές και να εκδίδουν πιστοποιητικά ηλεκτρονικά. Επιπλέον, θα εγκαινιαστεί η καθολική χρήση κάρτας αναπηρίας στο πλαίσιο του περαιτέρω ψηφιακού μετασχηματισμού του Οργανισμού Προνοιακών Επιδομάτων και Κοινωνικής Αλληλεγγύης (ΟΠΕΚΑ). Η πρωτοβουλία περιλαμβάνει επίσης ψηφιακή κατάρτιση για τους υπαλλήλους των υπηρεσιών πρόνοιας και τη δημιουργία ενός ολοκληρωμένου καταλόγου της δημόσιας ακίνητης περιουσίας που σχετίζεται με τις υπηρεσίες κοινωνικής προστασίας. Η επένδυση έχει προγραμματιστεί να υλοποιηθεί πλήρως έως το 2026.

Η επένδυση της **κοινωνικής ένταξης** στο πλαίσιο του ΤΑΑ περιλαμβάνει τρία βασικά υποέργα. Το πρώτο επικεντρώνεται στην κοινωνική επανένταξη των πιο ευάλωτων ομάδων, συμπεριλαμβανομένων των δικαιούχων του ελάχιστου εγγυημένου εισοδήματος, των κοινοτήτων Ρομά και των αστέγων. Στόχος του είναι να στηρίξει τις ομάδες αυτές στην επανένταξή τους στην αγορά εργασίας μέσω ενός ολοκληρωμένου προγράμματος κατάρτισης και απασχόλησης, ενισχύοντας την απασχολησιμότητά τους, μειώνοντας την εξάρτησή τους από την κοινωνική πρόνοια και μετριάζοντας τον κίνδυνο περιθωριοποίησης και φτώχειας. Το δεύτερο υποέργο παρέχει ψηφιακή κατάρτιση για τους ηλικιωμένους και τα άτομα με αναπηρία, εξοπλίζοντάς τους με δεξιότητες στις νέες τεχνολογίες. Αυτό περιλαμβάνει δραστηριότητες όπως η πραγματοποίηση ηλεκτρονικών πληρωμών, η υποβολή αιτήσεων μέσω ψηφιακών πλατφορμών και η χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης. Το τρίτο υποέργο αφορά την κοινωνική στέγαση, προσφέροντας στεγαστική υποστήριξη σε ευάλωτες ομάδες που εκτίθενται σε κίνδυνο αστεγίας, σε συμφωνία με τις αρχές του Ευρωπαϊκού Πυλώνα των Κοινωνικών Δικαιωμάτων “Κοινωνική Προστασία” και “Στέγαση και βοήθεια για τους άστεγους”. Περιλαμβάνει σχέδια για την ενθάρρυνση των ιδιοκτητών να εντάξουν τα ακίνητά τους σε μια δεξαμενή κατοικιών κοινωνικής ενοικίασης, καθιστώντας τα ακίνητα αυτά διαθέσιμα μέσω προγραμμάτων στεγαστικής συνδρομής με μακροπρόθεσμα, μειωμένα ενοίκια/μισθώσεις για ευάλωτους πληθυσμούς. Η επένδυση έχει προγραμματιστεί να υλοποιηθεί πλήρως έως το 2026.

ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ / ΕΠΕΝΔΥΣΗ	RRF /MFF	CSR	ΚΟΙΝΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ
ΕΠΕΝΔΥΣΗ 1: Γενικό σχέδιο για την ανανέωση του ελληνικού στόλου επιβατηγών πλοίων	RRF 16944	2024.CSR 2.1 2023.CSR4.6 2022.CSR4.6 2020.CSR3.4 2020.CSR3.3 2019.CSR2.1	Δίκαιη πράσινη και ψηφιακή μετάβαση
ΕΠΕΝΔΥΣΗ 2: Παρεμβάσεις αναβάθμισης περιφερειακών λιμένων	RRF 16975	2024.CSR 2.1 2023.CSR4.6 2022.CSR4.6 2020.CSR3.4 2019.CSR2.1	Δίκαιη πράσινη και ψηφιακή μετάβαση
ΕΠΕΝΔΥΣΗ 3: Βελτίωση της προσβασιμότητας των νησιών με την ανάπτυξη συστήματος θαλάσσιων συγκοινωνιών	MFF	2023 CSR 4.1 2022 CSR 4.1	Δίκαιη πράσινη και ψηφιακή μετάβαση
ΕΠΕΝΔΥΣΗ 4: Αναβάθμιση των λιμενικών υποδομών στα νησιά	MFF		Δίκαιη πράσινη και ψηφιακή μετάβαση
ΕΠΕΝΔΥΣΗ 5: Ψηφιακά εργαλεία για την παρακολούθηση των αφίξεων και αναχωρήσεων πλοίων στους λιμένες και για τη διευκόλυνση της μεταφοράς επιβατών και οχημάτων	MFF		Δίκαιη πράσινη και ψηφιακή μετάβαση

Στον τομέα της ναυτιλίας και της ναυτιλιακής πολιτικής, η εμβληματική επένδυση του ΤΑΑ «Γενικό σχέδιο για την ανανέωση του ελληνικού στόλου επιβατηγών πλοίων» υποστηρίζει την εκπόνηση λεπτομερούς μελέτης, μαζί με στρατηγική και μηχανισμό χρηματοδότησης για τη σταδιακή ανανέωση του στόλου επιβατηγών πλοίων της χώρας, ώστε να ανταποκρίνεται στα νέα περιβαλλοντικά πρότυπα. Η μελέτη θα καθορίσει τις ανάγκες για την αναβάθμιση του στόλου των πλοίων, καθώς και το χρονοδιάγραμμα της επένδυσης, τις χρηματοδοτικές ανάγκες των φορέων εκμετάλλευσης και τα δυνητικά έσοδα που θα προκύψουν από το σχέδιο ανανέωσης. Επιπλέον, θα καθορίσει την απαραίτητη αναβάθμιση των λιμενικών υποδομών προκειμένου να υποστηριχθεί η φιλοξενία και λειτουργία των νέων σκαφών, καθώς και το κατάλληλο χρηματοδοτικό καθεστώς. Η υλοποίηση της δράσης αναμένεται να ολοκληρωθεί έως το 2026.

Η επένδυση του ΤΑΑ «Παρεμβάσεις αναβάθμισης περιφερειακών λιμένων» περιλαμβάνει παρεμβάσεις για την αναβάθμιση περιφερειακών λιμένων σε νησιά και περιοχές με ανεπτυγμένη τουριστική δραστηριότητα. Οι παρεμβάσεις θα πραγματοποιηθούν σε δώδεκα λιμένες σε ολόκληρη τη χώρα και θα περιλαμβάνουν βελτιώσεις των υποδομών, όπως αναβάθμιση των προβλήτων λιμένων για τη διευκόλυνση της επιβίβασης, κυματοθραύστες, εγκατάσταση πλωτών αποβαθρών, κατασκευή ραμπών εξυπηρέτησης, κρηπιδότοιχους και έργα παράκτιας προστασίας. Η επένδυση αναμένεται να ολοκληρωθεί έως το 2026.

Αναφορικά με την πράσινη μετάβαση του στόλου επιβατηγών πλοίων, δρομολογείται μία καινοτόμος δράση με τίτλο «**Βελτίωση της προσβασιμότητας των νησιών με την ανάπτυξη συστήματος θαλάσσιων συγκοινωνιών**», η οποία συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ) μέσω του Προγράμματος «Μεταφορές 2021-2027». Το έργο στοχεύει στη δρομολόγηση «πράσινων» πλοίων που δεν χρησιμοποιούν ορυκτά καύσιμα για την πρόωσή τους, για τη διασφάλιση ακτοπλοϊκών συνδέσεων με ιδιαίτερη έμφαση στα απομακρυσμένα και μικρά νησιά, προωθώντας έτσι την εδαφική και κοινωνική συνοχή με βιώσιμο τρόπο, ενισχύοντας την ανανέωση του στόλου και την ανάπτυξη επιβατηγών οχηματαγωγών πλοίων χαμηλών εκπομπών. Η επένδυση, η οποία θα υλοποιηθεί μέσω σύμπραξης δημόσιου - ιδιωτικού τομέα, αναμένεται να ολοκληρωθεί έως το 2029.

Στο πλαίσιο της ίδιας προτεραιότητας του προγράμματος «Μεταφορές 2021-2027», που αναφέρεται στη «συνδεσιμότητα και προσβασιμότητα των νησιών», μια πρόσθετη δράση σχετικά με την «**αναβάθμιση των λιμενικών υποδομών στα νησιά**» συγχρηματοδοτείται επίσης από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ). Η δράση αυτή περιλαμβάνει πολλαπλά έργα σε περισσότερους από τριάντα νησιωτικούς λιμένες, που δεν περιλαμβάνονται στο δίκτυο ΔΕΔ-Μ, με έμφαση σε θέματα ασφάλειας των υποδομών, βελτιώνοντας έτσι τις ακτοπλοϊκές μεταφορές επιβατών. Η επένδυση, η οποία είναι ζωτικής σημασίας για την εδαφική, κοινωνική και οικονομική συνοχή των ελληνικών νησιωτικών περιοχών, αναμένεται να ολοκληρωθεί έως το 2029.

Στο πλαίσιο της αναβάθμισης των υπηρεσιών ακτοπλοϊκής μεταφοράς επιβατών, βρίσκεται σε εξέλιξη μία δράση μεγάλης σημασίας με τίτλο «**Ψηφιακά εργαλεία για την παρακολούθηση των αφίξεων και αναχωρήσεων πλοίων στους λιμένες και για τη διευκόλυνση της μεταφοράς επιβατών και οχημάτων**» συγχρηματοδοτούμενη από το Ταμείο Συνοχής (ΤΣ) μέσω του προγράμματος «Μεταφορές 2021-2027». Το έργο αυτό, που αποσκοπεί στη βελτίωση τόσο της αποτελεσματικότητας όσο και της ασφάλειας στον τομέα των ακτοπλοϊκών μεταφορών στην Ελλάδα, ενισχύοντας τις θαλάσσιες συνδέσεις μικρών αποστάσεων και την εδαφική συνοχή, αναμένεται να ολοκληρωθεί έως το 2026.

Υπουργείο Τουρισμού

ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ / ΕΠΕΝΔΥΣΗ	RRF/MFF	CSR	ΚΟΙΝΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ
ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ 1: Συστηματική προβολή θεματικών και ειδικών μορφών τουρισμού	-	2024 CSR1.4 2020 CSR3.3	Κοινωνική και οικονομική ανθεκτικότητα
ΕΠΕΝΔΥΣΗ 1: Νέα πλατφόρμα "My Digital Tourism" (e-MΗΤΕ)	RRF 16785	2024 CSR2.1 2020 CSR3.9 2019 CSR2.3	Δίκαιη πράσινη & ψηφιακή μετάβαση
ΕΠΕΝΔΥΣΗ 2: Ψηφιακός μετασχηματισμός του Ελληνικού Οργανισμού Τουρισμού και των κύριων κεφαλαίων	RRF 16791	2024 CSR2.1 2020 CSR3.9 2019 CSR2.3	Δίκαιη πράσινη & ψηφιακή μετάβαση

ΕΠΕΝΔΥΣΗ 3: Επανεπίδειξη και αναβάθμιση δεξιοτήτων στον τομέα του τουρισμού	RRF 16921	2024 CSR1.4 2024 CSR2.1 2020 CSR3.3 2020 CSR3.8 2019 CSR2.6 2019 CSR2.7	Κοινωνική και οικονομική ανθεκτικότητα
ΕΠΕΝΔΥΣΗ 4: Τουριστική Ανάπτυξη	RRF 16931	2024 CSR1.4 2024 CSR2.1 2023 CSR4.1 2023 CSR4.3 2023 CSR4.4 2022 CSR4.1 2022 CSR4.2 2022 CSR4.5 2020 CSR3.3 2020 CSR3.4 2020 CSR3.9 2019 CSR2.1 2019 CSR2.2	Κοινωνική και οικονομική ανθεκτικότητα
ΕΠΕΝΔΥΣΗ 5: Ανάδειξη της χώρας ως δωδεκάμηνου τουριστικού προορισμού	-	2024 CSR1.4 2020 CSR3.3	Κοινωνική και οικονομική ανθεκτικότητα

Η μεταρρύθμιση της **συστηματικής προβολής θεματικών και ειδικών μορφών τουρισμού** είναι μία δράση που στοχεύει στη θέσπιση νομοθετικού ή/και κανονιστικού πλαισίου για τις επιχειρηματικές δραστηριότητες στον θεματικό τουρισμό και στη θέσπιση μέτρων για την ανάπτυξη και προώθηση του θεματικού τουρισμού. Οι περισσότερες δράσεις βασίζονται στη συνεργασία μεταξύ των αρμοδίων αρχών, των Υπουργείων και των φορέων του τουρισμού. Σύμφωνα με το περιεχόμενό της, η προαναφερθείσα μεταρρύθμιση συνδέεται σε μεγάλο βαθμό με τις ειδικές ανά χώρα συστάσεις (ΣΑΧ) σχετικά με τη βελτίωση των εξωτερικών ισοζυγίων και τη βελτίωση των ιδιωτικών επενδύσεων. Επιπλέον, υποστηρίζει άμεσα τις κοινές προτεραιότητες της ΕΕ, καθώς ευνοεί την κοινωνική και οικονομική ανθεκτικότητα εστιάζοντας στην επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου και στην αντιμετώπιση της εποχικότητας της τουριστικής ζήτησης μέσω της προώθησης θεματικών και ειδικών μορφών τουρισμού. Η μεταρρύθμιση αναμένεται να ολοκληρωθεί έως το 2028.

Η επένδυση του ΤΑΑ που περιλαμβάνει τη μεταφορά δεδομένων και λειτουργιών του υφιστάμενου Μητρώου Τουριστικών Επιχειρήσεων **στη νέα πλατφόρμα “My Digital Tourism”** (γνωστή ως **πλατφόρμα e-ΜΗΤΕ**), συνιστά μια σημαντική προσπάθεια εκσυγχρονισμού που στοχεύει στη διασφάλιση της διαλειτουργικότητας με δημόσια μητρώα και πληροφοριακά συστήματα, με σκοπό την παροχή καλύτερων και βελτιωμένων υπηρεσιών, την έκδοση νέων αδειών λειτουργίας επιχειρήσεων και την ανανέωση των υφιστάμενων. Το έργο περιλαμβάνει επίσης την ψηφιοποίηση διοικητικών διαδικασιών, τη διασύνδεση βάσεων δεδομένων, ένα σύστημα καταγραφής αφίξεων και αναχωρήσεων και άλλα στατιστικά στοιχεία που αφορούν σε τουριστικά καταλύματα, καθώς και τη ψηφιοποίηση αρχείων. Με τη δημιουργία της νέας πλατφόρμας, το έργο θα συμβάλλει στη βελτίωση της αποτελεσματικότητας και της ψηφιοποίησης της δημόσιας διοίκησης. Επιπλέον, υποστηρίζει άμεσα τις κοινές προτεραιότητες της ΕΕ, καθώς ενισχύει τη δίκαιη πράσινη και ψηφιακή μετάβαση μειώνοντας

τον διοικητικό φόρτο μέσω της ψηφιοποίησης των διοικητικών διαδικασιών. Η υλοποίηση της επένδυσης αναμένεται να ολοκληρωθεί έως το 2026.

Η επένδυση του ΤΑΑ που αναφέρεται **στον ψηφιακό μετασχηματισμό του Ελληνικού Οργανισμού Τουρισμού** αφορά στην εφαρμογή ενός ψηφιακού τουριστικού χάρτη, ενός ψηφιακού αποθετηρίου πολιτιστικών αγαθών στην Ελλάδα και ενός καινοτόμου συστήματος παροχής πληροφοριών σε τουρίστες και πολίτες με τη χρήση τεχνολογίας τεχνητής νοημοσύνης δεύτερης γενιάς. Το έργο του ψηφιακού μετασχηματισμού στοχεύει στη βελτίωση της πρόσβασης σε πληροφορίες για το τουριστικό οικοσύστημα της Ελλάδας, προωθώντας παράλληλα την αναβάθμιση των δεξιοτήτων σε ολόκληρο τον κλάδο, ενισχύοντας την επιχειρηματικότητα και δίνοντας προτεραιότητα στην πράσινη ανάπτυξη και τη βιωσιμότητα. Με την ολοκλήρωση του ψηφιακού μετασχηματισμού του ΕΟΤ, το έργο θα βελτιώσει την αποτελεσματικότητα και την ψηφιοποίηση της δημόσιας διοίκησης σύμφωνα με τη σχετική σύσταση ανά χώρα. Επιπλέον, υποστηρίζει ευθέως τις κοινές προτεραιότητες της ΕΕ, καθώς ευνοεί τη δίκαιη πράσινη και τη ψηφιακή μετάβαση με τη δημιουργία νέων εργαλείων που στοχεύουν στην ανάδειξη και περαιτέρω αξιοποίηση της τουριστικής βιομηχανίας της χώρας. Η υλοποίηση του εν λόγω έργου αναμένεται να ολοκληρωθεί έως το 2026.

Η επένδυση ΤΑΑ που αφορά την **επανεπίδειξη και αναβάθμιση δεξιοτήτων στον τομέα του τουρισμού**, στοχεύει να εφοδιάσει το εργατικό δυναμικό κάθε ηλικίας με τις δεξιότητες που απαιτούνται στην αγορά εργασίας καθώς και με δεξιότητες που συνδέονται με την πράσινη και ψηφιακή μετάβαση της ΕΕ μέσω σύντομων προγραμμάτων επαγγελματικής κατάρτισης. Η επένδυση περιλαμβάνει την αναβάθμιση δεξιοτήτων και την επανεπίδειξη των εποχιακών εργαζομένων, των μακροχρόνια ανέργων καθώς και των εργαζομένων στον τομέα του τουρισμού, των οποίων η σύμβαση εργασίας τέθηκε σε αναστολή κατά τη διάρκεια της πανδημίας. Τα προγράμματα συνεχιζόμενης εκπαίδευσης απευθύνονται σε 18.000 καταρτιζόμενους. Με την παροχή προγραμμάτων επαγγελματικής εκπαίδευσης, το έργο θα συμβάλλει στην ενίσχυση της απασχολησιμότητας και στην ενίσχυση των δεξιοτήτων, σύμφωνα με τις σχετικές συστάσεις ανά χώρα (ΣΑΧ). Επιπλέον, υποστηρίζει άμεσα τις κοινές προτεραιότητες της ΕΕ, καθώς ενισχύει την κοινωνική και οικονομική ανθεκτικότητα μέσω της αναβάθμισης των δεξιοτήτων των εκπαιδευομένων. Η υλοποίηση αυτού του έργου έχει προγραμματιστεί να ολοκληρωθεί έως το 2026.

Η επένδυση «**Τουριστική Ανάπτυξη**» είναι ένα μέτρο που στοχεύει στην επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου στην Ελλάδα πέραν των θερινών μηνών και στην προώθηση εναλλακτικών μορφών τουρισμού, συνεισφέροντας στην οικονομική ανθεκτικότητα και στη βιώσιμη ανάπτυξη ενός κομβικού κλάδου για την ελληνική οικονομία. Η επένδυση περιλαμβάνει την Πράσινη και Γαλάζια ανάπτυξη μέσω των οποίων οι Αρχές στοχεύουν στην αναβάθμιση των εγκαταστάσεων ορεινού τουρισμού, τουριστικών λιμένων και εν γένει στην ενίσχυση θεματικών μορφών τουρισμού που μπορούν να επιφέρουν πολλαπλασιαστικά οφέλη και να βελτιώσουν την εδαφική συνοχή. Για το σκοπό αυτό, το μέτρο περιλαμβάνει παρεμβάσεις στους ακόλουθους τομείς: (i) Διαχείριση προορισμού, (ii) Ορεινός τουρισμός, (iii) Τουρισμός υγείας και ευεξίας μέσω αξιοποίησης ιαματικών πηγών, (iv) Αγροτουρισμός και Γαστρονομία (v) Αναβάθμιση τουριστικών λιμένων, (vi) Προσβάσιμες παραλίες και (vii) Καταδυτικός και υποβρύχιος τουρισμός. Σύμφωνα με το περιεχόμενό της, η επένδυση συνδέεται σε μεγάλο βαθμό με τις ειδικές συστάσεις ανά χώρα (ΣΑΧ) που αφορούν στην προστασία του περιβάλλοντος, στην εξοικονόμηση ενέργειας και στις ανανεώσιμες πηγές

ενέργειας. Επίσης, προωθεί τις ιδιωτικές επενδύσεις, τις επενδύσεις στην πράσινη και ψηφιακή μετάβαση και βελτιώνει την αποτελεσματικότητα και την ψηφιοποίηση της δημόσιας διοίκησης. Επιπλέον, υποστηρίζει άμεσα τις κοινές προτεραιότητες της ΕΕ, καθώς ευνοεί την κοινωνική και οικονομική ανθεκτικότητα. Η υλοποίηση αυτού του έργου αναμένεται να ολοκληρωθεί έως το 2026.

Η επένδυση για την **ανάδειξη της χώρας ως δωδεκάμηνου τουριστικού προορισμού** και η περαιτέρω εδραίωση της θέσης της Ελλάδας ως μιας ελκυστικής, σύγχρονης και εξελισσόμενης χώρας αποτελεί το κύριο έργο του ΕΟΤ. Περιλαμβάνει ετήσιο πρόγραμμα διαφήμισης και συνδιαφήμισης, καθώς και πλάνο δημοσίων σχέσεων και εκθέσεων. Ο ΕΟΤ σχεδιάζει και υλοποιεί σχέδια μάρκετινγκ και διαφημιστικές καμπάνιες για το διεθνές, εθνικό και περιφερειακό κοινό, δημιουργώντας ένα νέο αφήγημα για τον ελληνικό τουρισμό. Η δράση αυτή συμβάλλει στη βελτίωση των εξωτερικών ισοζυγίων και στην προώθηση ιδιωτικών επενδύσεων σύμφωνα με τις ειδικές συστάσεις ανά χώρα (ΣΑΧ). Επιπλέον, η δράση υποστηρίζει ευθέως τις κοινές προτεραιότητες της ΕΕ, καθώς ενισχύει την κοινωνική και οικονομική συνοχή, δίνοντας έμφαση στην επέκταση της τουριστικής περιόδου και αντιμετωπίζοντας τη εποχικότητα της τουριστικής ζήτησης. Η δράση αναμένεται να ολοκληρωθεί έως το 2028.

Υπουργείο Ψηφιακής Διακυβέρνησης

ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ/ΕΠΕΝΔΥΣΗ	RRF / MFF	CSR	ΚΟΙΝΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ
ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ 1: Προσωπικός Αριθμός Πολίτη	-	2020 CSR 3.9	Δίκαιη πράσινη & ψηφιακή μετάβαση
ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ 2: Ολοκλήρωση Εθνικού Κτηματολογίου	RRF 16986	2023 CSR 3.2	Δίκαιη πράσινη & ψηφιακή μετάβαση
ΕΠΕΝΔΥΣΗ 1: Ψηφιακός Μετασχηματισμός των ΜμΕ	RRF 16706	2020 CSR 3.3 2020 CSR 3.8 2020 CSR 3.10 2019 CSR 2.3 2019 CSR 2.6	Δίκαιη πράσινη & ψηφιακή μετάβαση
ΕΠΕΝΔΥΣΗ 2: Προετοιμασία έξυπνων κτηρίων (Smart Readiness / Gigabit Voucher)	RRF 16818	2023 CSR 4.4 2020 CSR 3.7 2019 CSR 2.3	Δίκαιη πράσινη & ψηφιακή μετάβαση
ΕΠΕΝΔΥΣΗ 3: Ανάπτυξη υποδομών υπερψηφικής ευρυζωνικότητας (Ultra-Fast Broadband)	MFF	2020 CSR 3.7	Δίκαιη πράσινη & ψηφιακή μετάβαση
ΕΠΕΝΔΥΣΗ 4: Μικροδορυφόροι	RRF 16855	2024 CSR 4.2 2019 CSR 2.3	Δίκαιη πράσινη & ψηφιακή μετάβαση
ΕΠΕΝΔΥΣΗ 5: Αναβάθμιση υποδομών και υπηρεσιών υπολογιστικού νέφους για τις Εθνικές Υποδομές Έρευνας και Τεχνολογίας (GRNET)	RRF 16955	2020 CSR 3.9 2019 CSR 2.3 2019 CSR 2.4	Δίκαιη πράσινη & ψηφιακή μετάβαση
ΕΠΕΝΔΥΣΗ 6: Υποδομή και Υπηρεσίες Υπολογιστικού Νέφους	RRF 16853	2020 CSR 3.9 2019 CSR 2.3	Δίκαιη πράσινη & ψηφιακή μετάβαση

ΕΠΕΝΔΥΣΗ 7: Εθνικό δίκτυο του δημόσιου τομέα (ΣΥΖΕΥΞΙΣ II)	RRF 16956 MFF	2020 CSR 3.9 2019 CSR 2.3	Δίκαιη πράσινη & ψηφιακή μετάβαση
ΕΠΕΝΔΥΣΗ 8: Ψηφιοποίηση των αρχείων του Κράτους	RRF 16778	2019 CSR 2.3 2020 CSR 3.9 2023 CSR 3.2	Δίκαιη πράσινη & ψηφιακή μετάβαση
ΕΠΕΝΔΥΣΗ 9: Εκκαθάριση Μητρώου Οχημάτων	-	2020 CSR 3.4 2020 CSR 3.9	Δίκαιη πράσινη & ψηφιακή μετάβαση
ΕΠΕΝΔΥΣΗ 10: Ψηφιακές βεβαιώσεις τροχαίων παραβάσεων	-	2020 CSR 3.4 2020 CSR 3.9	Δίκαιη πράσινη & ψηφιακή μετάβαση

Το έργο του «**Μητρώου Προσωπικού Αριθμού Ταυτοποίησης (Μητρώο ΠΑ)**» σκοπεύει στην παροχή υπηρεσιών ταυτοποίησης των προσώπων που αλληλεπιδρούν με φορείς του δημόσιου τομέα. Στόχος είναι η διασύνδεση του Προσωπικού Αριθμού (ΠΑ) με αριθμούς ταυτοποίησης από διάφορα μητρώα του δημόσιου τομέα (ειδικοί τομεακοί αριθμοί), διευκολύνοντας τη διαλειτουργικότητα των πληροφοριακών συστημάτων των φορέων μέσω του Κέντρου Διαλειτουργικότητας. Ο Προσωπικός Αριθμός (ΠΑ) έχει σχεδιαστεί ώστε να είναι υποχρεωτικός για όλες τις συναλλαγές με φορείς του δημόσιου τομέα και προορίζεται να αντικαταστήσει σταδιακά υφιστάμενους αριθμούς ταυτοποίησης, όπως τον Αριθμό Φορολογικού Μητρώου (ΑΦΜ), τον αριθμό ταυτότητας και τον Αριθμό Μητρώου Κοινωνικής Ασφάλισης (ΑΜΚΑ). Επιπλέον, θα αντιμετωπίσει και διορθώσει τυχόν ασυμφωνίες δεδομένων μεταξύ των μητρώων του δημόσιου τομέα. Αυτή η σημαντική μεταρρύθμιση αναμένεται να απλοποιήσει και να βελτιώσει την αλληλεπίδραση των πολιτών με το κράτος, βελτιώνοντας τελικά την αποτελεσματικότητα του δημόσιου τομέα.

Η μεταρρύθμιση του «**Ελληνικού Κτηματολογίου**» στο πλαίσιο του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (RRF) αντιπροσωπεύει ένα σημαντικό αναπτυξιακό έργο στην Ελλάδα, με στόχο τη δημιουργία ενός ενιαίου και ενημερωμένου συστήματος καταγραφής της ακίνητης περιουσίας, τόσο των πολιτών όσο και του κράτους. Η μεταρρύθμιση έχει σχεδιαστεί για να ενισχύσει τη διαφάνεια και την ασφάλεια στις συναλλαγές ακινήτων. Στο πλαίσιο του συνεχιζόμενου ψηφιακού μετασχηματισμού, το έργο περιλαμβάνει την ανάπτυξη νέων ψηφιακών υπηρεσιών, την επέκταση της οργανωτικής δομής, την πρόσληψη νέου προσωπικού και την ψηφιοποίηση των αρχείων των υποθηκοφυλακείων. Οι προσπάθειες αυτές θα βελτιώσουν την αποτελεσματικότητα των συναλλαγών ακίνητης περιουσίας και θα ενισχύσουν τη νομική ασφάλεια, βελτιώνοντας τελικά το επιχειρηματικό περιβάλλον της Ελλάδας. Με την ολοκλήρωση της μεταρρύθμισης ο κτηματολογικός χάρτης θα καλύπτει το σύνολο της χώρας, όλα τα περιφερειακά κτηματολογικά γραφεία θα λειτουργούν πλήρως και θα έχει δημιουργηθεί ένα ολοκληρωμένο δίκτυο υποκαταστημάτων σε όλη την επικράτεια.

Η επενδυτική πρωτοβουλία «**Ψηφιακός Μετασχηματισμός ΜμΕ**» στο πλαίσιο του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (RRF) έχει σχεδιαστεί για να αντιμετωπίσει το υπάρχον ψηφιακό χάσμα και να ενισχύσει την ανταγωνιστικότητα των Μικρών και Μεσαίων Επιχειρήσεων (ΜμΕ) στην Ελλάδα. Το έργο είναι δομημένο γύρω από τρία βασικά στοιχεία:

1. **Ψηφιακά Εργαλεία για ΜμΕ:** Το πρόγραμμα στοχεύει στη βελτίωση της ψηφιακής ωριμότητας των Μικρών και Μεσαίων Επιχειρήσεων σε διάφορους τομείς της οικονομίας. Οι συμμετέχουσες επιχειρήσεις θα εξοπλιστούν για να εκσυγχρονίσουν τις λειτουργικές, εμπορικές και διοικητικές τους διαδικασίες.

2. **Ανάπτυξη Ψηφιακών Προϊόντων και Υπηρεσιών:** Το πρόγραμμα επικεντρώνεται στην υποστήριξη επενδύσεων για τη δημιουργία καινοτόμων ψηφιακών προϊόντων και υπηρεσιών στον τομέα των Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών (ΤΠΕ). Θα παρασχεθεί οικονομική υποστήριξη, υπό μορφή επιχορηγήσεων, για την υλοποίηση επενδυτικών σχεδίων που καλύπτουν ολόκληρο τον κύκλο ανάπτυξης αυτών των ψηφιακών λύσεων.
3. **Ψηφιακές Συναλλαγές:** Το πρόγραμμα προωθεί την υιοθέτηση σύγχρονων ψηφιακών εργαλείων για τον εξορθολογισμό των διαδικασιών που σχετίζονται με την έκδοση και επεξεργασία τιμολογίων, φορολογικών εγγράφων και ηλεκτρονικών πληρωμών.

Μέσω αυτών των πρωτοβουλιών, το έργο στοχεύει στην προώθηση ενός ψηφιακά πιο προηγμένου περιβάλλοντος για τις Μικρές και Μεσαίες Επιχειρήσεις, συμβάλλοντας τελικά στην ανάπτυξη και βιωσιμότητά τους.

Το πρόγραμμα επιταγών «**Ετοιμότητα Υποδομών για Έξυπνα Κτίρια**» στο πλαίσιο του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (RRF) στοχεύει στον εκσυγχρονισμό υφιστάμενων κτιρίων σε «έξυπνα» και την ένταξή τους στα δίκτυα κοινής ωφέλειας με τη χρήση νέων έξυπνων μετρητών. Αυτή η πρωτοβουλία έχει διαρθρωθεί ως γενικό διοικητικό μέτρο, επιτρέποντας σε κάθε ενδιαφερόμενο φορέα από διάφορους τομείς της οικονομίας να αξιοποιήσει την υποδομή, όπου αυτό είναι τεχνικά εφικτό. Τα κουπόνια επιδοτούν ένα μέρος των εξόδων που σχετίζονται με γενικές εργασίες πολιτικού μηχανικού, δομημένη καλωδίωση και την απόκτηση έξυπνων μετρητών. Σημαντικό είναι ότι η χρήση αυτών των επιταγών από τους διαχειριστές κτιρίων δεν περιορίζει τους τελικούς χρήστες, οι οποίοι διατηρούν την ελευθερία να επιλέγουν τους παρόχους υπηρεσιών που οι ίδιοι προτιμούν. Στόχος, είναι να εξοπλιστούν 120.000 ιδιωτικά κτίρια με υποδομή «**Ίνα μέχρι την Κατοικία**» (**Fibre-to-the-Home - FTTH**) μέχρι την ολοκλήρωση του έργου τον Δεκέμβριο του 2025. Μία στενά συνδεδεμένη πρωτοβουλία, το «**Πρόγραμμα Κουπονιών Gigabit**», έχει σχεδιαστεί για να τονώσει τη ζήτηση για δίκτυα υπερυψηλής ταχύτητας. Παρά τη διαθεσιμότητα τέτοιων δικτύων, η χαμηλή ζήτηση αποτελεί πρόκληση που επηρεάζει τις επενδυτικές στρατηγικές. Το εν λόγω έργο στοχεύει να βοηθήσει νοικοκυριά και ΜμΕ διευκολύνοντας την πρόσβαση σε υπερυψηλές ταχύτητες ευρυζωνικών υπηρεσιών, επιδοτώντας τα αρχικά έξοδα σύνδεσης και μειώνοντας τους μηνιαίους λογαριασμούς για 24 μήνες. Ο στόχος είναι να δημιουργηθεί μια κρίσιμη μάζα συνδρομητών ικανή να προωθήσει την ευρύτερη υιοθέτηση υπηρεσιών ενθαρρύνοντας τη βιώσιμη ανάπτυξη υποδομών δικτύου. Και οι δύο πρωτοβουλίες αναμένεται να ενισχύσουν σημαντικά την επέκταση και βελτίωση της συνδεσιμότητας υψηλής ταχύτητας σε ολόκληρη τη χώρα, αντιμετωπίζοντας σχετικές συστάσεις.

Η επένδυση για την «**Ανάπτυξη υποδομών υπερυψηλής ευρυζωνικότητας**» (**Ultra-Fast Broadband - UFBB**) αποτελεί μία μεγάλης κλίμακας πρωτοβουλία που στοχεύει στην επέκταση της πρόσβασης σε ευρυζωνικές υπηρεσίες επόμενης γενιάς σε όλη την Ελλάδα, ιδιαίτερα σε περιοχές που παρουσιάζουν περιορισμένο εμπορικό ενδιαφέρον. Το έργο ως Σύμπραξη Δημόσιου και Ιδιωτικού Τομέα (ΣΔΙΤ) χρηματοδοτείται μέσω εθνικών πόρων, των Ευρωπαϊκών Διαρθρωτικών και Επενδυτικών Ταμείων (ESIF), στο πλαίσιο της περιόδου 2021-2027, καθώς και από ιδιωτικές επενδύσεις. Ο κύριος στόχος του έργου είναι η παροχή ευρυζωνικής σύνδεσης υψηλής ταχύτητας σε περίπου 2,4 εκατομμύρια Έλληνες πολίτες, καλύπτοντας σχεδόν το 18% του πληθυσμού σε 68 περιφερειακές ενότητες. Η πρωτοβουλία επιδιώκει τη δημιουργία μιας ολοκληρωμένης υποδομής δικτύου ικανής να προσφέρει ταχύτητες

διαδικτύου τουλάχιστον 100 Mbps, με δυνατότητα αναβάθμισης έως και 1 Gbps στο μέλλον. Ως συστατικό στοιχείο του Εθνικού Ευρυζωνικού Σχεδίου 2021-2027, το έργο αναμένεται να μειώσει σημαντικά το ψηφιακό χάσμα και να προωθήσει την κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη σε στοχευμένες περιοχές.

Η πρωτοβουλία υλοποίησης της επένδυσης των **«Μικροδορυφόρων»**, στο πλαίσιο του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (RRF), στοχεύει στον σχεδιασμό, την παραγωγή και την εκτόξευση μικρών δορυφόρων ικανών να φιλοξενούν πολλαπλά ωφέλιμα φορτία τόσο για την παροχή ασφαλούς συνδεσιμότητας όσο και την υποστήριξη διαφόρων βοηθητικών υπηρεσιών. Η επένδυση αποτελεί σημαντικό βήμα προς την επίτευξη του στόχου της Ελλάδας για αξιοποίηση της διαστημικής τεχνολογίας και των εφαρμογών της, με στόχο την παροχή προηγμένων τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών και την ενσωμάτωσή τους στην ελληνική οικονομία. Μέχρι το τέλος του 2025, η ανάπτυξη των μικροδορυφόρων, τόσο στο διάστημα όσο και στο έδαφος, αναμένεται να ενισχύσει τις δυνατότητες των ελληνικών εταιρειών υψηλής τεχνολογίας για τη δημιουργία προηγμένων ψηφιακών υπηρεσιών. Επιπλέον, το έργο περιλαμβάνει την ανάπτυξη ενός συστήματος διαχείρισης δασικών πυρκαγιών, το οποίο θα διαθέτει επίγειες υποδομές και υπηρεσίες επεξεργασίας δεδομένων, καθώς και έναν στόλο δορυφόρων θερμικής απεικόνισης για την παρακολούθηση ολόκληρης της χώρας και τον εντοπισμό ενδεχόμενων εστιών πυρκαγιάς. Αυτή η πρωτοβουλία καθιστά την Ελλάδα την πρώτη χώρα που θα δημιουργήσει ένα εθνικό σύστημα δορυφορικής ανίχνευσης δασικών πυρκαγιών.

Η πρωτοβουλία υλοποίησης του προγράμματος **«Αναβάθμιση υποδομών και υπηρεσιών υπολογιστικού νέφους για τις Εθνικές Υποδομές Έρευνας και Τεχνολογίας (GRNET)»** στο πλαίσιο του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (RRF) επικεντρώνεται στην ενίσχυση των δυνατοτήτων του Εθνικού Δικτύου Υποδομών Τεχνολογίας και Έρευνας (ΕΔΥΤΕ). Το έργο περιλαμβάνει την αναβάθμιση λογισμικού και υπηρεσιών υπολογιστικού νέφους, κυρίως για την ερευνητική και ακαδημαϊκή κοινότητα, την επέκταση του Εθνικού Συστήματος Υπολογιστικής Υψηλών Επιδόσεων (HPC), καθώς και την ενοικίαση υποδομής οπτικών ινών. Η ολοκλήρωση του έργου προγραμματίζεται για το τέλος του 2025, ενώ τα κέντρα δεδομένων θα πρέπει να συμμορφώνονται με τον Ευρωπαϊκό Κώδικα Δεοντολογίας για την Ενεργειακή Αποδοτικότητα των Κέντρων Δεδομένων. Η πρωτοβουλία αυτή ευθυγραμμίζεται με τους κανονισμούς της ΕΕ που στηρίζουν την «πράσινη μετάβαση» και στοχεύουν στην επίτευξη των κλιματικών στόχων του 2030, ενώ παράλληλα προωθούν την οικονομική και κοινωνική σύγκλιση. Ένα σημαντικό στοιχείο του έργου είναι η χρηματοδότηση από το πρόγραμμα EuroHPC, για την αναβάθμιση της υποδομής υπολογιστών υψηλών επιδόσεων, και πιο συγκεκριμένα η υλοποίηση του υπερυπολογιστή «Δαίδαλος». Η εν λόγω αναβάθμιση αναμένεται να ενισχύσει τις δυνατότητες της χώρας στον τομέα της έρευνας και ανάπτυξης και να ενισχύσει τη συμμετοχή της σε μεγάλα ευρωπαϊκά ερευνητικά προγράμματα.

Τα κυβερνητικά νέφη αποτελούνται από υπολογιστικές υποδομές που απαιτούν αναβαθμίσεις για να χρησιμεύσουν ως θεμέλιο για τον ψηφιακό μετασχηματισμό του κράτους. Η επένδυση **«Προμήθεια Κεντρικών Υπολογιστικών Υποδομών και Υπηρεσιών Νέφους»** στο πλαίσιο του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (RRF) στοχεύει στην αναβάθμιση των λειτουργιών των φορέων του Υπουργείου Ψηφιακής Διακυβέρνησης, συγκεκριμένα της Γενικής Γραμματείας Πληροφοριακών Συστημάτων και Ψηφιακής Διακυβέρνησης (ΓΓΠΣΨΔ) και της Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης Κοινωνικής Ασφάλισης (ΗΔΙΚΑ Α.Ε.). Η αναβάθμιση θα επιτευχθεί με την

ανάπτυξη βασικών υποδομών και υπηρεσιών υπολογιστικού νέφους, ακολουθώντας τις διεθνείς βέλτιστες πρακτικές για την εφαρμογή λύσεων κυβερνητικού νέφους. Με την ολοκλήρωση του έργου θα προκύψει μια σύγχρονη υβριδική υποδομή νέφους, η οποία θα περιλαμβάνει δύο ανεξάρτητες δομές: μία για το Κυβερνητικό Νέφος και μία για το Νέφος του Τομέα Υγείας. Κάθε δομή θα περιλαμβάνει έναν ιδιωτικό και έναν δημόσιο πυλώνα νέφους, οι οποίοι θα λειτουργούν σε ένα ενιαίο περιβάλλον διαχείρισης και παροχής υπηρεσιών. Αυτή η αρχιτεκτονική θα επιτρέψει την προσφορά ενός πλήρους φάσματος σύγχρονων υπηρεσιών νέφους, με τον τοπικό πυλώνα του Υβριδικού Νέφους να χρησιμοποιείται κυρίως για αποθήκευση δεδομένων. Για την απρόσκοπτη μετάβαση από τοπικές υποδομές στο δημόσιο νέφος, το έργο θα χρησιμοποιήσει ανοικτά και διαλειτουργικά πλαίσια και συστήματα, αποφεύγοντας την εξάρτηση από συγκεκριμένους προμηθευτές. Το έργο περιλαμβάνει την επέκταση της υφιστάμενης υποδομής τόσο για την Γενική Γραμματεία Πληροφοριακών Συστημάτων Ψηφιακής Διακυβέρνησης όσο και για την ΗΔΙΚΑ Α.Ε., με έμφαση στις λύσεις Υποδομής ως Υπηρεσία (IaaS) και Πλατφόρμας ως Υπηρεσία (PaaS). Για την ανάπτυξη της Υβριδικής Υποδομής Νέφους, θα πραγματοποιηθεί προμήθεια υπολογιστικής υποδομής από πάροχο δημόσιου νέφους με στόχο την ενίσχυση των υφιστάμενων Κυβερνητικών Νεφών. Η ολοκλήρωση του έργου αναμένεται μέχρι τον Ιούνιο του 2026, συμβάλλοντας έτσι σημαντικά στην αύξηση της δυναμικής των ψηφιακών υποδομών του δημόσιου τομέα.

Το έργο «**ΣΥΖΕΥΞΙΣ II**» αποτελεί μία κομβική πρωτοβουλία με στόχο τη δημιουργία του Δικτύου του Δημόσιου Τομέα, την αντιμετώπιση των αναγκών τηλεπικοινωνιακής σύνδεσης, την αναβάθμιση της ευρυζωνικότητας και την ενίσχυση των κεντρικών υπηρεσιών. Το έργο χωρίζεται σε υποέργα, καθένα από τα οποία είναι υπεύθυνο για την υλοποίηση ενός συγκεκριμένου τμήματος της συνολικής πρωτοβουλίας. Τα υποέργα της κεντρικής υποδομής επικεντρώνονται στη δημιουργία κεντρικής υποδομής διεπαφής, υπηρεσιών φιλοξενίας, υπηρεσιών διασύνδεσης, παροχής διαδικτύου και κεντρικού συστήματος ασφαλείας. Τα περιφερειακά υποέργα υποδομών και υπηρεσιών περιλαμβάνουν τις νησίδες τηλεπικοινωνιών, οι οποίες παρέχουν υπηρεσίες πρόσβασης και τηλεφωνίας σε φορείς, και το υποέργο υποδομών, το οποίο περιλαμβάνει την εγκατάσταση εξοπλισμού πρόσβασης, τηλεφωνίας και τηλεδιάσκεψης. Το έργο χρηματοδοτείται από το Πολυετές Δημοσιονομικό Πλαίσιο, με πρόσθετη χρηματοδότηση από το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, το οποίο υποστηρίζει την επέκταση του υφιστάμενου δικτύου. Η συνέχιση και ολοκλήρωση της μετάβασης για συνολικά 34.000 οντότητες που συμμετέχουν στο ΣΥΖΕΥΞΙΣ II θα γίνει παράλληλα με τη σταδιακή πιλοτική και παραγωγική λειτουργία των υπηρεσιών. Μέχρι την ολοκλήρωση του έργου στο τέλος του 2025, οι δημόσιοι φορείς αναμένεται να διαθέτουν αναβαθμισμένες τηλεπικοινωνιακές υπηρεσίες με αυξημένες ταχύτητες πρόσβασης στο διαδίκτυο, γεγονός που θα τους επιτρέψει να λειτουργούν αποτελεσματικότερα και να παρέχουν καλύτερες υπηρεσίες στους πολίτες.

Ένα από τα μεγαλύτερα έργα που χρηματοδοτούνται από το ΤΑΑ είναι η «**Ψηφιοποίηση των αρχείων**», η οποία αποτελείται από εννέα υποέργα με στόχο την ψηφιοποίηση σχεδόν 1,68 δισεκατομμυρίων σελίδων σε διάφορους τομείς, συμπεριλαμβανομένων των καταχωρήσεων κτηματολογίου, των φακέλων δικαιοσύνης και υγείας και των αρχείων πολεοδομίας. Η ψηφιοποίηση αυτών των αρχείων του δημόσιου τομέα όχι μόνο ενισχύει την προσβασιμότητα και την αποτελεσματικότητα, αλλά υποστηρίζει επίσης τη δημοσιονομική σταθερότητα και προωθεί τον ψηφιακό μετασχηματισμό του κράτους, μειώνοντας το διοικητικό κόστος και

βελτιώνοντας τη διαχείριση των δεδομένων. Το πρώτο σημαντικό ορόσημο για το έργο αυτό είναι η επίτευξη του στόχου του 30%, ο οποίος αναμένεται να επιτευχθεί το πρώτο εξάμηνο του 2025.

Το νέο **Κεντρικό Μητρώο Οχημάτων** θα ενοποιήσει και διαχειριστεί όλες τις πληροφορίες σχετικά με τα οχήματα στη χώρα, ενσωματώνοντας δεδομένα από διάφορα υφιστάμενα μητρώα και συστήματα. Η πρωτοβουλία αυτή αποσκοπεί στη βελτίωση της ακρίβειας των δεδομένων, την παροχή ολοκληρωμένων υπηρεσιών προς τους πολίτες και τη δυνατότητα αποτελεσματικών κανονιστικών ελέγχων. Στους βασικούς στόχους περιλαμβάνονται η συλλογή και επεξεργασία δεδομένων μέσω διαλειτουργικότητας ή ανταλλαγής αρχείων, ο εντοπισμός και η διαγραφή ανενεργών οχημάτων από το μητρώο μετά από ειδοποίηση των ιδιοκτητών και η αυτοματοποίηση της επιβολής προστίμων με δυνατότητα εξέτασης των προσφυγών. Τα αναμενόμενα οφέλη περιλαμβάνουν την ενίσχυση της διαφάνειας προλαμβάνοντας τη φοροδιαφυγή και την απάτη, την ενίσχυση της ασφάλειας των οδηγών, των επιβατών και των πεζών και την παροχή απλοποιημένων διοικητικών και εμπορικών διαδικασιών. Επιπλέον, το σύστημα θα διασφαλίζει τη συμμόρφωση με τα ευρωπαϊκά και διεθνή πρότυπα για την ανταλλαγή δεδομένων. Το νέο μητρώο πρόκειται να τεθεί σε λειτουργία στο τέλος του 2024.

Η κυβέρνηση θα εγκαινιάσει τις **Ψηφιακές Βεβαιώσεις Τροχαίων Παραβάσεων**, ένα σύστημα σχεδιασμένο για την ενιαία καταγραφή των οδικών παραβάσεων. Στο πλαίσιο αυτού του συστήματος, όλες οι κλήσεις θα συλλέγονται και θα καταγράφονται ψηφιακά. Η διαδικασία θα περιλαμβάνει την εξαγωγή δεδομένων από διάφορα μητρώα του συστήματος πληροφοριών, συμπεριλαμβανομένου του μητρώου οχημάτων, του μητρώου πολιτών και του εθνικού μητρώου επικοινωνιών, ώστε να καταστεί δυνατή η ηλεκτρονική επεξεργασία. Εν κατακλείδι, οι πολίτες θα μπορούν να πληρώνουν τα πρόστιμά τους μέσω ενός ενιαίου συστήματος πληρωμών εντός της ίδιας εφαρμογής, πριν από την τελική πιστοποίηση από την Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων.

Υπουργείο Κλιματικής Κρίσης και Πολιτικής Προστασίας

ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ/ΕΠΕΝΔΥΣΗ	RRF / MFF	CSR	ΚΟΙΝΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ
ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ 1: Εθνικό Σχέδιο Διαχείρισης Κινδύνων Καταστροφών (ΕΣΔΚΚ)	-	2024.CSR 2.2 2024.CSR 4.2 2023.CSR 1.9	Κοινωνική και Οικονομική Ανθεκτικότητα
ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ 2 : Βελτίωση των κανονιστικών διατάξεων πρόληψης και του ελεγκτικού μηχανισμού του Πυροσβεστικού Σώματος για παραβάσεις πυροπροστασίας	-	2024.CSR 2.2 2019.CSR 2.2	Δίκαιη Πράσινη και Ψηφιακή Μετάβαση
ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ 3: Βελτίωση της Ετοιμότητας και Απόκρισης του Οργανισμού Αντισεισμικού Σχεδιασμού και Προστασίας (ΟΑΣΠ)		2024.CSR 4.2 2020.CSR 3.8 2019.CSR 2.5 2019.CSR 2.6	Κοινωνική και Οικονομική Ανθεκτικότητα

ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ 4: <i>Επέκταση μεθοδολογίας ρίσκου σε κανονισμούς Πυρασφάλειας και εφαρμογή νέων μεθοδολογιών εκτίμησης και αξιολόγησης κινδύνου</i>	RRF 16591	2024.CSR 2.2 2024.CSR 4.2 2019.CSR 2.2	Δίκαιη Πράσινη και Ψηφιακή Μετάβαση
ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ 5: Πρωτοβάθμιος Προσεισμικός έλεγχος υποδομών	RRF 16983		Κοινωνική και Οικονομική Ανθεκτικότητα
ΕΠΕΝΔΥΣΗ 1: <i>Σύστημα Παρακολούθησης και Διαχείρισης σχετικά με (α) την αναβάθμιση και επέκταση του δικτύου Μετεωρολογικών Σταθμών της χώρας, με στόχο την έγκαιρη προειδοποίηση φυσικών καταστροφών, (β) συστήματα πυρανίχνευσης και πυρόσβεσης και (γ) σταθμούς επικοινωνιών έκτακτης ανάγκης και παροχής κλιματολογικών δεδομένων</i>	RRF 16910, MFF	2024.CSR 2.2 2024.CSR 4.2 2020.CSR 3.6 2020.CSR 3.9 2019.CSR 2.2 2019.CSR 2.3 2019.CSR 2.4	Δίκαιη Πράσινη και Ψηφιακή Μετάβαση
ΕΠΕΝΔΥΣΗ 2: <i>Αναβάθμιση/Ενσωμάτωση νέων τεχνολογιών 112 – Next Generation 112 (NG112) για την Πολιτική Προστασία</i>	MFF	2024.CSR 2.2 2024.CSR 4.2 2019.CSR 2.3	Δίκαιη Πράσινη και Ψηφιακή Μετάβαση
ΕΠΕΝΔΥΣΗ 3: <i>Θέσπιση εθνικής στρατηγικής διαχείρισης κινδύνου καταστροφών μέσω κινητών κέντρων διοίκησης και επιτόπιου ελέγχου στις 13 Περιφέρειες της Επικράτειας</i>	RRF 16909	2024.CSR 2.2 2024.CSR 4.2 2019.CSR 2.2	Κοινωνική και Οικονομική Ανθεκτικότητα
ΕΠΕΝΔΥΣΗ 4: <i>Ανάπτυξη Ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Συστήματος (ΟΠΣ) Διαχείρισης Κινδύνων και Πρόληψης Φυσικών Καταστροφών για την Εθνική Βάση Δεδομένων Κινδύνων, Απειλών και Διαχείρισης Συνεπειών</i>	MFF	2024.CSR 2.2 2024.CSR 4.2 2020.CSR 3.9 2019.CSR 2.4	Δίκαιη Πράσινη και Ψηφιακή Μετάβαση
ΕΠΕΝΔΥΣΗ 5: <i>Προμήθεια συστημάτων πρόληψης, αντιμετώπισης, διαχείρισης και έγκαιρης προειδοποίησης για φυσικούς και ανθρωπογενείς κινδύνους και προμήθεια μη επανδρωμένων εναέριων οχημάτων (UAV - Drones)</i>	MFF, RRF 16911	2024.CSR 2.2 2024.CSR 4.2 2020.CSR 3.6 2019.CSR 2.2	Δίκαιη Πράσινη και Ψηφιακή Μετάβαση

Ευθυγραμμισμένο με το εθνικό κανονιστικό πλαίσιο και το πλαίσιο Sendai για τη Μείωση Κινδύνου Καταστροφών 2015-2030, το «**Εθνικό Σχέδιο Διαχείρισης Κινδύνων Καταστροφών (ΕΣΔΚΚ)**», αποτελεί μεταρρύθμιση που επικεντρώνεται σε μέτρα για τη μείωση του κινδύνου, την πρόληψη και τη βελτίωση των συστημάτων έγκαιρης προειδοποίησης (παρακολούθηση και πρόβλεψη), με στόχο την ενίσχυση της κοινωνικής και οικονομικής ανθεκτικότητας. Παράλληλα η ενίσχυση της ετοιμότητας για την αντιμετώπιση εκτάκτων αναγκών με τη συμμετοχή του μηχανισμού πολιτικής προστασίας και ιδίως των τοπικών αρχών, δίνει τη δυνατότητα έκδοσης προειδοποιήσεων αναλόγως της επικινδυνότητας. Ένα Προσχέδιο του εθνικού σχεδίου έχει ήδη εκπονηθεί στο πλαίσιο του Προγράμματος Τεχνικής Υποστήριξης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (TSI 2022) «Capacity building of the MCCPP: Coordinating emergency preparedness, response, and climate change adaptation actions». Το ΕΣΔΚΚ αναμένεται να ολοκληρωθεί το 2026, στο πλαίσιο του τρέχοντος προγράμματος υποστήριξης TSI (TSI 2024) του Υπουργείου Κλιματικής Κρίσης και Πολιτικής Προστασίας.

Επιπλέον, το **Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα (ΟΠΣ) Διαχείρισης Κινδύνων και Πρόληψης Φυσικών Καταστροφών**, που περιλαμβάνει την **ανάπτυξη της Εθνικής Βάσης**

Δεδομένων Κινδύνων, Απειλών και Διαχείρισης Συνεπειών, αποτελεί επένδυση ζωτικής σημασίας για τη λειτουργία του Εθνικού Μηχανισμού Πολιτικής Προστασίας. Μέσω αυτού θα πραγματοποιείται η διαχείριση του συνόλου των –ψηφιοποιημένων ως επί πλείστον– πληροφοριών που απαιτούνται για την υποστήριξη του κύκλου ζωής των κινδύνων από καταστροφές, συμβάλλοντας στον καλύτερο συντονισμό των εμπλεκόμενων φορέων, την υποστήριξη των επιχειρήσεων πεδίου, την καταγραφή στοιχείων και αποτελέσματα τους, ενώ θα διαχέεται και θα αξιοποιείται η παραγόμενη γνώση και θα διευκολύνεται η έρευνα και η συνεργασία. Το Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα θα αποτελείται από δύο επιχειρησιακούς πυλώνες, το Εθνικό Σύστημα Διαχείρισης Κρίσεων και Πρόληψης και το Εθνικό Σύστημα Έγκαιρης Προειδοποίησης. Η χρηματοδότηση του έργου θα πραγματοποιηθεί κυρίως από το Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς (ΕΣΠΑ) 2021-2027. Οι προκηρύξεις και για τα 3 υποέργα (Εθνικό Σύστημα Διαχείρισης Κρίσεων και Εθνικής Βάσης Δεδομένων, Εθνικό Σύστημα Έγκαιρης Προειδοποίησης με χρήση Τεχνητής Νοημοσύνης, Υπηρεσίες διαχείρισης, επεξεργασίας και αξιοποίησης δεδομένων πολιτικής προστασίας με χρήση τεχνητής νοημοσύνης) έχουν ήδη δημοσιευθεί από την «Κοινωνία της Πληροφορίας (ΚτΠ)» Μ.Α.Ε.. Τέλος, όλες οι εμπλεκόμενοι φορείς στη διαχείριση κρίσεων και κινδύνων επιχειρησιακοί και μη , καθώς και οι φορείς από την επιστημονική κοινότητα, θα υποστηρίζονται από το Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα και την Εθνική Βάση Δεδομένων, με διαφορετικά επίπεδα πρόσβασης. Η επένδυση αναμένεται να ολοκληρωθεί μέχρι το τέλος του 2027.

Σημαντική επένδυση, που χρηματοδοτείται από το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (ΤΑΑ) είναι το «**Σύστημα Παρακολούθησης και Διαχείρισης**» σχετικά με τις φυσικές καταστροφές το οποίο βασίζεται **σε τρεις κομβικές επενδύσεις**: την αναβάθμιση και επέκταση του εθνικού μετεωρολογικού δικτύου με την προμήθεια νέων, σύγχρονων μετεωρολογικών σταθμών, τα συστήματα ανίχνευσης και πυρόσβεσης πυρκαγιών (**νέα δράση σε σχέση με το Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων, Άνοιξη 2024**) και τους σταθμούς επικοινωνιών έκτακτης ανάγκης και παροχής κλιματολογικών δεδομένων. Οι εν λόγω επενδύσεις ανταποκρίνονται στο σύνολό τους στην κοινή προτεραιότητα της ΕΕ για δίκαιη πράσινη και ψηφιακή μετάβαση και συμβάλλουν στην αύξηση της αποτελεσματικότητας και της ψηφιοποίησης της Πολιτικής Προστασίας.

Ειδικότερα, η «**Αναβάθμιση και επέκταση του εθνικού μετεωρολογικού δικτύου με την προμήθεια νέων, σύγχρονων μετεωρολογικών σταθμών**» περιλαμβάνει την προμήθεια και εγκατάσταση αυτόματων μετεωρολογικών σταθμών, την παραγωγή και διανομή πρωτογενών δεδομένων, προϊόντων και προγνώσεων καιρού σε όλους τους εμπλεκόμενους φορείς μέσω της χρήσης νέας τηλεπικοινωνιακής υποδομής (MSS). Επιπλέον, προβλέπεται η δημιουργία ενός δικτύου ανίχνευσης Ατμοσφαιρικών Ηλεκτρικών Εκκενώσεων (ΑΗΕ) με σύγχρονους αισθητήρες ανίχνευσης φαινομένων Ατμοσφαιρικών Ηλεκτρικών Εκκενώσεων για την κάλυψη της επικράτειας, ενώ θα πραγματοποιηθεί η αναβάθμιση των δορυφορικών συστημάτων λήψης και επεξεργασίας δορυφορικών δεδομένων από τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Εκμετάλλευσης Μετεωρολογικών Δορυφόρων. Με την ολοκλήρωση του έργου να τοποθετείται έως το 2026, στόχος είναι η δημιουργία ενός πυκνότερου και πιο αξιόπιστου δικτύου μετεωρολογικών παρατηρήσεων, όπου οι μετεωρολογικές προγνώσεις, μέσω της ανατροφοδότησης δεδομένων των μοντέλων καιρού, αναμένεται να γίνουν ακριβέστερες.

Η προμήθεια **σταθμών επικοινωνιών έκτακτης ανάγκης και παροχής κλιματολογικών δεδομένων** περιλαμβάνει την αντικατάσταση του υφιστάμενου απαρχαιωμένου εξοπλισμού,

όσο και στην επέκταση του εθνικού δικτύου σταθμών μετεωρολογικών Radar στοχεύοντας στην βελτίωση της γεωγραφικής κάλυψης του δικτύου με μέσης και μεγάλης εμβέλειας Radar. Η επένδυση περιλαμβάνει συστήματα ραντάρ, μετεωρολογικό εξοπλισμό, πληροφοριακά συστήματα καθώς και την ανάπτυξη συστήματος Nowcasting, μέσω του οποίου θα δημιουργούνται αναλυτικοί χάρτες επικινδυνότητας με χρωματική κωδικοποίηση, θα εκδίδονται τυποποιημένες προγνώσεις υψηλής χωρο-χρονικής ακρίβειας με έμφαση στα έντονα καιρικά φαινόμενα, θα μεταδίδονται αυτοματοποιημένες ενημερώσεις και προειδοποιήσεις στην Εθνική Μετεωρολογική Υπηρεσία και την Πολιτική Προστασία. Συνολικός στόχος της επένδυσης είναι η υψηλής ανάλυσης παρακολούθηση καιρικών φαινομένων σε πραγματικό χρόνο και οι αξιόπιστες βραχυπρόθεσμες προγνώσεις, που βελτιώνουν την ικανότητα της Πολιτείας να ανταποκρίνεται έγκαιρα και με επιτυχία σε κινδύνους, για την προάσπιση της δημόσιας ασφάλειας. Το έργο χρηματοδοτείται από το ΤΑΑ και το ΕΣΠΑ. Η προκήρυξη του διαγωνισμού δημοσιεύθηκε από το φορέα υλοποίησης, «Κοινωνία της Πληροφορίας» Μ.Α.Ε. το 2024, ενώ το έργο αναμένεται να ολοκληρωθεί μέχρι το 2027.

Τέλος, το έργο «**Προμήθεια συστημάτων πυρανίχνευσης και πυρόσβεσης**» (ΤΑΑ) αποτελεί μια σημαντική επένδυση που στοχεύει στην αναβάθμιση των υφιστάμενων εγκαταστάσεων σε προεπιλεγμένους αρχαιολογικούς χώρους και άλλα σημεία υψηλής τρωτότητας και ευαλωτότητας. Ως μέρος του ευρύτερου έργου «Συστήματα παρακολούθησης και διαχείρισης», επικεντρώνεται στη δυνατότητα αποτελεσματικής και έγκαιρης ανίχνευσης καταστάσεων υψηλού κινδύνου, προκειμένου να αποτραπούν πιθανές καταστροφικές εστίες πυρκαγιάς, με συνέπεια ανθρώπινες και υλικές απώλειες. Ο διαγωνισμός προκηρύχθηκε τον Ιανουάριο του 2024 μέσω του «Ταμείου Αξιοποίησης Περιουσίας της Ελληνικής Δημοκρατίας (ΤΑΙΠΕΔ)» και αναμένεται να ολοκληρωθεί έως το 2026.

Επιπλέον, μέσω της «**Προμήθειας εξοπλισμών συστημάτων πρόληψης, αντιμετώπισης, διαχείρισης και έγκαιρης προειδοποίησης για φυσικούς και ανθρωπογενείς κινδύνους**» και της «**Προμήθειας μη επανδρωμένων εναέριων οχημάτων (UAV - Drones) /RRF**» αποτυπώνεται μια στρατηγική προσπάθεια για την ενίσχυση της διαχείρισης των φυσικών καταστροφών με τη δημιουργία ενός αποτελεσματικού συστήματος έγκαιρης προειδοποίησης και πρόληψης κινδύνων, που συμμορφώνεται με τα CSR και την Κοινή Προτεραιότητα της ΕΕ για δίκαιη πράσινη και ψηφιακή μετάβαση. Και τα δύο έργα αποτελούν βασικές επενδύσεις υπέρ της πρόληψης και της ετοιμότητας του Μηχανισμού Πολιτικής Προστασίας κατά της κλιματικής αλλαγής, τα οποία συμβάλλουν επίσης στην αποτελεσματική διαχείριση των περιβαλλοντικών κινδύνων.

Ειδικότερα, η «**Προμήθεια εξοπλισμών συστημάτων πρόληψης, αντιμετώπισης, διαχείρισης και έγκαιρης προειδοποίησης για φυσικούς και ανθρωπογενείς κινδύνους**» περιλαμβάνει αυτόνομους σταθμούς παρακολούθησης εξοπλισμένους με συστήματα αισθητήρων οπτικής τεχνολογίας τύπου Lidar, μετεωρολογικούς σταθμούς, τηλεπικοινωνιακό εξοπλισμό, συστήματα καταγραφής βίντεο υψηλής ανάλυσης, καθώς επίσης και την εγκατάσταση συστημάτων έγκαιρης προειδοποίησης που καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα φυσικών και ανθρωπογενών κινδύνων (ανίχνευση δασικών πυρκαγιών, πλημμυρών, κατολισθήσεων, γεωφυσικών-σεισμικών). Έμφαση δίδεται στην προμήθεια και εγκατάσταση συστημάτων ανίχνευσης πυρκαγιών με δυνατότητες τεχνητής νοημοσύνης σε περιοχές της ελληνικής επικράτειας με υψηλό κίνδυνο πυρκαγιών σε 24ωρη βάση. Τα εν λόγω συστήματα θα παρέχουν δεδομένα πρόβλεψης και εξέλιξης των συμβάντων στο Ενιαίο Συντονιστικό Κέντρο Ελέγχου και

θα συμβάλλουν στην άμεση ανταπόκριση του Μηχανισμού Πολιτικής Προστασίας. Η «Κοινωνία της Πληροφορίας (ΚτΠ) Μ.Α.Ε.», έχει αναλάβει τις διαδικασίες δημοπράτησης και η προκήρυξη του έργου δημοσιεύτηκε τον Αύγουστο του 2024. Το έργο χρηματοδοτείται κατά κύριο λόγο από το Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς (ΕΣΠΑ) και αναμένεται να ολοκληρωθεί το δεύτερο εξάμηνο του 2027.

Η επένδυση «**Προμήθεια μη επανδρωμένων εναέριων οχημάτων (UAV - Drones)**» (νέα δράση σε σχέση με το Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων, Άνοιξη 2024) περιλαμβάνει διαφορετικούς τύπους drones, όπως προσδεδεμένα ΣμηΕΑ, πολυκόπτερα και μίνι πολυκόπτερα για εσωτερικούς ή εξωτερικούς χώρους και αποτελεί τμήμα του ευρύτερου επενδυτικού έργου «Εναέρια μέσα για τη διαχείριση κρίσεων», που πραγματοποιείται στο πλαίσιο του Εθνικού Προγράμματος Πολιτικής Προστασίας «ΑΙΓΙΣ» (RRF 16911) το οποίο έχει συνολικό προϋπολογισμό συνολικού ύψους 2,1 δις €. Η προκήρυξη του διαγωνισμού για την προμήθειά τους δημοσιεύθηκε τον Φεβρουάριο του 2024 από το Ταμείο Αξιοποίησης Ιδιωτικής Περιουσίας του Δημοσίου (ΤΑΙΠΕΔ). Επί του παρόντος βρίσκεται σε εξέλιξη η αξιολόγηση των προσφορών, ενώ η παράδοση αναμένεται να ολοκληρωθεί έως το τέλος του 2025.

Όσον αφορά τους σεισμικούς κινδύνους, ο «**Πρωτοβάθμιος Προσεισμικός έλεγχος υποδομών**» αποτελεί μεταρρύθμιση που ενισχύει την κοινωνική και οικονομική ανθεκτικότητα, μία από τις Κοινές Προτεραιότητες που έχει θέσει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, λαμβάνοντας υπόψη ότι η Ελλάδα είναι χώρα με υψηλή σεισμική δραστηριότητα. Η διαδικασία της προκαταρκτικής προσεισμικής επιθεώρησης θα διενεργηθεί κυρίως σε δημόσιες και ιδιωτικές εκπαιδευτικές μονάδες όλων των βαθμίδων, δημόσια και ιδιωτικά νοσοκομεία, κέντρα υγείας, κτίρια της Ελληνικής Αστυνομίας, της Πυροσβεστικής Υπηρεσίας και της Πολιτικής Προστασίας (Τοπική Αυτοδιοίκηση), με βάση το βαθμό επικινδυνότητας. Για το σκοπό αυτό, ο Οργανισμός Αντισεισμικού Σχεδιασμού και Προστασίας (ΟΑΣΠ) και το Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδος (ΤΕΕ) ανέπτυξαν ηλεκτρονική πλατφόρμα απογραφής των κτιρίων, σύμφωνα με τις προδιαγραφές και τη μεθοδολογία του ΟΑΣΠ, καθώς και Ηλεκτρονικό Μητρώο Μηχανικών για τον Προσεισμικό Έλεγχο των κτιρίων. Η χρηματοδότηση θα καλυφθεί από πόρους του ΤΑΑ. Απώτερος στόχος είναι να έχει ολοκληρωθεί ο πρωτοβάθμιος έλεγχος περίπου 20.000 κτιρίων, μέχρι το τέλος του 2025.

Ομοίως, η δράση «**Βελτίωση της Ετοιμότητας και Απόκρισης του Οργανισμού Αντισεισμικού Σχεδιασμού και Προστασίας (ΟΑΣΠ)**» στην Ελλάδα, αποτελεί μεταρρύθμιση που αποσκοπεί στην ενίσχυση των δυνατοτήτων του προσωπικού και των δεξιοτήτων ανταπόκρισης στους σεισμικούς κινδύνους και τα συνοδά τους φαινόμενα, προκειμένου να ενισχυθεί η κοινωνική και οικονομική ανθεκτικότητα. Περιλαμβάνει εκπαιδευτικά σεμινάρια, εργαστήρια και συναντήσεις εργασίας, καθώς και μια σχετική άσκηση εντός των εγκαταστάσεων του ΟΑΣΠ. Το πρόγραμμα θα χρηματοδοτηθεί από τον εθνικό προϋπολογισμό και θα επαναλαμβάνεται σε ετήσια βάση.

Στο σημείο αυτό, αξίζει να αναφερθεί ότι η εκτίμηση και η διαχείριση κινδύνων αποτελούν επίσης θεμελιώδεις προϋποθέσεις για την έγκαιρη πρόληψη. Προς αυτή την κατεύθυνση η μεταρρύθμιση που αφορά στην «**Εφαρμογή νέων μεθοδολογιών εκτίμησης και αξιολόγησης κινδύνου**» στοχεύει στην ενίσχυση πρόληψης, ετοιμότητας και ανθεκτικότητας των Δήμων της χώρας σύμφωνα με τις Ειδικές Συστάσεις για τη χώρα. Η μεταρρύθμιση θα υλοποιηθεί μέσω του Προγράμματος Τεχνικής Υποστήριξης (TSI 2024), το οποίο χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Η μεταρρύθμιση περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, την εκπόνηση μελετών

πρόληψης πυρκαγιών και πλημμυρών, ενώ παράλληλα βελτιώνονται οι δεξιότητες του προσωπικού και των εθελοντών με την εφαρμογή νέων τεχνικών διαχείρισης κινδύνων. Το πρόγραμμα θα ξεκινήσει τον Δεκέμβριο του 2024 και θα ολοκληρωθεί στο τέλος του 2026. Στο ίδιο πλαίσιο, μια σχετική μεταρρύθμιση που πραγματοποιείται σταδιακά, σε ευθυγράμμιση με την κοινή προτεραιότητα της ΕΕ για πράσινη και ψηφιακή μετάβαση, είναι η **«Επέκταση μεθοδολογίας ρίσκου σε κανονισμούς Πυρασφάλειας» (νέα δράση σε σχέση με το Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων, Άνοιξη 2024)**. Η μεταρρύθμιση αυτή επικεντρώνεται στην εφαρμογή ενός εκσυγχρονισμένου συστήματος πυροπροστασίας και διενέργειας ελέγχων πυρασφάλειας με τη χρήση ψηφιακής τεχνολογίας, καθώς και στην παροχή άμεσης πρόσβασης στα αποτελέσματά αυτών, οδηγώντας στην ψηφιακή διαχείριση της πυροπροστασίας. Η μεταρρύθμιση, συνοδευόμενη από το κανονιστικό πλαίσιο, συμβάλλει επίσης στην ορθολογικότερη κατανομή των ανθρώπινων πόρων και κόστους. Το έργο χρηματοδοτείται από το ΤΑΑ και θα ολοκληρωθεί το 2025 με την έκδοση κοινής υπουργικής απόφασης για την υιοθέτηση κοινών μέτρων και κυρώσεων στον ίδιο τομέα.

Κατά παρόμοιο τρόπο, η **«Βελτίωση των κανονιστικών διατάξεων πρόληψης και του ελεγκτικού μηχανισμού του Πυροσβεστικού Σώματος για παραβάσεις πυροπροστασίας» (νέα δράση σε σχέση με το Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων, Άνοιξη 2024)** αποτελεί μια πρόσφατη μεταρρύθμιση, η οποία αυστηροποιεί το θεσμικό πλαίσιο, μέσω των νέων διατάξεων του ποινικού κώδικα για τους εμπρησμούς δασών και των σημαντικών αυξήσεων των διοικητικών προστίμων με στόχο την πρόληψη και αποφυγή εκδήλωσης πυρκαγιών σε δασικές, αγροτικές εκτάσεις και οικοπεδικούς χώρους. Η εν λόγω μεταρρύθμιση ξεκίνησε από την αντιπυρική περίοδο 2024 και αναμένεται να συνεχιστεί σε ετήσια βάση. Ανταποκρίνεται στις ειδικές συστάσεις της χώρας ως προς τη μείωση του κινδύνου, μέσω της πρόληψης, και την προστασία του περιβάλλοντος, καθώς και στην κοινή προτεραιότητα της ΕΕ για δίκαιη πράσινη και ψηφιακή μετάβαση. Επιπλέον στο ίδιο πλαίσιο, έχει θεσπιστεί Μητρώο Καθαρισμού Οικοπέδων, το οποίο λειτουργεί με τη σχετική ψηφιακή πλατφόρμα. Αξιοσημείωτο είναι επίσης το γεγονός ότι στην ηλεκτρονική πλατφόρμα όπου για πρώτη φορά οι πολίτες δήλωσαν ότι έχουν καθαρίσει τη γη τους, παρατηρήθηκε μεγάλη ανταπόκριση, αφού υποβλήθηκαν τουλάχιστον 840.000 δηλώσεις. Μάλιστα τον Νοέμβριο του 2024 αναμένεται να ολοκληρωθεί συνολικά η αξιολόγηση του ελεγκτικού μηχανισμού του Πυροσβεστικού Σώματος Ελλάδος, σύμφωνα με τη σχετική στοχοθεσία, ώστε να υλοποιηθούν οι απαραίτητες προσαρμογές για την επόμενη αντιπυρική περίοδο.

Αξίζει να σημειωθεί δε ότι ευρωπαϊκός αριθμός έκτακτης ανάγκης, ο οποίος έχει αποδειχθεί σωτήριος σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης, αναβαθμίζεται σημαντικά με νέες λειτουργίες που οδηγούν σε ένα βελτιστοποιημένο και συνεχώς εξελισσόμενο περιβάλλον επικοινωνίας, προσαρμοσμένο και στις ανάγκες των ατόμων με αναπηρία. Για το σκοπό αυτό η **«Αναβάθμιση/Ενσωμάτωση νέων τεχνολογιών 112 – Next Generation 112 (NG112) για την Πολιτική Προστασία» (νέα δράση σε σχέση με το Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων, Άνοιξη 2024)** αποτελεί επένδυση που ανταποκρίνεται στην κοινή προτεραιότητα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για δίκαιη πράσινη και ψηφιακή μετάβαση και συμβάλλει στην ετοιμότητα της χώρας και την ικανότητα πρόληψης έναντι των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής και όλων των τύπων έκτακτης ανάγκης (φυσικών, τεχνολογικών, ανθρωπογενών) με τον αποτελεσματικότερο τρόπο. Η επένδυση αυτή περιλαμβάνει την προμήθεια και εγκατάσταση ενός συστήματος διαχείρισης κλήσεων έκτακτης ανάγκης με δυνατότητα 400

ταυτόχρονων χρηστών, συμπεριλαμβανομένου του Silent Button για την αθόρυβη αναγγελία ενός συμβάντος, σε καταστάσεις ομηρίας καθώς και σε έκτακτα μέτρα προστασίας. Θα περιλαμβάνει ένα λογισμικό διαχείρισης κλήσεων, ενσωματωμένο με ένα λογισμικό GIS, το οποίο θα επιτρέπει την επικοινωνία μέσω φωνής, βίντεο, άμεσων μηνυμάτων σε πραγματικό χρόνο με ταυτόχρονη δυνατότητα γεωγραφικού εντοπισμού, συμπεριλαμβανομένων των περιπτώσεων όπου δεν υπάρχει κάλυψη δικτύου κινητής τηλεφωνίας. Το έργο είναι κρίσιμης σημασίας, καθώς αναμένεται να επιτρέψει την υποστήριξη των επικοινωνιών και των υπηρεσιών έκτακτης ανάγκης, μεταξύ άλλων, και σε ΑΜΕΑ, ενισχύοντας την ισότιμη πρόσβασή τους μέσω της υιοθέτησης νέων τεχνολογιών. Η προκήρυξη του διαγωνισμού δημοσιεύτηκε από τον Φορέα Υλοποίησης «Κοινωνία της Πληροφορίας Μ.Α.Ε.» το 2024 και η επένδυση θα ολοκληρωθεί τον Δεκέμβριο του 2027.

Τέλος, η επένδυση που αφορά **«Θέσπιση στρατηγικής εθνικής διαχείρισης κινδύνου καταστροφών, με την παράδοση κινητών κέντρων διοίκησης και επιτόπιου ελέγχου στις 13 Περιφέρειες της Επικράτειας»**, (νέα δράση σε σχέση με το Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων, Άνοιξη 2024) εντάσσεται στο πλαίσιο της στρατηγικής Εθνικής Διαχείρισης Κινδύνου Καταστροφών που στοχεύει στην ενίσχυση της κοινωνικής και οικονομικής ανθεκτικότητας. Σκοπός είναι η επιτόπια διαχείριση και ο καλύτερος συντονισμός των δυνάμεων του Πυροσβεστικού Σώματος και της Πολιτικής Προστασίας, για την αντιμετώπιση μεγάλων φυσικών καταστροφών (ακραία καιρικά φαινόμενα, πλημμύρες, δασικές πυρκαγιές), γεωφυσικών φαινομένων ή ανθρωπογενών συμβάντων. Τα Κινητά Κέντρα Επιχειρήσεων αποτελούν τετρακίνητα οχήματα (βαν) εξοπλισμένα με συστήματα δορυφορικών επικοινωνιών, μη επανδρωμένα αεροσκάφη και μετεωρολογικούς σταθμούς, που δίνουν τη δυνατότητα ταχείας επέμβασης στις πιο δυσπρόσιτες περιοχές. Ο διαγωνισμός διεξήχθη από το Ταμείο Αξιοποίησης Ιδιωτικής Περιουσίας του Δημοσίου (ΤΑΙΠΕΔ), όπου υπεγράφη σύμβαση προμήθειας ύψους 8,7 εκατ. ευρώ τον Φεβρουάριο του 2024. Η παράδοση και των 13 κινητών κέντρων επιχειρήσεων θα ολοκληρωθεί μέχρι το τέλος του 2026.

Επενδυτικές ανάγκες συνδεδεμένες με τις κοινές προτεραιότητες της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Με βάση την ανωτέρω αναλυτική παρουσίαση ανά Υπουργείο, ο παρακάτω Πίνακας παρουσιάζει την κατανομή των επενδύσεων βάσει των κοινών προτεραιοτήτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Επιπλέον, ο Πίνακας παρέχει πληροφορίες για τις επενδυτικές ανάγκες, όπως αυτές προκύπτουν μέσα από το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ).

Κοινές προτεραιότητες	Περιγραφή επενδυτικών αναγκών
1 Μια δίκαιη πράσινη και ψηφιακή μετάβαση, συνεκτική σε σχέση με τον Ευρωπαϊκό Νόμο για το Κλίμα	<p>Επενδυτικές ανάγκες βάσει του ΠΔΕ:</p> <p>ΠΔΠ – Συμφωνία Εταιρικής Σχέσης 2021-2027 Για την προγραμματική περίοδο 2021-2027, πόροι των Ευρωπαϊκών Διαρθρωτικών και Επενδυτικών Ταμείων, του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης, του Ταμείου Συνοχής και μέρος του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου+ (ESF+), όπως περιγράφεται αναλυτικά στην ανάλυση κατά Υπουργείο, είναι κατανεμημένοι έτσι ώστε να ένα σημαντικό μέρος τους να διοχετευτεί προς την υλοποίηση της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας και ειδικότερα προς την ενεργειακή μετάβαση. Υπό αυτό το πρίσμα, το 30% του συνολικού προϋπολογισμού της προγραμματικής περιόδου 2021-2027, έχει κατανεμηθεί σε πολιτικές που αφορούν στην πράσινη μετάβαση. Για παράδειγμα, το νέο τομεακό πρόγραμμα «Περιβάλλον και Κλιματική Αλλαγή 2021-2027», υπό την Ελληνική Εταιρική Συμφωνία έχει μια διακριτή προτεραιότητα εντός του προγράμματος. Περιλαμβάνει δράσεις που προωθούν την ενεργειακή επάρκεια και μειώνουν τις εκπομπές αερίων θερμοκηπίου, που προωθούν τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, αναπτύσσουν «έξυπνα» ενεργειακά συστήματα, δίκτυα και σταθμούς αποθήκευσης εκτός του Διευρωπαϊκού Δικτύου για την Ενέργεια.</p> <p>Αναφορικά με το Πρόγραμμα «Μεταφορές 2021-2027», το 62% του συνολικού προϋπολογισμού είναι κατανεμημένο σε δράσεις που προωθούν την πράσινη μετάβαση.</p> <p>Ταυτόχρονα, στο πρόγραμμα «Ανταγωνιστικότητα 2021-2027» έχουν ήδη δημοσιευτεί πέντε προσκλήσεις υποβολής προτάσεων στον τομέα της πράσινης μετάβασης και του ψηφιακού μετασχηματισμού (Q3 2024).</p> <p>ΠΔΠ – Το Αναπτυξιακό Πρόγραμμα Δίκαιης Μετάβασης 2021-2027 συγχρηματοδοτείται από το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης (JTF) και εφαρμόζεται από τον άξονα της Κοινωνικής Συνοχής.</p> <p>Οι επενδυτικές ανάγκες σε σχέση με το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης περιλαμβάνουν:</p>

- Ενδυνάμωση και προώθηση της επιχειρηματικότητας: Δράσεις που ενισχύουν την ανταγωνιστικότητα και προωθούν τον ψηφιακό μετασχηματισμό των υπαρχουσών επιχειρήσεων, συνδέοντας τη Στρατηγική Έρευνας, Τεχνολογικής Ανάπτυξης και Καινοτομίας με την παραγωγική διαδικασία και τέλος την προώθηση των νεοφυών επιχειρήσεων.
- Ενεργειακή Μετάβαση – Κλιματική Ουδετερότητα: Δράσεις που στοχεύουν στη βελτίωση της ενεργειακής αποτελεσματικότητας των κτηρίων, συστήματα και υποδομές προσιτής καθαρής ενέργειας, περιλαμβανομένων τεχνολογιών αποθήκευσης ενέργειας.
- Επαναστόχευση των χρήσεων γης – Κυκλική Οικονομία: Αναγέννηση και επαναχρησιμοποίηση υποβαθμισμένης γης και εγκαταστάσεων, «πράσινες» υποδομές και γεω-τεχνικά έργα επαναστόχευσης προς ενδυνάμωση της κυκλικής οικονομίας.
- Δίκαιη Εργασιακή Μετάβαση: Εξέλιξη και Αλλαγή εργασιακών προσόντων (upskilling & reskilling) για το εργατικό δυναμικό, επενδύσεις στις υποδομές για εκπαιδευτικούς σκοπούς, εκπαίδευση και δράσεις διευκόλυνσης της ενσωμάτωσης στην αγορά εργασίας.
- Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις μικρής κλίμακας: μέτρα βελτίωσης της ποιότητας ζωής των κατοίκων και διαφοροποίηση των τοπικών οικονομιών.

Το Πρόγραμμα συνολικά έχει καταταξιωθεί σε δράσεις που προωθούν την πράσινη ανάπτυξη.

Προγράμματα χρηματοδοτούμενα από Εθνικούς Πόρους

Μια δίκαιη και ψηφιακή μετάβαση ανθεκτικότητας χρηματοδοτείται από πόρους του Εθνικού Προγράμματος Ανάπτυξης (ΕΠΑ) 2021-2025, μέσα από συγκεκριμένες υποκατηγορίες του Στόχου Πράσινης Ανάπτυξης (DO2) (Μετάβαση σε μια κυκλική οικονομία, περιβαλλοντική προστασία και κλιματική αλλαγή) και του Στόχου ανάπτυξης υποδομών (DO4) (Μεταφορές).

Λοιπά προγράμματα από εθνικούς πόρους

Ενίσχυση των επιχειρησιακών δυνατοτήτων και των υποδομών ως προς την ετοιμότητα έναντι φυσικών καταστροφών και προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, περιλαμβανομένων της ενίσχυσης προστασίας έναντι πλημμυρών και της αναβάθμισης της ενεργειακής επάρκειας των δημοσίων κτηρίων.

Επενδυτικές ανάγκες ανά Υπουργείο

Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών

- Ψηφιακός μετασχηματισμός φορολογικών και τελωνειακών αρχών

- Ψηφιακός μετασχηματισμός δημοσιονομικής διαχείρισης και εποπτείας στη γενική κυβέρνηση & ηλεκτρονική τιμολόγηση (govERP)
- Ψηφιακός μετασχηματισμός φορολογικών ελέγχων
- Δανειακή διευκόλυνση για το σχέδιο ανάκαμψης και ανθεκτικότητας
- Δράσεις αναζωογόνησης των περιοχών που πλήττονται περισσότερο (Περιοχές Δίκαιης Αναπτυξιακής Μετάβασης) & Πρόγραμμα Δίκαιης Αναπτυξιακής Μετάβασης
- Υλοποίηση του ΕΣΠΑ 2021-2027 – αποδοτική διαχείριση των κονδυλίων ΕΣΠΑ
- Σύστημα e-PDE

Υπουργείο Εξωτερικών

- Ψηφιακός μετασχηματισμός του Υπουργείου Εξωτερικών
- Ανάπτυξη συστημάτων πληροφορικής μεγάλης κλίμακας σύμφωνα με το κεκτημένο του Σένγκεν στον τομέα της διαχείρισης των συνόρων

Υπουργείο Εσωτερικών

- Κόμβοι Διαχείρισης Δεδομένων στην Τοπική Αυτοδιοίκηση

Υπουργείο Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού

- Ψηφιακός Μετασχηματισμός της εκπαίδευσης

Υπουργείο Υγείας

- Ψηφιακός μετασχηματισμός του τομέα της υγείας (DigHealth)

Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη

- Ψηφιακός μετασχηματισμός στον τομέα προστασίας του πολίτη

Υπουργείο Υποδομών και Μεταφορών

- Ηλεκτροκίνηση
- Αναβάθμιση του προαστιακού σιδηροδρόμου στη Δυτική Αττική
- Ψηφιακός μετασχηματισμός του Οργανισμού Σιδηροδρόμων Ελλάδος (ΟΣΕ)
- Έξυπνες γέφυρες
- Αναβάθμιση υφιστάμενης σιδηροδρομικής γραμμής Αλεξανδρούπολη – Ορμένιο
- Κατασκευή νέας σιδηροδρομικής γραμμής Νέα Καρβάλη - Τοξότες

Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας

- Ενεργειακή ανακαίνιση κτιρίων κατοικιών

- Αύξηση της εγκατεστημένης ισχύος σε υποσταθμούς υψηλής τάσης / μέσης τάσης του Διαχειριστή Ελληνικού Δικτύου Διανομής Ηλεκτρικής Ενέργειας (ΔΕΔΔΗΕ) για σύνδεση νέων ΑΠΕ
- Ενέργεια και επιχειρηματικότητα
- Ενεργειακή αναβάθμιση κτιρίων του Δημόσιου Τομέα
- Produc-E Green
- Εθνικό Σχέδιο Αναδάσωσης, αποκατάσταση και πρόληψη («antiNERO»), αντιδιαβρωτικά και αντιπλημμυρικά μέτρα
- Υποδομές Διαχείρισης Αστικών Λυμάτων και Λυματολάσσης από την Επεξεργασία Λυμάτων
- Υποδομές παροχής και εξοικονόμησης πόσιμου νερού
- Έργα παροχής πόσιμου νερού σε περιοχές με λειψυδρία
- Η Προστασία της Βιοποικιλότητας ως κινητήριος μοχλός βιώσιμης ανάπτυξης

Υπουργείο Ανάπτυξης

- Νέα βιομηχανικά πάρκα
- Επιτάχυνση της έξυπνης μεταποίησης

Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης

- Ψηφιακός μετασχηματισμός συστημάτων εργασίας
- Ψηφιακός μετασχηματισμός της Δημόσιας Υπηρεσίας Απασχόλησης (ΔΥΠΑ)

Υπουργείο Δικαιοσύνης

- Βελτίωση της αποτελεσματικότητας του δικαστικού συστήματος_Νέα δικαστικά κτίρια

Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων

- Οικονομικός μετασχηματισμός του Αγροτικού Τομέα
- Ψηφιακός μετασχηματισμός του αγροδιατροφικού τομέα
- Προτάσεις για δράσεις στον τομέα της υδατοκαλλιέργειας
- Επενδύσεις στο εθνικό αρδευτικό δίκτυο μέσω ΣΔΙΤ
- Εγγειοβελτιωτικές υποδομές

Υπουργείο Πολιτισμού

- Αναβάθμιση υποδομών, ανανέωση εξοπλισμού και αναβάθμιση της ποιότητας των υπηρεσιών που παρέχονται από τα καταστήματα του Οργανισμού Διαχείρισης και Ανάπτυξης Πολιτιστικών Πόρων - καταστήματα πρώην ΤΑΠΑ (επιτόπου και ηλεκτρονικά)
- Έξυπνες περιβαλλοντικές και πολιτιστικές υποδομές

Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου

- Ψηφιακός μετασχηματισμός του συστήματος μετανάστευσης και ασύλου, συμπεριλαμβανομένης της ψηφιοποίησης των αρχείων

Υπουργείο Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής

- Γενικό σχέδιο για την ανανέωση του ελληνικού στόλου επιβατηγών πλοίων
- Παρεμβάσεις αναβάθμισης περιφερειακών λιμένων
- Βελτίωση της προσβασιμότητας των νησιών με την ανάπτυξη συστήματος θαλάσσιων συγκοινωνιών
- Αναβάθμιση των λιμενικών υποδομών στα νησιά
- Ψηφιακά εργαλεία για την παρακολούθηση των αφίξεων και αναχωρήσεων πλοίων στους λιμένες και για τη διευκόλυνση της μεταφοράς επιβατών και οχημάτων tools

Υπουργείο Τουρισμού

- Νέα πλατφόρμα “My Digital Tourism” (e-ΜΗΤΕ)
- Ψηφιακός μετασχηματισμός του Ελληνικού Οργανισμού Τουρισμού και των κύριων κεφαλαίων

Υπουργείο Ψηφιακής Διακυβέρνησης

- Ψηφιακός μετασχηματισμός των ΜμΕ
- Προετοιμασία «έξυπνων κτιρίων» (Smart Readiness / Gigabit Voucher)
- Ανάπτυξη υποδομών υπερυψηλής ευρυζωνικότητας (Ultra-Fast Broadband)
- Μικροδορυφόροι
- Αναβάθμιση υποδομών και υπηρεσιών υπολογιστικού νέφους για τις Εθνικές Υποδομές Έρευνας και Τεχνολογίας (GRNET)
- Υποδομή και Υπηρεσίες Υπολογιστικού Νέφους
- Εθνικό δίκτυο του δημόσιου τομέα (ΣΥΖΕΥΞΙΣ II)
- Ψηφιοποίηση των αρχείων του Κράτους
- Εκκαθάριση Μητρώου Οχημάτων
- Ψηφιακές βεβαιώσεις τροχαίων παραβάσεων

Υπουργείο Κλιματικής Κρίσης και Πολιτικής Προστασίας

- Σύστημα Παρακολούθησης και Διαχείρισης σχετικά με (α) την αναβάθμιση και επέκταση του δικτύου Μετεωρολογικών Σταθμών της χώρας, με στόχο την έγκαιρη προειδοποίηση φυσικών καταστροφών, (β) συστήματα πυρανίχνευσης και πυρόσβεσης και (γ) σταθμούς επικοινωνιών έκτακτης ανάγκης και παροχής κλιματολογικών δεδομένων
- Αναβάθμιση/Ενσωμάτωση νέων τεχνολογιών 112 – Next Generation 112 (NG112) για την Πολιτική Προστασία
- Ανάπτυξη Ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Συστήματος (ΟΠΣ) Διαχείρισης Κινδύνων και Πρόληψης Φυσικών Καταστροφών για την Εθνική Βάση Δεδομένων Κινδύνων, Απειλών και Διαχείρισης Συνεπειών
- Προμήθεια συστημάτων πρόληψης, αντιμετώπισης, διαχείρισης και έγκαιρης προειδοποίησης για φυσικούς και ανθρωπογενείς κινδύνους και προμήθεια μη επανδρωμένων εναέριων οχημάτων (UAV - Drones)

Επενδυτικές ανάγκες βάσει του ΠΔΕ**MFF – Συμφωνία εταιρικής σχέσης 2021-2027**

Σημαντικοί πόροι του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου+, καθώς και του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης και του Ταμείου Συνοχής απευθύνονται στις κοινές προτεραιότητες της κοινωνικής και οικονομικής ανθεκτικότητας, περιλαμβανομένου του Ευρωπαϊκού Πυλώνα των Κοινωνικών Δικαιωμάτων. Η εφαρμογή των ενεργητικών πολιτικών στην Αγορά Εργασίας και εκσυγχρονισμός των θεσμών, ώστε να ενισχυθεί η αγορά εργασίας με την ενεργή συμμετοχή και ενδυνάμωση των κοινωνικών εταίρων και της κοινωνίας των πολιτών, είναι βασική προτεραιότητα.

Προγράμματα χρηματοδοτούμενα από Εθνικούς Πόρους (ΕΠΑ)

Η κοινωνική και οικονομική συνοχή υποστηρίζονται από το ΕΠΑ 2021-2024 μέσα από συγκεκριμένους υποκατηγορίες του Στόχου της Κοινωνικής Ανάπτυξης της (DO 3) (Απασχόληση, Εκπαίδευση, Κοινωνική Συνοχή) και του Στόχου της Έξυπνης Ανάπτυξης (DO 1) (e-Υγεία).

Λοιπά προγράμματα χρηματοδοτούμενα από εθνικούς πόρους

Η ενδυνάμωση της ποιότητας της εκπαίδευσης, η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας, η προστασία της επιχειρηματικής ανάπτυξης και εξωστρέφειας, η προώθηση της έρευνας, η ανάπτυξη και καινοτομία και η εφαρμογή ενός σχεδίου δίκαιης μετάβασης για τις σε καθεστώς απολιγνιτοποίησης περιοχές.

Επενδυτικές ανάγκες ανά Υπουργείο*Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών*

- Ψηφιακός μετασχηματισμός δημοσιονομικής διαχείρισης και εποπτείας στη γενική κυβέρνηση & ηλεκτρονική τιμολόγηση (γονERP)
- Ψηφιακός μετασχηματισμός φορολογικών ελέγχων
- Δανειακή διευκόλυνση για το σχέδιο ανάκαμψης και ανθεκτικότητας
- Δράσεις αναζωογόνησης των περιοχών που πλήττονται περισσότερο (Περιοχές Δίκαιης Αναπτυξιακής Μετάβασης) & Πρόγραμμα Δίκαιης Αναπτυξιακής Μετάβασης
- Υλοποίηση του ΕΣΠΑ 2021-2027 – αποδοτική διαχείριση των κονδυλίων ΕΣΠΑ
- Εθνικό Επενδυτικό Ταμείο υπό το Υπερταμείο
- Προώθηση των ιδιωτικοποιήσεων (από το ΤΑΙΠΕΔ) και αξιοποίηση της δημόσιας περιουσίας (από το Υπερταμείο)

Υπουργείο Εσωτερικών

- Κόμβοι Διαχείρισης Δεδομένων στην Τοπική Αυτοδιοίκηση
- Έργα Οδικής Ασφάλειας σε ΟΤΑ (Δήμους)

Υπουργείο Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού

- Αναβάθμιση επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης (ΕΕΚ): Προμήθεια εργαστηριακού εξοπλισμού για τα Εργαστηριακά Κέντρα των ΙΕΚ, ΕΠΑΛ, των Τμημάτων Μεταδευτεροβάθμιας Μαθητείας και των Σχολών Επαγγελματικής Κατάρτισης
- Πρόγραμμα «Μαριέττα Γιαννάκου» για την αναβάθμιση των σχολικών εγκαταστάσεων
- Έργα ανάπτυξης φοιτητικών εστιών

Υπουργείο Υγείας

- Λειτουργία νέων ΤΟΜΥ και ΚΟΜΥ
- Υποδομές Υγείας
- Ίδρυση Κέντρου Ακτινοθεραπείας στο Γενικό Νοσοκομείο Νοσημάτων Θώρακος Αθηνών «Σωτηρία»
- Έργο ανέγερσης κτιρίου για τη στέγαση των Εργαστηρίων Κυτταρικής και Γενετικής Θεραπείας και Αιματολογικής Κλινικής του Γενικού Νοσοκομείου Θεσσαλονίκης «Παπανικολάου»
- Κατασκευή νέου ογκολογικού νοσοκομείου στη Θεσσαλονίκη
- Δημιουργία συστήματος κατ' οίκον περίθαλψης και νοσηλείας

Υπουργείο Ανάπτυξης

- Βασική και εφαρμοσμένη έρευνα
- Δημιουργία – Επέκταση - Αναβάθμιση των Υποδομών των Ερευνητικών Κέντρων υπό την εποπτεία της Γενικής Γραμματείας Έρευνας και Καινοτομίας (ΓΓΕΚ)
- TH2ORAX: Επιλέξιμο Ολιστικό Υβριδικό Επιχειρησιακό Αυτόνομο Σύστημα
- Ερευνώ – Δημιουργώ – Καινοτομώ
- Πρόγραμμα Ορίζοντα 2020 «Σφραγίδα Αριστείας»: χρηματοδότηση κορυφαίων καινοτόμων επιχειρήσεων
- Ερευνώ – Καινοτομώ
- Αναθεώρηση του Εθνικού Οδικού Χάρτη Ερευνητικών Υποδομών για την Προγραμματική Περίοδο 2021-2027
- Εφαρμογή του θεσμικού πλαισίου για τις ιδιωτικές επενδύσεις
- εφαρμογή του θεσμικού πλαισίου για τις στρατηγικές επενδύσεις

Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης

- Αναδιάρθρωση και επαναπροσδιορισμός του ρόλου των τοπικών Κέντρων Προώθησης της Απασχόλησης (ΚΠΑ2)
- Μηχανισμός διάγνωσης των αναγκών της αγοράς εργασίας
- Απόκτηση επαγγελματικής/ εργασιακής εμπειρίας για άνεργους ηλικίας 30 ετών και άνω, μέσω ανοικτού τύπου προγραμμάτων

Υπουργείο Πολιτισμού

- Ο Πολιτισμός ως κινητήριος μοχλός ανάπτυξης
- Προστασία Πολιτιστικών Μνημείων και Αρχαιολογικών Χώρων από την Κλιματική Αλλαγή

- Πολιτιστικές Διαδρομές σε Εμβληματικούς Αρχαιολογικούς Χώρους και Μνημεία
- Αξιοποίηση της τέχνης ως συνταγογραφούμενης θεραπείας για την προαγωγή της κοινωνικής συνοχής και την ενεργοποίηση της «Ασημένιας Οικονομίας»
- Αναβάθμιση της καλλιτεχνικής τριτοβάθμιας εκπαίδευσης
- Ανάπτυξη υποδομών και αποκατάσταση κτηρίων στο πρώην βασιλικό κτήμα στο Τατόι
- Αποκατάσταση-Συντήρηση-Ανάδειξη των Μνημείων της Ακρόπολης
- Μουσείο εναλίων αρχαιοτήτων

Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου

- Ανοιχτό Κέντρο Φιλοξενίας ευάλωτων γυναικών «Ένα βήμα μπροστά»
- Λειτουργία κέντρων ημέρας στην Αθήνα, τη Θεσσαλονίκη, τη Λέσβο, τα Ιωάννινα και τη Λάρισα για ασυνόδευτους ανηλίκους
- Κοινωνική ένταξη πρώην ασυνόδευτων ανηλίκων στην Ελλάδα «Helios Junior»
- Ενίσχυση της εφαρμογής της εθνικής στρατηγικής για την προστασία των ασυνόδευτων ανηλίκων «Πυξίδα»
- Παροχή πρωτοβάθμιων ιατρικών υπηρεσιών υγείας, επιδημιολογικής επιτήρησης και ψυχοκοινωνικών υπηρεσιών σε αιτούντες άσυλο - Πρόγραμμα «Ιπποκράτης» (I,II)
- Προώθηση της Ένταξης των Πολιτών Τρίτων Χωρών στην αγορά Εργασίας
- Πρόγραμμα κοινωνικο-οικονομικής ένταξης δικαιούχων διεθνούς προστασίας HELIOS+

Υπουργείο Κοινωνικής Συνοχής και Οικογένειας

- Επίγνωση της διαφορετικότητας
- Ψηφιακός μετασχηματισμός του συστήματος κοινωνικής στήριξης
- Κοινωνική ένταξη

Υπουργείο Τουρισμού

- Επανεπίδευση και αναβάθμιση δεξιοτήτων στον τομέα του τουρισμού
- Τουριστική ανάπτυξη
- Ανάδειξη της χώρας ως δωδεκάμηνου τουριστικού προορισμού

Υπουργείο Κλιματικής Κρίσης και Πολιτικής Προστασίας

- Θέσπιση εθνικής στρατηγικής διαχείρισης κινδύνου καταστροφών μέσω κινητών κέντρων διοίκησης και επιτόπιου ελέγχου στις 13 Περιφέρειες της Επικράτειας

Επενδυτικές ανάγκες βάσει του ΠΔΕ:**ΠΔΠ – Συμφωνία Εταιρικής Σχέσης 2021-2027**

Στην προγραμματική περίοδο 2021-2027 έχουν τεθεί ως άμεσες προτεραιότητες βάσει α) της αρχής «πρώτα η ενεργειακή αποτελεσματικότητα», η οποία έχει υιοθετηθεί στην Πράσινη Συμφωνία, β) των σκοπούμενων συνεργειών με άλλα Ταμεία και Προγράμματα και γ) την ωριμότητα των σχεδιαζόμενων ενεργειών, η βελτίωση της αποδοτικότητας της ενέργειας, η προώθηση των ΑΠΕ και των συστημάτων αποθήκευσης, η αναβάθμιση των ενεργειακών δικτύων σε «έξυπνα», η απεξάρτηση από τα ορυκτά καύσιμα βάσει των προβλέψεων του αρ. 7 του Κανονισμού για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και το Ταμείο Συνοχής, η προώθηση της διασύνδεσης των νησιών και η παροχή πιο καθαρής ενέργειας σε αυτά με σκοπό τη μείωση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης.

Προς το σκοπό αυτό, ένα πρόγραμμα στρατηγικής σημασίας, όχι μόνο για την Ελλάδα, αλλά και για την ευρύτερη περιοχή, εγκρίθηκε και συγχρηματοδοτείται από τα Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία, στα προγράμματα ΕΠΑΝΕΚ 2014-2020 και «Ανταγωνιστικότητα 2021-2027». Το έργο «Επιδότηση της GASTRADE Ανώνυμη Κατασκευαστική και Τεχνική Εταιρεία Φυσικού Αερίου για την εκτέλεση του έργου Ανεξάρτητο σύστημα Φυσικού Αερίου «ΑΣΦΑ» Αλεξανδρούπολης» θα συμβάλει σημαντικά στην ενεργειακή αυτονομία της χώρας και θα παίξει σημαντικό ρόλο στην ελαχιστοποίηση της εξάρτησης της χώρας από το Ρωσικό αέριο.

Προγράμματα χρηματοδοτούμενα από εθνικούς πόρους (ΕΠΑ)

Η ενεργειακή ασφάλεια υποστηρίζεται από το ΕΠΑ 2021-2025 μέσα από συγκεκριμένες υποκατηγορίες του Στόχου Πράσινης ανάπτυξης (DO 2) (κλιματική αλλαγή) και το Στόχο της ανάπτυξης υποδομών (DO 4) (ενεργειακά δίκτυα).

Επενδυτικές ανάγκες ανά Υπουργείο*Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών*

- Υλοποίηση του ΕΣΠΑ 2021-2027 – αποδοτική διαχείριση των κονδυλίων ΕΣΠΑ

Ministry of Environment and Energy

- Εγκατάσταση αποθήκευσης ενέργειας για την περαιτέρω διεύθυνση των ΑΠΕ
- Ενεργειακή απόδοση και προώθηση των ΑΠΕ για αυτοκατανάλωση
- Προώθηση των τεχνολογιών δέσμμευσης και αποθήκευσης διοξειδίου του άνθρακα για την προώθηση της απανθρακοποίησης της βιομηχανίας
- Παρεμβάσεις για την ηλεκτρική διασύνδεση των νησιών και την αναβάθμιση του δικτύου ηλεκτρικής ενέργειας
- Στήριξη της εγκατάστασης συστημάτων αποθήκευσης για την ενίσχυση της διεύθυνσης της ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές (ΑΠΕ)

	<ul style="list-style-type: none"> • Πιλοτικά έργα για το Βιομεθάνιο και το Ανανεώσιμο Υδρογόνο • Αναβάθμιση του δικτύου εναέριων γραμμών του Διαχειριστή Ελληνικού Δικτύου Διανομής Ηλεκτρικής Ενέργειας (ΔΕΔΔΗΕ) σε δασικές περιοχές • Αναβαθμίσεις του δικτύου του Διαχειριστή Ελληνικού Δικτύου Διανομής Ηλεκτρικής Ενέργειας (ΔΕΔΔΗΕ) με στόχο την ενίσχυση της ανθεκτικότητας και την προστασία του περιβάλλοντος
4	<p>Όπου προβλέπεται η ενίσχυση των αμυντικών δυνατοτήτων</p> <p>Επενδυτικές ανάγκες ανά Υπουργείο</p> <p><i>Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Υλοποίηση του ΕΣΠΑ 2021-2027 – αποδοτική διαχείριση των κονδυλίων ΕΣΠΑ <p><i>Υπουργείο Ανάπτυξης</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • TH2ORAX: Επιλέξιμο Ολιστικό Υβριδικό Επιχειρησιακό Αυτόνομο Σύστημα <p><i>Υπουργείο Άμυνας</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Ενίσχυση της Εγχώριας Εθνικής Αμυντικής Βιομηχανίας με τη συμβολή του Ελληνικού Κέντρου Αμυντικής Καινοτομίας (ΕΛΚΑΚ) • Αναβάθμιση της παρεχόμενης εκπαίδευσης προς το εφεδρικό στρατιωτικό προσωπικό και στους στρατεύσιμους • Υλοποίηση του Μεσοπρόθεσμου Εξοπλιστικού Αμυντικού Προγράμματος με σκοπό την αναβάθμιση των δυνατοτήτων, του σπλισμού και του σχεδιασμού • Προμήθεια οχημάτων επιτήρησης παντός εδάφους από τις Ένοπλες Δυνάμεις για την κάλυψη των αναγκών της διαχείρισης των συνόρων • Προμήθεια συστημάτων επιτήρησης θαλάσσιων συνόρων από τις Ένοπλες Δυνάμεις • Προμήθεια Συστημάτων Μη Επανδρωμένων Αεροσκαφών από τις Ένοπλες Δυνάμεις • Προμήθεια εξοπλισμού έρευνας και διάσωσης (SAR) για την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας των επιχειρήσεων έρευνας και διάσωσης από τις Ένοπλες Δυνάμεις • Κατασκευή νέου Επιχειρησιακού Κέντρου για τη Διεύθυνση Κυβερνοασφάλειας των Ενόπλων Δυνάμεων <p><i>Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Ολοκληρωμένη διαχείριση των εξωτερικών συνόρων για την αντιμετώπιση της παράτυπης μετανάστευσης και της διασυνοριακής εγκληματικότητας, μέσω της τεχνητής νοημοσύνης και των εργαλείων πληροφορικής • Επέκταση του τεχνητού εμποδίου (φράχτη) κατά μήκος της συνοριογραμμής στον Έβρο • Πληροφοριακά συστήματα για τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας στη διαχείριση των εξωτερικών συνόρων-Σύστημα Εισόδου-Εξόδου

Παράρτημα II: Πίνακες μέτρων εσόδων

Πίνακας 18 | Εκτιμώμενη οριακή επίπτωση των μέτρων εσόδων 2023-2024

1	Τίτλος/Περιγραφή μέτρου	Εφάπαξ	Δαπ/Έσοδ	Κωδικός ΕΛΣ	2023	2024
					% ΑΕΠ	
1	Πρώτη αρωγή και αγροτικές αποζημιώσεις για τις καταστροφές από τη θεομηνία Daniel	Ναι	Δαπ	D.9	0,21	0,16
2	Μείωση προκαταβολής φόρου εισοδήματος για επιχειρήσεις και ελεύθερους επαγγελματίες που επλήγησαν από την πανδημία COVID	Όχι	Έσοδ	D.5	-0,14	0,00
3	Αναστολή καταβολής ειδικής εισφοράς αλληλεγγύης στον ιδιωτικό τομέα (μέτρο COVID)	Όχι	Έσοδ	D.5	0,32	0,02
4	Κατάργηση ειδικής εισφοράς αλληλεγγύης για όλα τα φυσικά πρόσωπα	Όχι	Έσοδ	D.5	-0,56	0,00
5	Προσωρινή συνεισφορά αλληλεγγύης στις εταιρείες διύλισης	Όχι	Έσοδ	D.5	0,29	-0,07
6	Αναμόρφωση της φορολόγησης των ελευθέρων επαγγελματιών	Όχι	Έσοδ	D.5	0,00	0,20
7	2022 Έσοδα κεφαλαιακών μεταβιβάσεων (ANFAs & SMPs)	Ναι	Έσοδ	P.11+P.12+P.131+D.39+D.7+D.9 (other than D.91)	-0,62	0,00
8	Μείωση κατά 3 μονάδες των ασφαλιστικών εισφορών (μέτρο COVID)	Όχι	Έσοδ	D.61	0,39	0,00
9	Μονιμοποίηση της μείωσης των ασφαλιστικών εισφορών κατά 3 μονάδες	Όχι	Έσοδ	D.61	-0,40	0,00
10	Αύξηση ασφαλιστικών εισφορών λόγω αναμόρφωσης ενιαίου μισθολογίου	Όχι	Έσοδ	D.61	0,00	0,16
11	Αναμόρφωση του πλαισίου για τους εργαζόμενους συνταξιούχους	Όχι	Έσοδ	D.61	0,00	0,13
12	Προσωρινός μηχανισμός επιστροφής μέρους εσόδων παραγωγού ενέργειας (ΑΠΕ)	Όχι	Έσοδ	D.2	-0,56	-0,24
13	Προσωρινός μηχανισμός επιστροφής μέρους εσόδων παραγωγού ενέργειας (λοιποί παραγωγοί)	Όχι	Έσοδ	D.2	-0,44	-0,06
14	Έκτακτη εισφορά εταιρειών παραγωγής ενέργειας περιόδου Οκτώβριος 2021-Ιούνιος 2022	Όχι	Έσοδ	D.5	-0,15	0,00
15	Λοιπά μέτρα COVID (D.2)	Όχι	Έσοδ	D.2	0,10	0,00
16	Λοιπά μέτρα COVID (D.5)	Όχι	Έσοδ	D.5	0,04	0,00
17	Λοιπά μέτρα (D.2)	Όχι	Έσοδ	D.2	-0,14	-0,04
18	Λοιπά μέτρα (D.5)	Όχι	Έσοδ	D.5	-0,04	0,28
19	Λοιπά μέτρα (D.61)	Όχι	Έσοδ	D.61	-0,08	0,00
20	Λοιπά μέτρα ενέργειας (D.2)	Όχι	Έσοδ	D.2	0,03	0,06
ΣΥΝΟΛΟ μέτρων εσόδων (οριακή επίπτωση)					-2,0	0,4

Πίνακας 19 | Ενδεικτικά μέτρα εσόδων που προβλέπονται στο ΜΔΣ

	Τίτλος/Περιγραφή μέτρου	Επίπτωση στα έσοδα	Ημερομηνία υλοποίησης
1	Μείωση ασφαλιστικών εισφορών κατά 1,5 ποσοστιαία μονάδα, 1 μονάδα το 2025 και 0,5 μονάδα το 2027	-0,24% του ΑΕΠ (2025)	2025
2	Λοιπά μέτρα (D.2)	0,05% του ΑΕΠ(2025)	2025
3	Λοιπά μέτρα (D.5)	-0,01% του ΑΕΠ(2025)	2025

Σημείωση: Μέτρα με επίπτωση μικρότερη του 0,1% του ΑΕΠ έχουν ενσωματωθεί στα «Λοιπά μέτρα».

Παράρτημα III: Γνώμη Ελληνικού Δημοσιονομικού Συμβουλίου

ΕΛΛΗΝΙΚΟ
ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΟ
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

Αθήνα, 25 Σεπτεμβρίου 2024

Γνώμη επί των μακροοικονομικών προβλέψεων και παραδοχών του Μεσοπρόθεσμου Δημοσιονομικού – Διαρθρωτικού Σχεδίου 2024

Το Ελληνικό Δημοσιονομικό Συμβούλιο (ΕΔΣ), ως ανεξάρτητος δημοσιονομικός φορέας σύμφωνα με τον Ν.4270/2014, αξιολογεί με σκοπό την υιοθέτηση τις μακροοικονομικές προβλέψεις και παραδοχές, στις οποίες στηρίζεται η πολυετής πορεία των καθαρών δαπανών του Μεσοπρόθεσμου Δημοσιονομικού - Διαρθρωτικού Σχεδίου 2024 (ΜΔΣ 2024), όπως ορίζεται στους Κανονισμούς 1263/2024 (άρθρο 11 παρ. 2) και 473/2013 (άρθρο 4 παρ. 4) του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ).¹

Πρόκειται για την πρώτη γνωμοδότηση εντός του νέου πλαισίου οικονομικής διακυβέρνησης της ΕΕ, που τέθηκε σε ισχύ στις 30 Απριλίου 2024, σχετικά με το ΜΔΣ της Ελλάδας.² Το νέο πλαίσιο βασίζεται σε ανάλυση των ιδιαίτερων κινδύνων ανά χώρα, διασφαλίζοντας τη συνεχή και εύλογη μείωση του λόγου χρέους προς ΑΕΠ. Οι καθαρές πρωτογενείς δαπάνες πλέον αποτελούν τη μοναδική λειτουργική μεταβλητή παρακολούθησης της δημοσιονομικής κατάστασης της χώρας, πάντα σε συμμόρφωση με τους κανόνες του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης της ΕΕ σχετικά με τις τιμές αναφοράς του 3% και 60% του ΑΕΠ για το έλλειμμα και το χρέος, αντίστοιχα.

Η παρούσα αξιολόγηση λαμβάνει υπόψη:

(α) Το μακροοικονομικό και δημοσιονομικό σενάριο του ΜΔΣ 2024, όπως διαβιβάστηκε στο ΕΔΣ από το Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών (ΥΠΕΘΟ) στις 12 Σεπτεμβρίου 2024 και τον τεχνικό διάλογο μεταξύ εμπειρογνομόνων του ΥΠΕΘΟ και του ΕΔΣ.

(β) Τα πιο πρόσφατα δημοσιευμένα στοιχεία του ΑΕΠ της ελληνικής οικονομίας και των συνιστωσών δαπάνης του από την Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛΣΤΑΤ), τα οποία καλύπτουν το Α' εξάμηνο του τρέχοντος έτους.³

(γ) Τις προβλέψεις του Προγράμματος Σταθερότητας 2024 (ΠΣ 2024), καθώς και του Κρατικού Προϋπολογισμού 2024 (ΚΠ 2024).^{4,5}

(δ) Τις εαρινές προβλέψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, καθώς και προβλέψεις άλλων διεθνών και εθνικών φορέων για την εξέλιξη των βασικών μακροοικονομικών μεγεθών της ελληνικής οικονομίας.⁶

(ε) Τις προβλέψεις για την εξέλιξη του ΑΕΠ με βάση τα οικονομετρικά υποδείγματα του ΕΔΣ.

¹ Λεπτομερής ανάλυση των μακροοικονομικών και δημοσιονομικών εξελίξεων της ελληνικής οικονομίας με επιμέρους στοιχεία τεκμηρίωσης της παρούσας γνώμης θα περιληφθεί στην προσεχή εξαμηνιαία έκθεση του ΕΔΣ.

² Κανονισμός (ΕΕ) 2024/1263 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2024, σχετικά με τον αποτελεσματικό συντονισμό των οικονομικών πολιτικών και την πολυμερή δημοσιονομική εποπτεία και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1466/97 του Συμβουλίου (ΕΕ L, 2024/1263, 30.4.2024), Κανονισμός (ΕΕ) 2024/1264 του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2024, για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1467/97 για την επιτάχυνση και τη διασαφήνιση της εφαρμογής της διαδικασίας υπερβολικού ελλείμματος (ΕΕ L, 2024/1264, 30.4.2024) και Οδηγία (ΕΕ) 2024/1265 του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2024, για την τροποποίηση της οδηγίας 2011/85/ΕΕ σχετικά με τις απαιτήσεις για τα δημοσιονομικά πλαίσια των κρατών μελών (ΕΕ L, 2024/1265, 30.4.2024).

³ [Ελληνική Στατιστική Αρχή, δελτίο τύπου, 6/9/2024.](#)

⁴ [Πρόγραμμα Σταθερότητας 2024](#)

⁵ [Κρατικός Προϋπολογισμός 2024 – Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών](#)

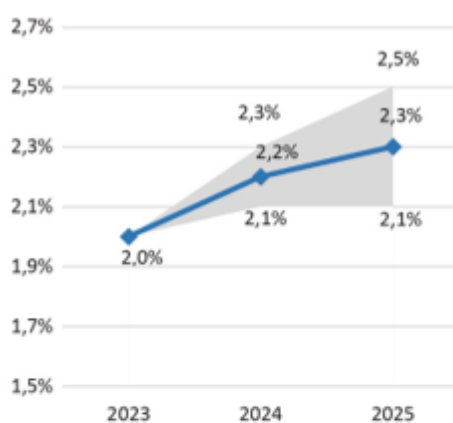
⁶ [Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εαρινές προβλέψεις 2024](#)

Μακροοικονομικές προβλέψεις

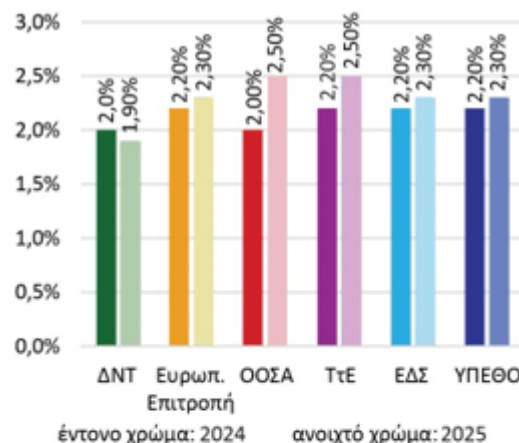
Οι μακροοικονομικές προβλέψεις του Υπουργείου Οικονομικών, στις οποίες βασίζεται το μεσοπρόθεσμο σχέδιο, για τον ρυθμό μεγέθυνσης του πραγματικού ΑΕΠ των ετών 2024 (2,2%) και 2025 (2,3%), βρίσκονται εντός του εύρους των προβλέψεων του ΕΔΣ (βλ. Διάγραμμα 1). Αξίζει να σημειωθεί ότι το ΕΔΣ αναθεωρεί ελαφρώς προς τα κάτω την πρόβλεψή του για το τρέχον έτος σε σύγκριση με αυτή του Απριλίου 2024 (2,3%, Γνώμη ΠΣ 2024), κυρίως λόγω της νέας χαμηλότερης εκτίμησής του για τη στατιστική επίδραση βάσης για το 2024 (0,5% αντί για 0,9%), και του βραδύτερου από τον αναμενόμενο ρυθμού μεγέθυνσης στις οικονομίες της ΕΕ.

Οι παραπάνω προβλέψεις υποστηρίζονται περαιτέρω από τις αντίστοιχες διεθνών οργανισμών (βλ. Διάγραμμα 2). Ακόμα και οι πιο συντηρητικές προβλέψεις του ΔΝΤ είναι κοντά σε εκείνες του ΜΔΣ 2024, ενώ οι πρόσφατες προβλέψεις της Τράπεζας της Ελλάδος (ΤτΕ, Ιούνιος 2024) για το 2025 είναι πιο αισιόδοξες από εκείνες του ΜΔΣ 2024. Στην ίδια κατεύθυνση, η πρόσφατη ανακοίνωση της ΕΛΣΤΑΤ αντανακλά τη συνέχιση της ισχυρής απόδοσης της οικονομίας κατά το Α΄ εξάμηνο του τρέχοντος έτους (2,2% σε ετήσια βάση), όμοια με εκείνη των εαρινών προβλέψεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για ολόκληρο το 2024. Συμπερασματικά, οι προβλέψεις των περισσότερων οργανισμών υποστηρίζουν ισχυρά την προοπτική ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας, με βασικό μοχλό τις επενδύσεις και την ιδιωτική κατανάλωση. Ωστόσο, θα πρέπει να σημειωθούν κάποιες αβεβαιότητες που θα μπορούσαν να ασκήσουν καθοδική πίεση στην ανάπτυξη κατά την περίοδο του ΜΔΣ και σχετίζονται κυρίως με εξωτερικούς κινδύνους.

Διάγραμμα 1: 2023-2025, Προβλέψεις ρυθμού ανάπτυξης του πραγματικού ΑΕΠ, ΕΔΣ

Διάγραμμα 2: 2024 & 2025, Σύγκριση προβλέψεων ρυθμού ανάπτυξης του ΑΕΠ (ετήσια βάση)

Πηγή: Οικονομικά υποδείγματα πρόβλεψης του ΕΔΣ. Σημείωση: Το γκρι χρώμα υποδεικνύει το εύρος των προβλέψεων.

Πηγές: 1. ΔΝΤ, World Economic Outlook (Απρίλιος 2024), 2. ΕΕ, European Economic Forecast (Μάιος 2024), 3. ΟΟΣΑ, Economic Outlook, Vol. 2023, No 115 (Μάιος 2024), 4. ΤτΕ, Έκθεση Νομισματικής Πολιτικής 2022-2023 (Ιούνιος 2024), 5. ΕΔΣ (Σεπτέμβριος 2024), 6. ΥΠΕΘΟ (Σεπτέμβριος 2024).

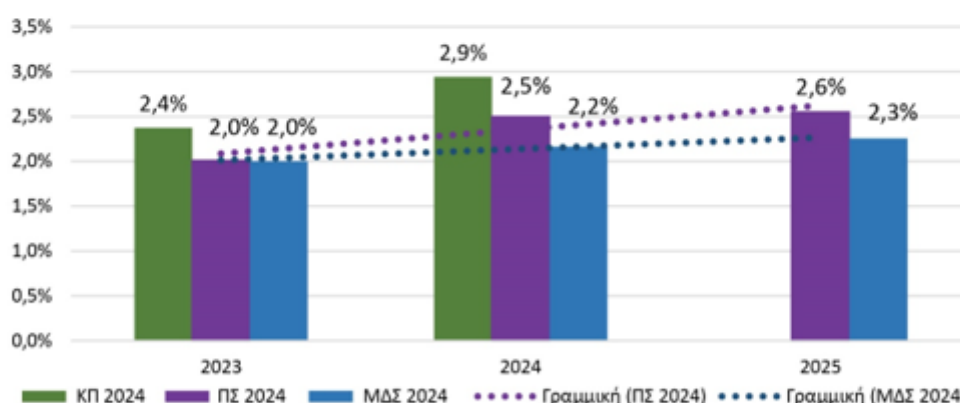
Το ΥΠΕΘΟ προέβη, αντίστοιχα με το ΕΔΣ, σε αναθεωρήσεις προς τα κάτω των προβλέψεών του για τα έτη 2024 και 2025, σε 2,2% και 2,3%, (βλ. Διάγραμμα 3) σε σύγκριση τόσο με το ΠΣ 2024 (2,5% και 2,6%, αντίστοιχα, Απρίλιος 2024) όσο και με τον ΚΠ 2024 (2,9% για το 2024, Νοέμβριος 2023).

Η αναθεώρηση αυτή αντικατοπτρίζει ένα πιο συνετό σενάριο αναφορικά με την εξέλιξη του ακαθάριστου σχηματισμού παγίου κεφαλαίου και της εγχώριας ζήτησης. Παράλληλα, ενώ ο πληθωρισμός σταθεροποιείται, οι τιμές ενέργειας, υπηρεσιών και τροφίμων παραμένουν ευμετάβλητες. Οι υψηλότερες αυτές τιμές μπορούν να περιορίσουν τη καταναλωτική ζήτηση και να μειώσουν το πραγματικό διαθέσιμο εισόδημα, επηρεάζοντας περαιτέρω την οικονομική ανάπτυξη. Επιπλέον, η στατιστική επίδραση βάσης για το 2024, η οποία βασίζεται στην ανάπτυξη του τελευταίου τριμήνου του 2023, ήταν επίσης μικρότερη από την αναμενόμενη. Αξίζει να σημειωθεί ότι, οι προβλέψεις του ΜΔΣ 2024 βασίζονται σε στοιχεία για την ισχνή ανάπτυξη της ευρωπαϊκής οικονομίας στα δύο πρώτα τρίμηνα του 2024 (ιδιαίτερα για μεγάλους εμπορικούς εταίρους της χώρας, όπως η Γερμανία) ενσωματώνοντας στις προβλέψεις την αβεβαιότητα για την ανάπτυξη των κρατών μελών και της Ελλάδας με επίδραση στην ναυτιλία, τον τουρισμό και τις εξαγωγές αγαθών.

Συμπερασματικά, η προς τα κάτω αναθεώρηση της ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας για το τρέχον έτος από 2,5% τον Απρίλιο σε 2,2% τον Σεπτέμβριο, πιθανότατα αντικατοπτρίζει συνδυασμό αυτών των εξωτερικών και εσωτερικών παραγόντων. Ωστόσο, αξίζει να σημειωθεί ότι ο ρυθμός ανάπτυξης της Ελλάδας αναμένεται να παραμείνει σημαντικά πάνω από τον μέσο όρο της Ευρωζώνης. Συγκεκριμένα, ο ρυθμός αυτός εκτιμάται σε 0,8% για το 2024, σύμφωνα με τις εαρινές προβλέψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, με την απόδοση του Α΄ εξαμήνου του 2024 να διαμορφώνεται ελαφρώς χαμηλότερη στο 0,6%.

Για όλη την περίοδο 2025-28 οι προβλέψεις κινούνται σε πιο συντηρητικό φάσμα με σταδιακή επιβράδυνση της ανάπτυξης. Κύριοι παράγοντες, όπως οι επενδύσεις που χρηματοδοτούνται από το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (ΤΑΑ) και η ιδιωτική κατανάλωση, θα χάσουν μέρος της δυναμικής τους. Οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής θα πρέπει να λάβουν υπόψη αυτές τις τάσεις βραδύτερου ρυθμού οικονομικής ανάπτυξης, και να εντείνουν τις προσπάθειες για την τόνωση των επενδύσεων μέσω στοχευμένων διαρθρωτικών πολιτικών στην πλευρά της προσφοράς, οι οποίες θα βελτιώσουν την παραγωγικότητα και θα διευκολύνουν περισσότερες εξαγωγές αγαθών, αντίστοιχες με αυτές των υπηρεσιών.

Διάγραμμα 3: 2023-2025, Προβλέψεις ρυθμού ανάπτυξης πραγματικού ΑΕΠ, ΥΠΕΘΟ

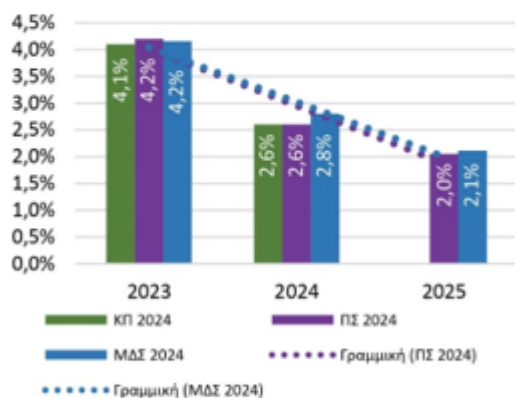

Πηγές: Υπουργείο Οικονομικών (ΥΠΕΘΟ): 1. Κρατικός Προϋπολογισμός 2024 (ΚΠ, Νοέμβριος 2023), 2. Πρόγραμμα Σταθερότητας (ΠΣ, Απρίλιος 2024), 3. Μεσοπρόθεσμο Δημοσιονομικό-Διαρθρωτικό Πρόγραμμα 2024 (ΜΔΣ, Σεπτέμβριος 2024), Επεξεργασία δεδομένων από ΕΔΣ.

Η βασική υπόθεση στην οποία στηρίζονται οι προβλέψεις του ΜΔΣ 2024 είναι η συνεχής μείωση του πληθωρισμού, στοχεύοντας στην ευθυγράμμιση με τον στόχο της ΕΚΤ (2,0%). Στο ΜΔΣ 2024, ο πληθωρισμός (Εναρμονισμένος Δείκτης Τιμών Καταναλωτή, ΕνΔΤΚ) για το 2024 προβλέπεται να μειωθεί στο 2,8% (βλ. Διάγραμμα 4). Η παραπάνω καθοδική πορεία του πληθωρισμού υποστηρίζεται και από τα τρέχοντα στοιχεία. Πιο συγκεκριμένα, σύμφωνα με τα πιο πρόσφατα στοιχεία από την ΕΛΣΤΑΤ, ο μέσος πληθωρισμός επιβραδύνθηκε στο 3,0% το Α' εξάμηνο του 2024 από 5,1% το Α' εξάμηνο του 2023. Για το 2025, ο πληθωρισμός αναμένεται να συνεχίσει πτωτικά στο 2,1%, σύμφωνα και με τις προβλέψεις του ΠΣ 2024. Για τα επόμενα χρόνια έως το 2028, ο πληθωρισμός προβλέπεται να σταθεροποιηθεί στο 2,2%–2,3%.

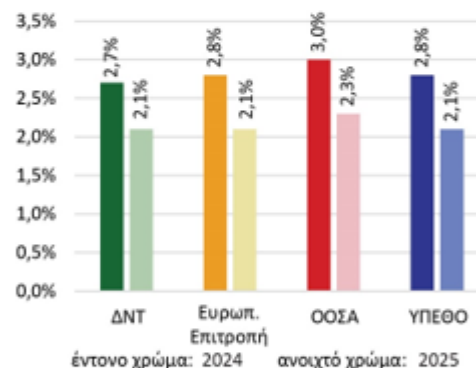
Οι παραπάνω προβλέψεις του ΜΔΣ 2024 για το 2024 και το 2025 είναι συνεπείς με εκείνες των διεθνών οργανισμών, οι οποίες κυμαίνονται μεταξύ 2,7%–3,0% για το 2024 και 2,1%–2,3% για το 2025 (βλ. Διάγραμμα 5). Ωστόσο, για το 2024 και σύμφωνα με τις εαρινές προβλέψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, ο ΕνΔΤΚ στην Ελλάδα προβλέπεται υψηλότερος (2,8%) από τον μέσο όρο της Ευρωζώνης (2,5%), με το 2025 να αποτελεί τη χρονιά όπου θα συγκλίνουν στο χαμηλότερο επίπεδο του 2,1%. Σε σύγκριση με τον μέσο όρο της ΕΕ, η ελληνική οικονομία διανύει μια περίοδο εντονότερων πληθωριστικών πιέσεων. Πρόκληση παραμένει η πιθανή ανθεκτικότητα του ελληνικού πληθωρισμού σε σύγκριση με την ΕΕ. Στοχευμένες διαρθρωτικές παρεμβάσεις που αποσκοπούν στην ενίσχυση του ανταγωνισμού σε ορισμένους κλάδους της οικονομίας θα μπορούσαν να αμβλύνουν τις πιέσεις στις διαφορές με τον μέσο όρο πληθωρισμού της ΕΕ. Αυτό είναι υψίστης σημασίας και για την πραγματική ανταγωνιστικότητα της ελληνικής οικονομίας.

Διάγραμμα 4: 2023- 2025, Προβλέψεις πληθωρισμού (ΕνΔΤΚ), ΥΠΕΘΟ

Πηγές: Υπουργείο Οικονομικών (ΥΠΕΘΟ): 1. Κρατικός Προϋπολογισμός 2024 (ΚΠ, Νοέμβριος 2023), 2. Πρόγραμμα Σταθερότητας (ΠΣ, Απρίλιος 2024), 3. Μεσοπρόθεσμο Δημοσιονομικό-Διαρθρωτικό Πρόγραμμα 2024 (ΜΠΔΠ, Σεπτέμβριος 2024), Επεξεργασία δεδομένων από ΕΔΣ.

Διάγραμμα 5: 2024 & 2025, Προβλέψεις πληθωρισμού (ΕνΔΤΚ), ΥΠΕΘΟ και Διεθνείς Οργανισμοί

Πηγές: 1. ΔΝΤ, World Economic Outlook (Απρίλιος 2024), 2. ΕΕ, European Economic Forecast (Μάιος 2024), 3. ΟΟΣΑ, Economic Outlook, Vol. 2023, No 115 (Μάιος 2024), 4. ΤτΕ, Έκθεση Νομισματικής Πολιτικής 2022-2023 (Ιούνιος 2024), 5. ΕΔΣ (Σεπτέμβριος 2024), 6. ΥΠΕΘΟ (Σεπτέμβριος 2024).

Σύμφωνα με το μακροοικονομικό σενάριο στο οποίο βασίζεται το ΜΔΣ 2024, οι βασικοί μοχλοί ανάπτυξης για το 2024 και το 2025 είναι οι επενδύσεις, υποστηριζόμενες από τα κεφάλαια του Εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (ΕΣΑΑ), και η διατηρούμενη δυναμική της ιδιωτικής κατανάλωσης, λόγω ευνοϊκών συνθηκών στην αγορά εργασίας.

Αναλυτικότερα, η δημόσια κατανάλωση μειώθηκε απότομα κατά 4,4% στο Α' εξάμηνο του 2024, αντανakλώντας την απόσυρση των περισσότερων μέτρων που είχαν ληφθεί για την αντιμετώπιση της ενεργειακής κρίσης (βλ. Πίνακα 1). Από την άλλη πλευρά, η ιδιωτική κατανάλωση αυξήθηκε στο 2,0% στο Α' εξάμηνο και αναμένεται να διατηρήσει τη δυναμική της πορεία με ρυθμό ανάπτυξης 1,6% για το 2024 και 1,7% για το 2025. Επιπλέον, αναμένεται ότι τα κεφάλαια από το ΤΑΑ θα έχουν θετική επίδραση στον ακαθάριστο σχηματισμό παγίου κεφαλαίου, με προβλεπόμενη αύξηση 6,7% για το 2024 και 8,4% για το 2025, αν και με πιο συγκρατημένη πορεία σε σύγκριση με τις προβλέψεις του ΚΠ 2024 (15,1% για το 2024). Συγκεκριμένα, τα ποσά επιχορηγήσεων και δανείων που έχουν χορηγηθεί μέχρι στιγμής στην ελληνική οικονομία μέσω του ΤΑΑ ανέρχονται σε 17,21 δισ. ευρώ από τα συνολικά 35,95 δισ. ευρώ (16,32% ως ποσοστό του ΑΕΠ). Σε κάθε περίπτωση, το επίπεδο των επενδύσεων θα διαδραματίζει κρίσιμο ρόλο στην επίτευξη του νέου σεναρίου, με ιδιαίτερη έμφαση στα έργα που χρηματοδοτούνται από το ΤΑΑ. Η έγκαιρη και αποτελεσματική υλοποίηση του ΕΣΑΑ είναι απαραίτητη. Αξίζει να σημειωθεί ότι, το έλλειμμα τρεχουσών συναλλαγών αναμένεται να συνεχίσει να μειώνεται αργά την περίοδο 2024-2025, παρά την παρατηρούμενη επιδείνωση τους πρώτους επτά μήνες του 2024, και παραμένει ένα από τα κύρια ζητήματα ανησυχίας, που θέτει σε κίνδυνο την ανταγωνιστικότητα της ελληνικής οικονομίας.

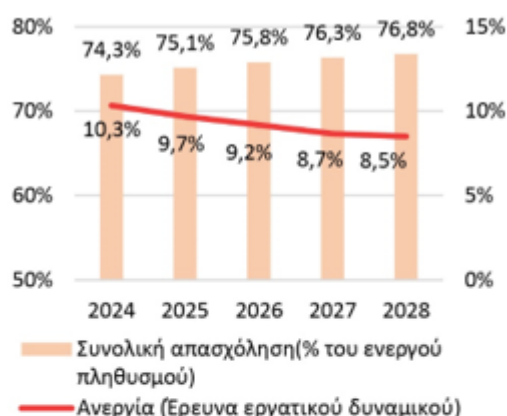
Πίνακας 1: Βασικά μακροοικονομικά μεγέθη (% ετήσιες μεταβολές, σταθερές τιμές 2015)

Έτη	Κρατικός Προϋπολογισμός 2024	Πρόγραμμα Σταθερότητας 2024		Μεσοπρόθεσμο Διαρθρωτικό-Δημοσιονομικό Σχέδιο 2024		Α' εξάμηνο 2024
		2024	2025	2024	2025	
ΑΕΠ	2,9%	2,5%	2,6%	2,2%	2,3%	2,2%
Ιδιωτική κατανάλωση	1,3%	1,6%	1,6%	1,7%	1,6%	2,0%
Δημόσια κατανάλωση	-1,6%	0,7%	-2,5%	0,4%	0,0%	-4,4%
Ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου	15,1%	9,1%	14,4%	6,7%	8,4%	3,5%
Εξαγωγές αγαθών & υπηρεσιών	5,6%	3,7%	4,9%	4,2%	4,0%	-0,9%
Εισαγωγές αγαθών & υπηρεσιών	4,6%	3,5%	4,9%	3,8%	3,6%	6,4%

Πηγές: ΥΠΕΘΟ, ΕΛΣΤΑΤ, υπολογισμοί ΕΔΣ.

Η αγορά εργασίας, σε μεσοπρόθεσμο ορίζοντα, παραμένει ανθεκτική, με αύξηση της απασχόλησης, αν και με επιβραδυνόμενο ρυθμό 1,2% το 2024 και 0,8% το 2025, και μείωση της ανεργίας (βλ. Διάγραμμα 6). Ωστόσο, βασικοί τομείς της ελληνικής οικονομίας, όπως ο τουρισμός, οι κατασκευές και η γεωργία, έχουν αρχίσει να αναφέρουν αυξανόμενες κενές θέσεις και ελλείψεις σε εργατικό δυναμικό. Η αναντιστοιχία δεξιοτήτων και τα χαμηλά ποσοστά συμμετοχής δημιουργούν εμπόδια στην αξιοποίηση τμημάτων του διαθέσιμου εργατικού δυναμικού. Παρά το υψηλό επίπεδο ανεργίας και τις καλές προοπτικές απασχόλησης, υπάρχουν ενδείξεις ότι η πορεία της αγοράς εργασίας πιθανότατα θα παραμείνει περιορισμένη λόγω του κατακερματισμού της αγοράς. Οι ονομαστικές αποδοχές εξαρτημένης εργασίας αναμένεται να αυξηθούν, αν και με χαμηλότερο ρυθμό. Παραμένουν, όμως, σε επίπεδο που ξεπερνά τον πληθωρισμό, κυρίως λόγω ακαμυιών της αγοράς εργασίας και αυξήσεων τόσο του κατώτατου μισθού όσο και των μισθών του δημόσιου τομέα (βλ. Διάγραμμα 7).

Διάγραμμα 6: Απασχόληση - Ανεργία

Διάγραμμα 7: Συνολική αμοιβή εργαζομένων

Πηγές: ΥΠΕΘΟ (Σεπτέμβριος 2024), υπολογισμοί ΕΔΣ.

Κίνδυνοι – Αβεβαιότητες

Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, η πρωτική πορεία του πληθωρισμού αναμένεται να μειώσει το ύψος των επιτοκίων της ΕΚΤ, μειώνοντας το κόστος δανεισμού, ενισχύοντας την εμπιστοσύνη των αγορών και τελικά, βελτιώνοντας τις μακροοικονομικές επιδόσεις της οικονομίας. Το επίπεδο των επενδύσεων, ειδικά αυτών που χρηματοδοτούνται από το ΤΑΑ, θα συνεχίσει να παίζει καθοριστικό ρόλο στην επιτυχή υλοποίηση του νέου σεναρίου.

Μετά την επίτευξη ενός δημοσιονομικού πλεονάσματος 1,9% σε σχέση με στόχο 1,1% το 2023, αναμένεται η συνέχιση της συνετής δημοσιονομικής πολιτικής για τα επόμενα χρόνια 2025-2028, έτσι ώστε να εξασφαλιστεί ένας ικανοποιητικός ρυθμός μείωσης του δημοσίου χρέους. Επιπλέον, η επιτάχυνση των μεταρρυθμίσεων για την ενίσχυση των επενδύσεων και την αναμόρφωση του φορολογικού συστήματος και η περαιτέρω αναβάθμιση της πιστοληπτικής ικανότητας της Ελλάδας από τους διεθνείς οίκους αξιολόγησης, είναι παράγοντες που θα λειτουργήσουν ευεργετικά στην ανάπτυξη του ΑΕΠ και μείωση του χρέους.

Από την άλλη πλευρά, οι κλυδωνισμοί που απορρέουν από την κλιματική αλλαγή, όπως οι φυσικές καταστροφές, που συχνά οδηγούν σε έκτακτες δαπάνες, θα μπορούσαν να θέσουν υπό αμφισβήτηση τον αναπτυξιακό δυναμισμό της ελληνικής οικονομίας τα επόμενα χρόνια. Η εκτίμηση των επιπτώσεών τους, ο σχεδιασμός και η αποτελεσματική υλοποίηση δημοσιονομικών παρεμβάσεων για όσους πλήττονται, χωρίς να τίθεται σε κίνδυνο η δημοσιονομική σταθερότητα, παραμένουν σημαντικές προκλήσεις. Στην ίδια κατεύθυνση η επιτάχυνση του ρυθμού των προγραμματισμένων μεταρρυθμίσεων, για τη μείωση του κατακερματισμού της αγοράς εργασίας και την ενίσχυση της παραγωγικότητας, ώστε να ευθυγραμμιστεί με τις καλύτερες μισθολογικές προοπτικές, παραμένει πρόκληση. Επιπλέον, τα δημογραφικά στοιχεία δείχνουν ότι η ελληνική οικονομία θα αντιμετωπίσει δύο κύριες αβεβαιότητες: η πρώτη σχετίζεται με την πιθανή επιβράδυνση των μεσοπρόθεσμων αλλά και μακροπρόθεσμων ρυθμών μεγέθυνσης, και η δεύτερη με την αναμενόμενη αύξηση των κρατικών δαπανών λόγω της γήρανσης του πληθυσμού. Το δημογραφικό ζήτημα καθιστά αναγκαία την έγκαιρη λήψη μέτρων για την ανασχεση του επερχόμενου αρνητικού σπινάλ στην οικονομία.

Στο εξωτερικό περιβάλλον, η συνέχιση της γεωπολιτικής έντασης και η πιθανή επιβράδυνση των οικονομιών της Βόρειας Ευρώπης, που είναι οι σημαντικότεροι εμπορικοί εταίροι της Ελλάδας, θα μπορούσαν να περιορίσουν την εξωτερική ζήτηση για αγαθά και υπηρεσίες. Κατά συνέπεια, θα μπορούσε να περιοριστεί η δυνατότητα της χώρας να χρηματοδοτήσει τυχόν πρόσθετα μέτρα δημοσιονομικής στήριξης, που μαζί με τα υφιστάμενα ελλείμματα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών (ακόμη και αν μειωθούν), αποτελούν μια ακόμη σημαντική πρόκληση.

Αρα απαιτείται επαγρύπνηση όσον αφορά τους εξωτερικούς κλυδωνισμούς και τις μακροοικονομικές αβεβαιότητες, ώστε να λαμβάνονται εγκαίρως τα κατάλληλα μέτρα. Είναι σκόπιμο να επιταχυνθεί ο ρυθμός των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων στην αγορά αγαθών, υπηρεσιών και εργασίας, και είναι επίσης απαραίτητη η ανάληψη δράσης για την αντιστροφή των ισχυρών αρνητικών δημογραφικών τάσεων.

Με βάση τα ανωτέρω, το Ελληνικό Δημοσιονομικό Συμβούλιο εγκρίνει τις μακροοικονομικές προβλέψεις και τις παραδοχές που βασίζεται η πολυετής πορεία των καθαρών δαπανών του Μεσοπρόθεσμου Δημοσιονομικού-Διαρθρωτικού Σχεδίου 2024.

Εκ μέρους του ΔΣ του ΕΔΣ

Η Πρόεδρος

Αναστασία Μιαούλη

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

**Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας
και Οικονομικών**

Γενικό Λογιστήριο του Κράτους

Πανεπιστημίου 37

Αθήνα 10564

minfin.gov.gr/